ARW 2005

Aanbestedingsreglement Werken 2005

Aanbestedingsreglement Werken 2005
ARW 2005

Auteurs:
Mr. R.H. Gribnau
Ministerie van Defensie,
Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen
Mr.ing. C.H.N.M. Petit
Ministerie van Verkeer en Waterstaat,
Rijkswaterstaat
Drs.ing. S.R. Doornbos
Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,
Rijksgebouwendienst
Ing. J.Th.H. Oehler
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
Dienst Landelijk Gebied

Met bijzondere dank aan mr. M.M.T. Philippi

Dit reglement kwam tot stand met medewerking van:
- de ministeries van Defensie, Verkeer en Waterstaat, Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Economische Zaken
- het Interprovinciaal Overleg
- de Vereniging Nederlandse Gemeenten
- de Unie van Waterschappen
- de gemeenten Rotterdam en Utrecht

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, kan voor de afwezigheid van eventuele (druk)fouten en onvolledigheden niet worden ingestaan en aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en het ministerie van VROM deswege geen aansprakelijkheid voor de gevolgen van eventueel voorkomende fouten en onvolledigheden.

Voorwoord ARW 2005

Ruim een jaar na het verschijnen van het *Aanbestedingsreglement Werken 2004* kan ik hierbij de aanbestedende diensten en de bouwsector een vernieuwd reglement presenteren: het Aanbestedingsreglement Werken 2005. Dit *ARW 2005* is nodig om ook onder het veranderde aanbestedingsregime als gevolg van de nieuwe Europese Aanbestedingsrichtlijn met een set praktische regels de aanbestedingen te stroomlijnen.

Onder mijn verantwoordelijkheid als coördinerend minister voor de bouwopdrachten van de rijksoverheid is door vele betrokkenen bijgedragen aan dit nieuwe reglement. Het reglement is opgesteld door medewerkers van de vier bouwdepartementen VROM, V&W, Defensie en LNV. De kaders zijn gesteld in bredere setting, met inbreng van (vertegenwoordigers van) het ministerie van EZ, de VNG, het IPO, de Unie van Waterschappen en de grotere gemeenten. Met deze samenwerking hebben de overheidsopdrachtgevers op het gebied van werken laten zien ernst te willen maken met het afschaffen van een lappendeken aan reglementen. Het verheugt mij dan ook zeer dat de VNG de intentie heeft uitgesproken mee te willen werken aan het gewenste uniforme kader.

Bij de totstandkoming van het ARW 2004 was de bouwsector geraadpleegd. Met dit reglement is gekozen voor een andere opzet. Via de Regieraad Bouw zijn bouwbreed enkele consultaties gehouden: eerst over de algemene opzet van het ARW 2005 en vervolgens over de wijze waarop de concurrentiegerichte dialoog wordt ingevuld. De feitelijke tekst van het ARW 2005 is in de derde ronde voor commentaar rondgestuurd. Ondanks de beperkte tijd hebben Bouwend Nederland, ONRI, UNETO-VNI, BNA en IBR een vrij gedetailleerd commentaar ingediend. Op verschillende punten heeft dit tot verbetering van het reglement geleid. Niet verwerkte reacties betroffen vaak aspecten die in strijd bleken met de nieuwe Europese Aanbestedingsrichtlijn. Verder betrof het elementen die eerder in het beleid dan in het reglement thuishoren, zoals de keuze voor uitgewerkte gunningscriteria en selectiecriteria, het ondeskundig gebruik van technische specificaties en varianten en de vrije toepassing van elektronisch veilen en van de concurrentiegerichte dialoog.

Uit de reacties spreekt eveneens de wens tot professionalisering, ook bij de aanbestedende diensten. Deze wens vormde de achtergrond van een aantal verzoeken om de regels verder te detailleren om daarmee de inschrijvers in dergelijke situaties bescherming te bieden. Natuurlijk is voortdurende professionalisering nodig, maar evenzeer is ruimte voor innovatie van belang. Daarom is ervoor gekozen het aanbestedingsproces niet 'dicht te regelen' maar in de formulering van de procedures zo veel mogelijk op één lijn te blijven met de bovenliggende regels (met name het recent vastgestelde *Besluit aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten*). Op het gebied van professionalisering is een kwaliteitsslag zeker niet onbelangrijk. Maar daarvoor is een gedetailleerder reglement niet het juiste instrument. Een voortdurende professionalisering van overheidsaanbesteders is het resultaat van onderlinge samenwerking en kennisuitwisseling. Ik zie dan ook een schone taak weggelegd voor *PIANOo*, dat mede door mij voor dit doel is ingesteld.

Ik ben de overtuiging toegedaan dat met het ARW 2005 een kwalitatief hoogstaand product is opgesteld, waarmee niet alleen de overheids-aanbesteders maar ook de bouwsector een goede dienst wordt bewezen. Een praktisch reglement leidt immers tot een vermindering van voorbereidende werkzaamheden, tot minder geschillen en uiteindelijk tot lagere administratieve lasten wat eveneens inzet van het kabinetsbeleid is, waardoor de concurrentiekracht van de sector verstevigd wordt.

Veel succes met uw aanbesteding!

De Minister van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Sybilla M. Dekker

Wegwijs in dit reglement

Deze leeswijzer geeft u een korte indruk van opzet van deze publicatie. De indeling en de lay-out van het ARW 2005 is gelijk aan die van het ARW 2004.

Het reglement bestaat uit vijf delen die volgen op deze leeswijzer:

Deel I: Aanbestedingsreglement
Het eerste deel bevat het eigenlijke reglement. Elke aanbestedingsprocedure is geheel uitgeschreven en kan onafhankelijk van de andere procedures worden geraadpleegd. De procedures zijn opgemaakt in drie kolommen, waarin de artikelnummers, de artikeltekst voor de Europese aanbesteding en de artikeltekst voor de nationale aanbesteding zijn opgenomen. Indien achter een artikelnummer in de Europese én de nationale kolom tekst is opgenomen, is deze voor beide procedures gelijkluidend. Indien alleen in de Europese kolom tekst is opgenomen geldt dit artikel alleen voor de Europese procedure. Indien in het eerst volgende artikel een tekst van gelijke strekking is opgenomen in de nationale kolom, geldt een afwijkende regel voor de nationale procedure. Indien in het eerst volgende artikel geen tekst van gelijke strekking is opgenomen in de nationale kolom, geldt een afwijkende regel alleen voor de Europese procedure.
Door de gehanteerde methode is elke procedure, zonder verwijzing over en weer, leesbaar door alle artikelen in één kolom te volgen. De verschillen tussen de Europese en nationale procedure worden in een oogopslag duidelijk door het ontbreken of verspringen van artikelen van gelijke strekking in één van beide kolommen.

Deel II: Modellen
In deel II zijn de modellen opgenomen waarnaar vanuit deel I verwezen wordt. Anders dan in het ARW 2004 is geen lijst met verplichte of optionele velden opgenomen, maar zijn de formulieren zoals voorgeschreven door de Europese Commissie in zijn geheel opgenomen. De formulieren geven aanwijzingen of velden optioneel zijn. Indien dit ontbreekt, moet er van worden uitgegaan dat alleen de informatie die relevant en voorhanden is, gegeven moet worden. Overigens heeft het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen aangegeven dat de volledigheid van de informatie een verantwoordelijkheid is van de aanbestedende dienst. Er is niet langer sprake van verplichte velden, behoudens een beperkt aantal in het geval een aankondiging langs elektronische weg aan het Bureau wordt toegezonden (E-sending).

Deel III: Algemene toelichting
In deel III worden de aanleiding, de juridische context en de opzet van het ARW 2005 toegelicht. De algemene toelichting gaat verder in op de beschikbare procedures en de toepassingsrestricties die gelden voor het gebruik van deze procedures. Tot slot worden nog enkele specifieke onderwerpen behandeld die de aandacht van de gebruiker van dit reglement verdienen. Het verdient aanbeveling dat de gebruiker van dit reglement dit deel integraal doorleest.

Deel IV: Artikelsgewijze toelichting
In deel IV is, voor zover niet toegelicht in deel III, een toelichting op het gebruik en de overwegingen bij de artikelen opgenomen. Gezien de breuk die de Richtlijn werken, leveringen en diensten vormt met het verleden, is het ondoenlijk gebleken de wijzigingen per artikel toe te lichten. De toelichting in dit artikel beperkt zich tot overwegingen bij het gebruik van dit reglement. De toelichting is opgezet per onderwerp, waarbij een verwijzing is opgenomen naar de artikelnummers in de verschillende procedures.

Deel V: Transponeringstabel
In deze tabel is het verband tussen het ARW 2005 en het Besluit aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten (BAO) opgenomen. De gebruiker van dit reglement heeft met deze tabel inzicht in het verband tussen dit reglement en het wettelijk kader waarop dit reglement is gefundeerd.

Bijlage: Trefwoordenregister
In het trefwoordenregister zijn de meest relevante begrippen opgenomen met een verwijzing naar de artikelen in dit reglement waar het onderwerp wordt behandeld.

Beknopte handleiding bij de elektronische uitgave van het ARW 2005

Deze versie van het Aanbestedingsreglement Werken 2005 is bewerkt voor gebruik op internet met de applicatie **Adobe (Acrobat) Reader**.

Deze beknopte handleiding geeft aanwijzingen voor het gebruik op deze wijze. Een gedrukte versie van dit reglement van dit reglement kan besteld worden bij de Sdu Uitgeverij of de boekhandel.

Deze elektronische uitgave van het ARW 2005 is voorzien van een uitgebreide inhoudsopgave (d.m.v. bladwijzers),

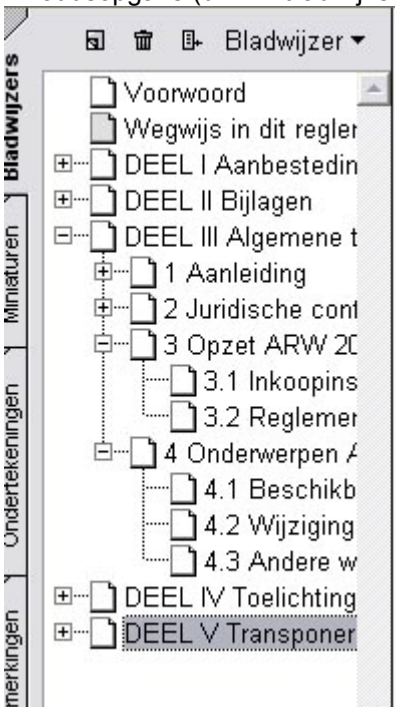

die de gebruiker snel naar de gezochte plek in het reglement brengt.

Door een onderwerp in de inhoudopgave aan te klikken, springt de gezochte tekst automatisch voor.

Deze elektronische uitgave van het ARW 2005 kent geen trefwoordenregister. Met de knop of met de toetsencombinatie **Ctrl+F** kan elk willekeurig trefwoord gezocht worden.

Blauwe en onderstreepte woorden in tekst, bijvoorbeeld model G of www.aanbestedingskalender.nl, zijn hyperlinks die een elektronische verwijzing geven binnen of buiten de tekst van dit reglement. Door op het woord te klikken, wordt de link geactiveerd. Bij verschillende artikelen is een artikelsgewijze toelichting opgesteld. De hyperlink naar deze toelichting is aan het eind van elk artikel aan de rechterkant geplaatst. De artikelnummers bij de artikelsgewijze toelichting fungeren eveneens als hyperlinks, zodat telkes weer terug 'gesprongen' kan worden naar het artikel zelf.

Met de knop kan men terug navigeren, indien een pad in de verwijzingen dood loopt. Dit is bijvoorbeeld het geval indien een terugverwijzing naar meerdere plekken in het document zou kunnen gaan.

Deel I

Aanbestedingsreglement

Aanbestedingsreglement Werken 2005

	Europese aanbesteding	Nationale aanbesteding
Hoofdstuk 1	Algemeen	Algemeen
Hoofdstuk 2	Openbare procedure	Openbare procedure
Hoofdstuk 3	Niet-openbare procedure	Niet-openbare procedure
Hoofdstuk 4	Concurrentiegerichte dialoog	Concurrentiegerichte dialoog
Hoofdstuk 5	Onderhandeling met voorafgaande aankondiging	Onderhandeling met voorafgaande aankondiging
Hoofdstuk 6	Onderhandeling zonder voorafgaande aankondiging	Onderhandeling zonder voorafgaande aankondiging
Hoofdstuk 7		Onderhandse aanbesteding
Hoofdstuk 8	Concessieovereenkomst	Concessieovereenkomst
Hoofdstuk 9	Raamovereenkomst met een enkele ondernemer	Raamovereenkomst met een enkele ondernemer
Hoofdstuk 10	Raamovereenkomst met meerdere ondernemers	Raamovereenkomst met meerdere ondernemers
Hoofdstuk 11	Experimenteren	Experimenteren
Hoofdstuk 12	Slotbepaling	Slotbepaling

1	ALGEMEEN	ALGEMEEN
	EUROPEES	**NATIONAAL**
Artikel		
1.1	***Aanduidingen, begripsbepalingen***	***Aanduidingen, begripsbepalingen***
1.1.1	Dit reglement verstaat onder: a. aanbesteder: degene die voornemens is een opdracht voor werken te plaatsen; b. aanbestedingsstukken: alle documenten in een aanbestedingsprocedure, afkomstig van de aanbesteder; c. besluit: Besluit aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten; d. bestek: een beschrijving van de opdracht voor werken, de daarbij behorende tekeningen en de voor dat werk geldende voorwaarden; e. elektronisch middel: een middel waarbij gebruik wordt gemaakt van elektronische apparatuur voor gegevensverwerking, met inbegrip van digitale compressie en gegevensopslag, en van verspreiding, overbrenging en ontvangst door middel van draden, straalverbindingen, optische middelen of andere elektromagnetische middelen; f. elektronische handtekening: een handtekening als bedoeld in artikel 15a, vierde lid, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek; g. geavanceerde elektronische handtekening: een handtekening die voldoet aan de eisen van artikel 15a, tweede lid, onderdelen a tot en met f, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek; h. ondertekend elektronisch bericht: een elektronisch bericht dat voorzien is van een elektronische handtekening; i. Europese aanbesteding: een aanbesteding voor het plaatsen van opdrachten voor werken als bedoeld in artikel 1, onderdeel h, van het besluit, die voldoen aan de artikelen 7, onderdeel c, en 8, onderdeel a, van het besluit en niet in de artikelen 10, 13 en 14 van de toepassing van het besluit zijn uitgesloten; j. Europese technische goedkeuring: op de bevinding dat aan de essentiële eisen wordt voldaan gebaseerde, gunstig uitgevallen technische beoordeling waarbij een product, gezien zijn intrinsieke eigenschappen en de voor de toepassing en het gebruik ervan vastgestelde voorwaarden, geschikt wordt verklaard voor het gebruik voor bouwdoeleinden;	Dit reglement verstaat onder: a. aanbesteder: degene die voornemens is een opdracht voor werken te plaatsen; b. aanbestedingsstukken: alle documenten in een aanbestedingsprocedure, afkomstig van de aanbesteder; c. besluit: Besluit aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten; d. bestek: een beschrijving van de opdracht voor werken, de daarbij behorende tekeningen en de voor dat werk geldende voorwaarden; e. elektronisch middel: een middel waarbij gebruik wordt gemaakt van elektronische apparatuur voor gegevensverwerking, met inbegrip van digitale compressie en gegevensopslag, en van verspreiding, overbrenging en ontvangst door middel van draden, straalverbindingen, optische middelen of andere elektromagnetische middelen; f. elektronische handtekening: een handtekening als bedoeld in artikel 15a, vierde lid, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek; g. geavanceerde elektronische handtekening: een handtekening die voldoet aan de eisen van artikel 15a, tweede lid, onderdelen a tot en met f, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek; h. ondertekend elektronisch bericht: een elektronisch bericht dat voorzien is van een elektronische handtekening; i. Europese aanbesteding: een aanbesteding voor het plaatsen van opdrachten voor werken als bedoeld in artikel 1, onderdeel h, van het besluit, die voldoen aan de artikelen 7, onderdeel c, en 8, onderdeel a, van het besluit en niet in de artikelen 10, 13 en 14 van de toepassing van het besluit zijn uitgesloten; j. Europese technische goedkeuring: op de bevinding dat aan de essentiële eisen wordt voldaan gebaseerde, gunstig uitgevallen technische beoordeling waarbij een product, gezien zijn intrinsieke eigenschappen en de voor de toepassing en het gebruik ervan vastgestelde voorwaarden, geschikt wordt verklaard voor het gebruik voor bouwdoeleinden;

k. erkende organisatie: een testlaboratorium, een ijklaboratorium of inspectie- of certificatieorganisatie die voldoet aan de toepasselijke Europese normen;
l. gegadigde: een ondernemer die heeft verzocht om een uitnodiging tot deelneming aan een niet-openbare procedure, aan een procedure van gunning door onderhandelingen of aan een concurrentiegerichte dialoog;
m. gemeenschappelijke technische specificatie: een technische specificatie die is opgesteld volgens een door de lidstaten van de Europese Unie erkende procedure die in het Publicatieblad van de Europese Unie wordt bekendgemaakt;
n. gunningsbeslissing: de keuze van de aanbesteder voor de ondernemer met wie hij een raamovereenkomst wil sluiten of aan wie hij een opdracht wil gunnen;
o. inschrijver: een ondernemer die een inschrijving heeft ingediend;
p. kopersprofiel: een op het internet gepubliceerde beschrijving van de aanbesteder en zijn inkoopbeleid;
q. lidstaat: een lidstaat van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte;
r. norm: een technische specificatie die door een erkende normalisatie-instelling voor herhaalde of voortdurende toepassing is goedgekeurd, waarvan de inachtneming niet verplicht is en die tot een van de volgende categorieën behoort:
   - internationale norm: een norm die door een internationale normalisatie-instelling wordt aangenomen en ter beschikking van het publiek wordt gesteld;
   - Europese norm: een norm die door een Europese normalisatie-instelling wordt aangenomen en ter beschikking van het publiek wordt gesteld;
   - nationale norm: een norm die door een nationale normalisatie-instelling wordt aangenomen en ter beschikking van het publiek wordt gesteld;
s. nota van inlichtingen: een of meer nota’s die van verstrekte inlichtingen zijn opgemaakt;
t. nationale aanbesteding: een aanbesteding voor het plaatsen van opdrachten, niet zijnde een Europese aanbesteding;
u. opdracht: een schriftelijke overeenkomst onder bezwarende titel die tussen een of meer ondernemers en de aanbesteder is gesloten en betrekking heeft op:
   1. de uitvoering of het ontwerp en de uitvoering:

k. erkende organisatie: een testlaboratorium, een ijklaboratorium of inspectie- of certificatieorganisatie die voldoet aan de toepasselijke Europese normen;
l. gegadigde: een ondernemer die heeft verzocht om een uitnodiging tot deelneming aan een niet-openbare procedure, aan een procedure van gunning door onderhandelingen of aan een concurrentiegerichte dialoog;
m. gemeenschappelijke technische specificatie: een technische specificatie die is opgesteld volgens een door de lidstaten van de Europese Unie erkende procedure die in het Publicatieblad van de Europese Unie wordt bekendgemaakt;
n. gunningsbeslissing: de keuze van de aanbesteder voor de ondernemer met wie hij een raamovereenkomst wil sluiten of aan wie hij een opdracht wil gunnen;
o. inschrijver: een ondernemer die een inschrijving heeft ingediend;
p. kopersprofiel: een op het internet gepubliceerde beschrijving van de aanbesteder en zijn inkoopbeleid;
q. lidstaat: een lidstaat van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte;
r. norm: een technische specificatie die door een erkende normalisatie-instelling voor herhaalde of voortdurende toepassing is goedgekeurd, waarvan de inachtneming niet verplicht is en die tot een van de volgende categorieën behoort:
   - internationale norm: een norm die door een internationale normalisatie-instelling wordt aangenomen en ter beschikking van het publiek wordt gesteld;
   - Europese norm: een norm die door een Europese normalisatie-instelling wordt aangenomen en ter beschikking van het publiek wordt gesteld;
   - nationale norm: een norm die door een nationale normalisatie-instelling wordt aangenomen en ter beschikking van het publiek wordt gesteld;
s. nota van inlichtingen: een of meer nota’s die van verstrekte inlichtingen zijn opgemaakt;
t. nationale aanbesteding: een aanbesteding voor het plaatsen van opdrachten, niet zijnde een Europese aanbesteding;
u. opdracht: een schriftelijke overeenkomst onder bezwarende titel die tussen een of meer ondernemers en de aanbesteder is gesloten en betrekking heeft op:
   1. de uitvoering of het ontwerp en de uitvoering:

- van werken in het kader van een van de werkzaamheden, genoemd in bijlage 1 van het besluit, of
- van een werk, of

2. het laten uitvoeren met welke middelen dan ook van een werk dat aan de door de aanbesteder vastgestelde eisen voldoet;

v. opdrachtgever: degene die een werk heeft opgedragen;

w. proces-verbaal van aanwijzing: een verslag waarin de bij een aanwijzing ter plaatse verstrekte gegevens zijn vastgelegd;

x. selectiedocument: document waarin de maatschappelijke, technische, organisatorische en financieel-economische eisen zijn vermeld;

y. schriftelijk: elk uit woorden of cijfers bestaand geheel dat kan worden gelezen, gereproduceerd, en vervolgens medegedeeld en dat tevens in de vorm van een elektronisch bericht met elektronische middelen kan worden overgebracht;

z. technisch referentiekader: een ander product dan de officiële normen, dat door de Europese normalisatie-instellingen is opgesteld volgens procedures die aan de ontwikkeling van de marktbehoeften zijn aangepast;

aa. technische specificatie: een technisch voorschrift dat een omschrijving geeft van de vereiste kenmerken van een werk, een materiaal, een product of een levering en aan de hand waarvan op objectieve wijze een werk, een materiaal, een product of een levering zodanig kan worden omschreven dat dit beantwoordt aan het gebruik waarvoor het door de aanbesteder is bestemd;

bb. verbonden onderneming: een onderneming:

1. waarop een concessiehouder direct of indirect een overheersende invloed kan uitoefenen, of
2. die een overheersende invloed kan uitoefenen op de concessiehouder, of
3. die, tezamen met de concessiehouder, onderworpen is aan de overheersende invloed van een andere onderneming uit hoofde van eigendom, financiële deelneming of op haar van toepassing zijnde voorschriften;

cc. werk: het product van een geheel van bouwkundige of civieltechnische werken dat ertoe bestemd is als zodanig een economische of technische functie te vervullen.

- van werken in het kader van een van de werkzaamheden, genoemd in bijlage 1 van het besluit, of
- van een werk, of

2. het laten uitvoeren met welke middelen dan ook van een werk dat aan de door de aanbesteder vastgestelde eisen voldoet;

v. opdrachtgever: degene die een werk heeft opgedragen;

w. proces-verbaal van aanwijzing: een verslag waarin de bij een aanwijzing ter plaatse verstrekte gegevens zijn vastgelegd;

x. selectiedocument: document waarin de maatschappelijke, technische, organisatorische en financieel-economische eisen zijn vermeld;

y. schriftelijk: elk uit woorden of cijfers bestaand geheel dat kan worden gelezen, gereproduceerd, en vervolgens medegedeeld en dat tevens in de vorm van een elektronisch bericht met elektronische middelen kan worden overgebracht;

z. technisch referentiekader: een ander product dan de officiële normen, dat door de Europese normalisatie-instellingen is opgesteld volgens procedures die aan de ontwikkeling van de marktbehoeften zijn aangepast;

aa. technische specificatie: een technisch voorschrift dat een omschrijving geeft van de vereiste kenmerken van een werk, een materiaal, een product of een levering en aan de hand waarvan op objectieve wijze een werk, een materiaal, een product of een levering zodanig kan worden omschreven dat dit beantwoordt aan het gebruik waarvoor het door de aanbesteder is bestemd;

bb. verbonden onderneming: een onderneming:

1. waarop een concessiehouder direct of indirect een overheersende invloed kan uitoefenen, of
2. die een overheersende invloed kan uitoefenen op de concessiehouder, of
3. die, tezamen met de concessiehouder, onderworpen is aan de overheersende invloed van een andere onderneming uit hoofde van eigendom, financiële deelneming of op haar van toepassing zijnde voorschriften;

cc. werk: het product van een geheel van bouwkundige of civieltechnische werken dat ertoe bestemd is als zodanig een economische of technische functie te vervullen.

Toelichting

1.2	***Termijnen***	***Termijnen***
1.2.1	Voor de toepassing van dit reglement wordt verstaan onder dag: kalenderdag.	Voor de toepassing van dit reglement wordt verstaan onder dag: kalenderdag.
1.2.2	Indien een in dit reglement in dagen genoemde termijn ingaat op het ogenblik waarop een gebeurtenis of handeling plaatsvindt, wordt de dag waarop deze gebeurtenis of handeling plaatsvindt niet in deze termijn begrepen.	Indien een in dit reglement in dagen genoemde termijn ingaat op het ogenblik waarop een gebeurtenis of handeling plaatsvindt, wordt de dag waarop deze gebeurtenis of handeling plaatsvindt niet in deze termijn begrepen.
1.2.3	Een in dit reglement genoemde termijn gaat in bij de aanvang van het eerste uur van de eerste dag ervan en eindigt bij het einde van het laatste uur van de laatste dag daarvan.	Een in dit reglement genoemde termijn gaat in bij de aanvang van het eerste uur van de eerste dag ervan en eindigt bij het einde van het laatste uur van de laatste dag daarvan.
1.2.4	Indien de laatste dag van een in dit reglement genoemde termijn op een algemeen of ter plaatse van het werk erkende, of door de overheid dan wel bij of krachtens een voor de aanbesteder van belang zijnde collectieve arbeidsovereenkomst voorgeschreven rust- of feestdag, vakantiedag of andere vrije dag valt, eindigt de termijn bij het einde van het laatste uur van de eerstvolgende werkdag.	Indien de laatste dag van een in dit reglement genoemde termijn op een algemeen of ter plaatse van het werk erkende, of door de overheid dan wel bij of krachtens een voor de aanbesteder van belang zijnde collectieve arbeidsovereenkomst voorgeschreven rust- of feestdag, vakantiedag of andere vrije dag valt, eindigt de termijn bij het einde van het laatste uur van de eerstvolgende werkdag. Toelichting

1.3	***Toepasselijkheid***	***Toepasselijkheid***
1.3.1	Indien een aanbesteding volgens dit reglement zal geschieden, wordt dit in de aankondiging, of, indien geen aankondiging plaatsvindt, in de uitnodiging vermeld.	Indien een aanbesteding volgens dit reglement zal geschieden, wordt dit in de aankondiging, of, indien geen aankondiging plaatsvindt, in de uitnodiging vermeld.
1.3.2	Tevens vermeldt de aanbesteder: a. dat hij kiest voor een Europese aanbesteding, en b. welke wijze van aanbesteding als bedoeld in artikel 1.4.1 toegepast wordt.	
1.3.3		Tevens vermeldt de aanbesteder: a. dat hij kiest voor een nationale aanbesteding, en b. welke wijze van aanbesteding als bedoeld in artikel 1.4.2 toegepast wordt.

1.3.4	De aanbesteder kan voor het plaatsen van opdrachten die voldoen aan de omschrijving voor de nationale aanbesteding kiezen voor het toepassen van de Europese aanbesteding.	De aanbesteder kan voor het plaatsen van opdrachten die voldoen aan de omschrijving voor de nationale aanbesteding kiezen voor het toepassen van de Europese aanbesteding.
1.3.5	Indien een bepaling van dit reglement uitdrukkelijk verwijst naar hetzij de Europese, hetzij de nationale aanbesteding, is de bepaling alleen in die aanbesteding van toepassing. Indien een uitdrukkelijke verwijzing ontbreekt, is de desbetreffende bepaling van toepassing bij zowel de Europese als de nationale aanbesteding.	Indien een bepaling van dit reglement uitdrukkelijk verwijst naar hetzij de Europese, hetzij de nationale aanbesteding, is de bepaling alleen in die aanbesteding van toepassing. Indien een uitdrukkelijke verwijzing ontbreekt, is de desbetreffende bepaling van toepassing bij zowel de Europese als de nationale aanbesteding.
1.3.6	Indien toepassing is gegeven aan artikel 1.3.1, wordt degene die tegenover de aanbesteder blijk heeft gegeven voornemens te zijn op het werk in te schrijven of deel te nemen aan de selectie dan wel aan het overleg over het werk en de voorwaarden, geacht te hebben ingestemd met de toepasselijkheid van dit reglement.	Indien toepassing is gegeven aan artikel 1.3.1, wordt degene die tegenover de aanbesteder blijk heeft gegeven voornemens te zijn op het werk in te schrijven of deel te nemen aan de selectie dan wel aan het overleg over het werk en de voorwaarden, geacht te hebben ingestemd met de toepasselijkheid van dit reglement.
1.3.7	Op een aanbesteding die volgens dit reglement geschiedt, is het Nederlandse recht van toepassing.	Op een aanbesteding die volgens dit reglement geschiedt, is het Nederlandse recht van toepassing. Toelichting
1.4	***Wijze van aanbesteding***	***Wijze van aanbesteding***
1.4.1	Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteding van een werk plaatsvinden door middel van een van de volgende procedures: a. openbare procedure (openbare aanbesteding); b. niet-openbare procedure (aanbesteding met voorafgaande selectie); c. concurrentiegerichte dialoog; d. onderhandelingsprocedure met voorafgaande bekendmaking; e. onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking; f. gunning van een concessieovereenkomst; g. gunning van opdrachten gebaseerd op een raamovereenkomst met een enkele ondernemer; h. gunning van opdrachten gebaseerd op een raamovereenkomst met meer ondernemers. Voorts is een experimenteerbepaling met enkele procedurevoorschriften opgenomen.	

1.4.2		Bij de nationale aanbesteding kan de aanbesteding van een werk plaatsvinden door middel van een van de volgende procedures: a. openbare procedure (openbare aanbesteding); b. niet-openbare procedure (aanbesteding met voorafgaande selectie); c. concurrentiegerichte dialoog; d. onderhandelingsprocedure met voorafgaande bekendmaking; e. onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking; f. onderhandse procedure; g. gunning van een concessieovereenkomst; h. gunning van opdrachten gebaseerd op een raamovereenkomst met een enkele ondernemer; i. gunning van opdrachten gebaseerd op een raamovereenkomst met meer ondernemers. Voorts is een experimenteerbepaling met enkele procedurevoorschriften opgenomen. Toelichting
1.5	***Gunning van het ontwerp en de bouw van een complex sociale woningen***	***Gunning van het ontwerp en de bouw van een complex sociale woningen***
1.5.1	Een aanbesteder kan teneinde die ondernemer te kiezen die het meest geschikt is om mee samen te werken, een bijzondere procedure voor de gunning toepassen bij opdrachten betreffende het ontwerpen en bouwen van een complex sociale woningen, waarvoor, wegens de omvang, de complexiteit en de vermoedelijke duur van de desbetreffende werken, het plan van meet af aan wordt opgesteld op grond van een nauwe samenwerking tussen de afgevaardigden van de aanbesteder, deskundigen en de aannemer die met de uitvoering van de werken wordt belast.	Een aanbesteder kan teneinde die ondernemer te kiezen die het meest geschikt is om mee samen te werken, een bijzondere procedure voor de gunning toepassen bij opdrachten betreffende het ontwerpen en bouwen van een complex sociale woningen, waarvoor, wegens de omvang, de complexiteit en de vermoedelijke duur van de desbetreffende werken, het plan van meet af aan wordt opgesteld op grond van een nauwe samenwerking tussen de afgevaardigden van de aanbesteder, deskundigen en de aannemer die met de uitvoering van de werken wordt belast.
1.5.2	Een aanbesteder geeft in de aankondiging van de opdracht een zo nauwkeurig mogelijke beschrijving van de werken, bedoeld in artikel 1.5.1, opdat de belangstellende ondernemers zich een duidelijk beeld van het uit te voeren project kunnen vormen.	Een aanbesteder geeft in de aankondiging van de opdracht een zo nauwkeurig mogelijke beschrijving van de werken, bedoeld in artikel 1.5.1, opdat de belangstellende ondernemers zich een duidelijk beeld van het uit te voeren project kunnen vormen.
1.5.3	Een aanbesteder vermeldt in deze aankondiging, overeenkomstig de kwalitatieve selectiecriteria, bedoeld in de artikelen 3.7 tot en met 3.13 en 3.20.3, aan welke persoonlijke, technische, economische en financiële voorwaarden de gegadigden dienen te voldoen.	Een aanbesteder vermeldt in deze aankondiging, overeenkomstig de kwalitatieve selectiecriteria, bedoeld in de artikelen 3.7 tot en met 3.13 en 3.20.3, aan welke persoonlijke, technische, economische en financiële voorwaarden de gegadigden dienen te voldoen.

1.5.4 Bij de Europese aanbesteding past de aanbesteder voorts overeenkomstig toe de volgende artikelen met betrekking tot:

- eventuele vooraankondiging:	artikel 3.2;
- aankondiging:	artikel 3.3;
- termijnen bij aanmelding als gegadigde:	artikel 3.4;
- termijnen inschrijving:	artikel 3.16;
- inschrijving:	artikel 3.20;
- opdracht:	de artikelen 3.32.4 tot en met 3.32.6;
- proces-verbaal van opdrachtverlening:	artikel 3.33;
- aankondiging van een gegunde opdracht:	artikel 3.34;
- geschillen:	artikel 3.35.

1.5.5 Bij de nationale aanbesteding past de aanbesteder voorts overeenkomstig toe de volgende artikelen met betrekking tot:

- aankondiging:	artikel 3.3;
- termijnen bij aanmelding als gegadigde:	artikel 3.4;
- termijnen inschrijving:	artikel 3.16;
- inschrijving:	artikel 3.20;
- opdracht:	de artikelen 3.32.4 tot en met 3.32.6;
- geschillen:	artikel 3.35.

Toelichting

2	OPENBARE PROCEDURE	OPENBARE PROCEDURE
	EUROPEES	NATIONAAL
Artikel		
2.1	***Omschrijving***	***Omschrijving***
2.1.1	Een aanbesteding volgens de openbare procedure is een aanbesteding die algemeen bekend wordt gemaakt, waarbij ondernemers mogen inschrijven.	Een aanbesteding volgens de openbare procedure is een aanbesteding die algemeen bekend wordt gemaakt, waarbij ondernemers mogen inschrijven.
2.1.2	De aanbesteder kan de gunning van de opdracht vooraf laten gaan door een elektronische veiling, indien nauwkeurige specificaties voor de opdracht worden opgesteld. Onder een elektronische veiling wordt verstaan een zich herhalend elektronisch proces voor de presentatie van nieuwe, verlaagde prijzen of van nieuwe waarden voor bepaalde elementen van de inschrijvingen, dat plaatsvindt na de eerste volledige beoordeling van de inschrijvingen en dat klassering op basis van elektronische verwerking mogelijk maakt.	De aanbesteder kan de gunning van de opdracht vooraf laten gaan door een elektronische veiling, indien nauwkeurige specificaties voor de opdracht worden opgesteld. Onder een elektronische veiling wordt verstaan een zich herhalend elektronisch proces voor de presentatie van nieuwe, verlaagde prijzen of van nieuwe waarden voor bepaalde elementen van de inschrijvingen, dat plaatsvindt na de eerste volledige beoordeling van de inschrijvingen en dat klassering op basis van elektronische verwerking mogelijk maakt. Toelichting
2.2	***Vooraankondiging***	
2.2.1	De aanbesteder kan een vooraankondiging plaatsen. De aanbesteder gebruikt voor de vooraankondiging het in Deel II opgenomen Model A.	
2.2.2	De aanbesteder zendt de vooraankondiging zo spoedig mogelijk nadat de beslissing is genomen tot goedkeuring van het programma voor de opdrachten voor werken die de aanbesteder voornemens is te gunnen, toe aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen of deelt deze vooraankondiging mede via het kopersprofiel.	
2.2.3	De aanbesteder die de vooraankondiging via zijn kopersprofiel meedeelt, zendt het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen langs elektronische weg een kennisgeving toe waarin de mededeling van de vooraankondiging via het kopersprofiel wordt gemeld. De aanbesteder gebruikt daartoe het in Deel II opgenomen Model D.	

2.2.4	De aanbesteder maakt de vooraankondiging en de inhoud ervan niet openbaar vóór de datum waarop zij aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen is toegezonden overeenkomstig artikel 2.2.2, of is gemeld overeenkomstig artikel 2.2.3.	
2.2.5	De aanbesteder moet de verzenddatum van de vooraankondiging of de verzenddatum van de mededeling van de vooraankondiging via het kopersprofiel kunnen aantonen.	
2.2.6	De aanbesteder kan de vooraankondiging tevens in Nederland bekend maken op een voor iedereen toegankelijk elektronisch medium, in de Staatscourant of in een landelijk verspreid vakblad.	
2.2.7	De aanbesteder waarborgt dat een bekendmaking van de vooraankondiging in Nederland geen andere informatie bevat dan de informatie in de vooraankondiging die aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen wordt toegezonden of via een kopersprofiel wordt meegedeeld, en dat de datum van toezending aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen of van de mededeling via het kopersprofiel wordt vermeld.	

Toelichting

2.3	***Aankondiging***	***Aankondiging***
2.3.1	Bij de Europese aanbesteding plaatst de aanbesteder een aankondiging. De aanbesteder gebruikt voor de aankondiging het in Deel II opgenomen Model B.	
2.3.2		Bij de nationale aanbesteding plaatst de aanbesteder een aankondiging op een voor iedereen toegankelijk elektronisch medium, in de Staatscourant of in een landelijk verspreid vakblad. De aankondiging bevat de gegevens, genoemd in het in Deel II opgenomen Model B.
2.3.3	Indien de aanbesteder de opdracht voorbehoudt aan sociale werkvoorzieningen, vermeldt hij dit in de aankondiging.	Indien de aanbesteder de opdracht voorbehoudt aan sociale werkvoorzieningen, vermeldt hij dit in de aankondiging.

2.3.4	Wanneer de aanbesteder inlichtingen vraagt of minimumeisen stelt inzake draagkracht en bekwaamheden als bedoeld in de artikelen 2.8 en 2.9, houden deze verband met en staan ze in verhouding tot het voorwerp van de opdracht. De aanbesteder vermeldt deze minimumeisen in de aankondiging.	Wanneer de aanbesteder inlichtingen vraagt of minimumeisen stelt inzake draagkracht en bekwaamheden als bedoeld in de artikelen 2.8 en 2.9, houden deze verband met en staan ze in verhouding tot het voorwerp van de opdracht. De aanbesteder vermeldt deze minimumeisen in de aankondiging.
2.3.5	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij de opdracht gunt op grond van de economisch meest voordelige inschrijving of op grond van de laagste prijs.	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij de opdracht gunt op grond van de economisch meest voordelige inschrijving of op grond van de laagste prijs.
2.3.6	Indien de aanbesteder het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, vermeldt de aanbesteder de informatie, bedoeld in artikel 2.15.2, in de aankondiging tenzij deze informatie in het bestek wordt vermeld.	Indien de aanbesteder het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, vermeldt de aanbesteder de informatie, bedoeld in artikel 2.15.2, in de aankondiging tenzij deze informatie in het bestek wordt vermeld.
2.3.7	De aanbesteder geeft in de aankondiging aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen. Bij elektronische inschrijvingen kan de aanbesteder met inachtneming van artikel 15a van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek eisen dat gebruik wordt gemaakt van een geavanceerde elektronische handtekening.	De aanbesteder geeft in de aankondiging aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen. Bij elektronische inschrijvingen kan de aanbesteder met inachtneming van artikel 15a van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek eisen dat gebruik wordt gemaakt van een geavanceerde elektronische handtekening.
2.3.8	De aanbesteder zendt de aankondiging langs elektronische of andere weg aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen.	
2.3.9	De aanbesteder maakt de aankondiging en de inhoud ervan niet openbaar vóór de datum waarop zij aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen is toegezonden.	
2.3.10	De aanbesteder moet de verzenddatum van de aankondiging kunnen aantonen.	
2.3.11	De aanbesteder kan de aankondiging tevens in Nederland bekendmaken op een voor iedereen toegankelijk elektronisch medium, in de Staatscourant of in een landelijk verspreid vakblad.	

2.3.12	De aanbesteder waarborgt dat een bekendmaking van de aankondiging in Nederland geen andere informatie bevat dan de informatie in de aankondiging die aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen wordt toegezonden en dat in de bekendmaking de datum van toezending aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen wordt vermeld.	
2.3.13	Indien de aanbesteder gebruik maakt van de elektronische veiling, meldt hij dit in de aankondiging.	Indien de aanbesteder gebruik maakt van de elektronische veiling, meldt hij dit in de aankondiging.
2.3.14	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging het adres waar het bestek en de aanvullende stukken kunnen worden aangevraagd. Indien het bestek en de aanvullende stukken rechtstreeks langs elektronische weg toegankelijk zijn, vermeldt hij in de aankondiging de toegang tot deze stukken.	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging het adres waar het bestek en de aanvullende stukken kunnen worden aangevraagd. Indien het bestek en de aanvullende stukken rechtstreeks langs elektronische weg toegankelijk zijn, vermeldt hij in de aankondiging de toegang tot deze stukken.
2.3.15	Wanneer het bestek of de aanvullende stukken niet bij de aanbesteder kunnen worden aangevraagd, vermeldt de aanbesteder in de aankondiging het adres van de instantie waar deze stukken wel kunnen worden aangevraagd, de uiterste datum voor deze aanvraag, het bedrag dat verschuldigd is en de wijze van betaling om de stukken te verkrijgen. Deze instantie zendt de documentatie onmiddellijk na ontvangst van de aanvraag aan de ondernemers toe.	Wanneer het bestek of de aanvullende stukken niet bij de aanbesteder kunnen worden aangevraagd, vermeldt de aanbesteder in de aankondiging het adres van de instantie waar deze stukken wel kunnen worden aangevraagd, de uiterste datum voor deze aanvraag, het bedrag dat verschuldigd is en de wijze van betaling om de stukken te verkrijgen. Deze instantie zendt de documentatie onmiddellijk na ontvangst van de aanvraag aan de ondernemers toe. Toelichting
2.4	***Termijnen inschrijving***	***Termijnen inschrijving***
2.4.1	Bij de Europese aanbesteding bedraagt de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen minimaal 52 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de aankondiging.	
2.4.2		Bij de nationale aanbesteding bedraagt de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen minimaal 36 dagen, te rekenen vanaf de publicatiedatum van de aankondiging.
2.4.3	Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder, wanneer de aankondiging langs elektronische weg wordt opgesteld en verzonden, de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen met 7 dagen verkorten.	

2.4.4		Bij de nationale aanbesteding kan de aanbesteder, wanneer de aankondiging langs elektronische weg wordt opgesteld en verzonden, de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen met 4 dagen verkorten.
2.4.5	De aanbesteder kan de termijn voor de ontvangst van inschrijvingen met 5 dagen verkorten indien hij vanaf de datum van aankondiging met elektronische middelen vrije, rechtstreekse en volledige toegang biedt tot het bestek en alle aanvullende stukken en in de aankondiging het internetadres dat toegang biedt tot deze documenten vermeldt.	De aanbesteder kan de termijn voor de ontvangst van inschrijvingen met 5 dagen verkorten indien hij vanaf de datum van aankondiging met elektronische middelen vrije, rechtstreekse en volledige toegang biedt tot het bestek en alle aanvullende stukken en in de aankondiging het internetadres dat toegang biedt tot deze documenten vermeldt.
2.4.6	De aanbesteder kan de verkorting van de termijn voor ontvangst van de inschrijvingen, bedoeld in de artikelen 2.4.3 en 2.4.5, optellen.	De aanbesteder kan de verkorting van de termijn voor ontvangst van de inschrijvingen, bedoeld in de artikelen 2.4.4 en 2.4.5, optellen.
2.4.7	De aanbesteder kan, indien hij een vooraankondiging heeft gepubliceerd, de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen in de regel inkorten tot 36 dagen, maar in geen geval tot minder dan 22 dagen. Deze termijn loopt vanaf de verzenddatum van de aankondiging.	
2.4.8	De termijn, bedoeld in artikel 2.4.7, is toegestaan, mits de vooraankondiging alle informatie bevat die in de aankondiging wordt verlangd, voorzover deze informatie beschikbaar is op het tijdstip dat de vooraankondiging wordt gepubliceerd. De vooraankondiging dient minimaal 52 dagen en maximaal 12 maanden voor de verzenddatum van de aankondiging te zijn verzonden.	Toelichting

2.5	***Technische specificaties***	***Technische specificaties***
2.5.1	De aanbesteder neemt de technische specificaties op in de aanbestedingsstukken. De technische specificaties bieden de inschrijvers gelijke toegang en leiden niet tot ongerechtvaardigde belemmeringen in de mededinging voor de openstelling van opdrachten.	De aanbesteder neemt de technische specificaties op in de aanbestedingsstukken. De technische specificaties bieden de inschrijvers gelijke toegang en leiden niet tot ongerechtvaardigde belemmeringen in de mededinging voor de openstelling van opdrachten.

2.5.2	De aanbesteder formuleert de technische specificaties: a. door verwijzing naar: - technische specificaties en naar nationale normen waarin Europese normen zijn omgezet, - de Europese technische goedkeuringen, - de gemeenschappelijke technische specificaties, - internationale normen, - andere door de Europese normalisatie-instellingen opgestelde technische referentiesystemen, of, bij ontstentenis daarvan, - de nationale normen, - de nationale technische goedkeuringen dan wel - de nationale technische specificaties inzake het ontwerpen, het berekenen en het uitvoeren van werken en het gebruik van producten, waarbij iedere verwijzing vergezeld gaat van de woorden 'of gelijkwaardig', b. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen, waaronder milieukenmerken, die zodanig nauwkeurig zijn bepaald dat de inschrijvers het voorwerp van de opdracht kunnen bepalen en de aanbesteder de opdracht kan gunnen, c. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b, waarbij onder vermoeden van overeenstemming met deze prestatie-eisen en functionele eisen wordt verwezen naar de specificaties, bedoeld onder a, of d. door verwijzing naar de specificaties, bedoeld onder a, voor bepaalde kenmerken, en verwijzing naar de prestatie-eisen en functionele eisen, bedoeld onder b, voor andere kenmerken.	De aanbesteder formuleert de technische specificaties: a. door verwijzing naar: - technische specificaties en naar nationale normen waarin Europese normen zijn omgezet, - de Europese technische goedkeuringen, - de gemeenschappelijke technische specificaties, - internationale normen, - andere door de Europese normalisatie-instellingen opgestelde technische referentiesystemen, of, bij ontstentenis daarvan, - de nationale normen, - de nationale technische goedkeuringen dan wel - de nationale technische specificaties inzake het ontwerpen, het berekenen en het uitvoeren van werken en het gebruik van producten, waarbij iedere verwijzing vergezeld gaat van de woorden 'of gelijkwaardig', b. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen, waaronder milieukenmerken, die zodanig nauwkeurig zijn bepaald dat de inschrijvers het voorwerp van de opdracht kunnen bepalen en de aanbesteder de opdracht kan gunnen, c. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b, waarbij onder vermoeden van overeenstemming met deze prestatie-eisen en functionele eisen wordt verwezen naar de specificaties, bedoeld onder a, of d. door verwijzing naar de specificaties, bedoeld onder a, voor bepaalde kenmerken, en verwijzing naar de prestatie-eisen en functionele eisen, bedoeld onder b, voor andere kenmerken.
2.5.3	Wanneer de aanbesteder verwijst naar de specificaties, bedoeld in artikel 2.5.2, onderdeel a, kan hij een inschrijving niet afwijzen met de reden dat de aangeboden producten en diensten niet beantwoorden aan de specificaties waarnaar hij heeft verwezen, indien de inschrijver in zijn inschrijving tot voldoening van de aanbesteder aantoont dat de door hem voorgestelde oplossingen op gelijkwaardige wijze voldoen aan de eisen die in de technische specificaties zijn bepaald.	Wanneer de aanbesteder verwijst naar de specificaties, bedoeld in artikel 2.5.2, onderdeel a, kan hij een inschrijving niet afwijzen met de reden dat de aangeboden producten en diensten niet beantwoorden aan de specificaties waarnaar hij heeft verwezen, indien de inschrijver in zijn inschrijving tot voldoening van de aanbesteder aantoont dat de door hem voorgestelde oplossingen op gelijkwaardige wijze voldoen aan de eisen die in de technische specificaties zijn bepaald.

2.5.4	De aanbesteder wijst, wanneer hij gebruik maakt van de in artikel 2.5.2 onderdelen b en c geboden mogelijkheid prestatie-eisen of functionele eisen te stellen, een inschrijving niet af indien deze beantwoordt aan een nationale norm waarin een Europese norm is omgezet, aan een Europese technische goedkeuring, aan een gemeenschappelijke technische specificatie, aan een internationale norm of aan een door een Europese normalisatie-instelling opgestelde technisch referentiesysteem, wanneer deze specificaties betrekking hebben op de prestaties of functionele eisen die hij heeft voorgeschreven.	De aanbesteder wijst, wanneer hij gebruik maakt van de in artikel 2.5.2 onderdelen b en c geboden mogelijkheid prestatie-eisen of functionele eisen te stellen, een inschrijving niet af indien deze beantwoordt aan een nationale norm waarin een Europese norm is omgezet, aan een Europese technische goedkeuring, aan een gemeenschappelijke technische specificatie, aan een internationale norm of aan een door een Europese normalisatie-instelling opgestelde technisch referentiesysteem, wanneer deze specificaties betrekking hebben op de prestaties of functionele eisen die hij heeft voorgeschreven.
2.5.5	Een inschrijver toont in zijn inschrijving aan dat het product, de dienst of het werk in overeenstemming is met de norm en voldoet aan de functionele en prestatie-eisen van de aanbesteder.	Een inschrijver toont in zijn inschrijving aan dat het product, de dienst of het werk in overeenstemming is met de norm en voldoet aan de functionele en prestatie-eisen van de aanbesteder.
2.5.6	De aanbesteder die milieukenmerken voorschrijft door verwijzing naar prestatie-eisen of functionele eisen als bedoeld in artikel 2.5.2, onderdeel b, kan gebruik maken van de gedetailleerde specificaties of van gedeelten daarvan, zoals vastgesteld in milieukeuren, voorzover: a. die geschikt zijn voor de omschrijving van de kenmerken van de leveringen of diensten waarop de opdracht betrekking heeft, b. de vereisten voor de keur zijn ontwikkeld op grond van wetenschappelijke gegevens, c. de milieukeuren zijn aangenomen via een proces waaraan alle betrokkenen, zoals regeringsinstanties, consumenten, fabrikanten, kleinhandel en milieuorganisaties kunnen deelnemen, en d. de keuren toegankelijk zijn voor alle betrokken partijen.	De aanbesteder die milieukenmerken voorschrijft door verwijzing naar prestatie-eisen of functionele eisen als bedoeld in artikel 2.5.2, onderdeel b, kan gebruik maken van de gedetailleerde specificaties of van gedeelten daarvan, zoals vastgesteld in milieukeuren, voorzover: a. die geschikt zijn voor de omschrijving van de kenmerken van de leveringen of diensten waarop de opdracht betrekking heeft, b. de vereisten voor de keur zijn ontwikkeld op grond van wetenschappelijke gegevens, c. de milieukeuren zijn aangenomen via een proces waaraan alle betrokkenen, zoals regeringsinstanties, consumenten, fabrikanten, kleinhandel en milieuorganisaties kunnen deelnemen, en d. de keuren toegankelijk zijn voor alle betrokken partijen.
2.5.7	De aanbesteder kan aangeven dat de van een milieukeur voorziene producten of diensten worden geacht te voldoen aan de technische specificaties van het bestek en de nota van inlichtingen. De aanbesteder aanvaardt hierbij elk ander passend bewijsmiddel, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie.	De aanbesteder kan aangeven dat de van een milieukeur voorziene producten of diensten worden geacht te voldoen aan de technische specificaties van het bestek en de nota van inlichtingen. De aanbesteder aanvaardt hierbij elk ander passend bewijsmiddel, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie.
2.5.8	De aanbesteder aanvaardt certificaten van in andere lidstaten gevestigde erkende organisaties.	De aanbesteder aanvaardt certificaten van in andere lidstaten gevestigde erkende organisaties.

2.5.9	De aanbesteder maakt in de technische specificaties geen melding van een bepaald fabrikaat, een bepaalde herkomst of een bijzondere werkwijze, noch van een verwijzing naar een merk, een octrooi of een type, een bepaalde oorsprong of een bepaalde productie, waardoor bepaalde ondernemingen of bepaalde producten worden bevoordeeld of geëlimineerd, tenzij dit door het voorwerp van de opdracht gerechtvaardigd wordt.	De aanbesteder maakt in de technische specificaties geen melding van een bepaald fabrikaat, een bepaalde herkomst of een bijzondere werkwijze, noch van een verwijzing naar een merk, een octrooi of een type, een bepaalde oorsprong of een bepaalde productie, waardoor bepaalde ondernemingen of bepaalde producten worden bevoordeeld of geëlimineerd, tenzij dit door het voorwerp van de opdracht gerechtvaardigd wordt.
2.5.10	De aanbesteder mag de melding of verwijzing, bedoeld in artikel 2.5.9, opnemen in de technische specificatie wanneer: a. een voldoende nauwkeurige en begrijpelijke beschrijving van het voorwerp van de opdracht niet mogelijk is door toepassing van artikel 2.5.2, en b. deze melding of verwijzing vergezeld gaat van de woorden "of gelijkwaardig".	De aanbesteder mag de melding of verwijzing, bedoeld in artikel 2.5.9, opnemen in de technische specificatie wanneer: a. een voldoende nauwkeurige en begrijpelijke beschrijving van het voorwerp van de opdracht niet mogelijk is door toepassing van artikel 2.5.2, en b. deze melding of verwijzing vergezeld gaat van de woorden "of gelijkwaardig". Toelichting
2.6	***Bestek***	***Bestek***
2.6.1	Indien de aanbesteder het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, vermeldt de aanbesteder de informatie, bedoeld in artikel 2.15.2, in het bestek tenzij deze informatie in de aankondiging is vermeld.	Indien de aanbesteder het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, vermeldt de aanbesteder de informatie, bedoeld in artikel 2.15.2, in het bestek tenzij deze informatie in de aankondiging is vermeld.
2.6.2	De aanbesteder geeft in de aankondiging of het bestek aan bij welk orgaan de inschrijvers en de ondernemers die voornemens zijn in te schrijven informatie kunnen verkrijgen over verplichtingen ten aanzien van de bepalingen inzake belastingen, milieubescherming, arbeidsbescherming en arbeidsvoorwaarden die gelden in Nederland of, indien de verrichtingen buiten Nederland worden uitgevoerd, die gelden in het gebied of de plaats waar de verrichtingen worden uitgevoerd en die gedurende de uitvoering van de opdracht op die verrichtingen van toepassing zullen zijn.	
2.6.3	De aanbesteder verzoekt in de aankondiging of het bestek de inschrijvers aan te geven dat zij bij het opstellen van hun inschrijving rekening hebben gehouden met de verplichtingen uit hoofde van de bepalingen inzake de arbeidsbescherming en de arbeidsvoorwaarden die gelden op de plaats waar de verrichting wordt uitgevoerd.	

2.6.4	Wanneer de aanbesteder niet langs elektronische weg vrije, rechtstreekse en volledige toegang biedt tot het bestek en alle aanvullende stukken, zendt de aanbesteder het bestek en de aanvullende stukken binnen 6 dagen na ontvangst van de aanvraag aan de ondernemers toe, mits deze aanvraag tijdig voor de uiterste datum voor de indiening van de inschrijvingen is gedaan.	Wanneer de aanbesteder niet langs elektronische weg vrije, rechtstreekse en volledige toegang biedt tot het bestek en alle aanvullende stukken, zendt de aanbesteder het bestek en de aanvullende stukken binnen 6 dagen na ontvangst van de aanvraag aan de ondernemers toe, mits deze aanvraag tijdig voor de uiterste datum voor de indiening van de inschrijvingen is gedaan. Toelichting
2.7	***Uitsluitingsgronden***	***Uitsluitingsgronden***
2.7.1	Van deelneming aan een opdracht wordt uitgesloten iedere inschrijver jegens wie bij een onherroepelijk vonnis een veroordeling om een of meer van de hieronder opgegeven redenen is uitgesproken, waarvan de aanbesteder kennis heeft: - deelneming aan een criminele organisatie in de zin van artikel 2, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/773/JBZ van de Raad; - omkoping in de zin van artikel 3, van het besluit van de Raad van 26 mei 1997, respectievelijk artikel 3, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/742/JBZ van de Raad; - fraude in de zin van artikel 1 van de overeenkomst aangaande de bescherming van de financiële belangen van de Gemeenschap; - witwassen van geld in de zin van artikel 1 van richtlijn nr. 91/308/EEG van de Raad van 10 juni 1991 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld.	
2.7.2	De aanbesteder sluit iedere inschrijver jegens wie bij een onherroepelijk vonnis of arrest een veroordeling is uitgesproken op grond van artikel 140, 177, 177a, 178, 225, 226, 227, 227a, 227b of 323a, 328ter, tweede lid, 416, 417, 417bis, 420bis, 420ter of 420quater van het Wetboek van Strafrecht van deelneming aan een opdracht uit.	
2.7.3	De aanbesteder kan om dwingende redenen van algemeen belang afwijken van de verplichting, bedoeld in de artikelen 2.7.1 en 2.7.2.	

2.7.4 De aanbesteder kan van deelneming aan een opdracht uitsluiten iedere ondernemer:

a. die in staat van faillissement of van liquidatie verkeert, wiens werkzaamheden zijn gestaakt, jegens wie een surseance van betaling of een akkoord geldt of die in een andere vergelijkbare toestand verkeert ingevolge een soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving,
b. wiens faillissement of liquidatie is aangevraagd of tegen wie een procedure van surseance van betaling of akkoord dan wel een andere soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving, aanhangig is gemaakt,
c. jegens wie een rechterlijke uitspraak met kracht van gewijsde volgens de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving is gedaan, waarbij een delict is vastgesteld dat in strijd is met zijn beroepsgedragsregels,
d. die in de uitoefening van zijn beroep een ernstige fout heeft begaan, vastgesteld op een grond die de aanbesteder aannemelijk kan maken,
e. die niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van de sociale zekerheidsbijdragen overeenkomstig de wettelijke bepalingen van het land waar hij is gevestigd of van Nederland,
f. die niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van zijn belastingen overeenkomstig de wettelijke bepalingen van het land waar hij is gevestigd of van Nederland, of
g. die zich in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen bij het verstrekken van inlichtingen die ingevolge aanbestedingsprocedures kunnen worden verlangd, of die inlichtingen niet heeft verstrekt.

De aanbesteder kan van deelneming aan een opdracht uitsluiten iedere ondernemer:

a. die in staat van faillissement of van liquidatie verkeert, wiens werkzaamheden zijn gestaakt, jegens wie een surseance van betaling of een akkoord geldt of die in een andere vergelijkbare toestand verkeert ingevolge een soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving,
b. wiens faillissement of liquidatie is aangevraagd of tegen wie een procedure van surseance van betaling of akkoord dan wel een andere soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving, aanhangig is gemaakt,
c. jegens wie een rechterlijke uitspraak met kracht van gewijsde volgens de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving is gedaan, waarbij een delict is vastgesteld dat in strijd is met zijn beroepsgedragsregels,
d. die in de uitoefening van zijn beroep een ernstige fout heeft begaan, vastgesteld op een grond die de aanbesteder aannemelijk kan maken,
e. die niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van de sociale zekerheidsbijdragen overeenkomstig de wettelijke bepalingen van het land waar hij is gevestigd of van Nederland,
f. die niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van zijn belastingen overeenkomstig de wettelijke bepalingen van het land waar hij is gevestigd of van Nederland, of
g. die zich in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen bij het verstrekken van inlichtingen die ingevolge aanbestedingsprocedures kunnen worden verlangd, of die inlichtingen niet heeft verstrekt.

2.7.5 De aanbesteder kan een inschrijver verzoeken om bewijsstukken of verklaringen dat hij niet verkeert in een van de in artikel 2.7.4, onderdelen a, b, c, d, e en f, genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs:

- voor a en b, een verklaring van de griffier van de bevoegde rechtbank,
- voor c en d, een verklaring omtrent het gedrag, bedoeld in artikel 28 van de Wet Justitiële en Strafvorderlijke gegevens,
- voor e, zowel voor de bijdragen ten behoeve van werknemersverzekeringen als voor de bijdragen ten behoeve van de volksverzekeringen, een verklaring van de ontvanger onder wie de inschrijver ressorteert voor de inning van belastingen, en
- voor f, een verklaring van de ontvanger onder wie de inschrijver ressorteert voor de inning van belastingen.

De aanbesteder kan een inschrijver verzoeken om bewijsstukken of verklaringen dat hij niet verkeert in een van de in artikel 2.7.4, onderdelen a, b, c, d, e en f, genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs:

- voor a en b, een verklaring van de griffier van de bevoegde rechtbank,
- voor c en d, een verklaring omtrent het gedrag, bedoeld in artikel 28 van de Wet Justitiële en Strafvorderlijke gegevens,
- voor e, zowel voor de bijdragen ten behoeve van werknemersverzekeringen als voor de bijdragen ten behoeve van de volksverzekeringen, een verklaring van de ontvanger onder wie de inschrijver ressorteert voor de inning van belastingen, en
- voor f, een verklaring van de ontvanger onder wie de inschrijver ressorteert voor de inning van belastingen.

2.7.6 Wanneer in het land waarin de inschrijver gevestigd is niet een bewijsstuk of verklaring, als bedoeld in artikel 2.7.5, wordt afgegeven, kan de inschrijver volstaan met een verklaring onder ede of een plechtige verklaring die door betrokkene ten overstaan van een bevoegde rechterlijke of administratieve instantie, een notaris of een bevoegde beroepsorganisatie van het land van oorsprong of herkomst wordt afgelegd.

Wanneer in het land waarin de inschrijver gevestigd is niet een bewijsstuk of verklaring, als bedoeld in artikel 2.7.5, wordt afgegeven, kan de inschrijver volstaan met een verklaring onder ede of een plechtige verklaring die door betrokkene ten overstaan van een bevoegde rechterlijke of administratieve instantie, een notaris of een bevoegde beroepsorganisatie van het land van oorsprong of herkomst wordt afgelegd.

Toelichting

2.8 *Financiële en economische draagkracht*

Financiële en economische draagkracht

2.8.1 Een ondernemer kan zijn financiële en economische draagkracht aantonen door middel van:

a. passende bankverklaringen of het bewijs van een verzekering tegen beroepsrisico's,
b. overlegging van balansen of van balansuittreksels, indien de wetgeving van het land waar de ondernemer is gevestigd, de bekendmaking van balansen voorschrijft, of
c. een verklaring betreffende de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, over ten hoogste de laatste 3 beschikbare boekjaren, afhankelijk van de oprichtingsdatum of van de datum waarop de ondernemer met zijn bedrijvigheid is begonnen, voorzover de betrokken omzetcijfers beschikbaar zijn.

Een ondernemer kan zijn financiële en economische draagkracht aantonen door middel van:

a. passende bankverklaringen of het bewijs van een verzekering tegen beroepsrisico's,
b. overlegging van balansen of van balansuittreksels, indien de wetgeving van het land waar de ondernemer is gevestigd, de bekendmaking van balansen voorschrijft, of
c. een verklaring betreffende de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, over ten hoogste de laatste 3 beschikbare boekjaren, afhankelijk van de oprichtingsdatum of van de datum waarop de ondernemer met zijn bedrijvigheid is begonnen, voorzover de betrokken omzetcijfers beschikbaar zijn.

2.8.2	De aanbesteder geeft in de aankondiging of in het bestek aan welke referenties, genoemd in artikel 2.8.1, en andere bewijsstukken overgelegd dienen te worden.	De aanbesteder geeft in de aankondiging of in het bestek aan welke referenties, genoemd in artikel 2.8.1, en andere bewijsstukken overgelegd dienen te worden.
2.8.3	Wanneer een ondernemer om gegronde redenen niet in staat is de door de aanbesteder gevraagde referenties over te leggen, kan hij zijn economische en financiële draagkracht aantonen met andere bescheiden die de aanbesteder geschikt acht.	Wanneer een ondernemer om gegronde redenen niet in staat is de door de aanbesteder gevraagde referenties over te leggen, kan hij zijn economische en financiële draagkracht aantonen met andere bescheiden die de aanbesteder geschikt acht.
2.8.4	Een ondernemer kan zich beroepen op de draagkracht van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. Een ondernemer toont in dat geval bij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen van die natuurlijke personen of rechtspersonen.	Een ondernemer kan zich beroepen op de draagkracht van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. Een ondernemer toont in dat geval bij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen van die natuurlijke personen of rechtspersonen.
2.8.5	Onder dezelfde voorwaarden als bedoeld in artikel 2.8.4 kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de draagkracht van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.	Onder dezelfde voorwaarden als bedoeld in artikel 2.8.4 kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de draagkracht van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen. Toelichting

2.9	***Technische bekwaamheid***	***Technische bekwaamheid***
2.9.1	Ondernemers kunnen hun technische bekwaamheid op een of meer van de volgende manieren, afhankelijk van de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de werken aantonen: a. aan de hand van een lijst van de werken die de afgelopen 5 jaar zijn verricht, welke lijst vergezeld gaat van certificaten die bewijzen dat de belangrijkste werken naar behoren zijn uitgevoerd en waarin het bedrag van de werken, de plaats en het tijdstip waarop ze zijn uitgevoerd vermeld wordt, en waarin wordt aangegeven of de werken volgens de regels der kunst zijn uitgevoerd en tot een goed einde zijn gebracht en die door de bevoegde instantie rechtstreeks aan de aanbesteder worden toegezonden; b. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole en van die welke de ondernemer ter beschikking zullen staan om de werken uit te voeren; c. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de leiding van de werken zijn belast; d. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht; e. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar; f. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt.	Ondernemers kunnen hun technische bekwaamheid op een of meer van de volgende manieren, afhankelijk van de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de werken aantonen: a. aan de hand van een lijst van de werken die de afgelopen 5 jaar zijn verricht, welke lijst vergezeld gaat van certificaten die bewijzen dat de belangrijkste werken naar behoren zijn uitgevoerd en waarin het bedrag van de werken, de plaats en het tijdstip waarop ze zijn uitgevoerd vermeld wordt, en waarin wordt aangegeven of de werken volgens de regels der kunst zijn uitgevoerd en tot een goed einde zijn gebracht en die door de bevoegde instantie rechtstreeks aan de aanbesteder worden toegezonden; b. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole en van die welke de ondernemer ter beschikking zullen staan om de werken uit te voeren; c. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de leiding van de werken zijn belast; d. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht; e. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar; f. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt.
2.9.2	De aanbesteder geeft in de aankondiging of in het bestek aan welke van de referenties, genoemd in artikel 2.9.1, hij verlangt.	De aanbesteder geeft in de aankondiging of in het bestek aan welke van de referenties, genoemd in artikel 2.9.1, hij verlangt.

2.9.3	Een ondernemer kan zich beroepen op de bekwaamheid van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. In dat geval toont hij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen.	Een ondernemer kan zich beroepen op de bekwaamheid van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. In dat geval toont hij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen.
2.9.4	Onder de voorwaarden, genoemd in artikel 2.9.3, kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de bekwaamheid van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.	Onder de voorwaarden, genoemd in artikel 2.9.3, kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de bekwaamheid van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen. Toelichting
2.10	***Kwaliteitsbewaking***	***Kwaliteitsbewaking***
2.10.1	Indien de aanbesteder de overlegging verlangt van door onafhankelijke instanties opgestelde verklaringen dat de ondernemer aan bepaalde kwaliteitsnormen voldoet, verwijst hij naar kwaliteitsbewakingsregelingen die op de Europese normenreeksen op dit terrein zijn gebaseerd en die zijn gecertificeerd door instanties die voldoen aan de Europese normenreeks voor certificering.	Indien de aanbesteder de overlegging verlangt van door onafhankelijke instanties opgestelde verklaringen dat de ondernemer aan bepaalde kwaliteitsnormen voldoet, verwijst hij naar kwaliteitsbewakingsregelingen die op de Europese normenreeksen op dit terrein zijn gebaseerd en die zijn gecertificeerd door instanties die voldoen aan de Europese normenreeks voor certificering.
2.10.2	De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. De aanbesteder aanvaardt eveneens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van de kwaliteitsbewaking van ondernemers.	De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. De aanbesteder aanvaardt eveneens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van de kwaliteitsbewaking van ondernemers. Toelichting
2.11	***Normen inzake milieubeheer***	***Normen inzake milieubeheer***
2.11.1	Indien de aanbesteder in de gevallen, bedoeld in artikel 2.9.1, onderdeel d, de overlegging verlangt van een door onafhankelijke instanties opgestelde verklaring dat de ondernemer aan bepaalde normen inzake milieubeheer voldoet, verwijst hij naar het communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem of naar normen inzake milieubeheer die gebaseerd zijn op de desbetreffende Europese of internationale normen die gecertificeerd zijn door erkende organisaties of organisaties die beantwoorden of aan de relevante Europese of internationale normen voor certificatie.	Indien de aanbesteder in de gevallen, bedoeld in artikel 2.9.1, onderdeel d, de overlegging verlangt van een door onafhankelijke instanties opgestelde verklaring dat de ondernemer aan bepaalde normen inzake milieubeheer voldoet, verwijst hij naar het communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem of naar normen inzake milieubeheer die gebaseerd zijn op de desbetreffende Europese of internationale normen die gecertificeerd zijn door erkende organisaties of organisaties die beantwoorden of aan de relevante Europese of internationale normen voor certificatie.

2.11.2	De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. Hij aanvaardt tevens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van milieubeheer die de ondernemers overleggen.	De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. Hij aanvaardt tevens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van milieubeheer die de ondernemers overleggen. Toelichting
2.12	***Certificering en bewijs van inschrijving op een lijst van erkende aannemingsbedrijven***	***Certificering en bewijs van inschrijving op een lijst van erkende aannemingsbedrijven***
2.12.1	De ondernemers die op een officiële lijst zijn opgenomen of in het bezit zijn van een certificaat, kunnen bij een opdracht een door de bevoegde autoriteit afgegeven bewijs van inschrijving of het door de bevoegde certificeringsinstelling afgegeven certificaat aan de aanbesteder overleggen. Op dit bewijs of dit certificaat worden de referenties vermeld op grond waarvan de inschrijving op de lijst of de certificering mogelijk was, en de classificatie op deze lijst.	De ondernemers die op een officiële lijst zijn opgenomen of in het bezit zijn van een certificaat, kunnen bij een opdracht een door de bevoegde autoriteit afgegeven bewijs van inschrijving of het door de bevoegde certificeringsinstelling afgegeven certificaat aan de aanbesteder overleggen. Op dit bewijs of dit certificaat worden de referenties vermeld op grond waarvan de inschrijving op de lijst of de certificering mogelijk was, en de classificatie op deze lijst.
2.12.2	De door de bevoegde autoriteit in een andere lidstaat waarin de ondernemer is gevestigd, bevestigde opneming op een officiële lijst of het door de certificeringsinstelling afgegeven certificaat vormt voor de aanbesteder een vermoeden van geschiktheid met betrekking tot de eisen genoemd in - artikel 2.7.1, - artikel 2.7.4, onderdelen a tot en met d en g, - artikel 2.8.1, onderdelen b en c, - artikel 2.9.1, onderdelen a, b, c, e en f, en - artikel 2.18.3.	De door de bevoegde autoriteit in een andere lidstaat waarin de ondernemer is gevestigd, bevestigde opneming op een officiële lijst of het door de certificeringsinstelling afgegeven certificaat vormt voor de aanbesteder een vermoeden van geschiktheid met betrekking tot de eisen genoemd in - artikel 2.7.1, - artikel 2.7.4, onderdelen a tot en met d en g, - artikel 2.8.1, onderdelen b en c, - artikel 2.9.1, onderdelen a, b, c, e en f, en - artikel 2.18.3.
2.12.3	De aanbesteder kan de gegevens die uit de opneming op een officiële lijst of de certificering kunnen worden afgeleid, alleen gemotiveerd ter discussie stellen, met dien verstande dat met betrekking tot de betaling van socialezekerheidsbijdragen en belastingen en heffingen van een ingeschreven ondernemer bij een opdracht een aanvullende verklaring kan worden verlangd.	De aanbesteder kan de gegevens die uit de opneming op een officiële lijst of de certificering kunnen worden afgeleid, alleen gemotiveerd ter discussie stellen, met dien verstande dat met betrekking tot de betaling van socialezekerheidsbijdragen en belastingen en heffingen van een ingeschreven ondernemer bij een opdracht een aanvullende verklaring kan worden verlangd.
2.12.4	De aanbesteder mag de opneming op een lijst of certificering niet aan ondernemers uit andere lidstaten voorschrijven als voorwaarde voor deelneming aan een opdracht.	De aanbesteder mag de opneming op een lijst of certificering niet aan ondernemers uit andere lidstaten voorschrijven als voorwaarde voor deelneming aan een opdracht. Toelichting

2.13	***Aanvulling van getuigschriften en bescheiden***	***Aanvulling van getuigschriften en bescheiden***
2.13.1	De aanbesteder kan verlangen dat de ondernemers de uit hoofde van de artikelen 2.7 tot en met 2.12 overgelegde verklaringen en bescheiden aanvullen of nader toelichten.	De aanbesteder kan verlangen dat de ondernemers de uit hoofde van de artikelen 2.7 tot en met 2.12 overgelegde verklaringen en bescheiden aanvullen of nader toelichten. Toelichting
2.14	***Bewijsstukken en eigen verklaringen***	***Bewijsstukken en eigen verklaringen***
2.14.1	In plaats van de bewijsstukken, bedoeld in de artikelen 2.7 tot en met 2.13, kan de aanbesteder op onderdelen het indienen van een eigen verklaring toestaan. Indien de aanbesteder deze mogelijkheid biedt, geeft hij in de aankondiging of in het bestek aan: a. voor welke eisen de inschrijvers vooralsnog kunnen volstaan met een eigen verklaring, en b. de termijn waarbinnen de stukken, bedoeld in artikel 2.14.3, uiterlijk door de aanbesteder moeten zijn ontvangen, te rekenen vanaf de verzenddatum van het verzoek.	In plaats van de bewijsstukken, bedoeld in de artikelen 2.7 tot en met 2.13, kan de aanbesteder op onderdelen het indienen van een eigen verklaring toestaan. Indien de aanbesteder deze mogelijkheid biedt, geeft hij in de aankondiging of in het bestek aan: a. voor welke eisen de inschrijvers vooralsnog kunnen volstaan met een eigen verklaring, en b. de termijn waarbinnen de stukken, bedoeld in artikel 2.14.3, uiterlijk door de aanbesteder moeten zijn ontvangen, te rekenen vanaf de verzenddatum van het verzoek.
2.14.2	Met een eigen verklaring geeft de ondernemer aan dat hij voldoet aan de voorwaarden voor het verkrijgen van de desbetreffende bewijsstukken en dat hij in staat is deze binnen de door de aanbesteder aangegeven termijn over te leggen.	Met een eigen verklaring geeft de ondernemer aan dat hij voldoet aan de voorwaarden voor het verkrijgen van de desbetreffende bewijsstukken en dat hij in staat is deze binnen de door de aanbesteder aangegeven termijn over te leggen.
2.14.3	De aanbesteder kan een ondernemer verzoeken om onderbouwing van de inhoud van hun eigen verklaring en geeft daarbij aan welke bewijsstukken moeten worden overgelegd.	De aanbesteder kan een ondernemer verzoeken om onderbouwing van de inhoud van hun eigen verklaring en geeft daarbij aan welke bewijsstukken moeten worden overgelegd.
2.14.4	Indien de aanbesteder bewijsstukken als bedoeld in de artikelen 2.7 tot en met 2.13 niet binnen de daartoe gestelde termijn heeft ontvangen, komt de ondernemer niet in aanmerking voor gunning van de opdracht. In het geval van een gebrek dat eenvoudig te herstellen is, stelt de aanbesteder de betrokken ondernemer in de gelegenheid om binnen een termijn van twee werkdagen, te rekenen vanaf de dag van verzending van een verzoek daartoe, het gebrek te herstellen. De aanbesteder verzendt het verzoek per fax of elektronisch bericht.	Indien de aanbesteder bewijsstukken als bedoeld in de artikelen 2.7 tot en met 2.13 niet binnen de daartoe gestelde termijn heeft ontvangen, komt de ondernemer niet in aanmerking voor gunning van de opdracht. In het geval van een gebrek dat eenvoudig te herstellen is, stelt de aanbesteder de betrokken ondernemer in de gelegenheid om binnen een termijn van twee werkdagen, te rekenen vanaf de dag van verzending van een verzoek daartoe, het gebrek te herstellen. De aanbesteder verzendt het verzoek per fax of elektronisch bericht. Toelichting

2.15	***Gunningscriteria***	***Gunningscriteria***
2.15.1	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij als gunningscriterium de economisch meest voordelige inschrijving of het criterium van de laagste prijs hanteert.	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij als gunningscriterium de economisch meest voordelige inschrijving of het criterium van de laagste prijs hanteert.
2.15.2	De aanbesteder die het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, specificeert in de aankondiging of in het bestek het relatieve gewicht van elk van de door hem gekozen criteria voor de bepaling van de economisch meest voordelige inschrijving. Dit gewicht kan worden uitgedrukt door middel van een marge met een passend verschil tussen minimum en maximum. Wanneer volgens de aanbesteder om aantoonbare redenen geen weging mogelijk is, vermeldt de aanbesteder de criteria in afnemende volgorde van belangrijkheid.	De aanbesteder die het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, specificeert in de aankondiging of in het bestek het relatieve gewicht van elk van de door hem gekozen criteria voor de bepaling van de economisch meest voordelige inschrijving. Dit gewicht kan worden uitgedrukt door middel van een marge met een passend verschil tussen minimum en maximum. Wanneer volgens de aanbesteder om aantoonbare redenen geen weging mogelijk is, vermeldt de aanbesteder de criteria in afnemende volgorde van belangrijkheid. Toelichting

2.16	***Nadere inlichtingen***	***Nadere inlichtingen***
2.16.1	Nadere inlichtingen over het bestek en de aanvullende stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de inschrijvingen door de aanbesteder verstrekt.	Nadere inlichtingen over het bestek en de aanvullende stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de inschrijvingen door de aanbesteder verstrekt.
2.16.2	De aanbesteder maakt een nota op van de nadere inlichtingen die dienen tot verduidelijking, aanvulling of wijziging van het bestek en de aanvullende stukken. In de nota van inlichtingen neemt de aanbesteder eveneens de vragen op die schriftelijk of tijdens een inlichtingenbijeenkomst mondeling zijn gesteld.	De aanbesteder maakt een nota op van de nadere inlichtingen die dienen tot verduidelijking, aanvulling of wijziging van het bestek en de aanvullende stukken. In de nota van inlichtingen neemt de aanbesteder eveneens de vragen op die schriftelijk of tijdens een inlichtingenbijeenkomst mondeling zijn gesteld.
2.16.3	Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbesteder een proces-verbaal van aanwijzing opgemaakt.	Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbesteder een proces-verbaal van aanwijzing opgemaakt.
2.16.4	Wanneer nadere inlichtingen tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 2.16.1 gestelde termijn zijn verstrekt, of wanneer de inschrijvingen slechts na een bezichtiging ter plaatse, of na inzage ter plaatse van de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de inschrijvingen kennis kunnen nemen.	Wanneer nadere inlichtingen tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 2.16.1 gestelde termijn zijn verstrekt, of wanneer de inschrijvingen slechts na een bezichtiging ter plaatse, of na inzage ter plaatse van de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de inschrijvingen kennis kunnen nemen.

2.16.5	Alle nadere inlichtingen zijn, voorzover die nadere inlichtingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen of in het proces-verbaal van aanwijzing, voor elke inschrijver bindend.	Alle nadere inlichtingen zijn, voorzover die nadere inlichtingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen of in het proces-verbaal van aanwijzing, voor elke inschrijver bindend. Toelichting
2.17	***Nadere inlichtingen in geval van een gerechtvaardigd commercieel belang***	***Nadere inlichtingen in geval van een gerechtvaardigd commercieel belang***
2.17.1	Een ondernemer die voornemens is in te schrijven kan de aanbesteder gemotiveerd verzoeken om nadere inlichtingen die niet worden opgenomen in de nota van inlichtingen. De aanbesteder kan dergelijke inlichtingen verstrekken voorzover het opnemen daarvan, naar het oordeel van de aanbesteder, in de nota van inlichtingen schade kan toebrengen aan de rechtmatige commerciële belangen van de ondernemer. De aanbesteder mag deze inlichtingen alleen geven indien deze dienen ter verduidelijking van de eisen die de aanbesteder in de aankondiging, het bestek en de nota van inlichtingen heeft gesteld. Het verstrekken van dergelijke inlichtingen mag niet leiden tot discriminatie van andere ondernemers die voornemens zijn in te schrijven.	Een ondernemer die voornemens is in te schrijven kan de aanbesteder gemotiveerd verzoeken om nadere inlichtingen die niet worden opgenomen in de nota van inlichtingen. De aanbesteder kan dergelijke inlichtingen verstrekken voorzover het opnemen daarvan, naar het oordeel van de aanbesteder, in de nota van inlichtingen schade kan toebrengen aan de rechtmatige commerciële belangen van de ondernemer. De aanbesteder mag deze inlichtingen alleen geven indien deze dienen ter verduidelijking van de eisen die de aanbesteder in de aankondiging, het bestek en de nota van inlichtingen heeft gesteld. Het verstrekken van dergelijke inlichtingen mag niet leiden tot discriminatie van andere ondernemers die voornemens zijn in te schrijven.
2.17.2	De desbetreffende nadere inlichtingen zijn ondergeschikt aan de aankondiging, het bestek en de nota van inlichtingen. Bij strijdigheid prevaleren de aankondiging, het bestek en de nota van inlichtingen.	De desbetreffende nadere inlichtingen zijn ondergeschikt aan de aankondiging, het bestek en de nota van inlichtingen. Bij strijdigheid prevaleren de aankondiging, het bestek en de nota van inlichtingen.
2.17.3	De aanbesteder verstrekt aan de ondernemer een proces-verbaal van de door hem gestelde vragen en de daarop gegeven antwoorden.	De aanbesteder verstrekt aan de ondernemer een proces-verbaal van de door hem gestelde vragen en de daarop gegeven antwoorden.
2.17.4	Indien de aanbesteding leidt tot een gerechtelijke procedure waarbij de desbetreffende nadere inlichtingen onderwerp van geschil zijn, is de aanbesteder gerechtigd de verstrekte inlichtingen in de procedure in te brengen.	Indien de aanbesteding leidt tot een gerechtelijke procedure waarbij de desbetreffende nadere inlichtingen onderwerp van geschil zijn, is de aanbesteder gerechtigd de verstrekte inlichtingen in de procedure in te brengen. Toelichting
2.18	***Inschrijving***	***Inschrijving***
2.18.1	De aanbesteding geschiedt bij inschrijving.	De aanbesteding geschiedt bij inschrijving.

2.18.2	Elke inschrijving dient te zijn voorzien van een inschrijvingsbiljet dat is ondertekend door de inschrijver en is ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model G.	Elke inschrijving dient te zijn voorzien van een inschrijvingsbiljet dat is ondertekend door de inschrijver en is ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model G.
2.18.3	Een ondernemer die aan een opdracht wenst deel te nemen, kan door de aanbesteder worden verzocht aan te tonen dat hij volgens de voorschriften van de lidstaat waar hij is gevestigd, in het beroepsregister of in het handelsregister is ingeschreven, of een verklaring onder ede of een attest te verstrekken.	Een ondernemer die aan een opdracht wenst deel te nemen, kan door de aanbesteder worden verzocht aan te tonen dat hij volgens de voorschriften van de lidstaat waar hij is gevestigd, in het beroepsregister of in het handelsregister is ingeschreven, of een verklaring onder ede of een attest te verstrekken.
2.18.4	De inschrijver vermeldt op het inschrijvingsbiljet op welke opdracht de inschrijving betrekking heeft, alsmede, in geval van verdeling van de opdracht in percelen, op welk perceel of op welke combinatie van percelen.	De inschrijver vermeldt op het inschrijvingsbiljet op welke opdracht de inschrijving betrekking heeft, alsmede, in geval van verdeling van de opdracht in percelen, op welk perceel of op welke combinatie van percelen.
2.18.5	Wanneer de opdracht in percelen is verdeeld en de aanbesteder in de aankondiging heeft vermeld dat een inschrijver op meerdere percelen in kan schrijven, moet voor elke inschrijving een afzonderlijk inschrijvingsbiljet met de daarbij behorende bescheiden worden ingeleverd.	Wanneer de opdracht in percelen is verdeeld en de aanbesteder in de aankondiging heeft vermeld dat een inschrijver op meerdere percelen in kan schrijven, moet voor elke inschrijving een afzonderlijk inschrijvingsbiljet met de daarbij behorende bescheiden worden ingeleverd.
2.18.6	De inschrijver dient zijn inschrijving in op het in de aankondiging vermelde inschrijvingsadres. De aanbesteder bewaart de inschrijvingen op een plaats die slechts voor bevoegden toegankelijk is.	De inschrijver dient zijn inschrijving in op het in de aankondiging vermelde inschrijvingsadres. De aanbesteder bewaart de inschrijvingen op een plaats die slechts voor bevoegden toegankelijk is.
2.18.7	Een inschrijving is slechts geldig indien het inschrijvingsbiljet en alle gegevens die nodig zijn voor de beoordeling van de inschrijving uiterlijk op het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen zijn ingediend.	Een inschrijving is slechts geldig indien het inschrijvingsbiljet en alle gegevens die nodig zijn voor de beoordeling van de inschrijving uiterlijk op het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen zijn ingediend.
2.18.8	Een inschrijver kan tot het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen door middel van een duidelijke, ondertekende verklaring, waarmee op dezelfde wijze dient te worden gehandeld als met de inschrijving, zijn inschrijving intrekken. De aanbesteder is niet verplicht de ingetrokken inschrijving te retourneren.	Een inschrijver kan tot het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen door middel van een duidelijke, ondertekende verklaring, waarmee op dezelfde wijze dient te worden gehandeld als met de inschrijving, zijn inschrijving intrekken. De aanbesteder is niet verplicht de ingetrokken inschrijving te retourneren. Toelichting

2.19	***Gezamenlijke inschrijving***	***Gezamenlijke inschrijving***
2.19.1	De aanbesteder verlangt voor de indiening van een inschrijving van een samenwerkingsverband van ondernemers niet dat het een bepaalde rechtsvorm heeft. De aanbesteder kan uitsluitend van het samenwerkingsverband waaraan de opdracht wordt gegund, eisen dat het een bepaalde rechtsvorm aanneemt, mits dit voor de goede uitvoering van de opdracht nodig is.	De aanbesteder verlangt voor de indiening van een inschrijving van een samenwerkingsverband van ondernemers niet dat het een bepaalde rechtsvorm heeft. De aanbesteder kan uitsluitend van het samenwerkingsverband waaraan de opdracht wordt gegund, eisen dat het een bepaalde rechtsvorm aanneemt, mits dit voor de goede uitvoering van de opdracht nodig is.
2.19.2	Indien een samenwerkingsverband van ondernemers inschrijft, vermelden de ondernemers op het inschrijvingsbiljet de ondernemer die hen in alle opzichten vertegenwoordigt in het kader van de inschrijving en de uitvoering van het werk.	Indien een samenwerkingsverband van ondernemers inschrijft, vermelden de ondernemers op het inschrijvingsbiljet de ondernemer die hen in alle opzichten vertegenwoordigt in het kader van de inschrijving en de uitvoering van het werk.
2.19.3	Tenzij de aanbesteder in de aankondiging anders bepaalt, zijn twee of meer ondernemers die gezamenlijk inschrijven hoofdelijk aansprakelijk voor de nakoming van alle uit de overeenkomst voortvloeiende verplichtingen.	Tenzij de aanbesteder in de aankondiging anders bepaalt, zijn twee of meer ondernemers die gezamenlijk inschrijven hoofdelijk aansprakelijk voor de nakoming van alle uit de overeenkomst voortvloeiende verplichtingen. Toelichting

2.20	***Inlichtingen over eventuele onderaanneming***	***Inlichtingen over eventuele onderaanneming***
2.20.1	In de aankondiging of in het bestek kan de aanbesteder een inschrijver verzoeken om in zijn inschrijving aan te geven welk gedeelte van de opdracht hij voornemens is aan derden in onderaanneming te geven en welke onderaannemers hij voorstelt. Deze opgave laat de aansprakelijkheid van de hoofdaannemer onverlet.	In de aankondiging of in het bestek kan de aanbesteder een inschrijver verzoeken om in zijn inschrijving aan te geven welk gedeelte van de opdracht hij voornemens is aan derden in onderaanneming te geven en welke onderaannemers hij voorstelt. Deze opgave laat de aansprakelijkheid van de hoofdaannemer onverlet. Toelichting

2.21	***Varianten van de inschrijver***	***Varianten van de inschrijver***
2.21.1	De aanbesteder kan de inschrijvers toestaan varianten voor te stellen, wanneer voor de gunning het criterium van de economisch meest voordelige inschrijving wordt gehanteerd.	De aanbesteder kan de inschrijvers toestaan varianten voor te stellen, wanneer voor de gunning het criterium van de economisch meest voordelige inschrijving wordt gehanteerd.
2.21.2	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij varianten toestaat.	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij varianten toestaat.
2.21.3	De aanbesteder die varianten toestaat, vermeldt in de aankondiging of in het bestek aan welke minimumeisen deze varianten ten minste dienen te voldoen, en hoe zij worden ingediend.	De aanbesteder die varianten toestaat, vermeldt in de aankondiging of in het bestek aan welke minimumeisen deze varianten ten minste dienen te voldoen, en hoe zij worden ingediend.

2.21.4	Een variant wordt ingediend op een afzonderlijk inschrijvingsbiljet waarop duidelijk is aangegeven dat het inschrijvingsbiljet betrekking heeft op een variant. Het inschrijvingsbiljet gaat vergezeld van een duidelijke omschrijving van hetgeen de variant inhoudt.	Een variant wordt ingediend op een afzonderlijk inschrijvingsbiljet waarop duidelijk is aangegeven dat het inschrijvingsbiljet betrekking heeft op een variant. Het inschrijvingsbiljet gaat vergezeld van een duidelijke omschrijving van hetgeen de variant inhoudt. Toelichting
2.22	***Varianten van de aanbesteder***	***Varianten van de aanbesteder***
2.22.1	Indien in de aankondiging, het bestek of de nota van inlichtingen varianten van de aanbesteder als zodanig worden omschreven, staat het een inschrijver vrij om op een of meer varianten in te schrijven, tenzij inschrijving op alle varianten verplicht is gesteld.	Indien in de aankondiging, het bestek of de nota van inlichtingen varianten van de aanbesteder als zodanig worden omschreven, staat het een inschrijver vrij om op een of meer varianten in te schrijven, tenzij inschrijving op alle varianten verplicht is gesteld.
2.22.2	Een inschrijver dient voor elke variant van de aanbesteder waarop hij inschrijft, een afzonderlijk inschrijvingsbiljet in te dienen. De inschrijver geeft op het inschrijvingsbiljet duidelijk aan op welke variant de inschrijving betrekking heeft.	Een inschrijver dient voor elke variant van de aanbesteder waarop hij inschrijft, een afzonderlijk inschrijvingsbiljet in te dienen. De inschrijver geeft op het inschrijvingsbiljet duidelijk aan op welke variant de inschrijving betrekking heeft. Toelichting
2.23	***Termijn van gestanddoening***	***Termijn van gestanddoening***
2.23.1	De inschrijver moet zijn inschrijving gestand doen gedurende 45 dagen na de dag waarop de aanbesteding heeft plaatsgevonden of, in voorkomend geval, de dag waarop de elektronische veiling is afgerond, tenzij in de aankondiging, het bestek of de nota van inlichtingen een andere termijn is gesteld.	De inschrijver moet zijn inschrijving gestand doen gedurende 45 dagen na de dag waarop de aanbesteding heeft plaatsgevonden of, in voorkomend geval, de dag waarop de elektronische veiling is afgerond, tenzij in de aankondiging, het bestek of de nota van inlichtingen een andere termijn is gesteld.
2.23.2	De aanbesteder kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Het verzoek tot verlenging van de termijn van gestanddoening wordt niet gedaan aan de inschrijver die naar het oordeel van de aanbesteder zeer waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor de opdracht. Aan een zodanig verzoek kan door de inschrijver geen aanspraak op de opdracht worden ontleend.	De aanbesteder kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Het verzoek tot verlenging van de termijn van gestanddoening wordt niet gedaan aan de inschrijver die naar het oordeel van de aanbesteder zeer waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor de opdracht. Aan een zodanig verzoek kan door de inschrijver geen aanspraak op de opdracht worden ontleend.
2.23.3	In het geval een kort geding als bedoeld in artikel 2.30.3 aanhangig is gemaakt, eindigt de termijn van gestanddoening 8 dagen na de dag waarop in eerste aanleg is beslist.	In het geval een kort geding als bedoeld in artikel 2.30.3 aanhangig is gemaakt, eindigt de termijn van gestanddoening 8 dagen na de dag waarop in eerste aanleg is beslist. Toelichting

2.24	***Aanbesteding***	***Aanbesteding***
2.24.1	De aanbesteder opent de inschrijvingen op het tijdstip van de aanbesteding.	De aanbesteder opent de inschrijvingen op het tijdstip van de aanbesteding.
2.24.2	Van het verloop van de aanbesteding wordt proces-verbaal opgemaakt volgens het in Deel II opgenomen Model H. Het proces-verbaal wordt ondertekend door de aanbesteder.	Van het verloop van de aanbesteding wordt proces-verbaal opgemaakt volgens het in Deel II opgenomen Model H. Het proces-verbaal wordt ondertekend door de aanbesteder.
2.24.3	Van de in het oog vallende onregelmatigheden in de inschrijvingen wordt melding gemaakt in het proces-verbaal.	Van de in het oog vallende onregelmatigheden in de inschrijvingen wordt melding gemaakt in het proces-verbaal.
2.24.4	Indien een bedrag zowel in cijfers als in letters is vermeld, geldt het bedrag in letters.	Indien een bedrag zowel in cijfers als in letters is vermeld, geldt het bedrag in letters.
2.24.5	Inschrijvers kunnen het proces-verbaal van aanbesteding inzien op het adres, genoemd in de aankondiging, of een afschrift hiervan verkrijgen.	Inschrijvers kunnen het proces-verbaal van aanbesteding inzien op het adres, genoemd in de aankondiging, of een afschrift hiervan verkrijgen. Toelichting

2.25	***Ongeldigheid van de inschrijving***	***Ongeldigheid van de inschrijving***
2.25.1	Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen, gesteld in dit reglement, de aankondiging, het bestek of de nota van inlichtingen, is ongeldig.	Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen, gesteld in dit reglement, de aankondiging, het bestek of de nota van inlichtingen, is ongeldig.
2.25.2	Een inschrijving waaraan voorwaarden zijn verbonden, is ongeldig.	Een inschrijving waaraan voorwaarden zijn verbonden, is ongeldig.
2.25.3	De inschrijver dient bij de inschrijving een verklaring over te leggen dat de inschrijving niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht. Deze verklaring, ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model K, dient ondertekend te zijn door een bestuurder die ter zake de inschrijver rechtsgeldig vertegenwoordigt. In het geval de inschrijver een samenwerkingsverband van ondernemers is, verstrekt de inschrijver een dergelijke verklaring van een bestuurder van iedere ondernemer. De inschrijving is ongeldig indien een vereiste verklaring ontbreekt of niet naar waarheid is ingevuld.	De inschrijver dient bij de inschrijving een verklaring over te leggen dat de inschrijving niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht. Deze verklaring, ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model K, dient ondertekend te zijn door een bestuurder die ter zake de inschrijver rechtsgeldig vertegenwoordigt. In het geval de inschrijver een samenwerkingsverband van ondernemers is, verstrekt de inschrijver een dergelijke verklaring van een bestuurder van iedere ondernemer. De inschrijving is ongeldig indien een vereiste verklaring ontbreekt of niet naar waarheid is ingevuld. Toelichting

2.26	***Verduidelijking van de inschrijving***	***Verduidelijking van de inschrijving***
2.26.1	Op verzoek van de aanbesteder kunnen besprekingen met inschrijvers plaatsvinden met het oog op een verduidelijking van de inhoud van hun inschrijving, alsmede van de eisen van de aanbesteder, voorzover dit geen discriminatie veroorzaakt. Onderhandelingen met inschrijvers over fundamentele punten van de opdracht, waarvan de wijziging de mededinging kan vervalsen, en met name over de prijzen, zijn uitgesloten.	Op verzoek van de aanbesteder kunnen besprekingen met inschrijvers plaatsvinden met het oog op een verduidelijking van de inhoud van hun inschrijving, alsmede van de eisen van de aanbesteder, voorzover dit geen discriminatie veroorzaakt. Onderhandelingen met inschrijvers over fundamentele punten van de opdracht, waarvan de wijziging de mededinging kan vervalsen, en met name over de prijzen, zijn uitgesloten. Toelichting
2.27	***Abnormaal lage inschrijving***	***Abnormaal lage inschrijving***
2.27.1	Indien een inschrijving is gedaan die in verhouding tot de te verrichten werken abnormaal laag lijkt, verzoekt de aanbesteder, voordat hij deze inschrijving kan afwijzen, schriftelijk om de door hem nodig geachte verduidelijkingen over de samenstelling van de inschrijving. De aanbesteder onderzoekt in overleg met de inschrijver de samenstelling aan de hand van de ontvangen toelichtingen.	Indien een inschrijving is gedaan die in verhouding tot de te verrichten werken abnormaal laag lijkt, verzoekt de aanbesteder, voordat hij deze inschrijving kan afwijzen, schriftelijk om de door hem nodig geachte verduidelijkingen over de samenstelling van de inschrijving. De aanbesteder onderzoekt in overleg met de inschrijver de samenstelling aan de hand van de ontvangen toelichtingen.
2.27.2	De verduidelijkingen kunnen in ieder geval verband houden met: a. de doelmatigheid van het bouwproces, b. de gekozen technische oplossingen of uitzonderlijk gunstige omstandigheden waarvan de inschrijver bij de uitvoering van de werken kan profiteren, c. de originaliteit van het ontwerp van de inschrijver, d. de naleving van de bepalingen inzake arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden die gelden op de plaats waar de opdracht wordt uitgevoerd, of e. de eventuele ontvangst van staatssteun door de inschrijver.	De verduidelijkingen kunnen in ieder geval verband houden met: a. de doelmatigheid van het bouwproces, b. de gekozen technische oplossingen of uitzonderlijk gunstige omstandigheden waarvan de inschrijver bij de uitvoering van de werken kan profiteren, c. de originaliteit van het ontwerp van de inschrijver, d. de naleving van de bepalingen inzake arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden die gelden op de plaats waar de opdracht wordt uitgevoerd, of e. de eventuele ontvangst van staatssteun door de inschrijver.
2.27.3	Wanneer de aanbesteder constateert dat een inschrijving abnormaal laag is omdat de inschrijver staatssteun heeft gekregen, kan de inschrijving op die grond worden afgewezen, wanneer de inschrijver desgevraagd niet binnen een door de aanbesteder bepaalde voldoende lange termijn kan aantonen dat de betrokken steun niet in strijd met de artikelen 87 en 88 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap is toegekend.	Wanneer de aanbesteder constateert dat een inschrijving abnormaal laag is omdat de inschrijver staatssteun heeft gekregen, kan de inschrijving op die grond worden afgewezen, wanneer de inschrijver desgevraagd niet binnen een door de aanbesteder bepaalde voldoende lange termijn kan aantonen dat de betrokken steun niet in strijd met de artikelen 87 en 88 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap is toegekend.

2.27.4	Wanneer de aanbesteder in een situatie als bedoeld in artikel 2.27.3 een inschrijving afwijst, stelt hij de Commissie daarvan in kennis.	Toelichting

2.28	***Elektronische veiling***	***Elektronische veiling***
2.28.1	Indien de aanbesteder de gunning van de opdracht vooraf laat gaan door een elektronische veiling, verricht de aanbesteder een eerste, volledige beoordeling van de inschrijvingen aan de hand van de gunningscriteria en de weging daarvan, zoals die zijn vastgesteld.	Indien de aanbesteder de gunning van de opdracht vooraf laat gaan door een elektronische veiling, verricht de aanbesteder een eerste, volledige beoordeling van de inschrijvingen aan de hand van de gunningscriteria en de weging daarvan, zoals die zijn vastgesteld.
2.28.2	De aanbesteder waarborgt dat alle inschrijvers die een aan de eisen beantwoordende inschrijving hebben gedaan, tegelijkertijd langs elektronische weg worden uitgenodigd tot deelneming aan de elektronische veiling om nieuwe prijzen of nieuwe waarden in te dienen.	De aanbesteder waarborgt dat alle inschrijvers die een aan de eisen beantwoordende inschrijving hebben gedaan, tegelijkertijd langs elektronische weg worden uitgenodigd tot deelneming aan de elektronische veiling om nieuwe prijzen of nieuwe waarden in te dienen.
2.28.3	De aanbesteder waarborgt dat de uitnodiging, bedoeld in artikel 2.28.2, alle relevante informatie bevat voor de individuele verbinding met het gebruikte elektronische systeem en het tijdstip en het aanvangsuur van de elektronische veiling preciseert.	De aanbesteder waarborgt dat de uitnodiging, bedoeld in artikel 2.28.2, alle relevante informatie bevat voor de individuele verbinding met het gebruikte elektronische systeem en het tijdstip en het aanvangsuur van de elektronische veiling preciseert.
2.28.4	De aanbestedingsstukken bevatten ten minste de volgende informatie: a. de elementen waarvan de waarden vallen onder de elektronische veiling, voorzover deze elementen kwantificeerbaar zijn zodat ze kunnen worden uitgedrukt in cijfers of procenten, b. de eventuele limieten van de waarden die kunnen worden ingediend, zoals zij voortvloeien uit de specificaties van het voorwerp van de opdracht, c. de informatie die tijdens de elektronische veiling ter beschikking van de inschrijvers zal worden gesteld en het tijdstip waarop die informatie ter beschikking zal worden gesteld, d. relevante informatie betreffende het verloop van de elektronische veiling, e. de voorwaarden waaronder de inschrijvers een bod kunnen doen en met name de vereiste minimumverschillen die voor de biedingen vereist zijn, en f. relevante informatie betreffende het gebruikte elektronische systeem en de nadere technische bepalingen en specificaties voor de verbinding.	De aanbestedingsstukken bevatten ten minste de volgende informatie: a. de elementen waarvan de waarden vallen onder de elektronische veiling, voorzover deze elementen kwantificeerbaar zijn zodat ze kunnen worden uitgedrukt in cijfers of procenten, b. de eventuele limieten van de waarden die kunnen worden ingediend, zoals zij voortvloeien uit de specificaties van het voorwerp van de opdracht, c. de informatie die tijdens de elektronische veiling ter beschikking van de inschrijvers zal worden gesteld en het tijdstip waarop die informatie ter beschikking zal worden gesteld, d. relevante informatie betreffende het verloop van de elektronische veiling, e. de voorwaarden waaronder de inschrijvers een bod kunnen doen en met name de vereiste minimumverschillen die voor de biedingen vereist zijn, en f. relevante informatie betreffende het gebruikte elektronische systeem en de nadere technische bepalingen en specificaties voor de verbinding.

2.28.5	De aanbesteder kan de elektronische veiling in verschillende fasen laten verlopen.	De aanbesteder kan de elektronische veiling in verschillende fasen laten verlopen.
2.28.6	De elektronische veiling kan op zijn vroegst 2 werkdagen na de datum van verzending van de uitnodigingen beginnen.	De elektronische veiling kan op zijn vroegst 2 werkdagen na de datum van verzending van de uitnodigingen beginnen.
2.28.7	Wanneer de aanbesteder voor de gunning het criterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, voegt hij bij de uitnodiging: a. het resultaat van de volledige beoordeling van de inschrijving van de betrokken inschrijver, en b. de wiskundige formule die tijdens de elektronische veiling de automatische herklasseringen naar gelang van de ingediende nieuwe prijzen of nieuwe waarden zal bepalen.	Wanneer de aanbesteder voor de gunning het criterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, voegt hij bij de uitnodiging: a. het resultaat van de volledige beoordeling van de inschrijving van de betrokken inschrijver, en b. de wiskundige formule die tijdens de elektronische veiling de automatische herklasseringen naar gelang van de ingediende nieuwe prijzen of nieuwe waarden zal bepalen.
2.28.8	In de formule, bedoeld in artikel 2.28.7, onderdeel b, verwerkt de aanbesteder het gewicht dat aan alle vastgestelde criteria wordt toegekend om de economisch meest voordelige inschrijving te bepalen. Eventuele marges worden daartoe door de aanbesteder vooraf in een bepaalde waarde uitgedrukt.	In de formule, bedoeld in artikel 2.28.7, onderdeel b, verwerkt de aanbesteder het gewicht dat aan alle vastgestelde criteria wordt toegekend om de economisch meest voordelige inschrijving te bepalen. Eventuele marges worden daartoe door de aanbesteder vooraf in een bepaalde waarde uitgedrukt.
2.28.9	Wanneer de aanbesteder varianten toestaat, verstrekt de aanbesteder een afzonderlijke formule voor elke variant.	Wanneer de aanbesteder varianten toestaat, verstrekt de aanbesteder een afzonderlijke formule voor elke variant.
2.28.10	Tijdens alle fasen van de elektronische veiling deelt de aanbesteder onverwijld aan alle inschrijvers ten minste de informatie mee die de inschrijvers de mogelijkheid biedt op elk moment hun respectieve klassering te kennen. Indien dat in de aanbestedingsstukken vermeld is, kan de aanbesteder ook andere informatie betreffende door de andere deelnemers ingediende prijzen of waarden meedelen.	Tijdens alle fasen van de elektronische veiling deelt de aanbesteder onverwijld aan alle inschrijvers ten minste de informatie mee die de inschrijvers de mogelijkheid biedt op elk moment hun respectieve klassering te kennen. Indien dat in de aanbestedingsstukken vermeld is, kan de aanbesteder ook andere informatie betreffende door de andere deelnemers ingediende prijzen of waarden meedelen.
2.28.11	De aanbesteder kan tevens op ieder ogenblik meedelen hoeveel inschrijvers aan de fase van de veiling deelnemen.	De aanbesteder kan tevens op ieder ogenblik meedelen hoeveel inschrijvers aan de fase van de veiling deelnemen.
2.28.12	De aanbesteder deelt tijdens het verloop van de fasen van de elektronische veiling in geen geval de identiteit van de inschrijvers mee.	De aanbesteder deelt tijdens het verloop van de fasen van de elektronische veiling in geen geval de identiteit van de inschrijvers mee.

2.28.13 De aanbesteder vermeldt in de uitnodiging om deel te nemen aan de elektronische veiling op welke manier hij de veiling sluit. De elektronische veiling kan slechts sluiten op een of meer van de volgende manieren:
a. bij het verstrijken van de datum en het tijdstip van sluiting indien deze in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling zijn vermeld;
b. bij het uitblijven van nieuwe prijzen of nieuwe waarden die beantwoorden aan de vereisten betreffende de minimumverschillen. In dit geval preciseert de aanbesteder in de uitnodiging de termijn die hij na ontvangst van het laatste bod in acht zal nemen alvorens de veiling te sluiten;
c. bij de voltooiing van alle fasen van de veiling, indien deze in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling zijn vermeld.

De aanbesteder vermeldt in de uitnodiging om deel te nemen aan de elektronische veiling op welke manier hij de veiling sluit. De elektronische veiling kan slechts sluiten op een of meer van de volgende manieren:
a. bij het verstrijken van de datum en het tijdstip van sluiting indien deze in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling zijn vermeld;
b. bij het uitblijven van nieuwe prijzen of nieuwe waarden die beantwoorden aan de vereisten betreffende de minimumverschillen. In dit geval preciseert de aanbesteder in de uitnodiging de termijn die hij na ontvangst van het laatste bod in acht zal nemen alvorens de veiling te sluiten;
c. bij de voltooiing van alle fasen van de veiling, indien deze in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling zijn vermeld.

2.28.14 Wanneer de aanbesteder besloten heeft om de elektronische veiling overeenkomstig artikel 2.28.13, onderdeel c, af te sluiten in combinatie met de manier, bedoeld in artikel 2.28.13, onderdeel b, vermeldt hij in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling het tijdschema voor elk van de fasen van de veiling.

Wanneer de aanbesteder besloten heeft om de elektronische veiling overeenkomstig artikel 2.28.13, onderdeel c, af te sluiten in combinatie met de manier, bedoeld in artikel 2.28.13, onderdeel b, vermeldt hij in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling het tijdschema voor elk van de fasen van de veiling.

2.28.15 Na de sluiting van de elektronische veiling gunt de aanbesteder de opdracht overeenkomstig artikel 2.29 op basis van de resultaten van de elektronische veiling.

Na de sluiting van de elektronische veiling gunt de aanbesteder de opdracht overeenkomstig artikel 2.29 op basis van de resultaten van de elektronische veiling.

Toelichting

2.29 *Gunningsbeslissing*

Gunningsbeslissing

2.29.1 De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te gunnen.

De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te gunnen.

2.29.2 Onverminderd artikel 2.29.1 beoordeelt de aanbesteder de inschrijvingen op grond van:
a. criteria die verband houden met het voorwerp van de opdracht, indien de gunning aan de inschrijver met de vanuit het oogpunt van de aanbesteder economisch meest voordelige inschrijving plaatsvindt, of
b. het criterium de laagste prijs.

Onverminderd artikel 2.29.1 beoordeelt de aanbesteder de inschrijvingen op grond van:
a. criteria die verband houden met het voorwerp van de opdracht, indien de gunning aan de inschrijver met de vanuit het oogpunt van de aanbesteder economisch meest voordelige inschrijving plaatsvindt, of
b. het criterium de laagste prijs.

2.29.3	Indien twee of meer inschrijvers gelijkelijk voor de opdracht in aanmerking komen, beslist het lot aan wie van hen het werk zal worden opgedragen. De desbetreffende inschrijvers worden er tijdig van in kennis gesteld, dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer en door wie de loting zal worden gehouden. Zij zijn bevoegd daarbij in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn.	Indien twee of meer inschrijvers gelijkelijk voor de opdracht in aanmerking komen, beslist het lot aan wie van hen het werk zal worden opgedragen. De desbetreffende inschrijvers worden er tijdig van in kennis gesteld, dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer en door wie de loting zal worden gehouden. Zij zijn bevoegd daarbij in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn.
2.29.4	In het geval de prijs van de meest gerede inschrijving hoger is dan de zorgvuldige raming van de aanbesteder, kan de aanbesteder deze inschrijving als onaanvaardbaar aanmerken en de procedure vervolgen met de onderhandelingsprocedure met voorafgaande aankondiging.	In het geval de prijs van de meest gerede inschrijving hoger is dan de zorgvuldige raming van de aanbesteder, kan de aanbesteder deze inschrijving als onaanvaardbaar aanmerken en de procedure vervolgen met de onderhandelingsprocedure met voorafgaande aankondiging.
2.29.5	De aanbesteder stelt de inschrijvers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk in kennis van de beslissingen die op grond van de artikelen 2.29.1 tot en met 2.29.4 zijn genomen inzake de gunning van de opdracht. Deze mededeling bevat ten minste de gronden van de gunningsbeslissing, waaronder de kenmerken en voordelen van de uitgekozen inschrijving, en van de naam van de begunstigde.	De aanbesteder stelt de inschrijvers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk in kennis van de beslissingen die op grond van de artikelen 2.29.1 tot en met 2.29.4 zijn genomen inzake de gunning van de opdracht. Deze mededeling bevat ten minste de gronden van de gunningsbeslissing, waaronder de kenmerken en voordelen van de uitgekozen inschrijving, en van de naam van de begunstigde.
2.29.6	De mededeling van de aanbesteder van een gunningsbeslissing houdt geen aanvaarding in als bedoeld in artikel 6:217, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, van een aanbod van een inschrijver.	De mededeling van de aanbesteder van een gunningsbeslissing houdt geen aanvaarding in als bedoeld in artikel 6:217, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, van een aanbod van een inschrijver.
2.29.7	Op schriftelijk verzoek van de betrokken partij stelt de aanbesteder iedere afgewezen inschrijver zo spoedig mogelijk, uiterlijk binnen 15 dagen na ontvangst van zijn verzoek, in kennis van de redenen voor de afwijzing van zijn inschrijving, inclusief de redenen voor zijn beslissing dat er geen gelijkwaardigheid voorhanden is of dat de werken niet aan de functionele en prestatie-eisen voldoen.	Op schriftelijk verzoek van de betrokken partij stelt de aanbesteder iedere afgewezen inschrijver zo spoedig mogelijk, uiterlijk binnen 15 dagen na ontvangst van zijn verzoek, in kennis van de redenen voor de afwijzing van zijn inschrijving, inclusief de redenen voor zijn beslissing dat er geen gelijkwaardigheid voorhanden is of dat de werken niet aan de functionele en prestatie-eisen voldoen.
2.29.8	In het geval de aanbesteder beslist om de opdracht niet te gunnen en eventueel de procedure opnieuw te beginnen, stelt hij de inschrijvers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk in kennis van de redenen daartoe.	In het geval de aanbesteder beslist om de opdracht niet te gunnen en eventueel de procedure opnieuw te beginnen, stelt hij de inschrijvers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk in kennis van de redenen daartoe.

2.29.9	De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gunning niet mee indien openbaarmaking van die gegevens: a. de toepassing van de wet in de weg zou staan, b. met het openbaar belang in strijd zou zijn, c. de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of d. afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen hen zou kunnen doen.	De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gunning niet mee indien openbaarmaking van die gegevens: a. de toepassing van de wet in de weg zou staan, b. met het openbaar belang in strijd zou zijn, c. de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of d. afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen hen zou kunnen doen. Toelichting
2.30	***Opdracht***	***Opdracht***
2.30.1	De aanbesteder gunt niet eerder een opdracht op basis van een gunningsbeslissing dan nadat een termijn van 15 dagen na verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 2.29.5, is verstreken.	De aanbesteder gunt niet eerder een opdracht op basis van een gunningsbeslissing dan nadat een termijn van 15 dagen na verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 2.29.5, is verstreken.
2.30.2	Van de termijn, genoemd in artikel 2.30.1, kan de aanbesteder slechts afwijken indien dit strikt noodzakelijk is wegens dwingende spoed als gevolg van gebeurtenissen die door de aanbesteder niet konden worden voorzien en die niet aan de aanbesteder te wijten zijn.	Van de termijn, genoemd in artikel 2.30.1, kan de aanbesteder slechts afwijken indien dit strikt noodzakelijk is wegens dwingende spoed als gevolg van gebeurtenissen die door de aanbesteder niet konden worden voorzien en die niet aan de aanbesteder te wijten zijn.
2.30.3	Indien binnen 15 dagen na verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 2.29.5, een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder, mag de aanbesteder niet overgaan tot gunning van de opdracht, voordat in kort geding vonnis is gewezen, tenzij een zwaarwegend belang onverwijlde gunning gebiedt.	Indien binnen 15 dagen na verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 2.29.5, een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder, mag de aanbesteder niet overgaan tot gunning van de opdracht, voordat in kort geding vonnis is gewezen, tenzij een zwaarwegend belang onverwijlde gunning gebiedt.
2.30.4	Voor de opdracht komen alleen inschrijvers in aanmerking die zowel op de dag van inschrijving als op de dag van opdrachtverlening voldoen aan de eisen die in de aankondiging, het bestek en de nota van inlichtingen zijn vermeld.	Voor de opdracht komen alleen inschrijvers in aanmerking die zowel op de dag van inschrijving als op de dag van opdrachtverlening voldoen aan de eisen die in de aankondiging, het bestek en de nota van inlichtingen zijn vermeld.
2.30.5	Indien de aanbesteder de opdracht gunt, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.	Indien de aanbesteder de opdracht gunt, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.
2.30.6	De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 2.30.5.	De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 2.30.5.

2.30.7 Tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de schriftelijke mededeling wordt aan de opdrachtnemer toegezonden een door of namens de opdrachtgever gewaarmerkt:
a. afschrift van zijn inschrijvingsbiljet met de eventuele staat van verrekenprijzen,
b. exemplaar van het bestek,
c. afschrift van de nota van inlichtingen, en
d. afschrift van het proces-verbaal van aanwijzing.

Tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de schriftelijke mededeling wordt aan de opdrachtnemer toegezonden een door of namens de opdrachtgever gewaarmerkt:
a. afschrift van zijn inschrijvingsbiljet met de eventuele staat van verrekenprijzen,
b. exemplaar van het bestek,
c. afschrift van de nota van inlichtingen, en
d. afschrift van het proces-verbaal van aanwijzing.

Toelichting

2.31 *Proces-verbaal van opdrachtverlening*

2.31.1 De aanbesteder stelt een proces-verbaal van de opdrachtverlening op dat ten minste het volgende bevat:
a. de naam en het adres van de aanbesteder, het voorwerp en de waarde van de opdracht,
b. de namen van de uitgesloten inschrijvers met motivering van die uitsluiting,
c. de redenen voor de afwijzing van abnormaal laag bevonden inschrijvingen,
d. de naam van de begunstigde en de motivering voor de keuze van zijn inschrijving, en, indien bekend, het gedeelte van de opdracht dat de begunstigde voornemens is aan derden in onderaanneming te geven, en
e. de redenen waarom de aanbesteder besloten heeft de opdracht niet te gunnen.

Toelichting

2.32 *Aankondiging van een gegunde opdracht*

2.32.1 De aanbesteder die een opdracht heeft gegund, zendt het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen uiterlijk 48 dagen na de gunning van de opdracht een aankondiging betreffende de resultaten van de procedure toe. De aanbesteder gebruikt voor de aankondiging het in Deel II opgenomen Model C.

2.32.2	De aanbesteder kan bepaalde gegevens betreffende de gunning van de opdracht niet meedelen indien openbaarmaking van die gegevens de toepassing van het recht in de weg zou staan, met het openbaar belang in strijd zou zijn, de rechtmatige commerciële belangen van de ondernemers zou kunnen schaden, of afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen hen zou kunnen doen.	
2.32.3	De aanbesteder maakt de aankondiging en de inhoud ervan niet openbaar vóór de datum waarop zij aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen is toegezonden.	
2.32.4	De aanbesteder moet de verzenddatum van de aankondiging kunnen aantonen.	
2.32.5	De aanbesteder kan de aankondiging tevens in Nederland bekendmaken op een voor iedereen toegankelijk elektronisch medium, in de Staatscourant of in een landelijk verspreid vakblad.	
2.32.6	De aanbesteder waarborgt dat een bekendmaking van de aankondiging in Nederland geen andere informatie bevat dan de informatie in de aankondiging die aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen wordt toegezonden en dat in de bekendmaking de datum van toezending aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen wordt vermeld.	Toelichting

2.33	***Geschillen***	***Geschillen***
2.33.1	Ieder geschil tussen de bij de aanbestedingsprocedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de aanbestedingsprocedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, bij uitsluiting worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.	Ieder geschil tussen de bij de aanbestedingsprocedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de aanbestedingsprocedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, bij uitsluiting worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.

2.33.2	Een betrokkene die een geschil aanhangig wenst te maken, dient dit niet later dan 90 dagen na het ontstaan van dat geschil, doch in ieder geval niet later dan 90 dagen na de datum van de opdracht aanhangig te maken, tenzij het geschil voortvloeit uit een omstandigheid die eerst na verloop van die periode is gebleken. In dit laatste geval gaat de termijn van 90 dagen in op de dag dat de desbetreffende omstandigheid is gebleken.	Een betrokkene die een geschil aanhangig wenst te maken, dient dit niet later dan 90 dagen na het ontstaan van dat geschil, doch in ieder geval niet later dan 90 dagen na de datum van de opdracht aanhangig te maken, tenzij het geschil voortvloeit uit een omstandigheid die eerst na verloop van die periode is gebleken. In dit laatste geval gaat de termijn van 90 dagen in op de dag dat de desbetreffende omstandigheid is gebleken. Toelichting

3	NIET-OPENBARE PROCEDURE (AANBESTEDING MET VOORAFGAANDE SELECTIE)	NIET-OPENBARE PROCEDURE (AANBESTEDING MET VOORAFGAANDE SELECTIE)
	EUROPEES	NATIONAAL
Artikel		
3.1	*Omschrijving*	*Omschrijving*
3.1.1	Een aanbesteding volgens de niet-openbare procedure is een aanbesteding die algemeen bekend wordt gemaakt, waaraan ondernemers mogen verzoeken deel te nemen, maar waarbij alleen de door de aanbesteder aangezochte ondernemers mogen inschrijven.	Een aanbesteding volgens de niet-openbare procedure is een aanbesteding die algemeen bekend wordt gemaakt, waaraan ondernemers mogen verzoeken deel te nemen, maar waarbij alleen de door de aanbesteder aangezochte ondernemers mogen inschrijven.
3.1.2	Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder het aantal geschikte gegadigden dat hij zal uitnodigen tot indiening van een inschrijving beperken. Het aantal tot inschrijving uit te nodigen gegadigden moet in ieder geval groot genoeg zijn om een daadwerkelijke mededinging te waarborgen en dient ten minste vijf te bedragen op voorwaarde dat er een voldoende aantal geschikte kandidaten is.	
3.1.3		Bij de nationale aanbesteding kan de aanbesteder het aantal geschikte gegadigden dat hij zal uitnodigen tot indiening van een inschrijving beperken. Het aantal tot inschrijving uit te nodigen gegadigden moet in ieder geval groot genoeg zijn om een daadwerkelijke mededinging te waarborgen en dient ten minste drie te bedragen op voorwaarde dat er een voldoende aantal geschikte kandidaten is.
3.1.4	De aanbesteder stelt het minimumaantal en, in voorkomend geval, het maximumaantal gegadigden vast dat hij voornemens is uit te nodigen.	De aanbesteder stelt het minimumaantal en, in voorkomend geval, het maximumaantal gegadigden vast dat hij voornemens is uit te nodigen.
3.1.5	De aanbesteder bepaalt aan de hand van objectieve en niet-discriminerende criteria welke gegadigden hij uitnodigt. De aanbesteder kan daarbij gebruik maken van loting.	De aanbesteder bepaalt aan de hand van objectieve en niet-discriminerende criteria welke gegadigden hij uitnodigt. De aanbesteder kan daarbij gebruik maken van loting.

3.1.6	De aanbesteder kan de gunning van de opdracht vooraf laten gaan door een elektronische veiling, indien nauwkeurige specificaties voor de opdracht worden opgesteld. Onder een elektronische veiling wordt verstaan een zich herhalend elektronisch proces voor de presentatie van nieuwe, verlaagde prijzen of van nieuwe waarden voor bepaalde elementen van de inschrijvingen, dat plaatsvindt na de eerste volledige beoordeling van de inschrijvingen en dat klassering op basis van elektronische verwerking mogelijk maakt.	De aanbesteder kan de gunning van de opdracht vooraf laten gaan door een elektronische veiling, indien nauwkeurige specificaties voor de opdracht worden opgesteld. Onder een elektronische veiling wordt verstaan een zich herhalend elektronisch proces voor de presentatie van nieuwe, verlaagde prijzen of van nieuwe waarden voor bepaalde elementen van de inschrijvingen, dat plaatsvindt na de eerste volledige beoordeling van de inschrijvingen en dat klassering op basis van elektronische verwerking mogelijk maakt. Toelichting
3.2	***Vooraankondiging***	
3.2.1	De aanbesteder kan een vooraankondiging plaatsen. De aanbesteder gebruikt voor de vooraankondiging het in Deel II opgenomen Model A.	
3.2.2	De aanbesteder zendt de vooraankondiging zo spoedig mogelijk nadat de beslissing is genomen tot goedkeuring van het programma voor de opdrachten voor werken die de aanbesteder voornemens is te gunnen, toe aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen of deelt deze vooraankondiging mede via het kopersprofiel.	
3.2.3	De aanbesteder die de vooraankondiging via zijn kopersprofiel meedeelt, zendt het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen langs elektronische weg een kennisgeving toe waarin de mededeling van de vooraankondiging via het kopersprofiel wordt gemeld. De aanbesteder gebruikt daartoe het in Deel II opgenomen Model D.	
3.2.4	De aanbesteder maakt de vooraankondiging en de inhoud ervan niet openbaar vóór de datum waarop zij aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen is toegezonden overeenkomstig artikel 3.2.2, of is gemeld overeenkomstig artikel 3.2.3.	
3.2.5	De aanbesteder moet de verzenddatum van de vooraankondiging of de verzenddatum van de mededeling van de vooraankondiging via het kopersprofiel kunnen aantonen.	

3.2.6	De aanbesteder kan de vooraankondiging tevens in Nederland bekend maken op een voor iedereen toegankelijk elektronisch medium, in de Staatscourant of in een landelijk verspreid vakblad.	
3.2.7	De aanbesteder waarborgt dat een bekendmaking van de vooraankondiging in Nederland geen andere informatie bevat dan de informatie in de vooraankondiging die aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen wordt toegezonden of via een kopersprofiel wordt meegedeeld, en dat de datum van toezending aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen of van de mededeling via het kopersprofiel wordt vermeld.	

Toelichting

3.3	***Aankondiging***	***Aankondiging***
3.3.1	Bij de Europese aanbesteding plaatst de aanbesteder een aankondiging. De aanbesteder gebruikt voor de aankondiging het in Deel II opgenomen Model B.	
3.3.2		Bij de nationale aanbesteding plaatst de aanbesteder een aankondiging op een voor iedereen toegankelijk elektronisch medium, in de Staatscourant of in een landelijk verspreid vakblad. De aankondiging bevat de gegevens, genoemd in het in Deel II opgenomen Model B.
3.3.3	Indien de aanbesteder de opdracht voorbehoudt aan sociale werkvoorzieningen, vermeldt hij dit in de aankondiging.	Indien de aanbesteder de opdracht voorbehoudt aan sociale werkvoorzieningen, vermeldt hij dit in de aankondiging.
3.3.4	Wanneer de aanbesteder inlichtingen vraagt of minimumeisen stelt inzake draagkracht en bekwaamheden als bedoeld in de artikelen 3.8 en 3.9, houden deze verband met en staan ze in verhouding tot het voorwerp van de opdracht. De aanbesteder vermeldt deze minimumeisen in de aankondiging.	Wanneer de aanbesteder inlichtingen vraagt of minimumeisen stelt inzake draagkracht en bekwaamheden als bedoeld in de artikelen 3.8 en 3.9, houden deze verband met en staan ze in verhouding tot het voorwerp van de opdracht. De aanbesteder vermeldt deze minimumeisen in de aankondiging.
3.3.5	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging de objectieve en niet-discriminerende criteria of voorschriften die hij voornemens is te gebruiken en het minimumaantal en, in voorkomend geval, het maximumaantal gegadigden dat hij voornemens is uit te nodigen.	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging de objectieve en niet-discriminerende criteria of voorschriften die hij voornemens is te gebruiken en het minimumaantal en, in voorkomend geval, het maximumaantal gegadigden dat hij voornemens is uit te nodigen.

3.3.6	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij de opdracht gunt op grond van de economisch meest voordelige inschrijving of op grond van de laagste prijs.	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij de opdracht gunt op grond van de economisch meest voordelige inschrijving of op grond van de laagste prijs.
3.3.7	Indien de aanbesteder het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, vermeldt de aanbesteder de informatie, bedoeld in artikel 3.17.2, in de aankondiging tenzij deze informatie in het bestek of de uitnodiging tot inschrijving wordt vermeld.	Indien de aanbesteder het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, vermeldt de aanbesteder de informatie, bedoeld in artikel 3.17.2, in de aankondiging tenzij deze informatie in het bestek of de uitnodiging tot inschrijving wordt vermeld.
3.3.8	De aanbesteder geeft in de aankondiging aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen. Bij elektronische inschrijvingen kan de aanbesteder met inachtneming van artikel 15a van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek eisen dat gebruik wordt gemaakt van een geavanceerde elektronische handtekening.	De aanbesteder geeft in de aankondiging aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen. Bij elektronische inschrijvingen kan de aanbesteder met inachtneming van artikel 15a van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek eisen dat gebruik wordt gemaakt van een geavanceerde elektronische handtekening.
3.3.9	De aanbesteder zendt de aankondiging langs elektronische of andere weg aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen. In het geval van de in artikel 3.4.6 beschreven versnelde procedure zendt de aanbesteder de aankondiging elektronisch danwel per fax aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen.	
3.3.10	De aanbesteder maakt de aankondiging en de inhoud ervan niet openbaar vóór de datum waarop zij aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen is toegezonden.	
3.3.11	De aanbesteder moet de verzenddatum van de aankondiging kunnen aantonen.	
3.3.12	De aanbesteder kan de aankondiging tevens in Nederland bekendmaken op een voor iedereen toegankelijk elektronisch medium, in de Staatscourant of in een landelijk verspreid vakblad.	

3.3.13	De aanbesteder waarborgt dat een bekendmaking van de aankondiging in Nederland geen andere informatie bevat dan de informatie in de aankondiging die aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen wordt toegezonden en dat in de bekendmaking de datum van toezending aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen wordt vermeld.	
3.3.14	Indien de aanbesteder gebruik maakt van de elektronische veiling, meldt hij dit in de aankondiging.	Indien de aanbesteder gebruik maakt van de elektronische veiling, meldt hij dit in de aankondiging. Toelichting
3.4	***Termijnen bij aanmelding als gegadigde***	***Termijnen bij aanmelding als gegadigde***
3.4.1	Bij de Europese aanbesteding bedraagt de termijn voor de ontvangst van de verzoeken tot deelneming minimaal 37 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de aankondiging.	
3.4.2		Bij de nationale aanbesteding bedraagt de termijn voor de ontvangst van de verzoeken tot deelneming minimaal 21 dagen, te rekenen vanaf de publicatiedatum van de aankondiging.
3.4.3	De gegadigde dient zijn verzoek tot deelneming in per brief, fax of elektronisch bericht. De aanbesteder kan echter in de aankondiging een nadere keuze maken voor een of meer van deze middelen. Daarenboven kan de aanbesteder in de aankondiging aangeven dat telefonische aanmelding is toegestaan. Wanneer een verzoek tot deelneming per telefoon wordt gedaan, zendt de gegadigde vóór het verstrijken van de ontvangsttermijn een schriftelijke bevestiging van zijn verzoek.	De gegadigde dient zijn verzoek tot deelneming in per brief, fax of elektronisch bericht. De aanbesteder kan echter in de aankondiging een nadere keuze maken voor een of meer van deze middelen. Daarenboven kan de aanbesteder in de aankondiging aangeven dat telefonische aanmelding is toegestaan. Wanneer een verzoek tot deelneming per telefoon wordt gedaan, zendt de gegadigde vóór het verstrijken van de ontvangsttermijn een schriftelijke bevestiging van zijn verzoek.
3.4.4	Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder, wanneer de aankondiging langs elektronische weg wordt opgesteld en verzonden, de termijn voor de ontvangst van de verzoeken met 7 dagen verkorten.	
3.4.5		Bij de nationale aanbesteding kan de aanbesteder, wanneer de aankondiging langs elektronische weg wordt opgesteld en gepubliceerd, de termijn voor de ontvangst van de verzoeken met 4 dagen verkorten.

3.4.6	Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder, wanneer het om dringende redenen niet haalbaar is de minimumtermijn in acht te nemen, de termijn voor de ontvangst van de verzoeken tot deelneming vaststellen op minimaal 15 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de aankondiging, of 10 dagen indien de aankondiging elektronisch is verzonden.	
3.4.7		Bij de nationale aanbesteding kan de aanbesteder, wanneer het om dringende redenen niet haalbaar is de minimumtermijn in acht te nemen, de termijn voor de ontvangst van de verzoeken tot deelneming vaststellen op minimaal 15 dagen, te rekenen vanaf de publicatiedatum van de aankondiging, of 10 dagen indien de aankondiging elektronisch is gepubliceerd. Toelichting
3.5	***Technische specificaties***	***Technische specificaties***
3.5.1	De aanbesteder neemt de technische specificaties op in de aanbestedingsstukken. De technische specificaties bieden de inschrijvers gelijke toegang en leiden niet tot ongerechtvaardigde belemmeringen in de mededinging voor de openstelling van opdrachten.	De aanbesteder neemt de technische specificaties op in de aanbestedingsstukken. De technische specificaties bieden de inschrijvers gelijke toegang en leiden niet tot ongerechtvaardigde belemmeringen in de mededinging voor de openstelling van opdrachten.

3.5.2	De aanbesteder formuleert de technische specificaties: a. door verwijzing naar: - technische specificaties en naar nationale normen waarin Europese normen zijn omgezet, - de Europese technische goedkeuringen, - de gemeenschappelijke technische specificaties, - internationale normen, - andere door de Europese normalisatie-instellingen opgestelde technische referentiesystemen, of, bij ontstentenis daarvan, - de nationale normen, - de nationale technische goedkeuringen dan wel - de nationale technische specificaties inzake het ontwerpen, het berekenen en het uitvoeren van werken en het gebruik van producten, waarbij iedere verwijzing vergezeld gaat van de woorden 'of gelijkwaardig', b. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen, waaronder milieukenmerken, die zodanig nauwkeurig zijn bepaald dat de inschrijvers het voorwerp van de opdracht kunnen bepalen en de aanbesteder de opdracht kan gunnen, c. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b, waarbij onder vermoeden van overeenstemming met deze prestatie-eisen en functionele eisen wordt verwezen naar de specificaties, bedoeld onder a, of d. door verwijzing naar de specificaties, bedoeld onder a, voor bepaalde kenmerken, en verwijzing naar de prestatie-eisen en functionele eisen, bedoeld onder b, voor andere kenmerken.	De aanbesteder formuleert de technische specificaties: a. door verwijzing naar: - technische specificaties en naar nationale normen waarin Europese normen zijn omgezet, - de Europese technische goedkeuringen, - de gemeenschappelijke technische specificaties, - internationale normen, - andere door de Europese normalisatie-instellingen opgestelde technische referentiesystemen, of, bij ontstentenis daarvan, - de nationale normen, - de nationale technische goedkeuringen dan wel - de nationale technische specificaties inzake het ontwerpen, het berekenen en het uitvoeren van werken en het gebruik van producten, waarbij iedere verwijzing vergezeld gaat van de woorden 'of gelijkwaardig', b. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen, waaronder milieukenmerken, die zodanig nauwkeurig zijn bepaald dat de inschrijvers het voorwerp van de opdracht kunnen bepalen en de aanbesteder de opdracht kan gunnen, c. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b, waarbij onder vermoeden van overeenstemming met deze prestatie-eisen en functionele eisen wordt verwezen naar de specificaties, bedoeld onder a, of d. door verwijzing naar de specificaties, bedoeld onder a, voor bepaalde kenmerken, en verwijzing naar de prestatie-eisen en functionele eisen, bedoeld onder b, voor andere kenmerken.
3.5.3	Wanneer de aanbesteder verwijst naar de specificaties, bedoeld in artikel 3.5.2, onderdeel a, kan hij een inschrijving niet afwijzen met de reden dat de aangeboden producten en diensten niet beantwoorden aan de specificaties waarnaar hij heeft verwezen, indien de inschrijver in zijn inschrijving tot voldoening van de aanbesteder aantoont dat de door hem voorgestelde oplossingen op gelijkwaardige wijze voldoen aan de eisen die in de technische specificaties zijn bepaald.	Wanneer de aanbesteder verwijst naar de specificaties, bedoeld in artikel 3.5.2, onderdeel a, kan hij een inschrijving niet afwijzen met de reden dat de aangeboden producten en diensten niet beantwoorden aan de specificaties waarnaar hij heeft verwezen, indien de inschrijver in zijn inschrijving tot voldoening van de aanbesteder aantoont dat de door hem voorgestelde oplossingen op gelijkwaardige wijze voldoen aan de eisen die in de technische specificaties zijn bepaald.

3.5.4	De aanbesteder wijst, wanneer hij gebruik maakt van de in artikel 3.5.2 onderdelen b en c geboden mogelijkheid prestatie-eisen of functionele eisen te stellen, een inschrijving niet af indien deze beantwoordt aan een nationale norm waarin een Europese norm is omgezet, aan een Europese technische goedkeuring, aan een gemeenschappelijke technische specificatie, aan een internationale norm of aan een door een Europese normalisatie-instelling opgestelde technisch referentiesysteem, wanneer deze specificaties betrekking hebben op de prestaties of functionele eisen die hij heeft voorgeschreven.	De aanbesteder wijst, wanneer hij gebruik maakt van de in artikel 3.5.2 onderdelen b en c geboden mogelijkheid prestatie-eisen of functionele eisen te stellen, een inschrijving niet af indien deze beantwoordt aan een nationale norm waarin een Europese norm is omgezet, aan een Europese technische goedkeuring, aan een gemeenschappelijke technische specificatie, aan een internationale norm of aan een door een Europese normalisatie-instelling opgestelde technisch referentiesysteem, wanneer deze specificaties betrekking hebben op de prestaties of functionele eisen die hij heeft voorgeschreven.
3.5.5	Een inschrijver toont in zijn inschrijving aan dat het product, de dienst of het werk in overeenstemming is met de norm en voldoet aan de functionele en prestatie-eisen van de aanbesteder.	Een inschrijver toont in zijn inschrijving aan dat het product, de dienst of het werk in overeenstemming is met de norm en voldoet aan de functionele en prestatie-eisen van de aanbesteder.
3.5.6	De aanbesteder die milieukenmerken voorschrijft door verwijzing naar prestatie-eisen of functionele eisen als bedoeld in artikel 3.5.2, onderdeel b, kan gebruik maken van de gedetailleerde specificaties of van gedeelten daarvan, zoals vastgesteld in milieukeuren, voorzover: a. die geschikt zijn voor de omschrijving van de kenmerken van de leveringen of diensten waarop de opdracht betrekking heeft, b. de vereisten voor de keur zijn ontwikkeld op grond van wetenschappelijke gegevens, c. de milieukeuren zijn aangenomen via een proces waaraan alle betrokkenen, zoals regeringsinstanties, consumenten, fabrikanten, kleinhandel en milieuorganisaties kunnen deelnemen, en d. de keuren toegankelijk zijn voor alle betrokken partijen.	De aanbesteder die milieukenmerken voorschrijft door verwijzing naar prestatie-eisen of functionele eisen als bedoeld in artikel 3.5.2, onderdeel b, kan gebruik maken van de gedetailleerde specificaties of van gedeelten daarvan, zoals vastgesteld in milieukeuren, voorzover: a. die geschikt zijn voor de omschrijving van de kenmerken van de leveringen of diensten waarop de opdracht betrekking heeft, b. de vereisten voor de keur zijn ontwikkeld op grond van wetenschappelijke gegevens, c. de milieukeuren zijn aangenomen via een proces waaraan alle betrokkenen, zoals regeringsinstanties, consumenten, fabrikanten, kleinhandel en milieuorganisaties kunnen deelnemen, en d. de keuren toegankelijk zijn voor alle betrokken partijen.
3.5.7	De aanbesteder kan aangeven dat de van een milieukeur voorziene producten of diensten worden geacht te voldoen aan de technische specificaties van het bestek en de nota van inlichtingen. De aanbesteder aanvaardt hierbij elk ander passend bewijsmiddel, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie.	De aanbesteder kan aangeven dat de van een milieukeur voorziene producten of diensten worden geacht te voldoen aan de technische specificaties van het bestek en de nota van inlichtingen. De aanbesteder aanvaardt hierbij elk ander passend bewijsmiddel, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie.
3.5.8	De aanbesteder aanvaardt certificaten van in andere lidstaten gevestigde erkende organisaties.	De aanbesteder aanvaardt certificaten van in andere lidstaten gevestigde erkende organisaties.

3.5.9	De aanbesteder maakt in de technische specificaties geen melding van een bepaald fabrikaat, een bepaalde herkomst of een bijzondere werkwijze, noch van een verwijzing naar een merk, een octrooi of een type, een bepaalde oorsprong of een bepaalde productie, waardoor bepaalde ondernemingen of bepaalde producten worden bevoordeeld of geëlimineerd, tenzij dit door het voorwerp van de opdracht gerechtvaardigd wordt.	De aanbesteder maakt in de technische specificaties geen melding van een bepaald fabrikaat, een bepaalde herkomst of een bijzondere werkwijze, noch van een verwijzing naar een merk, een octrooi of een type, een bepaalde oorsprong of een bepaalde productie, waardoor bepaalde ondernemingen of bepaalde producten worden bevoordeeld of geëlimineerd, tenzij dit door het voorwerp van de opdracht gerechtvaardigd wordt.
3.5.10	De aanbesteder mag de melding of verwijzing, bedoeld in artikel 3.5.9, opnemen in de technische specificatie wanneer: a. een voldoende nauwkeurige en begrijpelijke beschrijving van het voorwerp van de opdracht niet mogelijk is door toepassing van artikel 3.5.2, en b. deze melding of verwijzing vergezeld gaat van de woorden "of gelijkwaardig".	De aanbesteder mag de melding of verwijzing, bedoeld in artikel 3.5.9, opnemen in de technische specificatie wanneer: a. een voldoende nauwkeurige en begrijpelijke beschrijving van het voorwerp van de opdracht niet mogelijk is door toepassing van artikel 3.5.2, en b. deze melding of verwijzing vergezeld gaat van de woorden "of gelijkwaardig". Toelichting
3.6	***Bestek***	***Bestek***
3.6.1	Indien de aanbesteder het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, vermeldt de aanbesteder de informatie, bedoeld in artikel 3.17.2, in het bestek tenzij deze informatie in de aankondiging of de uitnodiging tot inschrijving is vermeld.	Indien de aanbesteder het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, vermeldt de aanbesteder de informatie, bedoeld in artikel 3.17.2, in het bestek tenzij deze informatie in de aankondiging of de uitnodiging tot inschrijving is vermeld.
3.6.2	De aanbesteder geeft in de aankondiging of het bestek aan bij welk orgaan de gegadigden of inschrijvers informatie kunnen verkrijgen over verplichtingen ten aanzien van de bepalingen inzake belastingen, milieubescherming, arbeidsbescherming en arbeidsvoorwaarden die gelden in Nederland of, indien de verrichtingen buiten Nederland worden uitgevoerd, die gelden in het gebied of de plaats waar de verrichtingen worden uitgevoerd en die gedurende de uitvoering van de opdracht op die verrichtingen van toepassing zullen zijn.	
3.6.3	De aanbesteder verzoekt in de aankondiging of het bestek de inschrijvers aan te geven dat zij bij het opstellen van hun inschrijving rekening hebben gehouden met de verplichtingen uit hoofde van de bepalingen inzake de arbeidsbescherming en de arbeidsvoorwaarden die gelden op de plaats waar de verrichting wordt uitgevoerd.	Toelichting

3.7	*Uitsluitingsgronden*	*Uitsluitingsgronden*
3.7.1	Van deelneming aan een opdracht wordt uitgesloten iedere gegadigde of inschrijver jegens wie bij een onherroepelijk vonnis een veroordeling om een of meer van de hieronder opgegeven redenen is uitgesproken, waarvan de aanbesteder kennis heeft: a. deelneming aan een criminele organisatie in de zin van artikel 2, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/773/JBZ van de Raad; b. omkoping in de zin van artikel 3 van het besluit van de Raad van 26 mei 1997, respectievelijk artikel 3, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/742/JBZ van de Raad; c. fraude in de zin van artikel 1 van de overeenkomst aangaande de bescherming van de financiële belangen van de Gemeenschap; d. witwassen van geld in de zin van artikel 1 van richtlijn nr. 91/308/EEG van de Raad van 10 juni 1991 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld.	
3.7.2	De aanbesteder sluit iedere inschrijver jegens wie bij een onherroepelijk vonnis of arrest een veroordeling is uitgesproken op grond van artikel 140, 177, 177a, 178, 225, 226, 227, 227a, 227b of 323a, 328ter, tweede lid, 416, 417, 417bis, 420bis, 420ter of 420quater van het Wetboek van Strafrecht van deelneming aan een opdracht uit.	
3.7.3	De aanbesteder kan om dwingende redenen van algemeen belang afwijken van de verplichting, bedoeld in de artikelen 3.7.1 en 3.7.2.	

3.7.4 De aanbesteder kan van deelneming aan een opdracht uitsluiten iedere ondernemer:

a. die in staat van faillissement of van liquidatie verkeert, wiens werkzaamheden zijn gestaakt, jegens wie een surseance van betaling of een akkoord geldt of die in een andere vergelijkbare toestand verkeert ingevolge een soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving,
b. wiens faillissement of liquidatie is aangevraagd of tegen wie een procedure van surseance van betaling of akkoord dan wel een andere soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving, aanhangig is gemaakt,
c. jegens wie een rechterlijke uitspraak met kracht van gewijsde volgens de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving is gedaan, waarbij een delict is vastgesteld dat in strijd is met zijn beroepsgedragsregels,
d. die in de uitoefening van zijn beroep een ernstige fout heeft begaan, vastgesteld op een grond die de aanbesteder aannemelijk kan maken,
e. die niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van de sociale zekerheidsbijdragen overeenkomstig de wettelijke bepalingen van het land waar hij is gevestigd of van Nederland,
f. die niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van zijn belastingen overeenkomstig de wettelijke bepalingen van het land waar hij is gevestigd of van Nederland, of
g. die zich in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen bij het verstrekken van inlichtingen die ingevolge aanbestedingsprocedures kunnen worden verlangd, of die inlichtingen niet heeft verstrekt.

De aanbesteder kan van deelneming aan een opdracht uitsluiten iedere ondernemer:

a. die in staat van faillissement of van liquidatie verkeert, wiens werkzaamheden zijn gestaakt, jegens wie een surseance van betaling of een akkoord geldt of die in een andere vergelijkbare toestand verkeert ingevolge een soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving,
b. wiens faillissement of liquidatie is aangevraagd of tegen wie een procedure van surseance van betaling of akkoord dan wel een andere soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving, aanhangig is gemaakt,
c. jegens wie een rechterlijke uitspraak met kracht van gewijsde volgens de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving is gedaan, waarbij een delict is vastgesteld dat in strijd is met zijn beroepsgedragsregels,
d. die in de uitoefening van zijn beroep een ernstige fout heeft begaan, vastgesteld op een grond die de aanbesteder aannemelijk kan maken,
e. die niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van de sociale zekerheidsbijdragen overeenkomstig de wettelijke bepalingen van het land waar hij is gevestigd of van Nederland,
f. die niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van zijn belastingen overeenkomstig de wettelijke bepalingen van het land waar hij is gevestigd of van Nederland, of
g. die zich in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen bij het verstrekken van inlichtingen die ingevolge aanbestedingsprocedures kunnen worden verlangd, of die inlichtingen niet heeft verstrekt.

3.7.5 De aanbesteder kan een gegadigde of inschrijver verzoeken om bewijsstukken of verklaringen dat hij niet verkeert in een van de in artikel 3.7.4, onderdelen a, b, c, d, e en f, genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs:

- voor a en b, een verklaring van de griffier van de bevoegde rechtbank,
- voor c en d, een verklaring omtrent het gedrag, bedoeld in artikel 28 van de Wet Justitiële en Strafvorderlijke gegevens,
- voor e, zowel voor de bijdragen ten behoeve van werknemersverzekeringen als voor de bijdragen ten behoeve van de volksverzekeringen, een verklaring van de ontvanger onder wie de gegadigde ressorteert voor de inning van belastingen, en
- voor f, een verklaring van de ontvanger onder wie de gegadigde ressorteert voor de inning van belastingen.

De aanbesteder kan een gegadigde of inschrijver verzoeken om bewijsstukken of verklaringen dat hij niet verkeert in een van de in artikel 3.7.4, onderdelen a, b, c, d, e en f, genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs:

- voor a en b, een verklaring van de griffier van de bevoegde rechtbank,
- voor c en d, een verklaring omtrent het gedrag, bedoeld in artikel 28 van de Wet Justitiële en Strafvorderlijke gegevens,
- voor e, zowel voor de bijdragen ten behoeve van werknemersverzekeringen als voor de bijdragen ten behoeve van de volksverzekeringen, een verklaring van de ontvanger onder wie de gegadigde ressorteert voor de inning van belastingen, en
- voor f, een verklaring van de ontvanger onder wie de gegadigde ressorteert voor de inning van belastingen.

3.7.6 Wanneer in het land waarin de gegadigde of inschrijver gevestigd is niet een bewijsstuk of verklaring als bedoeld in artikel 3.7.5 wordt afgegeven, kan de gegadigde of inschrijver volstaan met een verklaring onder ede of een plechtige verklaring die door betrokkene ten overstaan van een bevoegde rechterlijke of administratieve instantie, een notaris of een bevoegde beroepsorganisatie van het land van oorsprong of herkomst wordt afgelegd.

Wanneer in het land waarin de gegadigde of inschrijver gevestigd is niet een bewijsstuk of verklaring als bedoeld in artikel 3.7.5 wordt afgegeven, kan de gegadigde of inschrijver volstaan met een verklaring onder ede of een plechtige verklaring die door betrokkene ten overstaan van een bevoegde rechterlijke of administratieve instantie, een notaris of een bevoegde beroepsorganisatie van het land van oorsprong of herkomst wordt afgelegd.

Toelichting

3.8 *Financiële en economische draagkracht*

Financiële en economische draagkracht

3.8.1 Een ondernemer kan zijn financiële en economische draagkracht aantonen door middel van:

a. passende bankverklaringen of het bewijs van een verzekering tegen beroepsrisico's,
b. overlegging van balansen of van balansuittreksels, indien de wetgeving van het land waar de ondernemer is gevestigd, de bekendmaking van balansen voorschrijft, of
c. een verklaring betreffende de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, over ten hoogste de laatste 3 beschikbare boekjaren, afhankelijk van de oprichtingsdatum of van de datum waarop de ondernemer met zijn bedrijvigheid is begonnen, voorzover de betrokken omzetcijfers beschikbaar zijn.

Een ondernemer kan zijn financiële en economische draagkracht aantonen door middel van:

a. passende bankverklaringen of het bewijs van een verzekering tegen beroepsrisico's,
b. overlegging van balansen of van balansuittreksels, indien de wetgeving van het land waar de ondernemer is gevestigd, de bekendmaking van balansen voorschrijft, of
c. een verklaring betreffende de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, over ten hoogste de laatste 3 beschikbare boekjaren, afhankelijk van de oprichtingsdatum of van de datum waarop de ondernemer met zijn bedrijvigheid is begonnen, voorzover de betrokken omzetcijfers beschikbaar zijn.

3.8.2	De aanbesteder geeft in de aankondiging of in het selectiedocument aan welke referenties, genoemd in artikel 3.8.1, en andere bewijsstukken overgelegd dienen te worden.	De aanbesteder geeft in de aankondiging of in het selectiedocument aan welke referenties, genoemd in artikel 3.8.1, en andere bewijsstukken overgelegd dienen te worden.
3.8.3	Wanneer een ondernemer om gegronde redenen niet in staat is de door de aanbesteder gevraagde referenties over te leggen, kan hij zijn economische en financiële draagkracht aantonen met andere bescheiden die de aanbesteder geschikt acht.	Wanneer een ondernemer om gegronde redenen niet in staat is de door de aanbesteder gevraagde referenties over te leggen, kan hij zijn economische en financiële draagkracht aantonen met andere bescheiden die de aanbesteder geschikt acht.
3.8.4	Een ondernemer kan zich beroepen op de draagkracht van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. Een ondernemer toont in dat geval bij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen van die natuurlijke personen of rechtspersonen.	Een ondernemer kan zich beroepen op de draagkracht van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. Een ondernemer toont in dat geval bij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen van die natuurlijke personen of rechtspersonen.
3.8.5	Onder dezelfde voorwaarden als bedoeld in artikel 3.8.4 kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de draagkracht van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.	Onder dezelfde voorwaarden als bedoeld in artikel 3.8.4 kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de draagkracht van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen. Toelichting

3.9	***Technische bekwaamheid***	***Technische bekwaamheid***
3.9.1	Ondernemers kunnen hun technische bekwaamheid op een of meer van de volgende manieren, afhankelijk van de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de werken aantonen: a. aan de hand van een lijst van de werken die de afgelopen 5 jaar zijn verricht, welke lijst vergezeld gaat van certificaten die bewijzen dat de belangrijkste werken naar behoren zijn uitgevoerd en waarin het bedrag van de werken, de plaats en het tijdstip waarop ze zijn uitgevoerd vermeld wordt, en waarin wordt aangegeven of de werken volgens de regels der kunst zijn uitgevoerd en tot een goed einde zijn gebracht en die door de bevoegde instantie rechtstreeks aan de aanbesteder worden toegezonden; b. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole en van die welke de ondernemer ter beschikking zullen staan om de werken uit te voeren; c. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de leiding van de werken zijn belast; d. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht; e. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar; f. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt.	Ondernemers kunnen hun technische bekwaamheid op een of meer van de volgende manieren, afhankelijk van de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de werken aantonen: a. aan de hand van een lijst van de werken die de afgelopen 5 jaar zijn verricht, welke lijst vergezeld gaat van certificaten die bewijzen dat de belangrijkste werken naar behoren zijn uitgevoerd en waarin het bedrag van de werken, de plaats en het tijdstip waarop ze zijn uitgevoerd vermeld wordt, en waarin wordt aangegeven of de werken volgens de regels der kunst zijn uitgevoerd en tot een goed einde zijn gebracht en die door de bevoegde instantie rechtstreeks aan de aanbesteder worden toegezonden; b. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole en van die welke de ondernemer ter beschikking zullen staan om de werken uit te voeren; c. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de leiding van de werken zijn belast; d. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht; e. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar; f. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt.
3.9.2	De aanbesteder geeft in de aankondiging of in het selectiedocument aan welke van de referenties, genoemd in artikel 3.9.1, hij verlangt.	De aanbesteder geeft in de aankondiging of in het selectiedocument aan welke van de referenties, genoemd in artikel 3.9.1, hij verlangt.

3.9.3	Een ondernemer kan zich beroepen op de bekwaamheid van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. In dat geval toont hij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen.	Een ondernemer kan zich beroepen op de bekwaamheid van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. In dat geval toont hij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen.
3.9.4	Onder de voorwaarden, genoemd in artikel 3.9.3, kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de bekwaamheid van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.	Onder de voorwaarden, genoemd in artikel 3.9.3, kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de bekwaamheid van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen. Toelichting
3.10	***Kwaliteitsbewaking***	***Kwaliteitsbewaking***
3.10.1	Indien de aanbesteder de overlegging verlangt van door onafhankelijke instanties opgestelde verklaringen dat de ondernemer aan bepaalde kwaliteitsnormen voldoet, verwijst hij naar kwaliteitsbewakingsregelingen die op de Europese normenreeksen op dit terrein zijn gebaseerd en die zijn gecertificeerd door instanties die voldoen aan de Europese normenreeks voor certificering.	Indien de aanbesteder de overlegging verlangt van door onafhankelijke instanties opgestelde verklaringen dat de ondernemer aan bepaalde kwaliteitsnormen voldoet, verwijst hij naar kwaliteitsbewakingsregelingen die op de Europese normenreeksen op dit terrein zijn gebaseerd en die zijn gecertificeerd door instanties die voldoen aan de Europese normenreeks voor certificering.
3.10.2	De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. De aanbesteder aanvaardt eveneens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van de kwaliteitsbewaking van ondernemers.	De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. De aanbesteder aanvaardt eveneens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van de kwaliteitsbewaking van ondernemers. Toelichting
3.11	***Normen inzake milieubeheer***	***Normen inzake milieubeheer***
3.11.1	Indien de aanbesteder in de gevallen, bedoeld in artikel 3.9.1, onderdeel d, de overlegging verlangt van een door onafhankelijke instanties opgestelde verklaring dat de ondernemer aan bepaalde normen inzake milieubeheer voldoet, verwijst hij naar het communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem of naar normen inzake milieubeheer die gebaseerd zijn op de desbetreffende Europese of internationale normen die gecertificeerd zijn door erkende organisaties of organisaties die beantwoorden of aan de relevante Europese of internationale normen voor certificatie.	Indien de aanbesteder in de gevallen, bedoeld in artikel 3.9.1, onderdeel d, de overlegging verlangt van een door onafhankelijke instanties opgestelde verklaring dat de ondernemer aan bepaalde normen inzake milieubeheer voldoet, verwijst hij naar het communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem of naar normen inzake milieubeheer die gebaseerd zijn op de desbetreffende Europese of internationale normen die gecertificeerd zijn door erkende organisaties of organisaties die beantwoorden of aan de relevante Europese of internationale normen voor certificatie.

3.11.2	De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. Hij aanvaardt tevens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van milieubeheer die de ondernemers overleggen.	De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. Hij aanvaardt tevens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van milieubeheer die de ondernemers overleggen. Toelichting
3.12	***Certificering en bewijs van inschrijving op een lijst van erkende aannemingsbedrijven***	***Certificering en bewijs van inschrijving op een lijst van erkende aannemingsbedrijven***
3.12.1	De ondernemers die op een officiële lijst zijn opgenomen of in het bezit zijn van een certificaat, kunnen bij een opdracht een door de bevoegde autoriteit afgegeven bewijs van inschrijving of het door de bevoegde certificeringsinstelling afgegeven certificaat aan de aanbesteder overleggen. Op dit bewijs of dit certificaat worden de referenties vermeld op grond waarvan de inschrijving op de lijst of de certificering mogelijk was, en de classificatie op deze lijst.	De ondernemers die op een officiële lijst zijn opgenomen of in het bezit zijn van een certificaat, kunnen bij een opdracht een door de bevoegde autoriteit afgegeven bewijs van inschrijving of het door de bevoegde certificeringsinstelling afgegeven certificaat aan de aanbesteder overleggen. Op dit bewijs of dit certificaat worden de referenties vermeld op grond waarvan de inschrijving op de lijst of de certificering mogelijk was, en de classificatie op deze lijst.
3.12.2	De door de bevoegde autoriteit in een andere lidstaat waarin de ondernemer is gevestigd, bevestigde opneming op een officiële lijst of het door de certificeringsinstelling afgegeven certificaat vormt voor de aanbesteder een vermoeden van geschiktheid met betrekking tot de eisen genoemd in - artikel 3.7.1, - artikel 3.7.3, onderdelen a tot en met d en g, - artikel 3.8.1, onderdelen b en c, - artikel 3.9.1, onderdelen a, b, c, e en f, en - artikel 3.20.3.	De door de bevoegde autoriteit in een andere lidstaat waarin de ondernemer is gevestigd, bevestigde opneming op een officiële lijst of het door de certificeringsinstelling afgegeven certificaat vormt voor de aanbesteder een vermoeden van geschiktheid met betrekking tot de eisen genoemd in - artikel 3.7.1, - artikel 3.7.3, onderdelen a tot en met d en g, - artikel 3.8.1, onderdelen b en c, - artikel 3.9.1, onderdelen a, b, c, e en f, en - artikel 3.20.3.
3.12.3	De aanbesteder kan de gegevens die uit de opneming op een officiële lijst of de certificering kunnen worden afgeleid, alleen gemotiveerd ter discussie stellen, met dien verstande dat met betrekking tot de betaling van socialezekerheidsbijdragen en belastingen en heffingen van een ingeschreven ondernemer bij een opdracht een aanvullende verklaring kan worden verlangd.	De aanbesteder kan de gegevens die uit de opneming op een officiële lijst of de certificering kunnen worden afgeleid, alleen gemotiveerd ter discussie stellen, met dien verstande dat met betrekking tot de betaling van socialezekerheidsbijdragen en belastingen en heffingen van een ingeschreven ondernemer bij een opdracht een aanvullende verklaring kan worden verlangd.
3.12.4	De aanbesteder mag de opneming op een lijst of certificering niet aan ondernemers uit andere lidstaten voorschrijven als voorwaarde voor deelneming aan een opdracht.	De aanbesteder mag de opneming op een lijst of certificering niet aan ondernemers uit andere lidstaten voorschrijven als voorwaarde voor deelneming aan een opdracht. Toelichting

3.13	***Aanvulling van getuigschriften en bescheiden***	***Aanvulling van getuigschriften en bescheiden***
3.13.1	De aanbesteder kan verlangen dat de ondernemers de uit hoofde van de artikelen 3.7 tot en met 3.12 overgelegde verklaringen en bescheiden aanvullen of nader toelichten.	De aanbesteder kan verlangen dat de ondernemers de uit hoofde van de artikelen 3.7 tot en met 3.12 overgelegde verklaringen en bescheiden aanvullen of nader toelichten. Toelichting
3.14	***Bewijsstukken en eigen verklaringen***	***Bewijsstukken en eigen verklaringen***
3.14.1	In plaats van de bewijsstukken, bedoeld in de artikelen 3.7 tot en met 3.13, kan de aanbesteder op onderdelen het indienen van een eigen verklaring toestaan. Indien de aanbesteder deze mogelijkheid biedt, geeft hij in de aankondiging of in het selectiedocument aan: a. voor welke eisen de gegadigden vooralsnog kunnen volstaan met een eigen verklaring, en b. de termijn waarbinnen de stukken, bedoeld in artikel 3.14.3, uiterlijk door de aanbesteder moeten zijn ontvangen, te rekenen vanaf de verzenddatum van het verzoek.	In plaats van de bewijsstukken, bedoeld in de artikelen 3.7 tot en met 3.13, kan de aanbesteder op onderdelen het indienen van een eigen verklaring toestaan. Indien de aanbesteder deze mogelijkheid biedt, geeft hij in de aankondiging of in het selectiedocument aan: a. voor welke eisen de gegadigden vooralsnog kunnen volstaan met een eigen verklaring, en b. de termijn waarbinnen de stukken, bedoeld in artikel 3.14.3,uiterlijk door de aanbesteder moeten zijn ontvangen, te rekenen vanaf de verzenddatum van het verzoek.
3.14.2	Met een eigen verklaring geeft de gegadigde aan dat hij voldoet aan de voorwaarden voor het verkrijgen van de desbetreffende bewijsstukken en dat hij in staat is deze binnen de door de aanbesteder aangegeven termijn over te leggen.	Met een eigen verklaring geeft de gegadigde aan dat hij voldoet aan de voorwaarden voor het verkrijgen van de desbetreffende bewijsstukken en dat hij in staat is deze binnen de door de aanbesteder aangegeven termijn over te leggen.
3.14.3	Alvorens de aanbesteder een uitnodiging tot inschrijving verzendt, verzekert hij zich van de geschiktheid van de op grond van eigen verklaringen geselecteerde gegadigden. De aanbesteder kan de desbetreffende gegadigden verzoeken om onderbouwing van de inhoud van hun eigen verklaring en geeft daarbij aan welke bewijsstukken moeten worden overgelegd.	Alvorens de aanbesteder een uitnodiging tot inschrijving verzendt, verzekert hij zich van de geschiktheid van de op grond van eigen verklaringen geselecteerde gegadigden. De aanbesteder kan de desbetreffende gegadigden verzoeken om onderbouwing van de inhoud van hun eigen verklaring en geeft daarbij aan welke bewijsstukken moeten worden overgelegd.

3.14.4	Indien de aanbesteder bewijsstukken als bedoeld in de artikelen 3.7 tot en met 3.13 niet binnen de daartoe gestelde termijn heeft ontvangen, komt de gegadigde niet in aanmerking voor een uitnodiging tot inschrijving. In het geval van een gebrek dat eenvoudig te herstellen is, stelt de aanbesteder de betrokken gegadigde in de gelegenheid om binnen een termijn van twee werkdagen, te rekenen vanaf de dag van verzending van een verzoek daartoe, het gebrek te herstellen. De aanbesteder verzendt het verzoek per fax of elektronisch bericht.	Indien de aanbesteder bewijsstukken als bedoeld in de artikelen 3.7 tot en met 3.13 niet binnen de daartoe gestelde termijn heeft ontvangen, komt de gegadigde niet in aanmerking voor een uitnodiging tot inschrijving. In het geval van een gebrek dat eenvoudig te herstellen is, stelt de aanbesteder de betrokken gegadigde in de gelegenheid om binnen een termijn van twee werkdagen, te rekenen vanaf de dag van verzending van een verzoek daartoe, het gebrek te herstellen. De aanbesteder verzendt het verzoek per fax of elektronisch bericht. Toelichting
3.15	***Uitnodiging tot inschrijving***	***Uitnodiging tot inschrijving***
3.15.1	Tenzij de aanbesteder besluit geen van de gegadigden een uitnodiging tot inschrijving te zenden, nodigt hij de gegadigden die voldoen aan de eisen, bedoeld in de artikelen 3.7 tot en met 3.12, uit tot inschrijving. Het aantal tot inschrijving uit te nodigen gegadigden kan zijn gelimiteerd op de wijze als beschreven in artikel 3.1.	Tenzij de aanbesteder besluit geen van de gegadigden een uitnodiging tot inschrijving te zenden, nodigt hij de gegadigden die voldoen aan de eisen, bedoeld in de artikelen 3.7 tot en met 3.12, uit tot inschrijving. Het aantal tot inschrijving uit te nodigen gegadigden kan zijn gelimiteerd op de wijze als beschreven in artikel 3.1.
3.15.2	Wanneer het aantal gegadigden dat voldoet aan de eisen lager is dan het minimumaantal kan de aanbesteder de procedure voortzetten door de gegadigde of gegadigden uit te nodigen die aan de minimumeisen voldoen. De aanbesteder neemt in dit geval geen ondernemers in aanmerking die niet om deelneming hebben verzocht, noch neemt hij gegadigden in aanmerking die niet aan de minimumeisen voldoen.	Wanneer het aantal gegadigden dat voldoet aan de eisen lager is dan het minimumaantal kan de aanbesteder de procedure voortzetten door de gegadigde of gegadigden uit te nodigen die aan de minimumeisen voldoen. De aanbesteder neemt in dit geval geen ondernemers in aanmerking die niet om deelneming hebben verzocht, noch neemt hij gegadigden in aanmerking die niet aan de minimumeisen voldoen.
3.15.3	In de uitnodiging tot inschrijving neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op: a. een verwijzing naar de aankondiging, b. de uiterste datum en tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen en het adres waar deze kunnen worden ingediend, c. de taal of talen waarin de inschrijvingen dienen te worden gesteld, d. het relatieve gewicht van de gunningscriteria van de opdracht of, in voorkomend geval, de afnemende volgorde van belangrijkheid van de criteria, indien deze niet in de aankondiging of het bestek is vermeld, e. op welke wijze inlichtingen zullen worden gegeven, en f. waar en wanneer een eventuele aanwijzing ter plaatse wordt gehouden.	In de uitnodiging tot inschrijving neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op: a. een verwijzing naar de aankondiging, b. de uiterste datum en tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen en het adres waar deze kunnen worden ingediend, c. de taal of talen waarin de inschrijvingen dienen te worden gesteld, d. het relatieve gewicht van de gunningscriteria van de opdracht of, in voorkomend geval, de afnemende volgorde van belangrijkheid van de criteria, indien deze niet in de aankondiging of het bestek is vermeld, e. op welke wijze inlichtingen zullen worden gegeven, en f. waar en wanneer een eventuele aanwijzing ter plaatse wordt gehouden.

3.15.4	De uitnodiging tot inschrijving bevat ten minste: a. een exemplaar van het bestek en van alle aanvullende stukken, b. de vermelding van de toegang tot het bestek en tot de andere hiervoor vermelde stukken, wanneer deze rechtstreeks langs elektronische weg toegankelijk zijn of, c. het adres van de instantie waar het bestek of de aanvullende stukken kunnen worden aangevraagd en de uiterste datum voor deze aanvraag, wanneer deze stukken niet bij de aanbesteder kunnen worden aangevraagd. Deze instantie zendt de documentatie onmiddellijk na ontvangst van de aanvraag aan de ondernemers toe.	De uitnodiging tot inschrijving bevat ten minste: a. een exemplaar van het bestek en van alle aanvullende stukken, b. de vermelding van de toegang tot het bestek en tot de andere hiervoor vermelde stukken, wanneer deze rechtstreeks langs elektronische weg toegankelijk zijn of, c. het adres van de instantie waar het bestek of de aanvullende stukken kunnen worden aangevraagd en de uiterste datum voor deze aanvraag, wanneer deze stukken niet bij de aanbesteder kunnen worden aangevraagd. Deze instantie zendt de documentatie onmiddellijk na ontvangst van de aanvraag aan de ondernemers toe.
3.15.5	De aanbesteder nodigt de uitgekozen gegadigden gelijktijdig schriftelijk uit tot inschrijving.	De aanbesteder nodigt de uitgekozen gegadigden gelijktijdig schriftelijk uit tot inschrijving.
3.15.6	De aanbesteder deelt, gelijktijdig met de uitnodigingen, een niet gekozen gegadigde schriftelijk mee dat hij niet wordt uitgenodigd.	De aanbesteder deelt, gelijktijdig met de uitnodigingen, een niet gekozen gegadigde schriftelijk mee dat hij niet wordt uitgenodigd.
3.15.7	Een niet gekozen gegadigde kan de aanbesteder schriftelijk verzoeken in kennis te worden gesteld van de redenen die ertoe hebben geleid dat hij niet is uitgenodigd. De aanbesteder deelt zo spoedig mogelijk, maar in elk geval binnen 15 dagen na ontvangst van dit verzoek, aan de verzoeker schriftelijk deze redenen mee.	Een niet gekozen gegadigde kan de aanbesteder schriftelijk verzoeken in kennis te worden gesteld van de redenen die ertoe hebben geleid dat hij niet is uitgenodigd. De aanbesteder deelt zo spoedig mogelijk, maar in elk geval binnen 15 dagen na ontvangst van dit verzoek, aan de verzoeker schriftelijk deze redenen mee. Toelichting
3.16	***Termijnen inschrijving***	***Termijnen inschrijving***
3.16.1	Bij de Europese aanbesteding bedraagt de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen minimaal 40 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de uitnodiging.	
3.16.2		Bij de nationale aanbesteding bedraagt de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen minimaal 21 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de uitnodiging.

3.16.3	De aanbesteder kan de termijn voor de ontvangst van inschrijvingen met 5 dagen verkorten indien hij vanaf de bekendmaking van de aankondiging met elektronische middelen vrije, rechtstreekse en volledige toegang biedt tot het bestek en alle aanvullende stukken en in de aankondiging het internetadres dat toegang biedt tot deze documenten vermeldt.	De aanbesteder kan de termijn voor de ontvangst van inschrijvingen met 5 dagen verkorten indien hij vanaf de bekendmaking van de aankondiging met elektronische middelen vrije, rechtstreekse en volledige toegang biedt tot het bestek en alle aanvullende stukken en in de aankondiging het internetadres dat toegang biedt tot deze documenten vermeldt.
3.16.4	De aanbesteder kan, indien hij een vooraankondiging heeft gepubliceerd, de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen in de regel inkorten tot 36 dagen, maar in geen geval tot minder dan 22 dagen. Deze termijn loopt vanaf de verzenddatum van de uitnodiging tot inschrijving.	
3.16.5	De termijn, bedoeld in artikel 3.16.4, is toegestaan, mits de vooraankondiging alle informatie bevat die in de aankondiging wordt verlangd, voorzover deze informatie beschikbaar is op het tijdstip dat de vooraankondiging wordt gepubliceerd. De vooraankondiging dient minimaal 52 dagen en maximaal 12 maanden voor de verzenddatum van de aankondiging te zijn verzonden.	
3.16.6	Wanneer het om dringende redenen niet haalbaar is de minimumtermijnen in acht te nemen, kan de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen vaststellen op minimaal 10 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de uitnodiging tot inschrijving.	Wanneer het om dringende redenen niet haalbaar is de minimumtermijnen in acht te nemen, kan de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen vaststellen op minimaal 10 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de uitnodiging tot inschrijving. Toelichting
3.17	***Gunningscriteria***	***Gunningscriteria***
3.17.1	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij als gunningscriterium de economisch meest voordelige inschrijving of het criterium van de laagste prijs hanteert.	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij als gunningscriterium de economisch meest voordelige inschrijving of het criterium van de laagste prijs hanteert.
3.17.2	De aanbesteder die het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, specificeert in de aankondiging, het bestek of de uitnodiging tot inschrijving, het relatieve gewicht van elk van de door hem gekozen criteria voor de bepaling van de economisch meest voordelige inschrijving. Dit gewicht kan worden uitgedrukt door middel van een marge met een passend verschil tussen minimum en maximum. Wanneer volgens de aanbesteder om aantoonbare redenen geen weging mogelijk is, vermeldt de aanbesteder de criteria in afnemende volgorde van belangrijkheid.	De aanbesteder die het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, specificeert in de aankondiging, het bestek of de uitnodiging tot inschrijving, het relatieve gewicht van elk van de door hem gekozen criteria voor de bepaling van de economisch meest voordelige inschrijving. Dit gewicht kan worden uitgedrukt door middel van een marge met een passend verschil tussen minimum en maximum. Wanneer volgens de aanbesteder om aantoonbare redenen geen weging mogelijk is, vermeldt de aanbesteder de criteria in afnemende volgorde van belangrijkheid. Toelichting

3.18	*Nadere inlichtingen*	*Nadere inlichtingen*
3.18.1	Nadere inlichtingen over het bestek en de aanvullende stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de inschrijvingen door de aanbesteder verstrekt. In het geval van een versnelde procedure als bedoeld in artikel 3.16.6 bedraagt deze termijn 4 dagen.	Nadere inlichtingen over het bestek en de aanvullende stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de inschrijvingen door de aanbesteder verstrekt. In het geval van een versnelde procedure als bedoeld in artikel 3.16.6 bedraagt deze termijn 4 dagen.
3.18.2	De aanbesteder maakt een nota op van de nadere inlichtingen die dienen tot verduidelijking, aanvulling of wijziging van het bestek en de aanvullende stukken. In de nota van inlichtingen neemt de aanbesteder eveneens de vragen op die schriftelijk of tijdens een inlichtingenbijeenkomst mondeling zijn gesteld.	De aanbesteder maakt een nota op van de nadere inlichtingen die dienen tot verduidelijking, aanvulling of wijziging van het bestek en de aanvullende stukken. In de nota van inlichtingen neemt de aanbesteder eveneens de vragen op die schriftelijk of tijdens een inlichtingenbijeenkomst mondeling zijn gesteld.
3.18.3	Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbesteder een proces-verbaal van aanwijzing opgemaakt.	Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbesteder een proces-verbaal van aanwijzing opgemaakt.
3.18.4	Wanneer nadere inlichtingen tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 3.18.1 gestelde termijnen zijn verstrekt, of wanneer de inschrijvingen slechts na een bezichtiging ter plaatse, of na inzage ter plaatse van de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de inschrijvingen kennis kunnen nemen.	Wanneer nadere inlichtingen tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 3.18.1 gestelde termijnen zijn verstrekt, of wanneer de inschrijvingen slechts na een bezichtiging ter plaatse, of na inzage ter plaatse van de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de inschrijvingen kennis kunnen nemen.
3.18.5	Alle nadere inlichtingen zijn, voorzover die nadere inlichtingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen of in het proces-verbaal van aanwijzing, voor elke inschrijver bindend.	Alle nadere inlichtingen zijn, voorzover die nadere inlichtingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen of in het proces-verbaal van aanwijzing, voor elke inschrijver bindend.

Toelichting

3.19	***Nadere inlichtingen in geval van een gerechtvaardigd commercieel belang***	***Nadere inlichtingen in geval van een gerechtvaardigd commercieel belang***
3.19.1	Een gegadigde kan de aanbesteder gemotiveerd verzoeken om nadere inlichtingen die niet worden opgenomen in de nota van inlichtingen. De aanbesteder kan dergelijke inlichtingen verstrekken voorzover het opnemen daarvan, naar het oordeel van de aanbesteder, in de nota van inlichtingen schade kan toebrengen aan de rechtmatige commerciële belangen van de gegadigde. De aanbesteder mag deze inlichtingen alleen geven indien deze dienen ter verduidelijking van de eisen die de aanbesteder in de aankondiging, het bestek en de nota van inlichtingen heeft gesteld. Het verstrekken van dergelijke inlichtingen mag niet leiden tot discriminatie van andere gegadigden of potentiële gegadigden.	Een gegadigde kan de aanbesteder gemotiveerd verzoeken om nadere inlichtingen die niet worden opgenomen in de nota van inlichtingen. De aanbesteder kan dergelijke inlichtingen verstrekken voorzover het opnemen daarvan, naar het oordeel van de aanbesteder, in de nota van inlichtingen schade kan toebrengen aan de rechtmatige commerciële belangen van de gegadigde. De aanbesteder mag deze inlichtingen alleen geven indien deze dienen ter verduidelijking van de eisen die de aanbesteder in de aankondiging, het bestek en de nota van inlichtingen heeft gesteld. Het verstrekken van dergelijke inlichtingen mag niet leiden tot discriminatie van andere gegadigden of potentiële gegadigden.
3.19.2	De desbetreffende nadere inlichtingen zijn ondergeschikt aan de aankondiging, de uitnodiging tot inschrijving, het bestek en de nota van inlichtingen. Bij strijdigheid prevaleren de aankondiging, de uitnodiging tot inschrijving, het bestek en de nota van inlichtingen.	De desbetreffende nadere inlichtingen zijn ondergeschikt aan de aankondiging, de uitnodiging tot inschrijving, het bestek en de nota van inlichtingen. Bij strijdigheid prevaleren de aankondiging, de uitnodiging tot inschrijving, het bestek en de nota van inlichtingen.
3.19.3	De aanbesteder verstrekt aan de gegadigde een proces-verbaal van de door hem gestelde vragen en de daarop gegeven antwoorden.	De aanbesteder verstrekt aan de gegadigde een proces-verbaal van de door hem gestelde vragen en de daarop gegeven antwoorden.
3.19.4	Indien de aanbesteding leidt tot een gerechtelijke procedure waarbij de desbetreffende nadere inlichtingen onderwerp van geschil zijn, is de aanbesteder gerechtigd de verstrekte inlichtingen in de procedure in te brengen.	Indien de aanbesteding leidt tot een gerechtelijke procedure waarbij de desbetreffende nadere inlichtingen onderwerp van geschil zijn, is de aanbesteder gerechtigd de verstrekte inlichtingen in de procedure in te brengen. Toelichting

3.20	***Inschrijving***	***Inschrijving***
3.20.1	De aanbesteding geschiedt bij inschrijving.	De aanbesteding geschiedt bij inschrijving.
3.20.2	Elke inschrijving dient te zijn voorzien van een inschrijvingsbiljet dat is ondertekend door de inschrijver en is ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model G.	Elke inschrijving dient te zijn voorzien van een inschrijvingsbiljet dat is ondertekend door de inschrijver en is ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model G.

3.20.3	Een ondernemer die aan een opdracht wenst deel te nemen, kan door de aanbesteder worden verzocht aan te tonen dat hij volgens de voorschriften van de lidstaat waar hij is gevestigd, in het beroepsregister of in het handelsregister is ingeschreven, of een verklaring onder ede of een attest te verstrekken.	Een ondernemer die aan een opdracht wenst deel te nemen, kan door de aanbesteder worden verzocht aan te tonen dat hij volgens de voorschriften van de lidstaat waar hij is gevestigd, in het beroepsregister of in het handelsregister is ingeschreven, of een verklaring onder ede of een attest te verstrekken.
3.20.4	De inschrijver vermeldt op het inschrijvingsbiljet op welke opdracht de inschrijving betrekking heeft, alsmede, in geval van verdeling van de opdracht in percelen, op welk perceel of op welke combinatie van percelen.	De inschrijver vermeldt op het inschrijvingsbiljet op welke opdracht de inschrijving betrekking heeft, alsmede, in geval van verdeling van de opdracht in percelen, op welk perceel of op welke combinatie van percelen.
3.20.5	Wanneer de opdracht in percelen is verdeeld en de aanbesteder in de aankondiging heeft vermeld dat een inschrijver op meerdere percelen in kan schrijven, moet voor elke inschrijving een afzonderlijk inschrijvingsbiljet met de daarbij behorende bescheiden worden ingeleverd.	Wanneer de opdracht in percelen is verdeeld en de aanbesteder in de aankondiging heeft vermeld dat een inschrijver op meerdere percelen in kan schrijven, moet voor elke inschrijving een afzonderlijk inschrijvingsbiljet met de daarbij behorende bescheiden worden ingeleverd.
3.20.6	De inschrijver dient zijn inschrijving in op het in de aankondiging vermelde inschrijvingsadres. De aanbesteder bewaart de inschrijvingen op een plaats die slechts voor bevoegden toegankelijk is.	De inschrijver dient zijn inschrijving in op het in de aankondiging vermelde inschrijvingsadres. De aanbesteder bewaart de inschrijvingen op een plaats die slechts voor bevoegden toegankelijk is.
3.20.7	Een inschrijving is slechts geldig indien het inschrijvingsbiljet en alle gegevens die nodig zijn voor de beoordeling van de inschrijving uiterlijk op het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen zijn ingediend.	Een inschrijving is slechts geldig indien het inschrijvingsbiljet en alle gegevens die nodig zijn voor de beoordeling van de inschrijving uiterlijk op het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen zijn ingediend.
3.20.8	Een inschrijver kan tot het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen door middel van een duidelijke, ondertekende verklaring, waarmee op dezelfde wijze dient te worden gehandeld als met de inschrijving, zijn inschrijving intrekken. De aanbesteder is niet verplicht de ingetrokken inschrijving te retourneren.	Een inschrijver kan tot het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen door middel van een duidelijke, ondertekende verklaring, waarmee op dezelfde wijze dient te worden gehandeld als met de inschrijving, zijn inschrijving intrekken. De aanbesteder is niet verplicht de ingetrokken inschrijving te retourneren. Toelichting
3.21	***Gezamenlijke inschrijving***	***Gezamenlijke inschrijving***
3.21.1	De aanbesteder verlangt voor de indiening van een inschrijving of een verzoek tot deelneming van een samenwerkingsverband van ondernemers niet dat het een bepaalde rechtsvorm heeft. De aanbesteder kan uitsluitend van het samenwerkingsverband waaraan de opdracht wordt gegund, eisen dat het een bepaalde rechtsvorm aanneemt, mits dit voor de goede uitvoering van de opdracht nodig is.	De aanbesteder verlangt voor de indiening van een inschrijving of een verzoek tot deelneming van een samenwerkingsverband van ondernemers niet dat het een bepaalde rechtsvorm heeft. De aanbesteder kan uitsluitend van het samenwerkingsverband waaraan de opdracht wordt gegund, eisen dat het een bepaalde rechtsvorm aanneemt, mits dit voor de goede uitvoering van de opdracht nodig is.

3.21.2	Indien een samenwerkingsverband van ondernemers inschrijft, vermelden de ondernemers op het inschrijvingsbiljet de ondernemer die hen in alle opzichten vertegenwoordigt in het kader van de inschrijving en de uitvoering van het werk.	Indien een samenwerkingsverband van ondernemers inschrijft, vermelden de ondernemers op het inschrijvingsbiljet de ondernemer die hen in alle opzichten vertegenwoordigt in het kader van de inschrijving en de uitvoering van het werk.
3.21.3	Tenzij de aanbesteder in de aankondiging anders bepaalt, zijn twee of meer ondernemers die gezamenlijk inschrijven hoofdelijk aansprakelijk voor de nakoming van alle uit de overeenkomst voortvloeiende verplichtingen.	Tenzij de aanbesteder in de aankondiging anders bepaalt, zijn twee of meer ondernemers die gezamenlijk inschrijven hoofdelijk aansprakelijk voor de nakoming van alle uit de overeenkomst voortvloeiende verplichtingen. Toelichting
3.22	***Inlichtingen over eventuele onderaanneming***	***Inlichtingen over eventuele onderaanneming***
3.22.1	In de aankondiging, het selectiedocument, de uitnodiging tot inschrijving of het bestek kan de aanbesteder een inschrijver verzoeken om in zijn inschrijving aan te geven welk gedeelte van de opdracht hij voornemens is aan derden in onderaanneming te geven en welke onderaannemers hij voorstelt. Deze opgave laat de aansprakelijkheid van de hoofdaannemer onverlet.	In de aankondiging, het selectiedocument, de uitnodiging tot inschrijving of het bestek kan de aanbesteder een inschrijver verzoeken om in zijn inschrijving aan te geven welk gedeelte van de opdracht hij voornemens is aan derden in onderaanneming te geven en welke onderaannemers hij voorstelt. Deze opgave laat de aansprakelijkheid van de hoofdaannemer onverlet. Toelichting
3.23	***Varianten van de inschrijver***	***Varianten van de inschrijver***
3.23.1	De aanbesteder kan de inschrijvers toestaan varianten voor te stellen, wanneer voor de gunning het criterium van de economisch meest voordelige inschrijving wordt gehanteerd.	De aanbesteder kan de inschrijvers toestaan varianten voor te stellen, wanneer voor de gunning het criterium van de economisch meest voordelige inschrijving wordt gehanteerd.
3.23.2	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij varianten toestaat.	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij varianten toestaat.
3.23.3	De aanbesteder die varianten toestaat, vermeldt in de aankondiging, het selectiedocument, de uitnodiging tot inschrijving of het bestek aan welke minimumeisen deze varianten ten minste dienen te voldoen, en hoe zij worden ingediend.	De aanbesteder die varianten toestaat, vermeldt in de aankondiging, het selectiedocument, de uitnodiging tot inschrijving of het bestek aan welke minimumeisen deze varianten ten minste dienen te voldoen, en hoe zij worden ingediend.
3.23.4	Een variant wordt ingediend op een afzonderlijk inschrijvingsbiljet waarop duidelijk is aangegeven dat het inschrijvingsbiljet betrekking heeft op een variant. Het inschrijvingsbiljet gaat vergezeld van een duidelijke omschrijving van hetgeen de variant inhoudt.	Een variant wordt ingediend op een afzonderlijk inschrijvingsbiljet waarop duidelijk is aangegeven dat het inschrijvingsbiljet betrekking heeft op een variant. Het inschrijvingsbiljet gaat vergezeld van een duidelijke omschrijving van hetgeen de variant inhoudt. Toelichting

3.24	***Varianten van de aanbesteder***	***Varianten van de aanbesteder***
3.24.1	Indien in de aankondiging, het selectiedocument, de uitnodiging tot inschrijving, het bestek of de nota van inlichtingen varianten van de aanbesteder als zodanig worden omschreven, staat het een inschrijver vrij om op een of meer varianten in te schrijven, tenzij inschrijving op alle varianten verplicht is gesteld.	Indien in de aankondiging, het selectiedocument, de uitnodiging tot inschrijving, het bestek of de nota van inlichtingen varianten van de aanbesteder als zodanig worden omschreven, staat het een inschrijver vrij om op een of meer varianten in te schrijven, tenzij inschrijving op alle varianten verplicht is gesteld.
3.24.2	Een inschrijver dient voor elke variant van de aanbesteder waarop hij inschrijft, een afzonderlijk inschrijvingsbiljet in te dienen. De inschrijver geeft op het inschrijvingsbiljet duidelijk aan op welke variant de inschrijving betrekking heeft.	Een inschrijver dient voor elke variant van de aanbesteder waarop hij inschrijft, een afzonderlijk inschrijvingsbiljet in te dienen. De inschrijver geeft op het inschrijvingsbiljet duidelijk aan op welke variant de inschrijving betrekking heeft. Toelichting

3.25	***Termijn van gestanddoening***	***Termijn van gestanddoening***
3.25.1	De inschrijver moet zijn inschrijving gestand doen gedurende 45 dagen na de dag waarop de aanbesteding heeft plaatsgevonden of, in voorkomend geval, de dag waarop de elektronische veiling is afgerond, tenzij in de aankondiging, het bestek of de nota van inlichtingen een andere termijn is gesteld.	De inschrijver moet zijn inschrijving gestand doen gedurende 45 dagen na de dag waarop de aanbesteding heeft plaatsgevonden of, in voorkomend geval, de dag waarop de elektronische veiling is afgerond, tenzij in de aankondiging, het bestek of de nota van inlichtingen een andere termijn is gesteld.
3.25.2	De aanbesteder kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Het verzoek tot verlenging van de termijn van gestanddoening wordt niet gedaan aan de inschrijver die naar het oordeel van de aanbesteder zeer waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor de opdracht. Aan een zodanig verzoek kan door de inschrijver geen aanspraak op de opdracht worden ontleend.	De aanbesteder kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Het verzoek tot verlenging van de termijn van gestanddoening wordt niet gedaan aan de inschrijver die naar het oordeel van de aanbesteder zeer waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor de opdracht. Aan een zodanig verzoek kan door de inschrijver geen aanspraak op de opdracht worden ontleend.
3.25.3	In het geval een kort geding als bedoeld in artikel 3.32.3 aanhangig is gemaakt, eindigt de termijn van gestanddoening 8 dagen na de dag waarop in eerste aanleg is beslist.	In het geval een kort geding als bedoeld in artikel 3.32.3 aanhangig is gemaakt, eindigt de termijn van gestanddoening 8 dagen na de dag waarop in eerste aanleg is beslist. Toelichting

3.26	***Aanbesteding***	***Aanbesteding***
3.26.1	De aanbesteder opent de inschrijvingen op het tijdstip van de aanbesteding.	De aanbesteder opent de inschrijvingen op het tijdstip van de aanbesteding.

3.26.2	Van het verloop van de aanbesteding wordt proces-verbaal opgemaakt volgens het in Deel II opgenomen Model H. Het proces-verbaal wordt ondertekend door de aanbesteder.	Van het verloop van de aanbesteding wordt proces-verbaal opgemaakt volgens het in Deel II opgenomen Model H. Het proces-verbaal wordt ondertekend door de aanbesteder.
3.26.3	Van de in het oog vallende onregelmatigheden in de inschrijvingen wordt melding gemaakt in het proces-verbaal.	Van de in het oog vallende onregelmatigheden in de inschrijvingen wordt melding gemaakt in het proces-verbaal.
3.26.4	Indien een bedrag zowel in cijfers als in letters is vermeld, geldt het bedrag in letters.	Indien een bedrag zowel in cijfers als in letters is vermeld, geldt het bedrag in letters.
3.26.5	Inschrijvers kunnen het proces-verbaal van aanbesteding inzien op het adres, genoemd in de aankondiging, of een afschrift hiervan verkrijgen.	Inschrijvers kunnen het proces-verbaal van aanbesteding inzien op het adres, genoemd in de aankondiging, of een afschrift hiervan verkrijgen. Toelichting
3.27	***Ongeldigheid van de inschrijving***	***Ongeldigheid van de inschrijving***
3.27.1	Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen, gesteld in dit reglement, de aankondiging, het selectiedocument, de uitnodiging tot inschrijving, het bestek of de nota van inlichtingen, is ongeldig.	Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen, gesteld in dit reglement, de aankondiging, het selectiedocument, de uitnodiging tot inschrijving, het bestek of de nota van inlichtingen, is ongeldig.
3.27.2	Een inschrijving waaraan voorwaarden zijn verbonden, is ongeldig.	Een inschrijving waaraan voorwaarden zijn verbonden, is ongeldig.
3.27.3	De inschrijver dient bij de inschrijving een verklaring over te leggen dat de inschrijving niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht. Deze verklaring, ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model K, dient ondertekend te zijn door een bestuurder die ter zake de inschrijver rechtsgeldig vertegenwoordigt. In het geval de inschrijver een samenwerkingsverband van ondernemers is, verstrekt de inschrijver een dergelijke verklaring van een bestuurder van iedere ondernemer. De inschrijving is ongeldig indien een vereiste verklaring ontbreekt of niet naar waarheid is ingevuld.	De inschrijver dient bij de inschrijving een verklaring over te leggen dat de inschrijving niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht. Deze verklaring, ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model K, dient ondertekend te zijn door een bestuurder die ter zake de inschrijver rechtsgeldig vertegenwoordigt. In het geval de inschrijver een samenwerkingsverband van ondernemers is, verstrekt de inschrijver een dergelijke verklaring van een bestuurder van iedere ondernemer. De inschrijving is ongeldig indien een vereiste verklaring ontbreekt of niet naar waarheid is ingevuld. Toelichting

3.28	***Verduidelijking van de inschrijving***	***Verduidelijking van de inschrijving***
3.28.1	Op verzoek van de aanbesteder kunnen besprekingen met inschrijvers plaatsvinden met het oog op een verduidelijking van de inhoud van hun inschrijving, alsmede van de eisen van de aanbesteder, voorzover dit geen discriminatie veroorzaakt. Onderhandelingen met inschrijvers over fundamentele punten van de opdracht, waarvan de wijziging de mededinging kan vervalsen, en met name over de prijzen, zijn uitgesloten.	Op verzoek van de aanbesteder kunnen besprekingen met inschrijvers plaatsvinden met het oog op een verduidelijking van de inhoud van hun inschrijving, alsmede van de eisen van de aanbesteder, voorzover dit geen discriminatie veroorzaakt. Onderhandelingen met inschrijvers over fundamentele punten van de opdracht, waarvan de wijziging de mededinging kan vervalsen, en met name over de prijzen, zijn uitgesloten. Toelichting
3.29	***Abnormaal lage inschrijving***	***Abnormaal lage inschrijving***
3.29.1	Indien een inschrijving is gedaan die in verhouding tot de te verrichten werken abnormaal laag lijkt, verzoekt de aanbesteder, voordat hij deze inschrijving kan afwijzen, schriftelijk om de door hem nodig geachte verduidelijkingen over de samenstelling van de inschrijving. De aanbesteder onderzoekt in overleg met de inschrijver de samenstelling aan de hand van de ontvangen toelichtingen.	Indien een inschrijving is gedaan die in verhouding tot de te verrichten werken abnormaal laag lijkt, verzoekt de aanbesteder, voordat hij deze inschrijving kan afwijzen, schriftelijk om de door hem nodig geachte verduidelijkingen over de samenstelling van de inschrijving. De aanbesteder onderzoekt in overleg met de inschrijver de samenstelling aan de hand van de ontvangen toelichtingen.
3.29.2	De verduidelijkingen kunnen in ieder geval verband houden met: a. de doelmatigheid van het bouwproces, b. de gekozen technische oplossingen of uitzonderlijk gunstige omstandigheden waarvan de inschrijver bij de uitvoering van de werken kan profiteren, c. de originaliteit van het ontwerp van de inschrijver, d. de naleving van de bepalingen inzake arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden die gelden op de plaats waar de opdracht wordt uitgevoerd, of e. de eventuele ontvangst van staatssteun door de inschrijver.	De verduidelijkingen kunnen in ieder geval verband houden met: a. de doelmatigheid van het bouwproces, b. de gekozen technische oplossingen of uitzonderlijk gunstige omstandigheden waarvan de inschrijver bij de uitvoering van de werken kan profiteren, c. de originaliteit van het ontwerp van de inschrijver, d. de naleving van de bepalingen inzake arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden die gelden op de plaats waar de opdracht wordt uitgevoerd, of e. de eventuele ontvangst van staatssteun door de inschrijver.
3.29.3	Wanneer de aanbesteder constateert dat een inschrijving abnormaal laag is omdat de inschrijver staatssteun heeft gekregen, kan de inschrijving op die grond worden afgewezen, wanneer de inschrijver desgevraagd niet binnen een door de aanbesteder bepaalde voldoende lange termijn kan aantonen dat de betrokken steun niet in strijd met de artikelen 87 en 88 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap is toegekend.	Wanneer de aanbesteder constateert dat een inschrijving abnormaal laag is omdat de inschrijver staatssteun heeft gekregen, kan de inschrijving op die grond worden afgewezen, wanneer de inschrijver desgevraagd niet binnen een door de aanbesteder bepaalde voldoende lange termijn kan aantonen dat de betrokken steun niet in strijd met de artikelen 87 en 88 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap is toegekend.

3.29.4	Wanneer de aanbesteder in een situatie als bedoeld in artikel 3.29.3 een inschrijving afwijst, stelt hij de Commissie daarvan in kennis.	Toelichting

3.30	***Elektronische veiling***	***Elektronische veiling***
3.30.1	Indien de aanbesteder de gunning van de opdracht vooraf laat gaan door een elektronische veiling, verricht de aanbesteder een eerste, volledige beoordeling van de inschrijvingen aan de hand van de gunningscriteria en de weging daarvan, zoals die zijn vastgesteld.	Indien de aanbesteder de gunning van de opdracht vooraf laat gaan door een elektronische veiling, verricht de aanbesteder een eerste, volledige beoordeling van de inschrijvingen aan de hand van de gunningscriteria en de weging daarvan, zoals die zijn vastgesteld.
3.30.2	De aanbesteder waarborgt dat alle inschrijvers die een aan de eisen beantwoordende inschrijving hebben gedaan, tegelijkertijd langs elektronische weg worden uitgenodigd tot deelneming aan de elektronische veiling om nieuwe prijzen of nieuwe waarden in te dienen.	De aanbesteder waarborgt dat alle inschrijvers die een aan de eisen beantwoordende inschrijving hebben gedaan, tegelijkertijd langs elektronische weg worden uitgenodigd tot deelneming aan de elektronische veiling om nieuwe prijzen of nieuwe waarden in te dienen.
3.30.3	De aanbesteder waarborgt dat de uitnodiging, bedoeld in artikel 3.30.2, alle relevante informatie bevat voor de individuele verbinding met het gebruikte elektronische systeem en het tijdstip en het aanvangsuur van de elektronische veiling preciseert.	De aanbesteder waarborgt dat de uitnodiging, bedoeld in artikel 3.30.2, alle relevante informatie bevat voor de individuele verbinding met het gebruikte elektronische systeem en het tijdstip en het aanvangsuur van de elektronische veiling preciseert.
3.30.4	De aanbestedingsstukken bevatten ten minste de volgende informatie: a. de elementen waarvan de waarden vallen onder de elektronische veiling, voorzover deze elementen kwantificeerbaar zijn zodat ze kunnen worden uitgedrukt in cijfers of procenten, b. de eventuele limieten van de waarden die kunnen worden ingediend, zoals zij voortvloeien uit de specificaties van het voorwerp van de opdracht, c. de informatie die tijdens de elektronische veiling ter beschikking van de inschrijvers zal worden gesteld en het tijdstip waarop die informatie ter beschikking zal worden gesteld, d. relevante informatie betreffende het verloop van de elektronische veiling, e. de voorwaarden waaronder de inschrijvers een bod kunnen doen en met name de vereiste minimumverschillen die voor de biedingen vereist zijn, en f. relevante informatie betreffende het gebruikte elektronische systeem en de nadere technische bepalingen en specificaties voor de verbinding.	De aanbestedingsstukken bevatten ten minste de volgende informatie: a. de elementen waarvan de waarden vallen onder de elektronische veiling, voorzover deze elementen kwantificeerbaar zijn zodat ze kunnen worden uitgedrukt in cijfers of procenten, b. de eventuele limieten van de waarden die kunnen worden ingediend, zoals zij voortvloeien uit de specificaties van het voorwerp van de opdracht, c. de informatie die tijdens de elektronische veiling ter beschikking van de inschrijvers zal worden gesteld en het tijdstip waarop die informatie ter beschikking zal worden gesteld, d. relevante informatie betreffende het verloop van de elektronische veiling, e. de voorwaarden waaronder de inschrijvers een bod kunnen doen en met name de vereiste minimumverschillen die voor de biedingen vereist zijn, en f. relevante informatie betreffende het gebruikte elektronische systeem en de nadere technische bepalingen en specificaties voor de verbinding.

3.30.5	De aanbesteder kan de elektronische veiling in verschillende fasen laten verlopen.	De aanbesteder kan de elektronische veiling in verschillende fasen laten verlopen.
3.30.6	De elektronische veiling kan op zijn vroegst 2 werkdagen na de datum van verzending van de uitnodigingen beginnen.	De elektronische veiling kan op zijn vroegst 2 werkdagen na de datum van verzending van de uitnodigingen beginnen.
3.30.7	Wanneer de aanbesteder voor de gunning het criterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, voegt hij bij de uitnodiging: a. het resultaat van de volledige beoordeling van de inschrijving van de betrokken inschrijver, en b. de wiskundige formule die tijdens de elektronische veiling de automatische herklasseringen naar gelang van de ingediende nieuwe prijzen of nieuwe waarden zal bepalen.	Wanneer de aanbesteder voor de gunning het criterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, voegt hij bij de uitnodiging: a. het resultaat van de volledige beoordeling van de inschrijving van de betrokken inschrijver, en b. de wiskundige formule die tijdens de elektronische veiling de automatische herklasseringen naar gelang van de ingediende nieuwe prijzen of nieuwe waarden zal bepalen.
3.30.8	In de formule, bedoeld in artikel 3.30.7, onderdeel b, verwerkt de aanbesteder het gewicht dat aan alle vastgestelde criteria wordt toegekend om de economisch meest voordelige inschrijving te bepalen. Eventuele marges worden daartoe door de aanbesteder vooraf in een bepaalde waarde uitgedrukt.	In de formule, bedoeld in artikel 3.30.7, onderdeel b, verwerkt de aanbesteder het gewicht dat aan alle vastgestelde criteria wordt toegekend om de economisch meest voordelige inschrijving te bepalen. Eventuele marges worden daartoe door de aanbesteder vooraf in een bepaalde waarde uitgedrukt.
3.30.9	Wanneer de aanbesteder varianten toestaat, verstrekt de aanbesteder een afzonderlijke formule voor elke variant.	Wanneer de aanbesteder varianten toestaat, verstrekt de aanbesteder een afzonderlijke formule voor elke variant.
3.30.10	Tijdens alle fasen van de elektronische veiling deelt de aanbesteder onverwijld aan alle inschrijvers ten minste de informatie mee die de inschrijvers de mogelijkheid biedt op elk moment hun respectieve klassering te kennen. Indien dat in de aanbestedingsstukken vermeld is, kan de aanbesteder ook andere informatie betreffende door de andere deelnemers ingediende prijzen of waarden meedelen.	Tijdens alle fasen van de elektronische veiling deelt de aanbesteder onverwijld aan alle inschrijvers ten minste de informatie mee die de inschrijvers de mogelijkheid biedt op elk moment hun respectieve klassering te kennen. Indien dat in de aanbestedingsstukken vermeld is, kan de aanbesteder ook andere informatie betreffende door de andere deelnemers ingediende prijzen of waarden meedelen.
3.30.11	De aanbesteder kan tevens op ieder ogenblik meedelen hoeveel inschrijvers aan de fase van de veiling deelnemen.	De aanbesteder kan tevens op ieder ogenblik meedelen hoeveel inschrijvers aan de fase van de veiling deelnemen.
3.30.12	De aanbesteder deelt tijdens het verloop van de fasen van de elektronische veiling in geen geval de identiteit van de inschrijvers mee.	De aanbesteder deelt tijdens het verloop van de fasen van de elektronische veiling in geen geval de identiteit van de inschrijvers mee.

3.30.13 De aanbesteder vermeldt in de uitnodiging om deel te nemen aan de elektronische veiling op welke manier hij de veiling sluit. De elektronische veiling kan slechts sluiten op een of meer van de volgende manieren:
a. bij het verstrijken van de datum en het tijdstip van sluiting indien deze in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling zijn vermeld;
b. bij het uitblijven van nieuwe prijzen of nieuwe waarden die beantwoorden aan de vereisten betreffende de minimumverschillen. In dit geval preciseert de aanbesteder in de uitnodiging de termijn die hij na ontvangst van het laatste bod in acht zal nemen alvorens de veiling te sluiten;
c. bij de voltooiing van alle fasen van de veiling, indien deze in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling zijn vermeld.

De aanbesteder vermeldt in de uitnodiging om deel te nemen aan de elektronische veiling op welke manier hij de veiling sluit. De elektronische veiling kan slechts sluiten op een of meer van de volgende manieren:
a. bij het verstrijken van de datum en het tijdstip van sluiting indien deze in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling zijn vermeld;
b. bij het uitblijven van nieuwe prijzen of nieuwe waarden die beantwoorden aan de vereisten betreffende de minimumverschillen. In dit geval preciseert de aanbesteder in de uitnodiging de termijn die hij na ontvangst van het laatste bod in acht zal nemen alvorens de veiling te sluiten;
c. bij de voltooiing van alle fasen van de veiling, indien deze in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling zijn vermeld.

3.30.14 Wanneer de aanbesteder besloten heeft om de elektronische veiling overeenkomstig artikel 3.30.13, onderdeel c, af te sluiten in combinatie met de manier, bedoeld in artikel 3.30.13, onderdeel b, vermeldt hij in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling het tijdschema voor elk van de fasen van de veiling.

Wanneer de aanbesteder besloten heeft om de elektronische veiling overeenkomstig artikel 3.30.13, onderdeel c, af te sluiten in combinatie met de manier, bedoeld in artikel 3.30.13, onderdeel b, vermeldt hij in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling het tijdschema voor elk van de fasen van de veiling.

3.30.15 Na de sluiting van de elektronische veiling gunt de aanbesteder de opdracht overeenkomstig artikel 3.31 op basis van de resultaten van de elektronische veiling.

Na de sluiting van de elektronische veiling gunt de aanbesteder de opdracht overeenkomstig artikel 3.31 op basis van de resultaten van de elektronische veiling.

Toelichting

3.31 ***Gunningsbeslissing***

Gunningsbeslissing

3.31.1 De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te gunnen.

De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te gunnen.

3.31.2 Onverminderd artikel 3.31.1 beoordeelt de aanbesteder de inschrijvingen op grond van:
a. criteria die verband houden met het voorwerp van de opdracht, indien de gunning aan de inschrijver met de vanuit het oogpunt van de aanbesteder economisch meest voordelige inschrijving plaatsvindt, of
b. het criterium de laagste prijs.

Onverminderd artikel 3.31.1 beoordeelt de aanbesteder de inschrijvingen op grond van:
a. criteria die verband houden met het voorwerp van de opdracht, indien de gunning aan de inschrijver met de vanuit het oogpunt van de aanbesteder economisch meest voordelige inschrijving plaatsvindt, of
b. het criterium de laagste prijs.

3.31.3 Indien twee of meer inschrijvers gelijkelijk voor de opdracht in aanmerking komen, beslist het lot aan wie van hen het werk zal worden opgedragen. De desbetreffende inschrijvers worden er tijdig van in kennis gesteld, dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer en door wie de loting zal worden gehouden. Zij zijn bevoegd daarbij in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn.

Indien twee of meer inschrijvers gelijkelijk voor de opdracht in aanmerking komen, beslist het lot aan wie van hen het werk zal worden opgedragen. De desbetreffende inschrijvers worden er tijdig van in kennis gesteld, dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer en door wie de loting zal worden gehouden. Zij zijn bevoegd daarbij in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn.

3.31.4 In het geval de prijs van de meest gerede inschrijving hoger is dan de zorgvuldige raming van de aanbesteder, kan de aanbesteder deze inschrijving als onaanvaardbaar aanmerken en de procedure vervolgen met de onderhandelingsprocedure met voorafgaande aankondiging.

In het geval de prijs van de meest gerede inschrijving hoger is dan de zorgvuldige raming van de aanbesteder, kan de aanbesteder deze inschrijving als onaanvaardbaar aanmerken en de procedure vervolgen met de onderhandelingsprocedure met voorafgaande aankondiging.

3.31.5 De aanbesteder stelt de gegadigden en inschrijvers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk in kennis van de beslissingen die op grond van de artikelen 3.31.1 tot en met 3.31.4 zijn genomen inzake de gunning van de opdracht. Deze mededeling bevat ten minste de gronden van de gunningsbeslissing, waaronder de kenmerken en voordelen van de uitgekozen inschrijving, en van de naam van de begunstigde.

De aanbesteder stelt de gegadigden en inschrijvers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk in kennis van de beslissingen die op grond van de artikelen 3.31.1 tot en met 3.31.4 zijn genomen inzake de gunning van de opdracht. Deze mededeling bevat ten minste de gronden van de gunningsbeslissing, waaronder de kenmerken en voordelen van de uitgekozen inschrijving, en van de naam van de begunstigde.

3.31.6 De mededeling van de aanbesteder van een gunningsbeslissing houdt geen aanvaarding in als bedoeld in artikel 6:217, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, van een aanbod van een inschrijver.

De mededeling van de aanbesteder van een gunningsbeslissing houdt geen aanvaarding in als bedoeld in artikel 6:217, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, van een aanbod van een inschrijver.

3.31.7 Op schriftelijk verzoek van de betrokken partij stelt de aanbesteder iedere afgewezen inschrijver zo spoedig mogelijk, uiterlijk binnen 15 dagen na ontvangst van zijn verzoek, in kennis van de redenen voor de afwijzing van zijn inschrijving, inclusief de redenen voor zijn beslissing dat er geen gelijkwaardigheid voorhanden is of dat de werken niet aan de functionele en prestatie-eisen voldoen.

Op schriftelijk verzoek van de betrokken partij stelt de aanbesteder iedere afgewezen inschrijver zo spoedig mogelijk, uiterlijk binnen 15 dagen na ontvangst van zijn verzoek, in kennis van de redenen voor de afwijzing van zijn inschrijving, inclusief de redenen voor zijn beslissing dat er geen gelijkwaardigheid voorhanden is of dat de werken niet aan de functionele en prestatie-eisen voldoen.

3.31.8 In het geval de aanbesteder beslist om de opdracht niet te gunnen en eventueel de procedure opnieuw te beginnen, stelt hij de gegadigden en de inschrijvers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk in kennis van de redenen daartoe.

In het geval de aanbesteder beslist om de opdracht niet te gunnen en eventueel de procedure opnieuw te beginnen, stelt hij de gegadigden en de inschrijvers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk in kennis van de redenen daartoe.

3.31.9	De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gunning niet mee indien openbaarmaking van die gegevens: a. de toepassing van de wet in de weg zou staan, b. met het openbaar belang in strijd zou zijn, c. de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of d. afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen hen zou kunnen doen.	De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gunning niet mee indien openbaarmaking van die gegevens: a. de toepassing van de wet in de weg zou staan, b. met het openbaar belang in strijd zou zijn, c. de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of d. afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen hen zou kunnen doen. Toelichting
3.32	***Opdracht***	***Opdracht***
3.32.1	De aanbesteder gunt niet eerder een opdracht op basis van een gunningsbeslissing dan nadat een termijn van 15 dagen na verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 3.31.5, is verstreken.	De aanbesteder gunt niet eerder een opdracht op basis van een gunningsbeslissing dan nadat een termijn van 15 dagen na verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 3.31.5, is verstreken.
3.32.2	Van de termijn, genoemd in artikel 3.32.1, kan de aanbesteder slechts afwijken indien dit strikt noodzakelijk is wegens dwingende spoed als gevolg van gebeurtenissen die door de aanbesteder niet konden worden voorzien en die niet aan de aanbesteder te wijten zijn.	Van de termijn, genoemd in artikel 3.32.1, kan de aanbesteder slechts afwijken indien dit strikt noodzakelijk is wegens dwingende spoed als gevolg van gebeurtenissen die door de aanbesteder niet konden worden voorzien en die niet aan de aanbesteder te wijten zijn.
3.32.3	Indien binnen 15 dagen na verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 3.31.5, een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder, mag de aanbesteder niet overgaan tot gunning van de opdracht, voordat in kort geding vonnis is gewezen, tenzij een zwaarwegend belang onverwijlde gunning gebiedt.	Indien binnen 15 dagen na verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 3.31.5, een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder, mag de aanbesteder niet overgaan tot gunning van de opdracht, voordat in kort geding vonnis is gewezen, tenzij een zwaarwegend belang onverwijlde gunning gebiedt.
3.32.4	Voor de opdracht komen alleen inschrijvers in aanmerking die zowel op de dag van inschrijving als op de dag van opdrachtverlening voldoen aan de eisen die in de aankondiging, het selectiedocument, het bestek en de nota van inlichtingen zijn vermeld.	Voor de opdracht komen alleen inschrijvers in aanmerking die zowel op de dag van inschrijving als op de dag van opdrachtverlening voldoen aan de eisen die in de aankondiging, het selectiedocument, het bestek en de nota van inlichtingen zijn vermeld.
3.32.5	Indien de aanbesteder de opdracht gunt, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.	Indien de aanbesteder de opdracht gunt, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.
3.32.6	De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 3.32.5.	De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 3.32.5.

3.32.7 Tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de schriftelijke mededeling wordt aan de opdrachtnemer toegezonden een door of namens de opdrachtgever gewaarmerkt:
a. afschrift van zijn inschrijvingsbiljet met de eventuele staat van verrekenprijzen,
b. exemplaar van het bestek,
c. afschrift van de nota van inlichtingen, en
d. afschrift van het proces-verbaal van aanwijzing.

Tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de schriftelijke mededeling wordt aan de opdrachtnemer toegezonden een door of namens de opdrachtgever gewaarmerkt:
a. afschrift van zijn inschrijvingsbiljet met de eventuele staat van verrekenprijzen,
b. exemplaar van het bestek,
c. afschrift van de nota van inlichtingen, en
d. afschrift van het proces-verbaal van aanwijzing.

Toelichting

3.33 *Proces-verbaal van opdrachtverlening*

3.33.1 De aanbesteder stelt een proces-verbaal van de opdrachtverlening op dat ten minste het volgende bevat:
a. de naam en het adres van de aanbesteder, het voorwerp en de waarde van de opdracht,
b. de namen van de gekozen gegadigden, met motivering van die keuze,
c. de namen van de uitgesloten gegadigden en inschrijvers met motivering van die uitsluiting,
d. de redenen voor de afwijzing van abnormaal laag bevonden inschrijvingen,
e. de naam van de begunstigde en de motivering voor de keuze van zijn inschrijving, en, indien bekend, het gedeelte van de opdracht dat de begunstigde voornemens is aan derden in onderaanneming te geven, en
f. de redenen waarom de aanbesteder besloten heeft de opdracht niet te gunnen.

Toelichting

3.34 *Aankondiging van een gegunde opdracht*

3.34.1 De aanbesteder die een opdracht heeft gegund, zendt het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen uiterlijk 48 dagen na de gunning van de opdracht een aankondiging betreffende de resultaten van de procedure toe. De aanbesteder gebruikt voor de aankondiging het in Deel II opgenomen Model C.

3.34.2	De aanbesteder kan bepaalde gegevens betreffende de gunning van de opdracht niet meedelen indien openbaarmaking van die gegevens de toepassing van het recht in de weg zou staan, met het openbaar belang in strijd zou zijn, de rechtmatige commerciële belangen van de ondernemers zou kunnen schaden, of afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen hen zou kunnen doen.	
3.34.3	De aanbesteder maakt de aankondiging en de inhoud ervan niet openbaar vóór de datum waarop zij aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen is toegezonden.	
3.34.4	De aanbesteder moet de verzenddatum van de aankondiging kunnen aantonen.	
3.34.5	De aanbesteder kan de aankondiging tevens in Nederland bekendmaken op een voor iedereen toegankelijk elektronisch medium, in de Staatscourant of in een landelijk verspreid vakblad.	
3.34.6	De aanbesteder waarborgt dat een bekendmaking van de aankondiging in Nederland geen andere informatie bevat dan de informatie in de aankondiging die aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen wordt toegezonden en dat in de bekendmaking de datum van toezending aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen wordt vermeld.	Toelichting

3.35	***Geschillen***	***Geschillen***
3.35.1	Ieder geschil tussen de bij de aanbestedingsprocedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de aanbestedingsprocedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, bij uitsluiting worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.	Ieder geschil tussen de bij de aanbestedingsprocedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de aanbestedingsprocedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, bij uitsluiting worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.

3.35.2	Een betrokkene die een geschil aanhangig wenst te maken, dient dit niet later dan 90 dagen na het ontstaan van dat geschil, doch in ieder geval niet later dan 90 dagen na de datum van de opdracht aanhangig te maken, tenzij het geschil voortvloeit uit een omstandigheid die eerst na verloop van die periode is gebleken. In dit laatste geval gaat de termijn van 90 dagen in op de dag dat de desbetreffende omstandigheid is gebleken.	Een betrokkene die een geschil aanhangig wenst te maken, dient dit niet later dan 90 dagen na het ontstaan van dat geschil, doch in ieder geval niet later dan 90 dagen na de datum van de opdracht aanhangig te maken, tenzij het geschil voortvloeit uit een omstandigheid die eerst na verloop van die periode is gebleken. In dit laatste geval gaat de termijn van 90 dagen in op de dag dat de desbetreffende omstandigheid is gebleken. Toelichting

4	CONCURRENTIEGERICHTE DIALOOG	CONCURRENTIEGERICHTE DIALOOG
	EUROPEES	**NATIONAAL**
Artikel		
4.1	***Omschrijving***	***Omschrijving***
4.1.1	Een aanbesteding volgens de concurrentiegerichte dialoog is een aanbesteding die algemeen bekend wordt gemaakt, waaraan ondernemers mogen verzoeken deel te nemen en waarbij de aanbesteder een dialoog voert met de tot de procedure toegelaten ondernemers, ten einde een of meer oplossingen te zoeken die aan de behoeften van de aanbesteder beantwoorden en op grond waarvan de geselecteerde ondernemers zullen worden uitgenodigd om in te schrijven.	Een aanbesteding volgens de concurrentiegerichte dialoog is een aanbesteding die algemeen bekend wordt gemaakt, waaraan ondernemers mogen verzoeken deel te nemen en waarbij de aanbesteder een dialoog voert met de tot de procedure toegelaten ondernemers, ten einde een of meer oplossingen te zoeken die aan de behoeften van de aanbesteder beantwoorden en op grond waarvan de geselecteerde ondernemers zullen worden uitgenodigd om in te schrijven.
4.1.2	De aanbesteder kan het aantal geschikte gegadigden dat hij zal uitnodigen tot deelneming aan de dialoog beperken. Het aantal tot deelneming uit te nodigen gegadigden moet in ieder geval groot genoeg zijn om een daadwerkelijke mededinging te waarborgen en dient ten minste drie te bedragen op voorwaarde dat er een voldoende aantal geschikte kandidaten is.	De aanbesteder kan het aantal geschikte gegadigden dat hij zal uitnodigen tot deelneming aan de dialoog beperken. Het aantal tot deelneming uit te nodigen gegadigden moet in ieder geval groot genoeg zijn om een daadwerkelijke mededinging te waarborgen en dient ten minste drie te bedragen op voorwaarde dat er een voldoende aantal geschikte kandidaten is.
4.1.3	De aanbesteder stelt het minimumaantal en, in voorkomend geval, het maximumaantal gegadigden vast dat hij voornemens is uit te nodigen.	De aanbesteder stelt het minimumaantal en, in voorkomend geval, het maximumaantal gegadigden vast dat hij voornemens is uit te nodigen.
4.1.4	De aanbesteder bepaalt aan de hand van objectieve en niet-discriminerende criteria welke gegadigden hij uitnodigt. De aanbesteder kan daarbij gebruik maken van loting.	De aanbesteder bepaalt aan de hand van objectieve en niet-discriminerende criteria welke gegadigden hij uitnodigt. De aanbesteder kan daarbij gebruik maken van loting.
4.1.5	De aanbesteder kan bepalen dat de procedure in opeenvolgende fasen verloopt, zodat het aantal in de dialoogfase te bespreken oplossingen kan worden beperkt aan de hand van de gunningscriteria. De aanbesteder waarborgt dat, voorzover er een voldoende aantal geschikte oplossingen of gegadigden is, het aantal inschrijvingen in de slotfase zodanig is dat daadwerkelijke mededinging kan worden gegarandeerd.	De aanbesteder kan bepalen dat de procedure in opeenvolgende fasen verloopt, zodat het aantal in de dialoogfase te bespreken oplossingen kan worden beperkt aan de hand van de gunningscriteria. De aanbesteder waarborgt dat, voorzover er een voldoende aantal geschikte oplossingen of gegadigden is, het aantal inschrijvingen in de slotfase zodanig is dat daadwerkelijke mededinging kan worden gegarandeerd.

4.1.6	De aanbesteder kan voorzien in prijzen of betalingen aan de deelnemers aan de dialoog.	De aanbesteder kan voorzien in prijzen of betalingen aan de deelnemers aan de dialoog. Toelichting
4.2	***Toepassingsmogelijkheden***	
4.2.1	Voor bijzonder complexe opdrachten kan de aanbesteder, voorzover hij van oordeel is dat de toepassing van openbare procedure of niet-openbare procedure het niet mogelijk maakt de opdracht te gunnen, gebruik maken van de concurrentiegerichte dialoog.	
4.2.2	Onder een bijzonder complexe opdracht wordt een opdracht verstaan, waarbij de aanbesteder objectief gezien niet in staat is de technische middelen overeenkomstig artikel 4.6.2 onderdelen b, c en d te bepalen of niet in staat is de juridische of financiële voorwaarden van een project te specificeren.	Toelichting
4.3	***Vooraankondiging***	
4.3.1	De aanbesteder kan een vooraankondiging plaatsen. De aanbesteder gebruikt voor de vooraankondiging het in Deel II opgenomen Model A.	
4.3.2	De aanbesteder zendt de vooraankondiging zo spoedig mogelijk nadat de beslissing is genomen tot goedkeuring van het programma voor de opdrachten voor werken die de aanbesteder voornemens is te gunnen, toe aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen of deelt deze vooraankondiging mede via het kopersprofiel.	
4.3.3	De aanbesteder die de vooraankondiging via zijn kopersprofiel meedeelt, zendt het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen langs elektronische weg een kennisgeving toe waarin de mededeling van de vooraankondiging via het kopersprofiel wordt gemeld. De aanbesteder gebruikt daartoe het in Deel II opgenomen Model D.	
4.3.4	De aanbesteder maakt de vooraankondiging en de inhoud ervan niet openbaar vóór de datum waarop zij aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen is toegezonden overeenkomstig artikel 4.3.2, of is gemeld overeenkomstig artikel 4.3.3.	

4.3.5	De aanbesteder moet de verzenddatum van de vooraankondiging of de verzenddatum van de mededeling van de vooraankondiging via het kopersprofiel kunnen aantonen.	
4.3.6	De aanbesteder kan de vooraankondiging tevens in Nederland bekend maken op een voor iedereen toegankelijk elektronisch medium, in de Staatscourant of in een landelijk verspreid vakblad.	
4.3.7	De aanbesteder waarborgt dat een bekendmaking van de vooraankondiging in Nederland geen andere informatie bevat dan de informatie in de vooraankondiging die aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen wordt toegezonden of via een kopersprofiel wordt meegedeeld, en dat de datum van toezending aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen of van de mededeling via het kopersprofiel wordt vermeld.	

Toelichting

4.4	***Aankondiging***	***Aankondiging***
4.4.1	Bij de Europese aanbesteding plaatst de aanbesteder een aankondiging. De aanbesteder gebruikt voor de aankondiging het in Deel II opgenomen Model B.	
4.4.2		Bij de nationale aanbesteding plaatst de aanbesteder een aankondiging op een voor iedereen toegankelijk elektronisch medium, in de Staatscourant of in een landelijk verspreid vakblad. De aankondiging bevat de gegevens, genoemd in het in Deel II opgenomen Model B.
4.4.3	Indien de aanbesteder de opdracht voorbehoudt aan sociale werkvoorzieningen, vermeldt hij dit in de aankondiging.	Indien de aanbesteder de opdracht voorbehoudt aan sociale werkvoorzieningen, vermeldt hij dit in de aankondiging.
4.4.4	Wanneer de aanbesteder inlichtingen vraagt of minimumeisen stelt inzake draagkracht en bekwaamheden als bedoeld in de artikelen 4.9 en 4.10, houden deze verband met en staan ze in verhouding tot het voorwerp van de opdracht. De aanbesteder vermeldt deze minimumeisen in de aankondiging.	Wanneer de aanbesteder inlichtingen vraagt of minimumeisen stelt inzake draagkracht en bekwaamheden als bedoeld in de artikelen 4.9 en 4.10, houden deze verband met en staan ze in verhouding tot het voorwerp van de opdracht. De aanbesteder vermeldt deze minimumeisen in de aankondiging.

4.4.5	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging de objectieve en niet-discriminerende criteria of voorschriften die hij voornemens is te gebruiken en het minimumaantal en, in voorkomend geval, het maximumaantal gegadigden dat hij voornemens is uit te nodigen.	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging de objectieve en niet-discriminerende criteria of voorschriften die hij voornemens is te gebruiken en het minimumaantal en, in voorkomend geval, het maximumaantal gegadigden dat hij voornemens is uit te nodigen.
4.4.6	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging dat hij de opdracht gunt op grond van de economisch meest voordelige inschrijving.	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging dat hij de opdracht gunt op grond van de economisch meest voordelige inschrijving.
4.4.7	De aanbesteder vermeldt de informatie, bedoeld in artikel 4.17.2, in de aankondiging tenzij deze informatie in het beschrijvend document of de uitnodiging tot deelneming aan de dialoog wordt vermeld.	De aanbesteder vermeldt de informatie, bedoeld in artikel 4.17.2, in de aankondiging tenzij deze informatie in het beschrijvend document of de uitnodiging tot deelneming aan de dialoog wordt vermeld.
4.4.8	De aanbesteder geeft in de aankondiging aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen. Bij elektronische inschrijvingen kan de aanbesteder met inachtneming van artikel 15a van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek eisen dat gebruik wordt gemaakt van een geavanceerde elektronische handtekening.	De aanbesteder geeft in de aankondiging aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen. Bij elektronische inschrijvingen kan de aanbesteder met inachtneming van artikel 15a van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek eisen dat gebruik wordt gemaakt van een geavanceerde elektronische handtekening.
4.4.9	Indien de dialoog in opeenvolgende fasen verloopt vermeldt de aanbesteder dit in de aankondiging of in het beschrijvend document.	Indien de dialoog in opeenvolgende fasen verloopt vermeldt de aanbesteder dit in de aankondiging of in het beschrijvend document.
4.4.10	De aanbesteder zendt de aankondiging langs elektronische of andere weg aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen	
4.4.11	De aanbesteder maakt de aankondiging en de inhoud ervan niet openbaar vóór de datum waarop zij aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen is toegezonden.	
4.4.12	De aanbesteder moet de verzenddatum van de aankondiging kunnen aantonen.	
4.4.13	De aanbesteder kan de aankondiging tevens in Nederland bekendmaken op een voor iedereen toegankelijk elektronisch medium, in de Staatscourant of in een landelijk verspreid vakblad.	

4.4.14	De aanbesteder waarborgt dat een bekendmaking van de aankondiging in Nederland geen andere informatie bevat dan de informatie in de aankondiging die aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen wordt toegezonden en dat in de bekendmaking de datum van toezending aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen wordt vermeld.	Toelichting

4.5	***Termijnen bij aanmelding als gegadigde***	***Termijnen bij aanmelding als gegadigde***
4.5.1	Bij de Europese aanbesteding bedraagt de termijn voor de ontvangst van de verzoeken tot deelneming minimaal 37 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de aankondiging.	
4.5.2		Bij de nationale aanbesteding bedraagt de termijn voor de ontvangst van de verzoeken tot deelneming minimaal 21 dagen, te rekenen vanaf de publicatiedatum van de aankondiging.
4.5.3	De gegadigde dient zijn verzoek tot deelneming in per brief, fax of elektronisch bericht. De aanbesteder kan echter in de aankondiging een nadere keuze maken voor een of meer van deze middelen. Daarenboven kan de aanbesteder in de aankondiging aangeven dat telefonische aanmelding is toegestaan. Wanneer een verzoek tot deelneming per telefoon wordt gedaan, zendt de gegadigde vóór het verstrijken van de ontvangsttermijn een schriftelijke bevestiging van zijn verzoek.	De gegadigde dient zijn verzoek tot deelneming in per brief, fax of elektronisch bericht. De aanbesteder kan echter in de aankondiging een nadere keuze maken voor een of meer van deze middelen. Daarenboven kan de aanbesteder in de aankondiging aangeven dat telefonische aanmelding is toegestaan. Wanneer een verzoek tot deelneming per telefoon wordt gedaan, zendt de gegadigde vóór het verstrijken van de ontvangsttermijn een schriftelijke bevestiging van zijn verzoek.
4.5.4	Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder, wanneer de aankondiging langs elektronische weg wordt opgesteld en verzonden, de termijn voor de ontvangst van de verzoeken met 7 dagen verkorten.	
4.5.5		Bij de nationale aanbesteding kan de aanbesteder, wanneer de aankondiging langs elektronische weg wordt opgesteld en gepubliceerd, de termijn voor de ontvangst van de verzoeken met 4 dagen verkorten. Toelichting

4.6	*Technische specificaties*	*Technische specificaties*
4.6.1	De aanbesteder neemt de technische specificaties op in de aanbestedingsstukken. De technische specificaties bieden de inschrijvers gelijke toegang en leiden niet tot ongerechtvaardigde belemmeringen in de mededinging voor de openstelling van opdrachten.	De aanbesteder neemt de technische specificaties op in de aanbestedingsstukken. De technische specificaties bieden de inschrijvers gelijke toegang en leiden niet tot ongerechtvaardigde belemmeringen in de mededinging voor de openstelling van opdrachten.
4.6.2	De aanbesteder formuleert de technische specificaties: a. door verwijzing naar: - technische specificaties en naar nationale normen waarin Europese normen zijn omgezet, - de Europese technische goedkeuringen, - de gemeenschappelijke technische specificaties, - internationale normen, - andere door de Europese normalisatie-instellingen opgestelde technische referentiesystemen, of, bij ontstentenis daarvan, - de nationale normen, - de nationale technische goedkeuringen dan wel - de nationale technische specificaties inzake het ontwerpen, het berekenen en het uitvoeren van werken en het gebruik van producten, waarbij iedere verwijzing vergezeld gaat van de woorden 'of gelijkwaardig', b. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen, waaronder milieukenmerken, die zodanig nauwkeurig zijn bepaald dat de inschrijvers het voorwerp van de opdracht kunnen bepalen en de aanbesteder de opdracht kan gunnen, c. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b, waarbij onder vermoeden van overeenstemming met deze prestatie-eisen en functionele eisen wordt verwezen naar de specificaties, bedoeld onder a, of d. door verwijzing naar de specificaties, bedoeld onder a, voor bepaalde kenmerken, en verwijzing naar de prestatie-eisen en functionele eisen, bedoeld onder b, voor andere kenmerken.	De aanbesteder formuleert de technische specificaties: a. door verwijzing naar: - technische specificaties en naar nationale normen waarin Europese normen zijn omgezet, - de Europese technische goedkeuringen, - de gemeenschappelijke technische specificaties, - internationale normen, - andere door de Europese normalisatie-instellingen opgestelde technische referentiesystemen, of, bij ontstentenis daarvan, - de nationale normen, - de nationale technische goedkeuringen dan wel - de nationale technische specificaties inzake het ontwerpen, het berekenen en het uitvoeren van werken en het gebruik van producten, waarbij iedere verwijzing vergezeld gaat van de woorden 'of gelijkwaardig', b. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen, waaronder milieukenmerken, die zodanig nauwkeurig zijn bepaald dat de inschrijvers het voorwerp van de opdracht kunnen bepalen en de aanbesteder de opdracht kan gunnen, c. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b, waarbij onder vermoeden van overeenstemming met deze prestatie-eisen en functionele eisen wordt verwezen naar de specificaties, bedoeld onder a, of d. door verwijzing naar de specificaties, bedoeld onder a, voor bepaalde kenmerken, en verwijzing naar de prestatie-eisen en functionele eisen, bedoeld onder b, voor andere kenmerken.

4.6.3 Wanneer de aanbesteder verwijst naar de specificaties, bedoeld in artikel 4.6.2, onderdeel a, kan hij een inschrijving niet afwijzen met de reden dat de aangeboden producten en diensten niet beantwoorden aan de specificaties waarnaar hij heeft verwezen, indien de inschrijver in zijn inschrijving tot voldoening van de aanbesteder aantoont dat de door hem voorgestelde oplossingen op gelijkwaardige wijze voldoen aan de eisen die in de technische specificaties zijn bepaald.

Wanneer de aanbesteder verwijst naar de specificaties, bedoeld in artikel 4.6.2, onderdeel a, kan hij een inschrijving niet afwijzen met de reden dat de aangeboden producten en diensten niet beantwoorden aan de specificaties waarnaar hij heeft verwezen, indien de inschrijver in zijn inschrijving tot voldoening van de aanbesteder aantoont dat de door hem voorgestelde oplossingen op gelijkwaardige wijze voldoen aan de eisen die in de technische specificaties zijn bepaald.

4.6.4 De aanbesteder wijst, wanneer hij gebruik maakt van de in artikel 4.6.2 onderdelen b en c geboden mogelijkheid prestatie-eisen of functionele eisen te stellen, een inschrijving niet af indien deze beantwoordt aan een nationale norm waarin een Europese norm is omgezet, aan een Europese technische goedkeuring, aan een gemeenschappelijke technische specificatie, aan een internationale norm of aan een door een Europese normalisatie-instelling opgestelde technisch referentiesysteem, wanneer deze specificaties betrekking hebben op de prestaties of functionele eisen die hij heeft voorgeschreven.

De aanbesteder wijst, wanneer hij gebruik maakt van de in artikel 4.6.2 onderdelen b en c geboden mogelijkheid prestatie-eisen of functionele eisen te stellen, een inschrijving niet af indien deze beantwoordt aan een nationale norm waarin een Europese norm is omgezet, aan een Europese technische goedkeuring, aan een gemeenschappelijke technische specificatie, aan een internationale norm of aan een door een Europese normalisatie-instelling opgestelde technisch referentiesysteem, wanneer deze specificaties betrekking hebben op de prestaties of functionele eisen die hij heeft voorgeschreven.

4.6.5 Een inschrijver toont in zijn inschrijving aan dat het product, de dienst of het werk in overeenstemming is met de norm en voldoet aan de functionele en prestatie-eisen van de aanbesteder.

Een inschrijver toont in zijn inschrijving aan dat het product, de dienst of het werk in overeenstemming is met de norm en voldoet aan de functionele en prestatie-eisen van de aanbesteder.

4.6.6 De aanbesteder die milieukenmerken voorschrijft door verwijzing naar prestatie-eisen of functionele eisen als bedoeld in artikel 4.6.2, onderdeel b kan gebruik maken van de gedetailleerde specificaties of van gedeelten daarvan, zoals vastgesteld in milieukeuren, voorzover:

a. die geschikt zijn voor de omschrijving van de kenmerken van de leveringen of diensten waarop de opdracht betrekking heeft,
b. de vereisten voor de keur zijn ontwikkeld op grond van wetenschappelijke gegevens,
c. de milieukeuren zijn aangenomen via een proces waaraan alle betrokkenen, zoals regeringsinstanties, consumenten, fabrikanten, kleinhandel en milieuorganisaties kunnen deelnemen, en
d. de keuren toegankelijk zijn voor alle betrokken partijen.

De aanbesteder die milieukenmerken voorschrijft door verwijzing naar prestatie-eisen of functionele eisen als bedoeld in artikel 4.6.2, onderdeel b kan gebruik maken van de gedetailleerde specificaties of van gedeelten daarvan, zoals vastgesteld in milieukeuren, voorzover:

a. die geschikt zijn voor de omschrijving van de kenmerken van de leveringen of diensten waarop de opdracht betrekking heeft,
b. de vereisten voor de keur zijn ontwikkeld op grond van wetenschappelijke gegevens,
c. de milieukeuren zijn aangenomen via een proces waaraan alle betrokkenen, zoals regeringsinstanties, consumenten, fabrikanten, kleinhandel en milieuorganisaties kunnen deelnemen, en
d. de keuren toegankelijk zijn voor alle betrokken partijen.

4.6.7	De aanbesteder kan aangeven dat de van een milieukeur voorziene producten of diensten worden geacht te voldoen aan de technische specificaties van het beschrijvend document. De aanbesteder aanvaardt hierbij elk ander passend bewijsmiddel, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie.	De aanbesteder kan aangeven dat de van een milieukeur voorziene producten of diensten worden geacht te voldoen aan de technische specificaties van het beschrijvend document. De aanbesteder aanvaardt hierbij elk ander passend bewijsmiddel, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie.
4.6.8	De aanbesteder aanvaardt certificaten van in andere lidstaten gevestigde erkende organisaties.	De aanbesteder aanvaardt certificaten van in andere lidstaten gevestigde erkende organisaties.
4.6.9	De aanbesteder maakt in de technische specificaties geen melding van een bepaald fabrikaat, een bepaalde herkomst of een bijzondere werkwijze, noch van een verwijzing naar een merk, een octrooi of een type, een bepaalde oorsprong of een bepaalde productie, waardoor bepaalde ondernemingen of bepaalde producten worden bevoordeeld of geëlimineerd, tenzij dit door het voorwerp van de opdracht gerechtvaardigd wordt.	De aanbesteder maakt in de technische specificaties geen melding van een bepaald fabrikaat, een bepaalde herkomst of een bijzondere werkwijze, noch van een verwijzing naar een merk, een octrooi of een type, een bepaalde oorsprong of een bepaalde productie, waardoor bepaalde ondernemingen of bepaalde producten worden bevoordeeld of geëlimineerd, tenzij dit door het voorwerp van de opdracht gerechtvaardigd wordt.
4.6.10	De aanbesteder mag de melding of verwijzing, bedoeld in artikel 4.6.9, opnemen in de technische specificatie wanneer: a. een voldoende nauwkeurige en begrijpelijke beschrijving van het voorwerp van de opdracht niet mogelijk is door toepassing van artikel 4.6.2, en b. deze melding of verwijzing vergezeld gaat van de woorden "of gelijkwaardig".	De aanbesteder mag de melding of verwijzing, bedoeld in artikel 4.6.9, opnemen in de technische specificatie wanneer: a. een voldoende nauwkeurige en begrijpelijke beschrijving van het voorwerp van de opdracht niet mogelijk is door toepassing van artikel 4.6.2, en b. deze melding of verwijzing vergezeld gaat van de woorden "of gelijkwaardig". Toelichting
4.7	***Beschrijvend document***	***Beschrijvend document***
4.7.1	De aanbesteder vermeldt de informatie, bedoeld in artikel 4.17.2, in het beschrijvend document tenzij deze informatie in de aankondiging of in de uitnodiging tot deelneming aan de dialoog is vermeld.	De aanbesteder vermeldt de informatie, bedoeld in artikel 4.17.2, in het beschrijvend document tenzij deze informatie in de aankondiging of in de uitnodiging tot deelneming aan de dialoog is vermeld.
4.7.2	Indien de dialoog in opeenvolgende fasen verloopt, vermeldt de aanbesteder dit in het beschrijvend document, tenzij dit in de aankondiging is vermeld.	Indien de dialoog in opeenvolgende fasen verloopt, vermeldt de aanbesteder dit in het beschrijvend document, tenzij dit in de aankondiging is vermeld.

4.7.3 De aanbesteder geeft in de aankondiging of in het beschrijvend document aan bij welk orgaan de gegadigden of inschrijvers informatie kunnen verkrijgen over verplichtingen ten aanzien van de bepalingen inzake belastingen, milieubescherming, arbeidsbescherming en arbeidsvoorwaarden die gelden in Nederland of, indien de verrichtingen buiten Nederland worden uitgevoerd, die gelden in het gebied of de plaats waar de verrichtingen worden uitgevoerd en die gedurende de uitvoering van de opdracht op die verrichtingen van toepassing zullen zijn.

4.7.4 De aanbesteder verzoekt in de aankondiging of het beschrijvend document de inschrijvers aan te geven dat zij bij het opstellen van hun inschrijving rekening hebben gehouden met de verplichtingen uit hoofde van de bepalingen inzake de arbeidsbescherming en de arbeidsvoorwaarden die gelden op de plaats waar de verrichting wordt uitgevoerd.

Toelichting

4.8 *Uitsluitingsgronden*

Uitsluitingsgronden

4.8.1 Van deelneming aan een opdracht wordt uitgesloten iedere gegadigde of inschrijver jegens wie bij een onherroepelijk vonnis een veroordeling om een of meer van de hieronder opgegeven redenen is uitgesproken, waarvan de aanbesteder kennis heeft:

a. deelneming aan een criminele organisatie in de zin van artikel 2, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/773/JBZ van de Raad;
b. omkoping in de zin van artikel 3 van het besluit van de Raad van 26 mei 1997, respectievelijk artikel 3, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/742/JBZ van de Raad;
c. fraude in de zin van artikel 1 van de overeenkomst aangaande de bescherming van de financiële belangen van de Gemeenschap;
d. witwassen van geld in de zin van artikel 1 van richtlijn nr. 91/308/EEG van de Raad van 10 juni 1991 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld.

4.8.2 De aanbesteder sluit iedere inschrijver jegens wie bij een onherroepelijk vonnis of arrest een veroordeling is uitgesproken op grond van artikel 140, 177, 177a, 178, 225, 226, 227, 227a, 227b of 323a, 328ter, tweede lid, 416, 417, 417bis, 420bis, 420ter of 420quater van het Wetboek van Strafrecht van deelneming aan een opdracht uit.

4.8.3 De aanbesteder kan om dwingende redenen van algemeen belang afwijken van de verplichting, bedoeld in de artikelen 4.8.1 en 4.8.2.

4.8.4 De aanbesteder kan van deelneming aan een opdracht uitsluiten iedere ondernemer:

a. die in staat van faillissement of van liquidatie verkeert, wiens werkzaamheden zijn gestaakt, jegens wie een surseance van betaling of een akkoord geldt of die in een andere vergelijkbare toestand verkeert ingevolge een soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving,
b. wiens faillissement of liquidatie is aangevraagd of tegen wie een procedure van surseance van betaling of akkoord dan wel een andere soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving, aanhangig is gemaakt,
c. jegens wie een rechterlijke uitspraak met kracht van gewijsde volgens de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving is gedaan, waarbij een delict is vastgesteld dat in strijd is met zijn beroepsgedragsregels,
d. die in de uitoefening van zijn beroep een ernstige fout heeft begaan, vastgesteld op een grond die de aanbesteder aannemelijk kan maken,
e. die niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van de sociale zekerheidsbijdragen overeenkomstig de wettelijke bepalingen van het land waar hij is gevestigd of van Nederland,
f. die niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van zijn belastingen overeenkomstig de wettelijke bepalingen van het land waar hij is gevestigd of van Nederland, of
g. die zich in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen bij het verstrekken van inlichtingen die ingevolge aanbestedingsprocedures kunnen worden verlangd, of die inlichtingen niet heeft verstrekt.

De aanbesteder kan van deelneming aan een opdracht uitsluiten iedere ondernemer:

a. die in staat van faillissement of van liquidatie verkeert, wiens werkzaamheden zijn gestaakt, jegens wie een surseance van betaling of een akkoord geldt of die in een andere vergelijkbare toestand verkeert ingevolge een soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving,
b. wiens faillissement of liquidatie is aangevraagd of tegen wie een procedure van surseance van betaling of akkoord dan wel een andere soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving, aanhangig is gemaakt,
c. jegens wie een rechterlijke uitspraak met kracht van gewijsde volgens de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving is gedaan, waarbij een delict is vastgesteld dat in strijd is met zijn beroepsgedragsregels,
d. die in de uitoefening van zijn beroep een ernstige fout heeft begaan, vastgesteld op een grond die de aanbesteder aannemelijk kan maken,
e. die niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van de sociale zekerheidsbijdragen overeenkomstig de wettelijke bepalingen van het land waar hij is gevestigd of van Nederland,
f. die niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van zijn belastingen overeenkomstig de wettelijke bepalingen van het land waar hij is gevestigd of van Nederland, of
g. die zich in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen bij het verstrekken van inlichtingen die ingevolge aanbestedingsprocedures kunnen worden verlangd, of die inlichtingen niet heeft verstrekt.

4.8.5 De aanbesteder kan een gegadigde of inschrijver verzoeken om bewijsstukken of verklaringen dat hij niet verkeert in een van de in artikel 4.8.4, onderdelen a, b, c, d, e en f, genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs:

- voor a en b, een verklaring van de griffier van de bevoegde rechtbank,
- voor c en d, een verklaring omtrent het gedrag, bedoeld in artikel 28 van de Wet Justitiële en Strafvorderlijke gegevens,
- voor e, zowel voor de bijdragen ten behoeve van werknemersverzekeringen als voor de bijdragen ten behoeve van de volksverzekeringen, een verklaring van de ontvanger onder wie de gegadigde ressorteert voor de inning van belastingen, en
- voor f, een verklaring van de ontvanger onder wie de gegadigde ressorteert voor de inning van belastingen.

De aanbesteder kan een gegadigde of inschrijver verzoeken om bewijsstukken of verklaringen dat hij niet verkeert in een van de in artikel 4.8.4, onderdelen a, b, c, d, e en f, genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs:

- voor a en b, een verklaring van de griffier van de bevoegde rechtbank,
- voor c en d, een verklaring omtrent het gedrag, bedoeld in artikel 28 van de Wet Justitiële en Strafvorderlijke gegevens,
- voor e, zowel voor de bijdragen ten behoeve van werknemersverzekeringen als voor de bijdragen ten behoeve van de volksverzekeringen, een verklaring van de ontvanger onder wie de gegadigde ressorteert voor de inning van belastingen, en
- voor f, een verklaring van de ontvanger onder wie de gegadigde ressorteert voor de inning van belastingen.

4.8.6 Wanneer in het land waarin de gegadigde of inschrijver gevestigd is niet een bewijsstuk of verklaring als bedoeld in artikel 4.8.5 wordt afgegeven, kan de gegadigde of inschrijver volstaan met een verklaring onder ede of een plechtige verklaring die door betrokkene ten overstaan van een bevoegde rechterlijke of administratieve instantie, een notaris of een bevoegde beroepsorganisatie van het land van oorsprong of herkomst wordt afgelegd.

Wanneer in het land waarin de gegadigde of inschrijver gevestigd is niet een bewijsstuk of verklaring als bedoeld in artikel 4.8.5 wordt afgegeven, kan de gegadigde of inschrijver volstaan met een verklaring onder ede of een plechtige verklaring die door betrokkene ten overstaan van een bevoegde rechterlijke of administratieve instantie, een notaris of een bevoegde beroepsorganisatie van het land van oorsprong of herkomst wordt afgelegd.

Toelichting

4.9 *Financiële en economische draagkracht*

Financiële en economische draagkracht

4.9.1 Een ondernemer kan zijn financiële en economische draagkracht aantonen door middel van:

a. passende bankverklaringen of het bewijs van een verzekering tegen beroepsrisico's,
b. overlegging van balansen of van balansuittreksels, indien de wetgeving van het land waar de ondernemer is gevestigd, de bekendmaking van balansen voorschrijft, of
c. een verklaring betreffende de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, over ten hoogste de laatste 3 beschikbare boekjaren, afhankelijk van de oprichtingsdatum of van de datum waarop de ondernemer met zijn bedrijvigheid is begonnen, voorzover de betrokken omzetcijfers beschikbaar zijn.

Een ondernemer kan zijn financiële en economische draagkracht aantonen door middel van:

a. passende bankverklaringen of het bewijs van een verzekering tegen beroepsrisico's,
b. overlegging van balansen of van balansuittreksels, indien de wetgeving van het land waar de ondernemer is gevestigd, de bekendmaking van balansen voorschrijft, of
c. een verklaring betreffende de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, over ten hoogste de laatste 3 beschikbare boekjaren, afhankelijk van de oprichtingsdatum of van de datum waarop de ondernemer met zijn bedrijvigheid is begonnen, voorzover de betrokken omzetcijfers beschikbaar zijn.

4.9.2	De aanbesteder geeft in de aankondiging of in het selectiedocument aan welke referenties, genoemd in artikel 4.9.1, en andere bewijsstukken overgelegd dienen te worden.	De aanbesteder geeft in de aankondiging of in het selectiedocument aan welke referenties, genoemd in artikel 4.9.1, en andere bewijsstukken overgelegd dienen te worden.
4.9.3	Wanneer een ondernemer om gegronde redenen niet in staat is de door de aanbesteder gevraagde referenties over te leggen, kan hij zijn economische en financiële draagkracht aantonen met andere bescheiden die de aanbesteder geschikt acht.	Wanneer een ondernemer om gegronde redenen niet in staat is de door de aanbesteder gevraagde referenties over te leggen, kan hij zijn economische en financiële draagkracht aantonen met andere bescheiden die de aanbesteder geschikt acht.
4.9.4	Een ondernemer kan zich beroepen op de draagkracht van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. Een ondernemer toont in dat geval bij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen van die natuurlijke personen of rechtspersonen.	Een ondernemer kan zich beroepen op de draagkracht van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. Een ondernemer toont in dat geval bij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen van die natuurlijke personen of rechtspersonen.
4.9.5	Onder dezelfde voorwaarden als bedoeld in artikel 4.9.4 kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de draagkracht van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.	Onder dezelfde voorwaarden als bedoeld in artikel 4.9.4 kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de draagkracht van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen. Toelichting

4.10	*Technische bekwaamheid*	*Technische bekwaamheid*
4.10.1	Ondernemers kunnen hun technische bekwaamheid op een of meer van de volgende manieren, afhankelijk van de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de werken aantonen: a. aan de hand van een lijst van de werken die de afgelopen 5 jaar zijn verricht, welke lijst vergezeld gaat van certificaten die bewijzen dat de belangrijkste werken naar behoren zijn uitgevoerd en waarin het bedrag van de werken, de plaats en het tijdstip waarop ze zijn uitgevoerd vermeld wordt, en waarin wordt aangegeven of de werken volgens de regels der kunst zijn uitgevoerd en tot een goed einde zijn gebracht en die door de bevoegde instantie rechtstreeks aan de aanbesteder worden toegezonden; b. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole en van die welke de ondernemer ter beschikking zullen staan om de werken uit te voeren; c. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de leiding van de werken zijn belast; d. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht; e. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar; f. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt.	Ondernemers kunnen hun technische bekwaamheid op een of meer van de volgende manieren, afhankelijk van de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de werken aantonen: a. aan de hand van een lijst van de werken die de afgelopen 5 jaar zijn verricht, welke lijst vergezeld gaat van certificaten die bewijzen dat de belangrijkste werken naar behoren zijn uitgevoerd en waarin het bedrag van de werken, de plaats en het tijdstip waarop ze zijn uitgevoerd vermeld wordt, en waarin wordt aangegeven of de werken volgens de regels der kunst zijn uitgevoerd en tot een goed einde zijn gebracht en die door de bevoegde instantie rechtstreeks aan de aanbesteder worden toegezonden; b. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole en van die welke de ondernemer ter beschikking zullen staan om de werken uit te voeren; c. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de leiding van de werken zijn belast; d. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht; e. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar; f. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt.
4.10.2	De aanbesteder geeft in de aankondiging of in het selectiedocument aan welke van de referenties, genoemd in artikel 4.10.1, hij verlangt.	De aanbesteder geeft in de aankondiging of in het selectiedocument aan welke van de referenties, genoemd in artikel 4.10.1, hij verlangt.

4.10.3	Een ondernemer kan zich beroepen op de bekwaamheid van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. In dat geval toont hij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen.	Een ondernemer kan zich beroepen op de bekwaamheid van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. In dat geval toont hij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen.
4.10.4	Onder de voorwaarden, genoemd in het derde lid, kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de bekwaamheid van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.	Onder de voorwaarden, genoemd in het derde lid, kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de bekwaamheid van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen. Toelichting
4.11	***Kwaliteitsbewaking***	***Kwaliteitsbewaking***
4.11.1	Indien de aanbesteder de overlegging verlangt van door onafhankelijke instanties opgestelde verklaringen dat de ondernemer aan bepaalde kwaliteitsnormen voldoet, verwijst hij naar kwaliteitsbewakingsregelingen die op de Europese normenreeksen op dit terrein zijn gebaseerd en die zijn gecertificeerd door instanties die voldoen aan de Europese normenreeks voor certificering.	Indien de aanbesteder de overlegging verlangt van door onafhankelijke instanties opgestelde verklaringen dat de ondernemer aan bepaalde kwaliteitsnormen voldoet, verwijst hij naar kwaliteitsbewakingsregelingen die op de Europese normenreeksen op dit terrein zijn gebaseerd en die zijn gecertificeerd door instanties die voldoen aan de Europese normenreeks voor certificering.
4.11.2	De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. De aanbesteder aanvaardt eveneens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van de kwaliteitsbewaking van ondernemers.	De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. De aanbesteder aanvaardt eveneens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van de kwaliteitsbewaking van ondernemers. Toelichting
4.12	***Normen inzake milieubeheer***	***Normen inzake milieubeheer***
4.12.1	Indien de aanbesteder in de gevallen, bedoeld in artikel 4.10.1, onderdeel d, de overlegging verlangt van een door onafhankelijke instanties opgestelde verklaring dat de ondernemer aan bepaalde normen inzake milieubeheer voldoet, verwijst hij naar het communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem of naar normen inzake milieubeheer die gebaseerd zijn op de desbetreffende Europese of internationale normen die gecertificeerd zijn door erkende organisaties of organisaties die beantwoorden of aan de relevante Europese of internationale normen voor certificatie.	Indien de aanbesteder in de gevallen, bedoeld in artikel 4.10.1, onderdeel d, de overlegging verlangt van een door onafhankelijke instanties opgestelde verklaring dat de ondernemer aan bepaalde normen inzake milieubeheer voldoet, verwijst hij naar het communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem of naar normen inzake milieubeheer die gebaseerd zijn op de desbetreffende Europese of internationale normen die gecertificeerd zijn door erkende organisaties of organisaties die beantwoorden of aan de relevante Europese of internationale normen voor certificatie.

4.12.2	De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. Hij aanvaardt tevens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van milieubeheer die de ondernemers overleggen.	De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. Hij aanvaardt tevens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van milieubeheer die de ondernemers overleggen. Toelichting
4.13	***Certificering en bewijs van inschrijving op een lijst van erkende aannemingsbedrijven***	***Certificering en bewijs van inschrijving op een lijst van erkende aannemingsbedrijven***
4.13.1	De ondernemers die op een officiële lijst zijn opgenomen of in het bezit zijn van een certificaat, kunnen bij een opdracht een door de bevoegde autoriteit afgegeven bewijs van inschrijving of het door de bevoegde certificeringsinstelling afgegeven certificaat aan de aanbesteder overleggen. Op dit bewijs of dit certificaat worden de referenties vermeld op grond waarvan de inschrijving op de lijst of de certificering mogelijk was, en de classificatie op deze lijst.	De ondernemers die op een officiële lijst zijn opgenomen of in het bezit zijn van een certificaat, kunnen bij een opdracht een door de bevoegde autoriteit afgegeven bewijs van inschrijving of het door de bevoegde certificeringsinstelling afgegeven certificaat aan de aanbesteder overleggen. Op dit bewijs of dit certificaat worden de referenties vermeld op grond waarvan de inschrijving op de lijst of de certificering mogelijk was, en de classificatie op deze lijst.
4.13.2	De door de bevoegde autoriteit in een andere lidstaat waarin de ondernemer is gevestigd, bevestigde opneming op een officiële lijst of het door de certificeringsinstelling afgegeven certificaat vormt voor de aanbesteder een vermoeden van geschiktheid met betrekking tot de eisen genoemd in - artikel 4.8.2, - artikel 4.8.4, onderdelen a tot en met d en g, - artikel 4.9.1, onderdelen b en c, - artikel 4.10.1, onderdelen a, b, c, e en f, en - artikel 4.20.3.	De door de bevoegde autoriteit in een andere lidstaat waarin de ondernemer is gevestigd, bevestigde opneming op een officiële lijst of het door de certificeringsinstelling afgegeven certificaat vormt voor de aanbesteder een vermoeden van geschiktheid met betrekking tot de eisen genoemd in - artikel 4.8.2, - artikel 4.8.4, onderdelen a tot en met d en g, - artikel 4.9.1, onderdelen b en c, - artikel 4.10.1, onderdelen a, b, c, e en f, en - artikel 4.20.
4.13.3	De aanbesteder kan de gegevens die uit de opneming op een officiële lijst of de certificering kunnen worden afgeleid, alleen gemotiveerd ter discussie stellen, met dien verstande dat met betrekking tot de betaling van socialezekerheidsbijdragen en belastingen en heffingen van een ingeschreven ondernemer bij een opdracht een aanvullende verklaring kan worden verlangd.	De aanbesteder kan de gegevens die uit de opneming op een officiële lijst of de certificering kunnen worden afgeleid, alleen gemotiveerd ter discussie stellen, met dien verstande dat met betrekking tot de betaling van socialezekerheidsbijdragen en belastingen en heffingen van een ingeschreven ondernemer bij een opdracht een aanvullende verklaring kan worden verlangd.
4.13.4	De aanbesteder mag de opneming op een lijst of certificering niet aan ondernemers uit andere lidstaten voorschrijven als voorwaarde voor deelneming aan een opdracht.	De aanbesteder mag de opneming op een lijst of certificering niet aan ondernemers uit andere lidstaten voorschrijven als voorwaarde voor deelneming aan een opdracht. Toelichting

4.14	***Aanvulling van getuigschriften en bescheiden***	***Aanvulling van getuigschriften en bescheiden***
4.14.1	De aanbesteder kan verlangen dat de ondernemers de uit hoofde van de artikelen 4.8 tot en met 4.13 overgelegde verklaringen en bescheiden aanvullen of nader toelichten.	De aanbesteder kan verlangen dat de ondernemers de uit hoofde van de artikelen 4.8 tot en met 4.13 overgelegde verklaringen en bescheiden aanvullen of nader toelichten. Toelichting
4.15	***Bewijsstukken en eigen verklaringen***	***Bewijsstukken en eigen verklaringen***
4.15.1	In plaats van de bewijsstukken, bedoeld in de artikelen 4.8 tot en met 4.14, kan de aanbesteder op onderdelen het indienen van een eigen verklaring toestaan. Indien de aanbesteder deze mogelijkheid biedt, geeft hij in de aankondiging of in het selectiedocument aan: a. voor welke eisen de gegadigden vooralsnog kunnen volstaan met een eigen verklaring, en b. de termijn waarbinnen de stukken, bedoeld in artikel 4.15.3, uiterlijk door de aanbesteder moeten zijn ontvangen, te rekenen vanaf de verzenddatum van het verzoek.	In plaats van de bewijsstukken, bedoeld in de artikelen 4.8 tot en met 4.14, kan de aanbesteder op onderdelen het indienen van een eigen verklaring toestaan. Indien de aanbesteder deze mogelijkheid biedt, geeft hij in de aankondiging of in het selectiedocument aan: a. voor welke eisen de gegadigden vooralsnog kunnen volstaan met een eigen verklaring, en b. de termijn waarbinnen de stukken, bedoeld in artikel 4.15.3, uiterlijk door de aanbesteder moeten zijn ontvangen, te rekenen vanaf de verzenddatum van het verzoek.
4.15.2	Met een eigen verklaring geeft de gegadigde aan dat hij voldoet aan de voorwaarden voor het verkrijgen van de desbetreffende bewijsstukken en dat hij in staat is deze binnen de door de aanbesteder aangegeven termijn over te leggen.	Met een eigen verklaring geeft de gegadigde aan dat hij voldoet aan de voorwaarden voor het verkrijgen van de desbetreffende bewijsstukken en dat hij in staat is deze binnen de door de aanbesteder aangegeven termijn over te leggen.
4.15.3	Alvorens de aanbesteder een uitnodiging tot deelneming aan de dialoog verzendt, verzekert hij zich van de geschiktheid van de op grond van eigen verklaringen geselecteerde gegadigden. De aanbesteder kan de desbetreffende gegadigden verzoeken om onderbouwing van de inhoud van hun eigen verklaring en geeft daarbij aan welke bewijsstukken moeten worden overgelegd.	Alvorens de aanbesteder een uitnodiging tot deelneming aan de dialoog verzendt, verzekert hij zich van de geschiktheid van de op grond van eigen verklaringen geselecteerde gegadigden. De aanbesteder kan de desbetreffende gegadigden verzoeken om onderbouwing van de inhoud van hun eigen verklaring en geeft daarbij aan welke bewijsstukken moeten worden overgelegd.

4.15.4	Indien de aanbesteder bewijsstukken als bedoeld in de artikelen 4.8 tot en met 4.14 niet binnen de daartoe gestelde termijn heeft ontvangen, komt de gegadigde niet in aanmerking voor deelneming aan de dialoog. In het geval van een gebrek dat eenvoudig te herstellen is, stelt de aanbesteder de betrokken gegadigde in de gelegenheid om binnen een termijn van twee werkdagen, te rekenen vanaf de dag van verzending van een verzoek daartoe, het gebrek te herstellen. De aanbesteder verzendt het verzoek per fax of elektronisch bericht.	Indien de aanbesteder bewijsstukken als bedoeld in de artikelen 4.8 tot en met 4.14 niet binnen de daartoe gestelde termijn heeft ontvangen, komt de gegadigde niet in aanmerking voor deelneming aan de dialoog. In het geval van een gebrek dat eenvoudig te herstellen is, stelt de aanbesteder de betrokken gegadigde in de gelegenheid om binnen een termijn van twee werkdagen, te rekenen vanaf de dag van verzending van een verzoek daartoe, het gebrek te herstellen. De aanbesteder verzendt het verzoek per fax of elektronisch bericht. Toelichting
4.16	***Uitnodiging tot deelneming aan de dialoog***	***Uitnodiging tot deelneming aan de dialoog***
4.16.1	Tenzij de aanbesteder besluit geen van de gegadigden een uitnodiging tot deelneming aan de dialoog te zenden, nodigt hij de gegadigden die voldoen aan de eisen, bedoeld in de artikelen 4.8 tot en met 4.13, uit tot deelneming aan de dialoog. Het aantal tot deelneming aan de dialoog uit te nodigen gegadigden kan zijn gelimiteerd op de wijze als beschreven in artikel 4.1.	Tenzij de aanbesteder besluit geen van de gegadigden een uitnodiging tot deelneming aan de dialoog te zenden, nodigt hij de gegadigden die voldoen aan de eisen, bedoeld in de artikelen 4.8 tot en met 4.13, uit tot deelneming aan de dialoog. Het aantal tot deelneming aan de dialoog uit te nodigen gegadigden kan zijn gelimiteerd op de wijze als beschreven in artikel 4.1.
4.16.2	Wanneer het aantal gegadigden dat voldoet aan de eisen lager is dan het minimumaantal kan de aanbesteder de procedure voortzetten door de gegadigde of gegadigden uit te nodigen die aan de minimumeisen voldoen. De aanbesteder neemt in dit geval geen ondernemers in aanmerking die niet om deelneming hebben verzocht, noch neemt hij gegadigden in aanmerking die niet aan de minimumeisen voldoen.	Wanneer het aantal gegadigden dat voldoet aan de eisen lager is dan het minimumaantal kan de aanbesteder de procedure voortzetten door de gegadigde of gegadigden uit te nodigen die aan de minimumeisen voldoen. De aanbesteder neemt in dit geval geen ondernemers in aanmerking die niet om deelneming hebben verzocht, noch neemt hij gegadigden in aanmerking die niet aan de minimumeisen voldoen.
4.16.3	In de uitnodiging tot deelneming aan de dialoog neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op: a. een verwijzing naar de aankondiging, b. de datum en het adres van de eerste raadpleging, c. de te gebruiken taal of talen, en d. het relatieve gewicht van de gunningscriteria van de opdracht of, in voorkomend geval, de afnemende volgorde van belangrijkheid van de criteria, indien deze niet in de aankondiging of het beschrijvend document is vermeld.	In de uitnodiging tot deelneming aan de dialoog neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op: a. een verwijzing naar de aankondiging, b. de datum en het adres van de eerste raadpleging, c. de te gebruiken taal of talen, en d. het relatieve gewicht van de gunningscriteria van de opdracht of, in voorkomend geval, de afnemende volgorde van belangrijkheid van de criteria, indien deze niet in de aankondiging of het beschrijvend document is vermeld.

4.16.4	De uitnodiging tot deelneming aan de dialoog bevat ten minste: a. een exemplaar van het beschrijvend document en van alle aanvullende stukken, b. de vermelding van de toegang tot het beschrijvend document en tot de andere hiervoor vermelde stukken, wanneer deze rechtstreeks langs elektronische weg toegankelijk zijn of, c. het adres van de instantie waar het beschrijvend document of de aanvullende stukken kunnen worden aangevraagd en de uiterste datum voor deze aanvraag, wanneer deze stukken niet bij de aanbesteder kunnen worden aangevraagd. Deze instantie zendt de documentatie onmiddellijk na ontvangst van de aanvraag aan de ondernemers toe.	De uitnodiging tot deelneming aan de dialoog bevat ten minste: a. een exemplaar van het beschrijvend document en van alle aanvullende stukken, b. de vermelding van de toegang tot het beschrijvend document en tot de andere hiervoor vermelde stukken, wanneer deze rechtstreeks langs elektronische weg toegankelijk zijn of, c. het adres van de instantie waar het beschrijvend document of de aanvullende stukken kunnen worden aangevraagd en de uiterste datum voor deze aanvraag, wanneer deze stukken niet bij de aanbesteder kunnen worden aangevraagd. Deze instantie zendt de documentatie onmiddellijk na ontvangst van de aanvraag aan de ondernemers toe.
4.16.5	De aanbesteder nodigt de uitgekozen gegadigden gelijktijdig schriftelijk uit tot deelneming aan de dialoog.	De aanbesteder nodigt de uitgekozen gegadigden gelijktijdig schriftelijk uit tot deelneming aan de dialoog.
4.16.6	De aanbesteder deelt, gelijktijdig met de uitnodigingen, een niet gekozen gegadigde schriftelijk mee dat hij niet wordt uitgenodigd.	De aanbesteder deelt, gelijktijdig met de uitnodigingen, een niet gekozen gegadigde schriftelijk mee dat hij niet wordt uitgenodigd.
4.16.7	Een niet gekozen gegadigde kan de aanbesteder schriftelijk verzoeken in kennis te worden gesteld van de redenen die ertoe hebben geleid dat hij niet is uitgenodigd. De aanbesteder deelt zo spoedig mogelijk, maar in elk geval binnen 15 dagen na ontvangst van dit verzoek, aan de verzoeker schriftelijk deze redenen mee.	Een niet gekozen gegadigde kan de aanbesteder schriftelijk verzoeken in kennis te worden gesteld van de redenen die ertoe hebben geleid dat hij niet is uitgenodigd. De aanbesteder deelt zo spoedig mogelijk, maar in elk geval binnen 15 dagen na ontvangst van dit verzoek, aan de verzoeker schriftelijk deze redenen mee. Toelichting
4.17	***Gunningscriteria***	***Gunningscriteria***
4.17.1	De gunning van de opdracht geschiedt op basis van het criterium van de economisch meest voordelige inschrijving.	De gunning van de opdracht geschiedt op basis van het criterium van de economisch meest voordelige inschrijving.
4.17.2	De aanbesteder specificeert in de aankondiging, het beschrijvend document of de uitnodiging tot deelneming aan de dialoog, het relatieve gewicht van elk van de door hem gekozen criteria voor de bepaling van de economisch meest voordelige inschrijving. Dit gewicht kan worden uitgedrukt door middel van een marge met een passend verschil tussen minimum en maximum. Wanneer volgens de aanbesteder om aantoonbare redenen geen weging mogelijk is, vermeldt de aanbesteder de criteria in afnemende volgorde van belangrijkheid.	De aanbesteder specificeert in de aankondiging, het beschrijvend document of de uitnodiging tot deelneming aan de dialoog, het relatieve gewicht van elk van de door hem gekozen criteria voor de bepaling van de economisch meest voordelige inschrijving. Dit gewicht kan worden uitgedrukt door middel van een marge met een passend verschil tussen minimum en maximum. Wanneer volgens de aanbesteder om aantoonbare redenen geen weging mogelijk is, vermeldt de aanbesteder de criteria in afnemende volgorde van belangrijkheid. Toelichting

4.18	***Dialoog***	***Dialoog***
4.18.1	De aanbesteder opent met de overeenkomstig de artikelen 4.8 tot en met 4.12 geselecteerde gegadigden een dialoog met het doel te bepalen welke middelen geschikt zijn om zo goed mogelijk aan de behoeften van de aanbesteder te voldoen.	De aanbesteder opent met de overeenkomstig de artikelen 4.8 tot en met 4.12 geselecteerde gegadigden een dialoog met het doel te bepalen welke middelen geschikt zijn om zo goed mogelijk aan de behoeften van de aanbesteder te voldoen.
4.18.2	Tijdens de dialoog kan de aanbesteder met de deelnemers aan de dialoog alle aspecten van de opdracht bespreken.	Tijdens de dialoog kan de aanbesteder met de deelnemers aan de dialoog alle aspecten van de opdracht bespreken.
4.18.3	Tijdens de dialoog waarborgt de aanbesteder de gelijke behandeling van alle deelnemers aan de dialoog en verstrekt hij geen informatie die sommige deelnemers aan de dialoog kan bevoordelen boven andere.	Tijdens de dialoog waarborgt de aanbesteder de gelijke behandeling van alle deelnemers aan de dialoog en verstrekt hij geen informatie die sommige deelnemers aan de dialoog kan bevoordelen boven andere.
4.18.4	De aanbesteder maakt van de dialoog met iedere deelnemer een afzonderlijk proces-verbaal op dat door beide partijen wordt ondertekend. De aanbesteder verstrekt de desbetreffende deelnemer aan de dialoog een afschrift van het proces-verbaal.	De aanbesteder maakt van de dialoog met iedere deelnemer een afzonderlijk proces-verbaal op dat door beide partijen wordt ondertekend. De aanbesteder verstrekt de desbetreffende deelnemer aan de dialoog een afschrift van het proces-verbaal.
4.18.5	De aanbesteder deelt de voorgestelde oplossingen of andere door een deelnemer aan de dialoog verstrekte vertrouwelijke inlichtingen niet aan de andere deelnemers mee zonder de instemming van eerstgenoemde deelnemer.	De aanbesteder deelt de voorgestelde oplossingen of andere door een deelnemer aan de dialoog verstrekte vertrouwelijke inlichtingen niet aan de andere deelnemers mee zonder de instemming van eerstgenoemde deelnemer.
4.18.6	De aanbesteder zet de dialoog voort totdat hij, zo nodig na vergelijking, kan aangeven welke oplossing of oplossingen aan zijn behoeften kunnen voldoen.	De aanbesteder zet de dialoog voort totdat hij, zo nodig na vergelijking, kan aangeven welke oplossing of oplossingen aan zijn behoeften kunnen voldoen. Toelichting

4.19	***Uitnodiging tot inschrijving***	***Uitnodiging tot inschrijving***
4.19.1	Nadat de aanbesteder de dialoog heeft beëindigd en de deelnemers daarvan op de hoogte heeft gesteld, verzoekt hij de deelnemers om hun definitieve inschrijvingen in te dienen op basis van de tijdens de dialoog voorgelegde en gespecificeerde oplossingen. Indien de aanbesteder een deelnemer verzoekt om in te schrijven op een of meer oplossingen die niet of niet geheel van hem afkomstig zijn, laat hij de uitnodiging vergezeld gaan van de specificaties van deze oplossing of oplossingen.	Nadat de aanbesteder de dialoog heeft beëindigd en de deelnemers daarvan op de hoogte heeft gesteld, verzoekt hij de deelnemers om hun definitieve inschrijvingen in te dienen op basis van de tijdens de dialoog voorgelegde en gespecificeerde oplossingen. Indien de aanbesteder een deelnemer verzoekt om in te schrijven op een of meer oplossingen die niet of niet geheel van hem afkomstig zijn, laat hij de uitnodiging vergezeld gaan van de specificaties van deze oplossing of oplossingen.

4.19.2	Wanneer het aantal gegadigden na afsluiting van de dialoog lager is dan het minimumaantal, bedoeld in artikel 4.1, kan de aanbesteder de procedure voortzetten door de overgebleven gegadigde of gegadigden uit te nodigen.	Wanneer het aantal gegadigden na afsluiting van de dialoog lager is dan het minimumaantal, bedoeld in artikel 4.1, kan de aanbesteder de procedure voortzetten door de overgebleven gegadigde of gegadigden uit te nodigen.
4.19.3	De aanbesteder nodigt de uitgekozen gegadigden gelijktijdig schriftelijk uit tot inschrijving.	De aanbesteder nodigt de uitgekozen gegadigden gelijktijdig schriftelijk uit tot inschrijving.
4.19.4	De aanbesteder vermeldt in de uitnodiging tot inschrijving de uiterste datum en het uiterste tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen, het adres waar deze kunnen worden ingediend en de taal of talen waarin zij dienen te worden gesteld.	De aanbesteder vermeldt in de uitnodiging tot inschrijving de uiterste datum en het uiterste tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen, het adres waar deze kunnen worden ingediend en de taal of talen waarin zij dienen te worden gesteld.
4.19.5	De uitnodiging tot inschrijving gaat vergezeld van het proces-verbaal of de processen-verbaal van de dialoog met de desbetreffende gegadigde.	De uitnodiging tot inschrijving gaat vergezeld van het proces-verbaal of de processen-verbaal van de dialoog met de desbetreffende gegadigde. Toelichting
4.20	***Inschrijving***	***Inschrijving***
4.20.1	De aanbesteding geschiedt bij inschrijving. De inschrijver voorziet er in dat de inschrijving alle vereiste en noodzakelijke elementen voor de uitvoering van het project bevat.	De aanbesteding geschiedt bij inschrijving. De inschrijver voorziet er in dat de inschrijving alle vereiste en noodzakelijke elementen voor de uitvoering van het project bevat.
4.20.2	Elke inschrijving dient te zijn voorzien van een inschrijvingsbiljet dat is ondertekend door de inschrijver en is ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model G.	Elke inschrijving dient te zijn voorzien van een inschrijvingsbiljet dat is ondertekend door de inschrijver en is ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model G.
4.20.3	Een ondernemer die aan een opdracht wenst deel te nemen, kan door de aanbesteder worden verzocht aan te tonen dat hij volgens de voorschriften van de lidstaat waar hij is gevestigd, in het beroepsregister of in het handelsregister is ingeschreven, of een verklaring onder ede of een attest te verstrekken.	Een ondernemer die aan een opdracht wenst deel te nemen, kan door de aanbesteder worden verzocht aan te tonen dat hij volgens de voorschriften van de lidstaat waar hij is gevestigd, in het beroepsregister of in het handelsregister is ingeschreven, of een verklaring onder ede of een attest te verstrekken.
4.20.4	De inschrijver vermeldt op het inschrijvingsbiljet op welke opdracht de inschrijving betrekking heeft, alsmede, in geval van verdeling van de opdracht in percelen, op welk perceel of op welke combinatie van percelen.	De inschrijver vermeldt op het inschrijvingsbiljet op welke opdracht de inschrijving betrekking heeft, alsmede, in geval van verdeling van de opdracht in percelen, op welk perceel of op welke combinatie van percelen.

4.20.5	Wanneer de opdracht in percelen is verdeeld en de aanbesteder in de aankondiging heeft vermeld dat een inschrijver op meerdere percelen in kan schrijven, moet voor elke inschrijving een afzonderlijk inschrijvingsbiljet met de daarbij behorende bescheiden worden ingeleverd.	Wanneer de opdracht in percelen is verdeeld en de aanbesteder in de aankondiging heeft vermeld dat een inschrijver op meerdere percelen in kan schrijven, moet voor elke inschrijving een afzonderlijk inschrijvingsbiljet met de daarbij behorende bescheiden worden ingeleverd.
4.20.6	De inschrijver dient zijn inschrijving in op het in de aankondiging vermelde inschrijvingsadres. De aanbesteder bewaart de inschrijvingen op een plaats die slechts voor bevoegden toegankelijk is.	De inschrijver dient zijn inschrijving in op het in de aankondiging vermelde inschrijvingsadres. De aanbesteder bewaart de inschrijvingen op een plaats die slechts voor bevoegden toegankelijk is.
4.20.7	Een inschrijving is slechts geldig indien het inschrijvingsbiljet en alle gegevens die nodig zijn voor de beoordeling van de inschrijving uiterlijk op het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen zijn ingediend.	Een inschrijving is slechts geldig indien het inschrijvingsbiljet en alle gegevens die nodig zijn voor de beoordeling van de inschrijving uiterlijk op het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen zijn ingediend.
4.20.8	Een inschrijver kan tot het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen door middel van een duidelijke, ondertekende verklaring, waarmee op dezelfde wijze dient te worden gehandeld als met de inschrijving, zijn inschrijving intrekken. De aanbesteder is niet verplicht de ingetrokken inschrijving te retourneren.	Een inschrijver kan tot het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen door middel van een duidelijke, ondertekende verklaring, waarmee op dezelfde wijze dient te worden gehandeld als met de inschrijving, zijn inschrijving intrekken. De aanbesteder is niet verplicht de ingetrokken inschrijving te retourneren. Toelichting
4.21	***Gezamenlijke inschrijving***	***Gezamenlijke inschrijving***
4.21.1	De aanbesteder verlangt voor de indiening van een inschrijving of een verzoek tot deelneming van een samenwerkingsverband van ondernemers niet dat het een bepaalde rechtsvorm heeft. De aanbesteder kan uitsluitend van het samenwerkingsverband waaraan de opdracht wordt gegund, eisen dat het een bepaalde rechtsvorm aanneemt, mits dit voor de goede uitvoering van de opdracht nodig is.	De aanbesteder verlangt voor de indiening van een inschrijving of een verzoek tot deelneming van een samenwerkingsverband van ondernemers niet dat het een bepaalde rechtsvorm heeft. De aanbesteder kan uitsluitend van het samenwerkingsverband waaraan de opdracht wordt gegund, eisen dat het een bepaalde rechtsvorm aanneemt, mits dit voor de goede uitvoering van de opdracht nodig is.
4.21.2	Indien een samenwerkingsverband van ondernemers inschrijft, vermelden de ondernemers op het inschrijvingsbiljet de ondernemer die hen in alle opzichten vertegenwoordigt in het kader van de inschrijving en de uitvoering van het werk.	Indien een samenwerkingsverband van ondernemers inschrijft, vermelden de ondernemers op het inschrijvingsbiljet de ondernemer die hen in alle opzichten vertegenwoordigt in het kader van de inschrijving en de uitvoering van het werk.
4.21.3	Tenzij de aanbesteder in de aankondiging anders bepaalt, zijn twee of meer ondernemers die gezamenlijk inschrijven hoofdelijk aansprakelijk voor de nakoming van alle uit de overeenkomst voortvloeiende verplichtingen.	Tenzij de aanbesteder in de aankondiging anders bepaalt, zijn twee of meer ondernemers die gezamenlijk inschrijven hoofdelijk aansprakelijk voor de nakoming van alle uit de overeenkomst voortvloeiende verplichtingen. Toelichting

4.22	***Inlichtingen over eventuele onderaanneming***	***Inlichtingen over eventuele onderaanneming***
4.22.1	In de aankondiging, het selectiedocument, de uitnodiging tot inschrijving of het beschrijvend document kan de aanbesteder een inschrijver verzoeken om in zijn inschrijving aan te geven welk gedeelte van de opdracht hij voornemens is aan derden in onderaanneming te geven en welke onderaannemers hij voorstelt. Deze opgave laat de aansprakelijkheid van de hoofdaannemer onverlet.	In de aankondiging, het selectiedocument, de uitnodiging tot inschrijving of het beschrijvend document kan de aanbesteder een inschrijver verzoeken om in zijn inschrijving aan te geven welk gedeelte van de opdracht hij voornemens is aan derden in onderaanneming te geven en welke onderaannemers hij voorstelt. Deze opgave laat de aansprakelijkheid van de hoofdaannemer onverlet. Toelichting
4.23	***Varianten van de inschrijver***	***Varianten van de inschrijver***
4.23.1	Inschrijving met varianten op oplossingen is niet toegestaan.	Inschrijving met varianten op oplossingen is niet toegestaan. Toelichting
4.24	***Termijn van gestanddoening***	***Termijn van gestanddoening***
4.24.1	De inschrijver moet zijn inschrijving gestand doen gedurende 45 dagen na de dag waarop de aanbesteding heeft plaatsgevonden of, in voorkomend geval, de dag waarop de elektronische veiling is afgerond, tenzij in de aankondiging of het beschrijvend document een andere termijn is gesteld.	De inschrijver moet zijn inschrijving gestand doen gedurende 45 dagen na de dag waarop de aanbesteding heeft plaatsgevonden of, in voorkomend geval, de dag waarop de elektronische veiling is afgerond, tenzij in de aankondiging of het beschrijvend document een andere termijn is gesteld.
4.24.2	De aanbesteder kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Het verzoek tot verlenging van de termijn van gestanddoening wordt niet gedaan aan de inschrijver die naar het oordeel van de aanbesteder zeer waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor de opdracht. Aan een zodanig verzoek kan door de inschrijver geen aanspraak op de opdracht worden ontleend.	De aanbesteder kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Het verzoek tot verlenging van de termijn van gestanddoening wordt niet gedaan aan de inschrijver die naar het oordeel van de aanbesteder zeer waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor de opdracht. Aan een zodanig verzoek kan door de inschrijver geen aanspraak op de opdracht worden ontleend.
4.24.3	In het geval een kort geding als bedoeld in artikel 4.30.3 aanhangig is gemaakt, eindigt de termijn van gestanddoening 8 dagen na de dag waarop in eerste aanleg is beslist.	In het geval een kort geding als bedoeld in artikel 4.30.3 aanhangig is gemaakt, eindigt de termijn van gestanddoening 8 dagen na de dag waarop in eerste aanleg is beslist. Toelichting
4.25	***Aanbesteding***	***Aanbesteding***
4.25.1	De aanbesteder opent de inschrijvingen op het tijdstip van de aanbesteding.	De aanbesteder opent de inschrijvingen op het tijdstip van de aanbesteding.

4.25.2	Van het verloop van de aanbesteding wordt proces-verbaal opgemaakt volgens het in Deel II opgenomen Model H. Het proces-verbaal wordt ondertekend door de aanbesteder.	Van het verloop van de aanbesteding wordt proces-verbaal opgemaakt volgens het in Deel II opgenomen Model H. Het proces-verbaal wordt ondertekend door de aanbesteder.
4.25.3	Van de in het oog vallende onregelmatigheden in de inschrijvingen wordt melding gemaakt in het proces-verbaal.	Van de in het oog vallende onregelmatigheden in de inschrijvingen wordt melding gemaakt in het proces-verbaal.
4.25.4	Indien een bedrag zowel in cijfers als in letters is vermeld, geldt het bedrag in letters.	Indien een bedrag zowel in cijfers als in letters is vermeld, geldt het bedrag in letters.
4.25.5	Inschrijvers kunnen het proces-verbaal van aanbesteding inzien op het adres, genoemd in de aankondiging, of een afschrift hiervan verkrijgen.	Inschrijvers kunnen het proces-verbaal van aanbesteding inzien op het adres, genoemd in de aankondiging, of een afschrift hiervan verkrijgen. Toelichting
4.26	***Ongeldigheid van de inschrijving***	***Ongeldigheid van de inschrijving***
4.26.1	Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen, gesteld in dit reglement, de aankondiging, het selectiedocument, de uitnodiging tot deelneming aan de dialoog, het beschrijvend document of de uitnodiging tot inschrijving, is ongeldig.	Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen, gesteld in dit reglement, de aankondiging, het selectiedocument, de uitnodiging tot deelneming aan de dialoog, het beschrijvend document of de uitnodiging tot inschrijving, is ongeldig.
4.26.2	Een inschrijving waaraan andere voorwaarden zijn verbonden dan die waarover tijdens de dialoog overeenstemming is bereikt, is ongeldig.	Een inschrijving waaraan andere voorwaarden zijn verbonden dan die waarover tijdens de dialoog overeenstemming is bereikt, is ongeldig.
4.26.3	De inschrijver dient bij de inschrijving een verklaring over te leggen dat de inschrijving niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht. Deze verklaring, ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model K, dient ondertekend te zijn door een bestuurder die ter zake de inschrijver rechtsgeldig vertegenwoordigt. In het geval de inschrijver een samenwerkingsverband van ondernemers is, verstrekt de inschrijver een dergelijke verklaring van een bestuurder van iedere ondernemer. De inschrijving is ongeldig indien een vereiste verklaring ontbreekt of niet naar waarheid is ingevuld.	De inschrijver dient bij de inschrijving een verklaring over te leggen dat de inschrijving niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht. Deze verklaring, ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model K, dient ondertekend te zijn door een bestuurder die ter zake de inschrijver rechtsgeldig vertegenwoordigt. In het geval de inschrijver een samenwerkingsverband van ondernemers is, verstrekt de inschrijver een dergelijke verklaring van een bestuurder van iedere ondernemer. De inschrijving is ongeldig indien een vereiste verklaring ontbreekt of niet naar waarheid is ingevuld. Toelichting

4.27	***Verduidelijking van de inschrijving***	***Verduidelijking van de inschrijving***
4.27.1	De aanbesteder kan de inschrijver verzoeken om de inschrijving toe te lichten of nauwkeuriger te omschrijven.	De aanbesteder kan de inschrijver verzoeken om de inschrijving toe te lichten of nauwkeuriger te omschrijven.
4.27.2	Wanneer een verzoek als bedoeld in artikel 4.27.1 wordt gedaan, wijzigt de inschrijver de basiselementen van de inschrijving of de aanbesteding niet wezenlijk.	Wanneer een verzoek als bedoeld in artikel 4.27.1 wordt gedaan, wijzigt de inschrijver de basiselementen van de inschrijving of de aanbesteding niet wezenlijk. Toelichting
4.28	***Abnormaal lage inschrijving***	***Abnormaal lage inschrijving***
4.28.1	Indien een inschrijving is gedaan die in verhouding tot de te verrichten werken abnormaal laag lijkt, verzoekt de aanbesteder, voordat hij deze inschrijving kan afwijzen, schriftelijk om de door hem nodig geachte verduidelijkingen over de samenstelling van de inschrijving. De aanbesteder onderzoekt in overleg met de inschrijver de samenstelling aan de hand van de ontvangen toelichtingen.	Indien een inschrijving is gedaan die in verhouding tot de te verrichten werken abnormaal laag lijkt, verzoekt de aanbesteder, voordat hij deze inschrijving kan afwijzen, schriftelijk om de door hem nodig geachte verduidelijkingen over de samenstelling van de inschrijving. De aanbesteder onderzoekt in overleg met de inschrijver de samenstelling aan de hand van de ontvangen toelichtingen.
4.28.2	De verduidelijkingen kunnen in ieder geval verband houden met: a. de doelmatigheid van het bouwproces, b. de gekozen technische oplossingen of uitzonderlijk gunstige omstandigheden waarvan de inschrijver bij de uitvoering van de werken kan profiteren, c. de originaliteit van het ontwerp van de inschrijver, d. de naleving van de bepalingen inzake arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden die gelden op de plaats waar de opdracht wordt uitgevoerd, of e. de eventuele ontvangst van staatssteun door de inschrijver.	De verduidelijkingen kunnen in ieder geval verband houden met: a. de doelmatigheid van het bouwproces, b. de gekozen technische oplossingen of uitzonderlijk gunstige omstandigheden waarvan de inschrijver bij de uitvoering van de werken kan profiteren, c. de originaliteit van het ontwerp van de inschrijver, d. de naleving van de bepalingen inzake arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden die gelden op de plaats waar de opdracht wordt uitgevoerd, of e. de eventuele ontvangst van staatssteun door de inschrijver.
4.28.3	Wanneer de aanbesteder constateert dat een inschrijving abnormaal laag is omdat de inschrijver staatssteun heeft gekregen, kan de inschrijving op die grond worden afgewezen, wanneer de inschrijver desgevraagd niet binnen een door de aanbesteder bepaalde voldoende lange termijn kan aantonen dat de betrokken steun niet in strijd met de artikelen 87 en 88 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap is toegekend.	Wanneer de aanbesteder constateert dat een inschrijving abnormaal laag is omdat de inschrijver staatssteun heeft gekregen, kan de inschrijving op die grond worden afgewezen, wanneer de inschrijver desgevraagd niet binnen een door de aanbesteder bepaalde voldoende lange termijn kan aantonen dat de betrokken steun niet in strijd met de artikelen 87 en 88 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap is toegekend.

4.28.4	Wanneer de aanbesteder in een situatie als bedoeld in artikel 4.28.3 een inschrijving afwijst, stelt hij de Commissie daarvan in kennis.	Toelichting

4.29	***Gunningsbeslissing***	***Gunningsbeslissing***
4.29.1	De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te gunnen.	De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te gunnen.
4.29.2	De aanbesteder beoordeelt de ontvangen inschrijvingen op basis van de in de aankondiging of in het beschrijvend document vermelde gunningscriteria en bepaalt de economisch meest voordelige inschrijving.	De aanbesteder beoordeelt de ontvangen inschrijvingen op basis van de in de aankondiging of in het beschrijvend document vermelde gunningscriteria en bepaalt de economisch meest voordelige inschrijving.
4.29.3	De aanbesteder kan de inschrijver waarvan de inschrijving is beoordeeld als de economisch meest voordelige inschrijving, verzoeken aspecten van zijn inschrijving te verduidelijken of in de inschrijving opgenomen verbintenissen te bevestigen, op voorwaarde dat dit de inhoudelijke aspecten van de inschrijving of van de aankondiging ongewijzigd laat en niet leidt of dreigt te leiden tot concurrentievervalsing of discriminatie.	De aanbesteder kan de inschrijver waarvan de inschrijving is beoordeeld als de economisch meest voordelige inschrijving, verzoeken aspecten van zijn inschrijving te verduidelijken of in de inschrijving opgenomen verbintenissen te bevestigen, op voorwaarde dat dit de inhoudelijke aspecten van de inschrijving of van de aankondiging ongewijzigd laat en niet leidt of dreigt te leiden tot concurrentievervalsing of discriminatie.
4.29.4	Indien twee of meer inschrijvers gelijkelijk voor de opdracht in aanmerking komen, beslist het lot aan wie van hen het werk zal worden opgedragen. De desbetreffende inschrijvers worden er tijdig van in kennis gesteld, dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer en door wie de loting zal worden gehouden. Zij zijn bevoegd daarbij in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn.	Indien twee of meer inschrijvers gelijkelijk voor de opdracht in aanmerking komen, beslist het lot aan wie van hen het werk zal worden opgedragen. De desbetreffende inschrijvers worden er tijdig van in kennis gesteld, dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer en door wie de loting zal worden gehouden. Zij zijn bevoegd daarbij in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn.
4.29.5	In het geval de prijs van de economisch meest voordelige inschrijving hoger is dan de zorgvuldige raming van de aanbesteder, kan de aanbesteder deze inschrijving als onaanvaardbaar aanmerken en de procedure vervolgen met de onderhandelingsprocedure met voorafgaande aankondiging.	In het geval de prijs van de economisch meest voordelige inschrijving hoger is dan de zorgvuldige raming van de aanbesteder, kan de aanbesteder deze inschrijving als onaanvaardbaar aanmerken en de procedure vervolgen met de onderhandelingsprocedure met voorafgaande aankondiging.
4.29.6	De aanbesteder stelt de gegadigden en inschrijvers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk in kennis van de beslissingen die op grond van de artikelen 4.29.1 tot en met 4.29.5 zijn genomen inzake de gunning van de opdracht. Deze mededeling bevat ten minste de gronden van de gunningsbeslissing, waaronder de kenmerken en voordelen van de uitgekozen inschrijving, en van de naam van de begunstigde.	De aanbesteder stelt de gegadigden en inschrijvers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk in kennis van de beslissingen die op grond van de artikelen 4.29.1 tot en met 4.29.5 zijn genomen inzake de gunning van de opdracht. Deze mededeling bevat ten minste de gronden van de gunningsbeslissing, waaronder de kenmerken en voordelen van de uitgekozen inschrijving, en van de naam van de begunstigde.

4.29.7	De mededeling van de aanbesteder van een gunningsbeslissing houdt geen aanvaarding in als bedoeld in artikel 6:217, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, van een aanbod van een inschrijver.	De mededeling van de aanbesteder van een gunningsbeslissing houdt geen aanvaarding in als bedoeld in artikel 6:217, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, van een aanbod van een inschrijver.
4.29.8	Op schriftelijk verzoek van de betrokken partij stelt de aanbesteder iedere afgewezen inschrijver zo spoedig mogelijk, uiterlijk binnen 15 dagen na ontvangst van zijn verzoek, in kennis van de redenen voor de afwijzing van zijn inschrijving, inclusief de redenen voor zijn beslissing dat er geen gelijkwaardigheid voorhanden is of dat de werken niet aan de functionele en prestatie-eisen voldoen.	Op schriftelijk verzoek van de betrokken partij stelt de aanbesteder iedere afgewezen inschrijver zo spoedig mogelijk, uiterlijk binnen 15 dagen na ontvangst van zijn verzoek, in kennis van de redenen voor de afwijzing van zijn inschrijving, inclusief de redenen voor zijn beslissing dat er geen gelijkwaardigheid voorhanden is of dat de werken niet aan de functionele en prestatie-eisen voldoen.
4.29.9	In het geval de aanbesteder beslist om de opdracht niet te gunnen en eventueel de procedure opnieuw te beginnen, stelt hij de gegadigden en de inschrijvers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk in kennis van de redenen daartoe.	In het geval de aanbesteder beslist om de opdracht niet te gunnen en eventueel de procedure opnieuw te beginnen, stelt hij de gegadigden en de inschrijvers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk in kennis van de redenen daartoe.
4.29.10	De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gunning niet mee indien openbaarmaking van die gegevens: a. de toepassing van de wet in de weg zou staan, b. met het openbaar belang in strijd zou zijn, c. de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of d. afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen hen zou kunnen doen.	De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gunning niet mee indien openbaarmaking van die gegevens: a. de toepassing van de wet in de weg zou staan, b. met het openbaar belang in strijd zou zijn, c. de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of d. afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen hen zou kunnen doen. Toelichting
4.30	***Opdracht***	***Opdracht***
4.30.1	De aanbesteder gunt niet eerder een opdracht op basis van een gunningsbeslissing dan nadat een termijn van 15 dagen na verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 4.29.6, is verstreken.	De aanbesteder gunt niet eerder een opdracht op basis van een gunningsbeslissing dan nadat een termijn van 15 dagen na verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 4.29.6, is verstreken.
4.30.2	Van de termijn, genoemd in artikel 4.30.1, kan de aanbesteder slechts afwijken indien dit strikt noodzakelijk is wegens dwingende spoed als gevolg van gebeurtenissen die door de aanbesteder niet konden worden voorzien en die niet aan de aanbesteder te wijten zijn.	Van de termijn, genoemd in artikel 4.30.1, kan de aanbesteder slechts afwijken indien dit strikt noodzakelijk is wegens dwingende spoed als gevolg van gebeurtenissen die door de aanbesteder niet konden worden voorzien en die niet aan de aanbesteder te wijten zijn.

4.30.3 Indien binnen 15 dagen na verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 4.29.6, een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder, mag de aanbesteder niet overgaan tot gunning van de opdracht, voordat in kort geding vonnis is gewezen, tenzij een zwaarwegend belang onverwijlde gunning gebiedt.

Indien binnen 15 dagen na verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 4.29.6, een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder, mag de aanbesteder niet overgaan tot gunning van de opdracht, voordat in kort geding vonnis is gewezen, tenzij een zwaarwegend belang onverwijlde gunning gebiedt.

4.30.4 Voor de opdracht komen alleen inschrijvers in aanmerking die zowel op de dag van inschrijving als op de dag van opdrachtverlening voldoen aan de eisen die in de aankondiging, het selectiedocument of het beschrijvend document zijn vermeld.

Voor de opdracht komen alleen inschrijvers in aanmerking die zowel op de dag van inschrijving als op de dag van opdrachtverlening voldoen aan de eisen die in de aankondiging, het selectiedocument of het beschrijvend document zijn vermeld.

4.30.5 Indien de aanbesteder de opdracht gunt, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.

Indien de aanbesteder de opdracht gunt, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.

4.30.6 De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 4.30.5.

De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 4.30.5.

4.30.7 Tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de schriftelijke mededeling wordt aan de opdrachtnemer toegezonden een door of namens de opdrachtgever gewaarmerkt:

a. afschrift van zijn inschrijvingsbiljet met de eventuele staat van verrekenprijzen;
b. exemplaar van de beschrijving van de gekozen oplossing.

Tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de schriftelijke mededeling wordt aan de opdrachtnemer toegezonden een door of namens de opdrachtgever gewaarmerkt:

a. afschrift van zijn inschrijvingsbiljet met de eventuele staat van verrekenprijzen;
b. exemplaar van de beschrijving van de gekozen oplossing.

Toelichting

4.31 *Proces-verbaal van opdrachtverlening*

4.31.1 De aanbesteder stelt een proces-verbaal van de opdrachtverlening op dat ten minste het volgende bevat:

a. de naam en het adres van de aanbesteder, het voorwerp en de waarde van de opdracht,
b. de namen van de gekozen gegadigden, met motivering van die keuze,
c. de namen van de uitgesloten gegadigden en inschrijvers, met motivering van die uitsluiting,
d. de redenen voor de afwijzing van abnormaal laag bevonden inschrijvingen,
e. de naam van de begunstigde en de motivering voor de keuze van zijn inschrijving, en, indien bekend, het gedeelte van de opdracht dat de begunstigde voornemens is aan derden in onderaanneming te geven,
f. de omstandigheden, bedoeld in artikel 4.2, die de toepassing van deze procedure rechtvaardigen, en
g. de redenen waarom de aanbesteder besloten heeft de opdracht niet te gunnen.

Toelichting

4.32 *Aankondiging van een gegunde opdracht*

4.32.1 De aanbesteder die een opdracht heeft gegund, zendt het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen uiterlijk 48 dagen na de gunning van de opdracht een aankondiging betreffende de resultaten van de procedure toe. De aanbesteder gebruikt voor de aankondiging het in Deel II opgenomen Model C.

4.32.2 De aanbesteder kan bepaalde gegevens betreffende de gunning van de opdracht niet meedelen indien openbaarmaking van die gegevens de toepassing van het recht in de weg zou staan, met het openbaar belang in strijd zou zijn, de rechtmatige commerciële belangen van de ondernemers zou kunnen schaden, of afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen hen zou kunnen doen.

4.32.3 De aanbesteder maakt de aankondiging en de inhoud ervan niet openbaar vóór de datum waarop zij aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen is toegezonden.

4.32.4	De aanbesteder moet de verzenddatum van de aankondiging kunnen aantonen.	
4.32.5	De aanbesteder kan de aankondiging tevens in Nederland bekendmaken op een voor iedereen toegankelijk elektronisch medium, in de Staatscourant of in een landelijk verspreid vakblad.	
4.32.6	De aanbesteder waarborgt dat een bekendmaking van de aankondiging in Nederland geen andere informatie bevat dan de informatie in de aankondiging die aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen wordt toegezonden en dat in de bekendmaking de datum van toezending aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen wordt vermeld.	Toelichting

4.33	***Geschillen***	***Geschillen***
4.33.1	Ieder geschil tussen de bij de aanbestedingsprocedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de aanbestedingsprocedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, bij uitsluiting worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.	Ieder geschil tussen de bij de aanbestedingsprocedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de aanbestedingsprocedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, bij uitsluiting worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.
4.33.2	Een betrokkene die een geschil aanhangig wenst te maken, dient dit niet later dan 90 dagen na het ontstaan van dat geschil, doch in ieder geval niet later dan 90 dagen na de datum van de opdracht aanhangig te maken, tenzij het geschil voortvloeit uit een omstandigheid die eerst na verloop van die periode is gebleken. In dit laatste geval gaat de termijn van 90 dagen in op de dag dat de desbetreffende omstandigheid is gebleken.	Een betrokkene die een geschil aanhangig wenst te maken, dient dit niet later dan 90 dagen na het ontstaan van dat geschil, doch in ieder geval niet later dan 90 dagen na de datum van de opdracht aanhangig te maken, tenzij het geschil voortvloeit uit een omstandigheid die eerst na verloop van die periode is gebleken. In dit laatste geval gaat de termijn van 90 dagen in op de dag dat de desbetreffende omstandigheid is gebleken. Toelichting

5	ONDERHANDELINGSPROCEDURE MET VOORAFGAANDE AANKONDIGING EUROPEES	ONDERHANDELINGSPROCEDURE MET VOORAFGAANDE AANKONDIGING NATIONAAL
Artikel		
5.1	***Omschrijving***	***Omschrijving***
5.1.1	Een aanbesteding volgens de onderhandelingsprocedure met voorafgaande aankondiging is een aanbesteding die algemeen bekend wordt gemaakt en waaraan ondernemers mogen verzoeken deel te nemen, waarna de aanbesteder met door hem gekozen ondernemers overleg pleegt en door onderhandelingen met een of meer van hen de voorwaarden van de opdracht vaststelt.	Een aanbesteding volgens de onderhandelingsprocedure met voorafgaande aankondiging is een aanbesteding die algemeen bekend wordt gemaakt en waaraan ondernemers mogen verzoeken deel te nemen, waarna de aanbesteder met door hem gekozen ondernemers overleg pleegt en door onderhandelingen met een of meer van hen de voorwaarden van de opdracht vaststelt.
5.1.2	De aanbesteder kan het aantal geschikte gegadigden dat hij zal uitnodigen tot deelneming aan de onderhandelingen beperken. Het aantal tot deelneming uit te nodigen gegadigden moet in ieder geval groot genoeg zijn om een daadwerkelijke mededinging te waarborgen en dient ten minste drie te bedragen op voorwaarde dat er een voldoende aantal geschikte kandidaten is.	De aanbesteder kan het aantal geschikte gegadigden dat hij zal uitnodigen tot deelneming aan de onderhandelingen beperken. Het aantal tot deelneming uit te nodigen gegadigden moet in ieder geval groot genoeg zijn om een daadwerkelijke mededinging te waarborgen en dient ten minste drie te bedragen op voorwaarde dat er een voldoende aantal geschikte kandidaten is.
5.1.3	De aanbesteder stelt het minimumaantal en, in voorkomend geval, het maximumaantal gegadigden vast dat hij voornemens is uit te nodigen.	De aanbesteder stelt het minimumaantal en, in voorkomend geval, het maximumaantal gegadigden vast dat hij voornemens is uit te nodigen.
5.1.4	De aanbesteder bepaalt aan de hand van objectieve en niet-discriminerende criteria welke gegadigden hij uitnodigt. De aanbesteder kan daarbij gebruik maken van loting.	De aanbesteder bepaalt aan de hand van objectieve en niet-discriminerende criteria welke gegadigden hij uitnodigt. De aanbesteder kan daarbij gebruik maken van loting.
5.1.5	De aanbesteder kan bepalen dat de procedure in opeenvolgende fasen verloopt, zodat het aantal inschrijvingen waarover onderhandeld wordt, door toepassing van de gunningscriteria verminderd wordt. De aanbesteder waarborgt dat, voorzover er een voldoende aantal geschikte gegadigden is, het aantal inschrijvingen waarover moet worden onderhandeld in de slotfase zodanig is dat daadwerkelijke mededinging kan worden gegarandeerd.	De aanbesteder kan bepalen dat de procedure in opeenvolgende fasen verloopt, zodat het aantal inschrijvingen waarover onderhandeld wordt, door toepassing van de gunningscriteria verminderd wordt. De aanbesteder waarborgt dat, voorzover er een voldoende aantal geschikte gegadigden is, het aantal inschrijvingen waarover moet worden onderhandeld in de slotfase zodanig is dat daadwerkelijke mededinging kan worden gegarandeerd.

5.1.6 In het geval, bedoeld in artikel 5.2.1, onderdeel a, kan de aanbesteder de gunning van de opdracht vooraf laten gaan door een elektronische veiling, indien nauwkeurige specificaties voor de opdracht worden opgesteld. Onder een elektronische veiling wordt verstaan een zich herhalend elektronisch proces voor de presentatie van nieuwe, verlaagde prijzen of van nieuwe waarden voor bepaalde elementen van de inschrijvingen, dat plaatsvindt na de eerste volledige beoordeling van de inschrijvingen en dat klassering op basis van elektronische verwerking mogelijk maakt.

In het geval, bedoeld in artikel 5.2.1, onderdeel a, kan de aanbesteder de gunning van de opdracht vooraf laten gaan door een elektronische veiling, indien nauwkeurige specificaties voor de opdracht worden opgesteld. Onder een elektronische veiling wordt verstaan een zich herhalend elektronisch proces voor de presentatie van nieuwe, verlaagde prijzen of van nieuwe waarden voor bepaalde elementen van de inschrijvingen, dat plaatsvindt na de eerste volledige beoordeling van de inschrijvingen en dat klassering op basis van elektronische verwerking mogelijk maakt.

Toelichting

5.2 *Toepassingsmogelijkheden*

Toepassingsmogelijkheden

5.2.1 De aanbesteder kan in de volgende gevallen voor het plaatsen van zijn opdrachten gebruik maken van een procedure van gunning door onderhandelingen met voorafgaande aankondiging:

a. indien in het kader van een openbare of niet-openbare procedure, een concurrentiegerichte dialoog of een onderhandse procedure inschrijvingen zijn gedaan die onregelmatig zijn of indien inschrijvingen zijn gedaan die onaanvaardbaar zijn volgens de met de artikelen 4, 24, 25 en 27 en 44 tot en met 55 richtlijn nr. 2004/18/EG overeenstemmende nationale bepalingen, mits de oorspronkelijke voorwaarden van de opdracht niet wezenlijk worden gewijzigd,

b. in buitengewone gevallen, wanneer het werken betreft waarvan de aard en de onzekere omstandigheden een vaststelling vooraf van de totale prijs niet mogelijk maken, of

c. wanneer het werken betreft die worden uitgevoerd ten behoeve van onderzoek, proefneming of ontwikkeling, en zonder het doel winst te maken of de kosten van onderzoek en ontwikkeling te dekken.

De aanbesteder kan in de volgende gevallen voor het plaatsen van zijn opdrachten gebruik maken van een procedure van gunning door onderhandelingen met voorafgaande aankondiging:

a. indien in het kader van een openbare of niet-openbare procedure, een concurrentiegerichte dialoog of een onderhandse procedure inschrijvingen zijn gedaan die onregelmatig zijn of indien inschrijvingen zijn gedaan die onaanvaardbaar zijn volgens de met de artikelen 4, 24, 25 en 27 en 44 tot en met 55 richtlijn nr. 2004/18/EG overeenstemmende nationale bepalingen, mits de oorspronkelijke voorwaarden van de opdracht niet wezenlijk worden gewijzigd,

b. in buitengewone gevallen, wanneer het werken betreft waarvan de aard en de onzekere omstandigheden een vaststelling vooraf van de totale prijs niet mogelijk maken, of

c. wanneer het werken betreft die worden uitgevoerd ten behoeve van onderzoek, proefneming of ontwikkeling, en zonder het doel winst te maken of de kosten van onderzoek en ontwikkeling te dekken.

5.2.2 Indien de situatie, bedoeld in artikel 5.2.1, onderdeel a, zich voordoet en de aanbesteder overeenkomstig artikel 5.4.3 besluit om af te zien van het plaatsen van een aankondiging, wordt de procedure vervolgd met de uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen.

Indien de situatie, bedoeld in artikel 5.2.1, onderdeel a, zich voordoet en de aanbesteder overeenkomstig artikel 5.4.3 besluit om af te zien van het plaatsen van een aankondiging, wordt de procedure vervolgd met de uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen.

Toelichting

5.3 *Vooraankondiging*

5.3.1 De aanbesteder kan een vooraankondiging plaatsen. De aanbesteder gebruikt voor de vooraankondiging het in Deel II opgenomen Model A.

5.3.2 De aanbesteder zendt de vooraankondiging zo spoedig mogelijk nadat de beslissing is genomen tot goedkeuring van het programma voor de opdrachten voor werken die de aanbesteder voornemens is te gunnen, toe aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen of deelt deze vooraankondiging mede via het kopersprofiel.

5.3.3 De aanbesteder die de vooraankondiging via zijn kopersprofiel meedeelt, zendt het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen langs elektronische weg een kennisgeving toe waarin de mededeling van de vooraankondiging via het kopersprofiel wordt gemeld. De aanbesteder gebruikt daartoe het in Deel II opgenomen Model D.

5.3.4 De aanbesteder maakt de vooraankondiging en de inhoud ervan niet openbaar vóór de datum waarop zij aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen is toegezonden overeenkomstig artikel 5.3.2, of is gemeld overeenkomstig artikel 5.3.3.

5.3.5 De aanbesteder moet de verzenddatum van de vooraankondiging of de verzenddatum van de mededeling van de vooraankondiging via het kopersprofiel kunnen aantonen.

5.3.6 De aanbesteder kan de vooraankondiging tevens in Nederland bekend maken op een voor iedereen toegankelijk elektronisch medium, in de Staatscourant of in een landelijk verspreid vakblad.

5.3.7 De aanbesteder waarborgt dat een bekendmaking van de vooraankondiging in Nederland geen andere informatie bevat dan de informatie in de vooraankondiging die aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen wordt toegezonden of via een kopersprofiel wordt meegedeeld, en dat de datum van toezending aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen of van de mededeling via het kopersprofiel wordt vermeld.

Toelichting

5.4	***Aankondiging***	***Aankondiging***
5.4.1	Bij de Europese aanbesteding plaatst de aanbesteder een aankondiging. De aanbesteder gebruikt voor de aankondiging het in Deel II opgenomen Model B.	
5.4.2		Bij de nationale aanbesteding plaatst de aanbesteder een aankondiging op een voor iedereen toegankelijk elektronisch medium, in de Staatscourant of in een landelijk verspreid vakblad. De aankondiging bevat de gegevens, genoemd in het in Deel II opgenomen Model B.
5.4.3	De aanbesteder kan, wanneer de omstandigheden, bedoeld in artikel 5.2.1, onderdeel a, zich voordoen, afzien van het plaatsen van een aankondiging, indien hij alle inschrijvers en alleen de inschrijvers betrekt die voldoen aan de eisen, bedoeld in de artikelen 5.8 tot en met 5.13, en die gedurende de voorafgaande openbare procedure of niet-openbare procedure of concurrentiegerichte dialoog inschrijvingen hebben ingediend die aan de formele eisen van die voorafgaande procedure voldoen.	De aanbesteder kan, wanneer de omstandigheden, bedoeld in artikel 5.2.1, onderdeel a, zich voordoen, afzien van het plaatsen van een aankondiging, indien hij alle inschrijvers en alleen de inschrijvers betrekt die voldoen aan de eisen, bedoeld in de artikelen 5.8 tot en met 5.13, en die gedurende de voorafgaande openbare procedure of niet-openbare procedure of concurrentiegerichte dialoog inschrijvingen hebben ingediend die aan de formele eisen van die voorafgaande procedure voldoen.
5.4.4	Indien de aanbesteder de opdracht voorbehoudt aan sociale werkvoorzieningen, vermeldt hij dit in de aankondiging.	Indien de aanbesteder de opdracht voorbehoudt aan sociale werkvoorzieningen, vermeldt hij dit in de aankondiging.
5.4.5	Wanneer de aanbesteder inlichtingen vraagt of minimumeisen stelt inzake draagkracht en bekwaamheden als bedoeld in de artikelen 5.9 en 5.10, houden deze verband met en staan ze in verhouding tot het voorwerp van de opdracht. De aanbesteder vermeldt deze minimumeisen in de aankondiging.	Wanneer de aanbesteder inlichtingen vraagt of minimumeisen stelt inzake draagkracht en bekwaamheden als bedoeld in de artikelen 5.9 en 5.10, houden deze verband met en staan ze in verhouding tot het voorwerp van de opdracht. De aanbesteder vermeldt deze minimumeisen in de aankondiging.
5.4.6	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging de objectieve en niet-discriminerende criteria of voorschriften die hij voornemens is te gebruiken en het minimumaantal en, in voorkomend geval, het maximumaantal gegadigden dat hij voornemens is uit te nodigen.	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging de objectieve en niet-discriminerende criteria of voorschriften die hij voornemens is te gebruiken en het minimumaantal en, in voorkomend geval, het maximumaantal gegadigden dat hij voornemens is uit te nodigen.
5.4.7	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij de opdracht gunt op grond van de economisch meest voordelige inschrijving of op grond van de laagste prijs.	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij de opdracht gunt op grond van de economisch meest voordelige inschrijving of op grond van de laagste prijs.

5.4.8	Indien de aanbesteder het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, vermeldt de aanbesteder de informatie, bedoeld in artikel 5.17.2, in de aankondiging tenzij deze informatie in het bestek of de uitnodiging tot inschrijving wordt vermeld.	Indien de aanbesteder het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, vermeldt de aanbesteder de informatie, bedoeld in artikel 5.17.2, in de aankondiging tenzij deze informatie in het bestek of de uitnodiging tot inschrijving wordt vermeld.
5.4.9	De aanbesteder geeft in de aankondiging aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen. Bij elektronische inschrijvingen kan de aanbesteder met inachtneming van artikel 15a van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek eisen dat gebruik wordt gemaakt van een geavanceerde elektronische handtekening.	De aanbesteder geeft in de aankondiging aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen. Bij elektronische inschrijvingen kan de aanbesteder met inachtneming van artikel 15a van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek eisen dat gebruik wordt gemaakt van een geavanceerde elektronische handtekening.
5.4.10	Indien de procedure in opeenvolgende fasen verloopt, vermeldt de aanbesteder dit in de aankondiging of in het bestek.	Indien de procedure in opeenvolgende fasen verloopt, vermeldt de aanbesteder dit in de aankondiging of in het bestek.
5.4.11	De aanbesteder zendt de aankondiging langs elektronische of andere weg aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen. In het geval van de in artikel 5.5.6 beschreven versnelde procedure zendt de aanbesteder de aankondiging elektronisch danwel per fax aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen.	
5.4.12	De aanbesteder maakt de aankondiging en de inhoud ervan niet openbaar vóór de datum waarop zij aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen is toegezonden.	
5.4.13	De aanbesteder moet de verzenddatum van de aankondiging kunnen aantonen.	
5.4.14	De aanbesteder kan de aankondiging tevens in Nederland bekendmaken op een voor iedereen toegankelijk elektronisch medium, in de Staatscourant of in een landelijk verspreid vakblad.	

5.4.15	De aanbesteder waarborgt dat een bekendmaking van de aankondiging in Nederland geen andere informatie bevat dan de informatie in de aankondiging die aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen wordt toegezonden en dat in de bekendmaking de datum van toezending aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen wordt vermeld.	
5.4.16	Indien de aanbesteder gebruik maakt van de elektronische veiling, meldt hij dit in de aankondiging.	Indien de aanbesteder gebruik maakt van de elektronische veiling, meldt hij dit in de aankondiging. Toelichting
5.5	***Termijnen bij aanmelding als gegadigde***	***Termijnen bij aanmelding als gegadigde***
5.5.1	Bij de Europese aanbesteding bedraagt de termijn voor de ontvangst van de verzoeken tot deelneming minimaal 37 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de aankondiging.	
5.5.2		Bij de nationale aanbesteding bedraagt de termijn voor de ontvangst van de verzoeken tot deelneming minimaal 21 dagen, te rekenen vanaf de publicatiedatum van de aankondiging.
5.5.3	De gegadigde dient zijn verzoek tot deelneming in per brief, fax of elektronisch bericht. De aanbesteder kan echter in de aankondiging een nadere keuze maken voor een of meer van deze middelen. Daarenboven kan de aanbesteder in de aankondiging aangeven dat telefonische aanmelding is toegestaan. Wanneer een verzoek tot deelneming per telefoon wordt gedaan, zendt de gegadigde vóór het verstrijken van de ontvangsttermijn een schriftelijke bevestiging van zijn verzoek.	De gegadigde dient zijn verzoek tot deelneming in per brief, fax of elektronisch bericht. De aanbesteder kan echter in de aankondiging een nadere keuze maken voor een of meer van deze middelen. Daarenboven kan de aanbesteder in de aankondiging aangeven dat telefonische aanmelding is toegestaan. Wanneer een verzoek tot deelneming per telefoon wordt gedaan, zendt de gegadigde vóór het verstrijken van de ontvangsttermijn een schriftelijke bevestiging van zijn verzoek.
5.5.4	Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder, wanneer de aankondiging langs elektronische weg wordt opgesteld en verzonden, de termijn voor de ontvangst van de verzoeken met 7 dagen verkorten.	
5.5.5		Bij de nationale aanbesteding kan de aanbesteder, wanneer de aankondiging langs elektronische weg wordt opgesteld en gepubliceerd, de termijn voor de ontvangst van de verzoeken met 4 dagen verkorten.

5.5.6	Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder, wanneer het om dringende redenen niet haalbaar is de minimumtermijn in acht te nemen, de termijn voor de ontvangst van de verzoeken tot deelneming vaststellen op minimaal 15 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de aankondiging, of 10 dagen indien de aankondiging elektronisch is verzonden.	
5.5.7		Bij de nationale aanbesteding kan de aanbesteder, wanneer het om dringende redenen niet haalbaar is de minimumtermijn in acht te nemen, de termijn voor de ontvangst van de verzoeken tot deelneming vaststellen op minimaal 15 dagen, te rekenen vanaf de publicatiedatum van de aankondiging, of 10 dagen indien de aankondiging elektronisch is gepubliceerd. Toelichting
5.6	***Technische specificaties***	***Technische specificaties***
5.6.1	De aanbesteder neemt de technische specificaties op in de aanbestedingsstukken. De technische specificaties bieden de inschrijvers gelijke toegang en leiden niet tot ongerechtvaardigde belemmeringen in de mededinging voor de openstelling van opdrachten.	De aanbesteder neemt de technische specificaties op in de aanbestedingsstukken. De technische specificaties bieden de inschrijvers gelijke toegang en leiden niet tot ongerechtvaardigde belemmeringen in de mededinging voor de openstelling van opdrachten.

5.6.2	De aanbesteder formuleert de technische specificaties: a. door verwijzing naar: - technische specificaties en naar nationale normen waarin Europese normen zijn omgezet, - de Europese technische goedkeuringen, - de gemeenschappelijke technische specificaties, - internationale normen, - andere door de Europese normalisatie-instellingen opgestelde technische referentiesystemen, of, bij ontstentenis daarvan, - de nationale normen, - de nationale technische goedkeuringen dan wel - de nationale technische specificaties inzake het ontwerpen, het berekenen en het uitvoeren van werken en het gebruik van producten, waarbij iedere verwijzing vergezeld gaat van de woorden 'of gelijkwaardig', b. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen, waaronder milieukenmerken, die zodanig nauwkeurig zijn bepaald dat de inschrijvers het voorwerp van de opdracht kunnen bepalen en de aanbesteder de opdracht kan gunnen, c. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b, waarbij onder vermoeden van overeenstemming met deze prestatie-eisen en functionele eisen wordt verwezen naar de specificaties, bedoeld onder a, of d. door verwijzing naar de specificaties, bedoeld onder a, voor bepaalde kenmerken, en verwijzing naar de prestatie-eisen en functionele eisen, bedoeld onder b, voor andere kenmerken.	De aanbesteder formuleert de technische specificaties: a. door verwijzing naar: - technische specificaties en naar nationale normen waarin Europese normen zijn omgezet, - de Europese technische goedkeuringen, - de gemeenschappelijke technische specificaties, - internationale normen, - andere door de Europese normalisatie-instellingen opgestelde technische referentiesystemen, of, bij ontstentenis daarvan, - de nationale normen, - de nationale technische goedkeuringen dan wel - de nationale technische specificaties inzake het ontwerpen, het berekenen en het uitvoeren van werken en het gebruik van producten, waarbij iedere verwijzing vergezeld gaat van de woorden 'of gelijkwaardig', b. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen, waaronder milieukenmerken, die zodanig nauwkeurig zijn bepaald dat de inschrijvers het voorwerp van de opdracht kunnen bepalen en de aanbesteder de opdracht kan gunnen, c. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b, waarbij onder vermoeden van overeenstemming met deze prestatie-eisen en functionele eisen wordt verwezen naar de specificaties, bedoeld onder a, of d. door verwijzing naar de specificaties, bedoeld onder a, voor bepaalde kenmerken, en verwijzing naar de prestatie-eisen en functionele eisen, bedoeld onder b, voor andere kenmerken.
5.6.3	Wanneer de aanbesteder verwijst naar de specificaties, bedoeld in artikel 5.6.2, onderdeel a, kan hij een inschrijving niet afwijzen met de reden dat de aangeboden producten en diensten niet beantwoorden aan de specificaties waarnaar hij heeft verwezen, indien de inschrijver in zijn inschrijving tot voldoening van de aanbesteder aantoont dat de door hem voorgestelde oplossingen op gelijkwaardige wijze voldoen aan de eisen die in de technische specificaties zijn bepaald.	Wanneer de aanbesteder verwijst naar de specificaties, bedoeld in artikel 5.6.2, onderdeel a, kan hij een inschrijving niet afwijzen met de reden dat de aangeboden producten en diensten niet beantwoorden aan de specificaties waarnaar hij heeft verwezen, indien de inschrijver in zijn inschrijving tot voldoening van de aanbesteder aantoont dat de door hem voorgestelde oplossingen op gelijkwaardige wijze voldoen aan de eisen die in de technische specificaties zijn bepaald.

5.6.4	De aanbesteder wijst, wanneer hij gebruik maakt van de in artikel 5.6.2 onderdelen b en c geboden mogelijkheid prestatie-eisen of functionele eisen te stellen, een inschrijving niet af indien deze beantwoordt aan een nationale norm waarin een Europese norm is omgezet, aan een Europese technische goedkeuring, aan een gemeenschappelijke technische specificatie, aan een internationale norm of aan een door een Europese normalisatie-instelling opgestelde technisch referentiesysteem, wanneer deze specificaties betrekking hebben op de prestaties of functionele eisen die hij heeft voorgeschreven.	De aanbesteder wijst, wanneer hij gebruik maakt van de in artikel 5.6.2 onderdelen b en c geboden mogelijkheid prestatie-eisen of functionele eisen te stellen, een inschrijving niet af indien deze beantwoordt aan een nationale norm waarin een Europese norm is omgezet, aan een Europese technische goedkeuring, aan een gemeenschappelijke technische specificatie, aan een internationale norm of aan een door een Europese normalisatie-instelling opgestelde technisch referentiesysteem, wanneer deze specificaties betrekking hebben op de prestaties of functionele eisen die hij heeft voorgeschreven.
5.6.5	Een inschrijver toont in zijn inschrijving aan dat het product, de dienst of het werk in overeenstemming is met de norm en voldoet aan de functionele en prestatie-eisen van de aanbesteder.	Een inschrijver toont in zijn inschrijving aan dat het product, de dienst of het werk in overeenstemming is met de norm en voldoet aan de functionele en prestatie-eisen van de aanbesteder.
5.6.6	De aanbesteder die milieukenmerken voorschrijft door verwijzing naar prestatie-eisen of functionele eisen als bedoeld in artikel 5.6.2, onderdeel b, kan gebruik maken van de gedetailleerde specificaties of van gedeelten daarvan, zoals vastgesteld in milieukeuren, voorzover: a. die geschikt zijn voor de omschrijving van de kenmerken van de leveringen of diensten waarop de opdracht betrekking heeft, b. de vereisten voor de keur zijn ontwikkeld op grond van wetenschappelijke gegevens, c. de milieukeuren zijn aangenomen via een proces waaraan alle betrokkenen, zoals regeringsinstanties, consumenten, fabrikanten, kleinhandel en milieuorganisaties kunnen deelnemen, en d. de keuren toegankelijk zijn voor alle betrokken partijen.	De aanbesteder die milieukenmerken voorschrijft door verwijzing naar prestatie-eisen of functionele eisen als bedoeld in artikel 5.6.2, onderdeel b, kan gebruik maken van de gedetailleerde specificaties of van gedeelten daarvan, zoals vastgesteld in milieukeuren, voorzover: a. die geschikt zijn voor de omschrijving van de kenmerken van de leveringen of diensten waarop de opdracht betrekking heeft, b. de vereisten voor de keur zijn ontwikkeld op grond van wetenschappelijke gegevens, c. de milieukeuren zijn aangenomen via een proces waaraan alle betrokkenen, zoals regeringsinstanties, consumenten, fabrikanten, kleinhandel en milieuorganisaties kunnen deelnemen, en d. de keuren toegankelijk zijn voor alle betrokken partijen.
5.6.7	De aanbesteder kan aangeven dat de van een milieukeur voorziene producten of diensten worden geacht te voldoen aan de technische specificaties van het bestek en de nota van inlichtingen. De aanbesteder aanvaardt hierbij elk ander passend bewijsmiddel, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie.	De aanbesteder kan aangeven dat de van een milieukeur voorziene producten of diensten worden geacht te voldoen aan de technische specificaties van het bestek en de nota van inlichtingen. De aanbesteder aanvaardt hierbij elk ander passend bewijsmiddel, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie.
5.6.8	De aanbesteder aanvaardt certificaten van in andere lidstaten gevestigde erkende organisaties.	De aanbesteder aanvaardt certificaten van in andere lidstaten gevestigde erkende organisaties.

5.6.9	De aanbesteder maakt in de technische specificaties geen melding van een bepaald fabrikaat, een bepaalde herkomst of een bijzondere werkwijze, noch van een verwijzing naar een merk, een octrooi of een type, een bepaalde oorsprong of een bepaalde productie, waardoor bepaalde ondernemingen of bepaalde producten worden bevoordeeld of geëlimineerd, tenzij dit door het voorwerp van de opdracht gerechtvaardigd wordt.	De aanbesteder maakt in de technische specificaties geen melding van een bepaald fabrikaat, een bepaalde herkomst of een bijzondere werkwijze, noch van een verwijzing naar een merk, een octrooi of een type, een bepaalde oorsprong of een bepaalde productie, waardoor bepaalde ondernemingen of bepaalde producten worden bevoordeeld of geëlimineerd, tenzij dit door het voorwerp van de opdracht gerechtvaardigd wordt.
5.6.10	De aanbesteder mag de melding of verwijzing, bedoeld in artikel 5.6.9, opnemen in de technische specificatie wanneer: a. een voldoende nauwkeurige en begrijpelijke beschrijving van het voorwerp van de opdracht niet mogelijk is door toepassing van artikel 5.6.2, en b. deze melding of verwijzing vergezeld gaat van de woorden "of gelijkwaardig".	De aanbesteder mag de melding of verwijzing, bedoeld in artikel 5.6.9, opnemen in de technische specificatie wanneer: a. een voldoende nauwkeurige en begrijpelijke beschrijving van het voorwerp van de opdracht niet mogelijk is door toepassing van artikel 5.6.2, en b. deze melding of verwijzing vergezeld gaat van de woorden "of gelijkwaardig". Toelichting
5.7	***Bestek***	***Bestek***
5.7.1	Indien de aanbesteder het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, vermeldt de aanbesteder de informatie, bedoeld in artikel 5.17.2, in het bestek tenzij deze informatie in de aankondiging of de uitnodiging tot inschrijving is vermeld.	Indien de aanbesteder het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, vermeldt de aanbesteder de informatie, bedoeld in artikel 5.17.2, in het bestek tenzij deze informatie in de aankondiging of de uitnodiging tot inschrijving is vermeld.
5.7.2	Indien de procedure in opeenvolgende fasen verloopt, vermeldt de aanbesteder dit in het bestek, tenzij dit in de aankondiging is vermeld.	Indien de procedure in opeenvolgende fasen verloopt, vermeldt de aanbesteder dit in het bestek, tenzij dit in de aankondiging is vermeld.
5.7.3	De aanbesteder geeft in de aankondiging of het bestek aan bij welk orgaan de gegadigden of inschrijvers informatie kunnen verkrijgen over verplichtingen ten aanzien van de bepalingen inzake belastingen, milieubescherming, arbeidsbescherming en arbeidsvoorwaarden die gelden in Nederland of, indien de verrichtingen buiten Nederland worden uitgevoerd, die gelden in het gebied of de plaats waar de verrichtingen worden uitgevoerd en die gedurende de uitvoering van de opdracht op die verrichtingen van toepassing zullen zijn.	

5.7.4 De aanbesteder verzoekt in de aankondiging of het bestek de inschrijvers aan te geven dat zij bij het opstellen van hun inschrijving rekening hebben gehouden met de verplichtingen uit hoofde van de bepalingen inzake de arbeidsbescherming en de arbeidsvoorwaarden die gelden op de plaats waar de verrichting wordt uitgevoerd.

Toelichting

5.8 *Uitsluitingsgronden*

Uitsluitingsgronden

5.8.1 Van deelneming aan een opdracht wordt uitgesloten iedere gegadigde of inschrijver jegens wie bij een onherroepelijk vonnis een veroordeling om een of meer van de hieronder opgegeven redenen is uitgesproken, waarvan de aanbesteder kennis heeft:

a. deelneming aan een criminele organisatie in de zin van artikel 2, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/773/JBZ van de Raad;
b. omkoping in de zin van artikel 3 van het besluit van de Raad van 26 mei 1997, respectievelijk artikel 3, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/742/JBZ van de Raad;
c. fraude in de zin van artikel 1 van de overeenkomst aangaande de bescherming van de financiële belangen van de Gemeenschap;
d. witwassen van geld in de zin van artikel 1 van richtlijn nr. 91/308/EEG van de Raad van 10 juni 1991 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld.

5.8.2 De aanbesteder sluit iedere inschrijver jegens wie bij een onherroepelijk vonnis of arrest een veroordeling is uitgesproken op grond van artikel 140, 177, 177a, 178, 225, 226, 227, 227a, 227b of 323a, 328ter, tweede lid, 416, 417, 417bis, 420bis, 420ter of 420quater van het Wetboek van Strafrecht van deelneming aan een opdracht uit.

5.8.3 De aanbesteder kan om dwingende redenen van algemeen belang afwijken van de verplichting, bedoeld in de artikelen 5.8.1 en 5.8.2.

5.8.4 De aanbesteder kan van deelneming aan een opdracht uitsluiten iedere ondernemer:

a. die in staat van faillissement of van liquidatie verkeert, wiens werkzaamheden zijn gestaakt, jegens wie een surseance van betaling of een akkoord geldt of die in een andere vergelijkbare toestand verkeert ingevolge een soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving,
b. wiens faillissement of liquidatie is aangevraagd of tegen wie een procedure van surseance van betaling of akkoord dan wel een andere soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving, aanhangig is gemaakt,
c. jegens wie een rechterlijke uitspraak met kracht van gewijsde volgens de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving is gedaan, waarbij een delict is vastgesteld dat in strijd is met zijn beroepsgedragsregels,
d. die in de uitoefening van zijn beroep een ernstige fout heeft begaan, vastgesteld op een grond die de aanbesteder aannemelijk kan maken,
e. die niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van de sociale zekerheidsbijdragen overeenkomstig de wettelijke bepalingen van het land waar hij is gevestigd of van Nederland,
f. die niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van zijn belastingen overeenkomstig de wettelijke bepalingen van het land waar hij is gevestigd of van Nederland, of
g. die zich in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen bij het verstrekken van inlichtingen die ingevolge aanbestedingsprocedures kunnen worden verlangd, of die inlichtingen niet heeft verstrekt.

De aanbesteder kan van deelneming aan een opdracht uitsluiten iedere ondernemer:

a. die in staat van faillissement of van liquidatie verkeert, wiens werkzaamheden zijn gestaakt, jegens wie een surseance van betaling of een akkoord geldt of die in een andere vergelijkbare toestand verkeert ingevolge een soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving,
b. wiens faillissement of liquidatie is aangevraagd of tegen wie een procedure van surseance van betaling of akkoord dan wel een andere soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving, aanhangig is gemaakt,
c. jegens wie een rechterlijke uitspraak met kracht van gewijsde volgens de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving is gedaan, waarbij een delict is vastgesteld dat in strijd is met zijn beroepsgedragsregels,
d. die in de uitoefening van zijn beroep een ernstige fout heeft begaan, vastgesteld op een grond die de aanbesteder aannemelijk kan maken,
e. die niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van de sociale zekerheidsbijdragen overeenkomstig de wettelijke bepalingen van het land waar hij is gevestigd of van Nederland,
f. die niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van zijn belastingen overeenkomstig de wettelijke bepalingen van het land waar hij is gevestigd of van Nederland, of
g. die zich in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen bij het verstrekken van inlichtingen die ingevolge aanbestedingsprocedures kunnen worden verlangd, of die inlichtingen niet heeft verstrekt.

5.8.5 De aanbesteder kan een gegadigde of inschrijver verzoeken om bewijsstukken of verklaringen dat hij niet verkeert in een van de in artikel 5.8.4, onderdelen a, b, c, d, e en f, genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs:

- voor a en b, een verklaring van de griffier van de bevoegde rechtbank,
- voor c en d, een verklaring omtrent het gedrag, bedoeld in artikel 28 van de Wet Justitiële en Strafvorderlijke gegevens,
- voor e, zowel voor de bijdragen ten behoeve van werknemersverzekeringen als voor de bijdragen ten behoeve van de volksverzekeringen, een verklaring van de ontvanger onder wie de gegadigde ressorteert voor de inning van belastingen, en
- voor f, een verklaring van de ontvanger onder wie de gegadigde ressorteert voor de inning van belastingen.

De aanbesteder kan een gegadigde of inschrijver verzoeken om bewijsstukken of verklaringen dat hij niet verkeert in een van de in artikel 5.8.4, onderdelen a, b, c, d, e en f, genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs:

- voor a en b, een verklaring van de griffier van de bevoegde rechtbank,
- voor c en d, een verklaring omtrent het gedrag, bedoeld in artikel 28 van de Wet Justitiële en Strafvorderlijke gegevens,
- voor e, zowel voor de bijdragen ten behoeve van werknemersverzekeringen als voor de bijdragen ten behoeve van de volksverzekeringen, een verklaring van de ontvanger onder wie de gegadigde ressorteert voor de inning van belastingen, en
- voor f, een verklaring van de ontvanger onder wie de gegadigde ressorteert voor de inning van belastingen.

5.8.6 Wanneer in het land waarin de gegadigde of inschrijver gevestigd is niet een bewijsstuk of verklaring als bedoeld in artikel 5.8.5 wordt afgegeven, kan de gegadigde of inschrijver volstaan met een verklaring onder ede of een plechtige verklaring die door betrokkene ten overstaan van een bevoegde rechterlijke of administratieve instantie, een notaris of een bevoegde beroepsorganisatie van het land van oorsprong of herkomst wordt afgelegd.

Wanneer in het land waarin de gegadigde of inschrijver gevestigd is niet een bewijsstuk of verklaring als bedoeld in artikel 5.8.5 wordt afgegeven, kan de gegadigde of inschrijver volstaan met een verklaring onder ede of een plechtige verklaring die door betrokkene ten overstaan van een bevoegde rechterlijke of administratieve instantie, een notaris of een bevoegde beroepsorganisatie van het land van oorsprong of herkomst wordt afgelegd.

Toelichting

5.9 *Financiële en economische draagkracht*

Financiële en economische draagkracht

5.9.1 Een ondernemer kan zijn financiële en economische draagkracht aantonen door middel van:

a. passende bankverklaringen of het bewijs van een verzekering tegen beroepsrisico's,
b. overlegging van balansen of van balansuittreksels, indien de wetgeving van het land waar de ondernemer is gevestigd, de bekendmaking van balansen voorschrijft, of
c. een verklaring betreffende de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, over ten hoogste de laatste 3 beschikbare boekjaren, afhankelijk van de oprichtingsdatum of van de datum waarop de ondernemer met zijn bedrijvigheid is begonnen, voorzover de betrokken omzetcijfers beschikbaar zijn.

Een ondernemer kan zijn financiële en economische draagkracht aantonen door middel van:

a. passende bankverklaringen of het bewijs van een verzekering tegen beroepsrisico's,
b. overlegging van balansen of van balansuittreksels, indien de wetgeving van het land waar de ondernemer is gevestigd, de bekendmaking van balansen voorschrijft, of
c. een verklaring betreffende de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, over ten hoogste de laatste 3 beschikbare boekjaren, afhankelijk van de oprichtingsdatum of van de datum waarop de ondernemer met zijn bedrijvigheid is begonnen, voorzover de betrokken omzetcijfers beschikbaar zijn.

5.9.2	De aanbesteder geeft in de aankondiging of in het selectiedocument aan welke referenties, genoemd in artikel 5.9.1, en andere bewijsstukken overgelegd dienen te worden.	De aanbesteder geeft in de aankondiging of in het selectiedocument aan welke referenties, genoemd in artikel 5.9.1, en andere bewijsstukken overgelegd dienen te worden.
5.9.3	Wanneer een ondernemer om gegronde redenen niet in staat is de door de aanbesteder gevraagde referenties over te leggen, kan hij zijn economische en financiële draagkracht aantonen met andere bescheiden die de aanbesteder geschikt acht.	Wanneer een ondernemer om gegronde redenen niet in staat is de door de aanbesteder gevraagde referenties over te leggen, kan hij zijn economische en financiële draagkracht aantonen met andere bescheiden die de aanbesteder geschikt acht.
5.9.4	Een ondernemer kan zich beroepen op de draagkracht van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. Een ondernemer toont in dat geval bij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen van die natuurlijke personen of rechtspersonen.	Een ondernemer kan zich beroepen op de draagkracht van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. Een ondernemer toont in dat geval bij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen van die natuurlijke personen of rechtspersonen.
5.9.5	Onder dezelfde voorwaarden als bedoeld in artikel 5.9.4 kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de draagkracht van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.	Onder dezelfde voorwaarden als bedoeld in artikel 5.9.4 kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de draagkracht van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen. Toelichting

5.10	***Technische bekwaamheid***	***Technische bekwaamheid***
5.10.1	Ondernemers kunnen hun technische bekwaamheid op een of meer van de volgende manieren, afhankelijk van de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de werken aantonen: a. aan de hand van een lijst van de werken die de afgelopen 5 jaar zijn verricht, welke lijst vergezeld gaat van certificaten die bewijzen dat de belangrijkste werken naar behoren zijn uitgevoerd en waarin het bedrag van de werken, de plaats en het tijdstip waarop ze zijn uitgevoerd vermeld wordt, en waarin wordt aangegeven of de werken volgens de regels der kunst zijn uitgevoerd en tot een goed einde zijn gebracht en die door de bevoegde instantie rechtstreeks aan de aanbesteder worden toegezonden; b. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole en van die welke de ondernemer ter beschikking zullen staan om de werken uit te voeren; c. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de leiding van de werken zijn belast; d. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht; e. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar; f. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt.	Ondernemers kunnen hun technische bekwaamheid op een of meer van de volgende manieren, afhankelijk van de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de werken aantonen: a. aan de hand van een lijst van de werken die de afgelopen 5 jaar zijn verricht, welke lijst vergezeld gaat van certificaten die bewijzen dat de belangrijkste werken naar behoren zijn uitgevoerd en waarin het bedrag van de werken, de plaats en het tijdstip waarop ze zijn uitgevoerd vermeld wordt, en waarin wordt aangegeven of de werken volgens de regels der kunst zijn uitgevoerd en tot een goed einde zijn gebracht en die door de bevoegde instantie rechtstreeks aan de aanbesteder worden toegezonden; b. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole en van die welke de ondernemer ter beschikking zullen staan om de werken uit te voeren; c. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de leiding van de werken zijn belast; d. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht; e. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar; f. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt.
5.10.2	De aanbesteder geeft in de aankondiging of in het selectiedocument aan welke van de referenties, genoemd in artikel 5.10.1, hij verlangt.	De aanbesteder geeft in de aankondiging of in het selectiedocument aan welke van de referenties, genoemd in artikel 5.10.1, hij verlangt.

5.10.3	Een ondernemer kan zich beroepen op de bekwaamheid van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. In dat geval toont hij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen.	Een ondernemer kan zich beroepen op de bekwaamheid van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. In dat geval toont hij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen.
5.10.4	Onder de voorwaarden, genoemd in artikel 5.10.3, kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de bekwaamheid van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.	Onder de voorwaarden, genoemd in artikel 5.10.3, kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de bekwaamheid van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen. Toelichting
5.11	***Kwaliteitsbewaking***	***Kwaliteitsbewaking***
5.11.1	Indien de aanbesteder de overlegging verlangt van door onafhankelijke instanties opgestelde verklaringen dat de ondernemer aan bepaalde kwaliteitsnormen voldoet, verwijst hij naar kwaliteitsbewakingsregelingen die op de Europese normenreeksen op dit terrein zijn gebaseerd en die zijn gecertificeerd door instanties die voldoen aan de Europese normenreeks voor certificering.	Indien de aanbesteder de overlegging verlangt van door onafhankelijke instanties opgestelde verklaringen dat de ondernemer aan bepaalde kwaliteitsnormen voldoet, verwijst hij naar kwaliteitsbewakingsregelingen die op de Europese normenreeksen op dit terrein zijn gebaseerd en die zijn gecertificeerd door instanties die voldoen aan de Europese normenreeks voor certificering.
5.11.2	De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. De aanbesteder aanvaardt eveneens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van de kwaliteitsbewaking van ondernemers.	De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. De aanbesteder aanvaardt eveneens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van de kwaliteitsbewaking van ondernemers. Toelichting
5.12	***Normen inzake milieubeheer***	***Normen inzake milieubeheer***
5.12.1	Indien de aanbesteder in de gevallen, bedoeld in artikel 5.10.1, onderdeel d, de overlegging verlangt van een door onafhankelijke instanties opgestelde verklaring dat de ondernemer aan bepaalde normen inzake milieubeheer voldoet, verwijst hij naar het communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem of naar normen inzake milieubeheer die gebaseerd zijn op de desbetreffende Europese of internationale normen die gecertificeerd zijn door erkende organisaties of organisaties die beantwoorden of aan de relevante Europese of internationale normen voor certificatie.	Indien de aanbesteder in de gevallen, bedoeld in artikel 5.10.1, onderdeel d, de overlegging verlangt van een door onafhankelijke instanties opgestelde verklaring dat de ondernemer aan bepaalde normen inzake milieubeheer voldoet, verwijst hij naar het communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem of naar normen inzake milieubeheer die gebaseerd zijn op de desbetreffende Europese of internationale normen die gecertificeerd zijn door erkende organisaties of organisaties die beantwoorden of aan de relevante Europese of internationale normen voor certificatie.

5.12.2	De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. Hij aanvaardt tevens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van milieubeheer die de ondernemers overleggen.	De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. Hij aanvaardt tevens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van milieubeheer die de ondernemers overleggen. Toelichting
5.13	***Certificering en bewijs van inschrijving op een lijst van erkende aannemingsbedrijven***	***Certificering en bewijs van inschrijving op een lijst van erkende aannemingsbedrijven***
5.13.1	De ondernemers die op een officiële lijst zijn opgenomen of in het bezit zijn van een certificaat, kunnen bij een opdracht een door de bevoegde autoriteit afgegeven bewijs van inschrijving of het door de bevoegde certificeringsinstelling afgegeven certificaat aan de aanbesteder overleggen. Op dit bewijs of dit certificaat worden de referenties vermeld op grond waarvan de inschrijving op de lijst of de certificering mogelijk was, en de classificatie op deze lijst.	De ondernemers die op een officiële lijst zijn opgenomen of in het bezit zijn van een certificaat, kunnen bij een opdracht een door de bevoegde autoriteit afgegeven bewijs van inschrijving of het door de bevoegde certificeringsinstelling afgegeven certificaat aan de aanbesteder overleggen. Op dit bewijs of dit certificaat worden de referenties vermeld op grond waarvan de inschrijving op de lijst of de certificering mogelijk was, en de classificatie op deze lijst.
5.13.2	De door de bevoegde autoriteit in een andere lidstaat waarin de ondernemer is gevestigd, bevestigde opneming op een officiële lijst of het door de certificeringsinstelling afgegeven certificaat vormt voor de aanbesteder een vermoeden van geschiktheid met betrekking tot de eisen genoemd in - artikel 5.8.2, - artikel 5.8.4, onderdelen a tot en met d en g, - artikel 5.9.1, onderdelen b en c, - artikel 5.10.1, onderdelen a, b, c, e en f, en - artikel 5.20.3.	De door de bevoegde autoriteit in een andere lidstaat waarin de ondernemer is gevestigd, bevestigde opneming op een officiële lijst of het door de certificeringsinstelling afgegeven certificaat vormt voor de aanbesteder een vermoeden van geschiktheid met betrekking tot de eisen genoemd in - artikel 5.8.2, - artikel 5.8.4, onderdelen a tot en met d en g, - artikel 5.9.1, onderdelen b en c, - artikel 5.10.1, onderdelen a, b, c, e en f, en - artikel 5.20.3.
5.13.3	De aanbesteder kan de gegevens die uit de opneming op een officiële lijst of de certificering kunnen worden afgeleid, alleen gemotiveerd ter discussie stellen, met dien verstande dat met betrekking tot de betaling van socialezekerheidsbijdragen en belastingen en heffingen van een ingeschreven ondernemer bij een opdracht een aanvullende verklaring kan worden verlangd.	De aanbesteder kan de gegevens die uit de opneming op een officiële lijst of de certificering kunnen worden afgeleid, alleen gemotiveerd ter discussie stellen, met dien verstande dat met betrekking tot de betaling van socialezekerheidsbijdragen en belastingen en heffingen van een ingeschreven ondernemer bij een opdracht een aanvullende verklaring kan worden verlangd.
5.13.4	De aanbesteder mag de opneming op een lijst of certificering niet aan ondernemers uit andere lidstaten voorschrijven als voorwaarde voor deelneming aan een opdracht.	De aanbesteder mag de opneming op een lijst of certificering niet aan ondernemers uit andere lidstaten voorschrijven als voorwaarde voor deelneming aan een opdracht. Toelichting

5.14	***Aanvulling van getuigschriften en bescheiden***	***Aanvulling van getuigschriften en bescheiden***
5.14.1	De aanbesteder kan verlangen dat de ondernemers de uit hoofde van de artikelen 5.8 tot en met 5.13 overgelegde verklaringen en bescheiden aanvullen of nader toelichten.	De aanbesteder kan verlangen dat de ondernemers de uit hoofde van de artikelen 5.8 tot en met 5.13 overgelegde verklaringen en bescheiden aanvullen of nader toelichten. Toelichting
5.15	***Bewijsstukken en eigen verklaringen***	***Bewijsstukken en eigen verklaringen***
5.15.1	In plaats van de bewijsstukken, bedoeld in de artikelen 5.8 tot en met 5.14, kan de aanbesteder op onderdelen het indienen van een eigen verklaring toestaan. Indien de aanbesteder deze mogelijkheid biedt, geeft hij in de aankondiging of in het selectiedocument aan: a. voor welke eisen de gegadigden vooralsnog kunnen volstaan met een eigen verklaring, en b. de termijn waarbinnen de stukken, bedoeld in artikel 5.15.3, uiterlijk door de aanbesteder moeten zijn ontvangen, te rekenen vanaf de verzenddatum van het verzoek.	In plaats van de bewijsstukken, bedoeld in de artikelen 5.8 tot en met 5.14, kan de aanbesteder op onderdelen het indienen van een eigen verklaring toestaan. Indien de aanbesteder deze mogelijkheid biedt, geeft hij in de aankondiging of in het selectiedocument aan: a. voor welke eisen de gegadigden vooralsnog kunnen volstaan met een eigen verklaring, en b. de termijn waarbinnen de stukken, bedoeld in artikel 5.15.3, uiterlijk door de aanbesteder moeten zijn ontvangen, te rekenen vanaf de verzenddatum van het verzoek.
5.15.2	Met een eigen verklaring geeft de gegadigde aan dat hij voldoet aan de voorwaarden voor het verkrijgen van de desbetreffende bewijsstukken en dat hij in staat is deze binnen de door de aanbesteder aangegeven termijn over te leggen.	Met een eigen verklaring geeft de gegadigde aan dat hij voldoet aan de voorwaarden voor het verkrijgen van de desbetreffende bewijsstukken en dat hij in staat is deze binnen de door de aanbesteder aangegeven termijn over te leggen.
5.15.3	Alvorens de aanbesteder een uitnodiging tot inschrijving verzendt, verzekert hij zich van de geschiktheid van de op grond van eigen verklaringen geselecteerde gegadigden. De aanbesteder kan de desbetreffende gegadigden verzoeken om onderbouwing van de inhoud van hun eigen verklaring en geeft daarbij aan welke bewijsstukken moeten worden overgelegd.	Alvorens de aanbesteder een uitnodiging tot inschrijving verzendt, verzekert hij zich van de geschiktheid van de op grond van eigen verklaringen geselecteerde gegadigden. De aanbesteder kan de desbetreffende gegadigden verzoeken om onderbouwing van de inhoud van hun eigen verklaring en geeft daarbij aan welke bewijsstukken moeten worden overgelegd.

5.15.4	Indien de aanbesteder bewijsstukken als bedoeld in de artikelen 5.8 tot en met 5.14 niet binnen de daartoe gestelde termijn heeft ontvangen, komt de gegadigde niet in aanmerking voor een uitnodiging. In het geval van een gebrek dat eenvoudig te herstellen is, stelt de aanbesteder de betrokken gegadigde in de gelegenheid om binnen een termijn van twee werkdagen, te rekenen vanaf de dag van verzending van een verzoek daartoe, het gebrek te herstellen. De aanbesteder verzendt het verzoek per fax of elektronisch bericht.	Indien de aanbesteder bewijsstukken als bedoeld in de artikelen 5.8 tot en met 5.14 niet binnen de daartoe gestelde termijn heeft ontvangen, komt de gegadigde niet in aanmerking voor een uitnodiging. In het geval van een gebrek dat eenvoudig te herstellen is, stelt de aanbesteder de betrokken gegadigde in de gelegenheid om binnen een termijn van twee werkdagen, te rekenen vanaf de dag van verzending van een verzoek daartoe, het gebrek te herstellen. De aanbesteder verzendt het verzoek per fax of elektronisch bericht. Toelichting
5.16	***Uitnodiging tot inschrijving***	***Uitnodiging tot inschrijving***
5.16.1	Tenzij de aanbesteder besluit geen van de gegadigden een uitnodiging tot inschrijving te zenden, nodigt hij de gegadigden die voldoen aan de eisen, bedoeld in de artikelen 5.8 tot en met 5.13, uit tot inschrijving. Het aantal tot inschrijving uit te nodigen gegadigden kan zijn gelimiteerd op de wijze als beschreven in artikel 5.1.	Tenzij de aanbesteder besluit geen van de gegadigden een uitnodiging tot inschrijving te zenden, nodigt hij de gegadigden die voldoen aan de eisen, bedoeld in de artikelen 5.8 tot en met 5.13, uit tot inschrijving. Het aantal tot inschrijving uit te nodigen gegadigden kan zijn gelimiteerd op de wijze als beschreven in artikel 5.1.
5.16.2	Wanneer het aantal gegadigden dat voldoet aan de eisen lager is dan het minimumaantal kan de aanbesteder de procedure voortzetten door de gegadigde of gegadigden uit te nodigen die aan de minimumeisen voldoen. De aanbesteder neemt in dit geval geen ondernemers in aanmerking die niet om deelneming hebben verzocht, noch neemt hij gegadigden in aanmerking die niet aan de minimumeisen voldoen.	Wanneer het aantal gegadigden dat voldoet aan de eisen lager is dan het minimumaantal kan de aanbesteder de procedure voortzetten door de gegadigde of gegadigden uit te nodigen die aan de minimumeisen voldoen. De aanbesteder neemt in dit geval geen ondernemers in aanmerking die niet om deelneming hebben verzocht, noch neemt hij gegadigden in aanmerking die niet aan de minimumeisen voldoen.
5.16.3	In de uitnodiging tot inschrijving neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op: a. een verwijzing naar de aankondiging, b. de uiterste datum en tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen en het adres waar deze kunnen worden ingediend, c. de taal of talen waarin de inschrijvingen dienen te worden gesteld, d. het relatieve gewicht van de gunningscriteria van de opdracht of, in voorkomend geval, de afnemende volgorde van belangrijkheid van de criteria, indien deze niet in de aankondiging of het bestek is vermeld, e. op welke wijze inlichtingen zullen worden gegeven, en f. waar en wanneer een eventuele aanwijzing ter plaatse wordt gehouden.	In de uitnodiging tot inschrijving neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op: a. een verwijzing naar de aankondiging, b. de uiterste datum en tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen en het adres waar deze kunnen worden ingediend, c. de taal of talen waarin de inschrijvingen dienen te worden gesteld, d. het relatieve gewicht van de gunningscriteria van de opdracht of, in voorkomend geval, de afnemende volgorde van belangrijkheid van de criteria, indien deze niet in de aankondiging of het bestek is vermeld, e. op welke wijze inlichtingen zullen worden gegeven, en f. waar en wanneer een eventuele aanwijzing ter plaatse wordt gehouden.

5.16.4	De uitnodiging tot inschrijving bevat ten minste: a. een exemplaar van het bestek en van alle aanvullende stukken, b. de vermelding van de toegang tot het bestek en tot de andere hiervoor vermelde stukken, wanneer deze rechtstreeks langs elektronische weg toegankelijk zijn of, c. het adres van de instantie waar het bestek of de aanvullende stukken kunnen worden aangevraagd en de uiterste datum voor deze aanvraag, wanneer deze stukken niet bij de aanbesteder kunnen worden aangevraagd. Deze instantie zendt de documentatie onmiddellijk na ontvangst van de aanvraag aan de ondernemers toe.	De uitnodiging tot inschrijving bevat ten minste: a. een exemplaar van het bestek en van alle aanvullende stukken, b. de vermelding van de toegang tot het bestek en tot de andere hiervoor vermelde stukken, wanneer deze rechtstreeks langs elektronische weg toegankelijk zijn of, c. het adres van de instantie waar het bestek of de aanvullende stukken kunnen worden aangevraagd en de uiterste datum voor deze aanvraag, wanneer deze stukken niet bij de aanbesteder kunnen worden aangevraagd. Deze instantie zendt de documentatie onmiddellijk na ontvangst van de aanvraag aan de ondernemers toe.
5.16.5	De aanbesteder nodigt de uitgekozen gegadigden gelijktijdig schriftelijk uit tot inschrijving.	De aanbesteder nodigt de uitgekozen gegadigden gelijktijdig schriftelijk uit tot inschrijving.
5.16.6	De aanbesteder deelt, gelijktijdig met de uitnodigingen, een niet gekozen gegadigde schriftelijk mee dat hij niet wordt uitgenodigd.	De aanbesteder deelt, gelijktijdig met de uitnodigingen, een niet gekozen gegadigde schriftelijk mee dat hij niet wordt uitgenodigd.
5.16.7	Een niet gekozen gegadigde kan de aanbesteder schriftelijk verzoeken in kennis te worden gesteld van de redenen die ertoe hebben geleid dat hij niet is uitgenodigd. De aanbesteder deelt zo spoedig mogelijk, maar in elk geval binnen 15 dagen na ontvangst van dit verzoek, aan de verzoeker schriftelijk deze redenen mee.	Een niet gekozen gegadigde kan de aanbesteder schriftelijk verzoeken in kennis te worden gesteld van de redenen die ertoe hebben geleid dat hij niet is uitgenodigd. De aanbesteder deelt zo spoedig mogelijk, maar in elk geval binnen 15 dagen na ontvangst van dit verzoek, aan de verzoeker schriftelijk deze redenen mee. Toelichting
5.17	***Gunningscriteria***	***Gunningscriteria***
5.17.1	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij als gunningscriterium de economisch meest voordelige inschrijving of het criterium van de laagste prijs hanteert.	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij als gunningscriterium de economisch meest voordelige inschrijving of het criterium van de laagste prijs hanteert.
5.17.2	De aanbesteder die het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, specificeert in de aankondiging, het bestek of de uitnodiging tot inschrijving, het relatieve gewicht van elk van de door hem gekozen criteria voor de bepaling van de economisch meest voordelige inschrijving. Dit gewicht kan worden uitgedrukt door middel van een marge met een passend verschil tussen minimum en maximum. Wanneer volgens de aanbesteder om aantoonbare redenen geen weging mogelijk is, vermeldt de aanbesteder de criteria in afnemende volgorde van belangrijkheid.	De aanbesteder die het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, specificeert in de aankondiging, het bestek of de uitnodiging tot inschrijving, het relatieve gewicht van elk van de door hem gekozen criteria voor de bepaling van de economisch meest voordelige inschrijving. Dit gewicht kan worden uitgedrukt door middel van een marge met een passend verschil tussen minimum en maximum. Wanneer volgens de aanbesteder om aantoonbare redenen geen weging mogelijk is, vermeldt de aanbesteder de criteria in afnemende volgorde van belangrijkheid. Toelichting

5.18	*Nadere inlichtingen*	*Nadere inlichtingen*
5.18.1	Nadere inlichtingen over het bestek en de aanvullende stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de inschrijvingen door de aanbesteder verstrekt.	Nadere inlichtingen over het bestek en de aanvullende stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de inschrijvingen door de aanbesteder verstrekt.
5.18.2	De aanbesteder maakt een nota op van de nadere inlichtingen die dienen tot verduidelijking, aanvulling of wijziging van het bestek en de aanvullende stukken. In de nota van inlichtingen neemt de aanbesteder eveneens de vragen op die schriftelijk of tijdens een inlichtingenbijeenkomst mondeling zijn gesteld.	De aanbesteder maakt een nota op van de nadere inlichtingen die dienen tot verduidelijking, aanvulling of wijziging van het bestek en de aanvullende stukken. In de nota van inlichtingen neemt de aanbesteder eveneens de vragen op die schriftelijk of tijdens een inlichtingenbijeenkomst mondeling zijn gesteld.
5.18.3	Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbesteder een proces-verbaal van aanwijzing opgemaakt.	Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbesteder een proces-verbaal van aanwijzing opgemaakt.
5.18.4	Wanneer nadere inlichtingen tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 5.18.1 gestelde termijn zijn verstrekt, of wanneer de inschrijvingen slechts na een bezichtiging ter plaatse, of na inzage ter plaatse van de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de inschrijvingen kennis kunnen nemen.	Wanneer nadere inlichtingen tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 5.18.1 gestelde termijn zijn verstrekt, of wanneer de inschrijvingen slechts na een bezichtiging ter plaatse, of na inzage ter plaatse van de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de inschrijvingen kennis kunnen nemen.
5.18.5	Alle nadere inlichtingen zijn, voorzover die nadere inlichtingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen of in het proces-verbaal van aanwijzing, voor elke inschrijver bindend.	Alle nadere inlichtingen zijn, voorzover die nadere inlichtingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen of in het proces-verbaal van aanwijzing, voor elke inschrijver bindend. Toelichting

5.19	***Nadere inlichtingen in geval van een gerechtvaardigd commercieel belang***	***Nadere inlichtingen in geval van een gerechtvaardigd commercieel belang***
5.19.1	Een gegadigde kan de aanbesteder gemotiveerd verzoeken om nadere inlichtingen die niet worden opgenomen in de nota van inlichtingen. De aanbesteder kan dergelijke inlichtingen verstrekken voorzover het opnemen daarvan, naar het oordeel van de aanbesteder, in de nota van inlichtingen schade kan toebrengen aan de rechtmatige commerciële belangen van de gegadigde. De aanbesteder mag deze inlichtingen alleen geven indien deze dienen ter verduidelijking van de eisen die de aanbesteder in de aankondiging, het bestek en de nota van inlichtingen heeft gesteld. Het verstrekken van dergelijke inlichtingen mag niet leiden tot discriminatie van andere gegadigden of potentiële gegadigden.	Een gegadigde kan de aanbesteder gemotiveerd verzoeken om nadere inlichtingen die niet worden opgenomen in de nota van inlichtingen. De aanbesteder kan dergelijke inlichtingen verstrekken voorzover het opnemen daarvan, naar het oordeel van de aanbesteder, in de nota van inlichtingen schade kan toebrengen aan de rechtmatige commerciële belangen van de gegadigde. De aanbesteder mag deze inlichtingen alleen geven indien deze dienen ter verduidelijking van de eisen die de aanbesteder in de aankondiging, het bestek en de nota van inlichtingen heeft gesteld. Het verstrekken van dergelijke inlichtingen mag niet leiden tot discriminatie van andere gegadigden of potentiële gegadigden.
5.19.2	De desbetreffende nadere inlichtingen zijn ondergeschikt aan de aankondiging, de uitnodiging tot inschrijving, het bestek en de nota van inlichtingen. Bij strijdigheid prevaleren de aankondiging, de uitnodiging tot inschrijving, het bestek en de nota van inlichtingen.	De desbetreffende nadere inlichtingen zijn ondergeschikt aan de aankondiging, de uitnodiging tot inschrijving, het bestek en de nota van inlichtingen. Bij strijdigheid prevaleren de aankondiging, de uitnodiging tot inschrijving, het bestek en de nota van inlichtingen.
5.19.3	De aanbesteder verstrekt aan de gegadigde een proces-verbaal van de door hem gestelde vragen en de daarop gegeven antwoorden.	De aanbesteder verstrekt aan de gegadigde een proces-verbaal van de door hem gestelde vragen en de daarop gegeven antwoorden.
5.19.4	Indien de aanbesteding leidt tot een gerechtelijke procedure waarbij de desbetreffende nadere inlichtingen onderwerp van geschil zijn, is de aanbesteder gerechtigd de verstrekte inlichtingen in de procedure in te brengen.	Indien de aanbesteding leidt tot een gerechtelijke procedure waarbij de desbetreffende nadere inlichtingen onderwerp van geschil zijn, is de aanbesteder gerechtigd de verstrekte inlichtingen in de procedure in te brengen. Toelichting

5.20	***Inschrijving***	***Inschrijving***
5.20.1	De aanbesteding geschiedt bij inschrijving.	De aanbesteding geschiedt bij inschrijving.
5.20.2	Elke inschrijving dient te zijn voorzien van een inschrijvingsbiljet dat is ondertekend door de inschrijver en is ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model G.	Elke inschrijving dient te zijn voorzien van een inschrijvingsbiljet dat is ondertekend door de inschrijver en is ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model G.

5.20.3	Een ondernemer die aan een opdracht wenst deel te nemen, kan door de aanbesteder worden verzocht aan te tonen dat hij volgens de voorschriften van de lidstaten waar hij is gevestigd, in het beroepsregister of in het handelsregister is ingeschreven, of een verklaring onder ede of een attest te verstrekken.	Een ondernemer die aan een opdracht wenst deel te nemen, kan door de aanbesteder worden verzocht aan te tonen dat hij volgens de voorschriften van de lidstaten waar hij is gevestigd, in het beroepsregister of in het handelsregister is ingeschreven, of een verklaring onder ede of een attest te verstrekken.
5.20.4	De inschrijver vermeldt op het inschrijvingsbiljet op welke opdracht de inschrijving betrekking heeft, alsmede, in geval van verdeling van de opdracht in percelen, op welk perceel of op welke combinatie van percelen.	De inschrijver vermeldt op het inschrijvingsbiljet op welke opdracht de inschrijving betrekking heeft, alsmede, in geval van verdeling van de opdracht in percelen, op welk perceel of op welke combinatie van percelen.
5.20.5	Wanneer de opdracht in percelen is verdeeld en de aanbesteder in de aankondiging heeft vermeld dat een inschrijver op meerdere percelen in kan schrijven, moet voor elke inschrijving een afzonderlijk inschrijvingsbiljet met de daarbij behorende bescheiden worden ingeleverd.	Wanneer de opdracht in percelen is verdeeld en de aanbesteder in de aankondiging heeft vermeld dat een inschrijver op meerdere percelen in kan schrijven, moet voor elke inschrijving een afzonderlijk inschrijvingsbiljet met de daarbij behorende bescheiden worden ingeleverd.
5.20.6	De inschrijver dient zijn inschrijving in op het in de aankondiging vermelde inschrijvingsadres. De aanbesteder bewaart de inschrijvingen op een plaats die slechts voor bevoegden toegankelijk is.	De inschrijver dient zijn inschrijving in op het in de aankondiging vermelde inschrijvingsadres. De aanbesteder bewaart de inschrijvingen op een plaats die slechts voor bevoegden toegankelijk is.
5.20.7	Een inschrijving is slechts geldig indien het inschrijvingsbiljet en alle gegevens die nodig zijn voor de beoordeling van de inschrijving uiterlijk op het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen zijn ingediend.	Een inschrijving is slechts geldig indien het inschrijvingsbiljet en alle gegevens die nodig zijn voor de beoordeling van de inschrijving uiterlijk op het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen zijn ingediend.
5.20.8	Een inschrijver kan tot het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen door middel van een duidelijke, ondertekende verklaring, waarmee op dezelfde wijze dient te worden gehandeld als met de inschrijving, zijn inschrijving intrekken. De aanbesteder is niet verplicht de ingetrokken inschrijving te retourneren.	Een inschrijver kan tot het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen door middel van een duidelijke, ondertekende verklaring, waarmee op dezelfde wijze dient te worden gehandeld als met de inschrijving, zijn inschrijving intrekken. De aanbesteder is niet verplicht de ingetrokken inschrijving te retourneren. Toelichting
5.21	***Gezamenlijke inschrijving***	***Gezamenlijke inschrijving***
5.21.1	De aanbesteder verlangt voor de indiening van een inschrijving of een verzoek tot deelneming van een samenwerkingsverband van ondernemers niet dat het een bepaalde rechtsvorm heeft. De aanbesteder kan uitsluitend van het samenwerkingsverband waaraan de opdracht wordt gegund, eisen dat het een bepaalde rechtsvorm aanneemt, mits dit voor de goede uitvoering van de opdracht nodig is.	De aanbesteder verlangt voor de indiening van een inschrijving of een verzoek tot deelneming van een samenwerkingsverband van ondernemers niet dat het een bepaalde rechtsvorm heeft. De aanbesteder kan uitsluitend van het samenwerkingsverband waaraan de opdracht wordt gegund, eisen dat het een bepaalde rechtsvorm aanneemt, mits dit voor de goede uitvoering van de opdracht nodig is.

5.21.2	Indien een samenwerkingsverband van ondernemers inschrijft, vermelden de ondernemers op het inschrijvingsbiljet de ondernemer die hen in alle opzichten vertegenwoordigt in het kader van de inschrijving en de uitvoering van het werk.	Indien een samenwerkingsverband van ondernemers inschrijft, vermelden de ondernemers op het inschrijvingsbiljet de ondernemer die hen in alle opzichten vertegenwoordigt in het kader van de inschrijving en de uitvoering van het werk.
5.21.3	Tenzij de aanbesteder in de aankondiging anders bepaalt, zijn twee of meer ondernemers die gezamenlijk inschrijven hoofdelijk aansprakelijk voor de nakoming van alle uit de overeenkomst voortvloeiende verplichtingen.	Tenzij de aanbesteder in de aankondiging anders bepaalt, zijn twee of meer ondernemers die gezamenlijk inschrijven hoofdelijk aansprakelijk voor de nakoming van alle uit de overeenkomst voortvloeiende verplichtingen. Toelichting
5.22	***Inlichtingen over eventuele onderaanneming***	***Inlichtingen over eventuele onderaanneming***
5.22.1	In de aankondiging, het selectiedocument, de uitnodiging tot inschrijving of het bestek kan de aanbesteder een inschrijver verzoeken om in zijn inschrijving aan te geven welk gedeelte van de opdracht hij voornemens is aan derden in onderaanneming te geven en welke onderaannemers hij voorstelt. Deze opgave laat de aansprakelijkheid van de hoofdaannemer onverlet.	In de aankondiging, het selectiedocument, de uitnodiging tot inschrijving of het bestek kan de aanbesteder een inschrijver verzoeken om in zijn inschrijving aan te geven welk gedeelte van de opdracht hij voornemens is aan derden in onderaanneming te geven en welke onderaannemers hij voorstelt. Deze opgave laat de aansprakelijkheid van de hoofdaannemer onverlet. Toelichting
5.23	***Varianten van de inschrijver***	***Varianten van de inschrijver***
5.23.1	De aanbesteder kan de inschrijvers toestaan varianten voor te stellen, wanneer voor de gunning het criterium van de economisch meest voordelige inschrijving wordt gehanteerd.	De aanbesteder kan de inschrijvers toestaan varianten voor te stellen, wanneer voor de gunning het criterium van de economisch meest voordelige inschrijving wordt gehanteerd.
5.23.2	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij varianten toestaat.	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij varianten toestaat.
5.23.3	De aanbesteder die varianten toestaat, vermeldt in de aankondiging, het selectiedocument, de uitnodiging tot inschrijving of het bestek aan welke minimumeisen deze varianten ten minste dienen te voldoen, en hoe zij worden ingediend.	De aanbesteder die varianten toestaat, vermeldt in de aankondiging, het selectiedocument, de uitnodiging tot inschrijving of het bestek aan welke minimumeisen deze varianten ten minste dienen te voldoen, en hoe zij worden ingediend.
5.23.4	Een variant wordt ingediend op een afzonderlijk inschrijvingsbiljet waarop duidelijk is aangegeven dat het inschrijvingsbiljet betrekking heeft op een variant. Het inschrijvingsbiljet gaat vergezeld van een duidelijke omschrijving van hetgeen de variant inhoudt.	Een variant wordt ingediend op een afzonderlijk inschrijvingsbiljet waarop duidelijk is aangegeven dat het inschrijvingsbiljet betrekking heeft op een variant. Het inschrijvingsbiljet gaat vergezeld van een duidelijke omschrijving van hetgeen de variant inhoudt. Toelichting

5.24	***Varianten van de aanbesteder***	***Varianten van de aanbesteder***
5.24.1	Indien in de aankondiging, het selectiedocument, de uitnodiging tot inschrijving, het bestek of de nota van inlichtingen varianten van de aanbesteder als zodanig worden omschreven, staat het een inschrijver vrij om op een of meer varianten in te schrijven, tenzij inschrijving op alle varianten verplicht is gesteld.	Indien in de aankondiging, het selectiedocument, de uitnodiging tot inschrijving, het bestek of de nota van inlichtingen varianten van de aanbesteder als zodanig worden omschreven, staat het een inschrijver vrij om op een of meer varianten in te schrijven, tenzij inschrijving op alle varianten verplicht is gesteld.
5.24.2	Een inschrijver dient voor elke variant van de aanbesteder waarop hij inschrijft, een afzonderlijk inschrijvingsbiljet in te dienen. De inschrijver geeft op het inschrijvingsbiljet duidelijk aan op welke variant de inschrijving betrekking heeft.	Een inschrijver dient voor elke variant van de aanbesteder waarop hij inschrijft, een afzonderlijk inschrijvingsbiljet in te dienen. De inschrijver geeft op het inschrijvingsbiljet duidelijk aan op welke variant de inschrijving betrekking heeft. Toelichting

5.25	***Aanbesteding***	***Aanbesteding***
5.25.1	De aanbesteder opent de inschrijvingen op het tijdstip van de aanbesteding.	De aanbesteder opent de inschrijvingen op het tijdstip van de aanbesteding.
5.25.2	Van het verloop van de aanbesteding wordt proces-verbaal opgemaakt volgens het in Deel II opgenomen Model H. Het proces-verbaal wordt ondertekend door de aanbesteder.	Van het verloop van de aanbesteding wordt proces-verbaal opgemaakt volgens het in Deel II opgenomen Model H. Het proces-verbaal wordt ondertekend door de aanbesteder.
5.25.3	Van de in het oog vallende onregelmatigheden in de inschrijvingen wordt melding gemaakt in het proces-verbaal.	Van de in het oog vallende onregelmatigheden in de inschrijvingen wordt melding gemaakt in het proces-verbaal.
5.25.4	Indien een bedrag zowel in cijfers als in letters is vermeld, geldt het bedrag in letters.	Indien een bedrag zowel in cijfers als in letters is vermeld, geldt het bedrag in letters.
5.25.5	Inschrijvers kunnen het proces-verbaal van aanbesteding inzien op het adres, genoemd in de aankondiging, of een afschrift hiervan verkrijgen.	Inschrijvers kunnen het proces-verbaal van aanbesteding inzien op het adres, genoemd in de aankondiging, of een afschrift hiervan verkrijgen. Toelichting

5.26	***Ongeldigheid van de inschrijving***	***Ongeldigheid van de inschrijving***
5.26.1	Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen, gesteld in dit reglement, de aankondiging, het selectiedocument, de uitnodiging tot inschrijving, het bestek of de nota van inlichtingen, is ongeldig.	Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen, gesteld in dit reglement, de aankondiging, het selectiedocument, de uitnodiging tot inschrijving, het bestek of de nota van inlichtingen, is ongeldig.
5.26.2	Een inschrijving waaraan voorwaarden zijn verbonden, is ongeldig.	Een inschrijving waaraan voorwaarden zijn verbonden, is ongeldig. Toelichting

5.27	***Abnormaal lage inschrijving***	***Abnormaal lage inschrijving***
5.27.1	Indien een inschrijving is gedaan die in verhouding tot de te verrichten werken abnormaal laag lijkt, verzoekt de aanbesteder, voordat hij deze inschrijving kan afwijzen, schriftelijk om de door hem nodig geachte verduidelijkingen over de samenstelling van de inschrijving. De aanbesteder onderzoekt in overleg met de inschrijver de samenstelling aan de hand van de ontvangen toelichtingen.	Indien een inschrijving is gedaan die in verhouding tot de te verrichten werken abnormaal laag lijkt, verzoekt de aanbesteder, voordat hij deze inschrijving kan afwijzen, schriftelijk om de door hem nodig geachte verduidelijkingen over de samenstelling van de inschrijving. De aanbesteder onderzoekt in overleg met de inschrijver de samenstelling aan de hand van de ontvangen toelichtingen.
5.27.2	De verduidelijkingen kunnen in ieder geval verband houden met: a. de doelmatigheid van het bouwproces, b. de gekozen technische oplossingen of uitzonderlijk gunstige omstandigheden waarvan de inschrijver bij de uitvoering van de werken kan profiteren, c. de originaliteit van het ontwerp van de inschrijver, d. de naleving van de bepalingen inzake arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden die gelden op de plaats waar de opdracht wordt uitgevoerd, of e. de eventuele ontvangst van staatssteun door de inschrijver.	De verduidelijkingen kunnen in ieder geval verband houden met: a. de doelmatigheid van het bouwproces, b. de gekozen technische oplossingen of uitzonderlijk gunstige omstandigheden waarvan de inschrijver bij de uitvoering van de werken kan profiteren, c. de originaliteit van het ontwerp van de inschrijver, d. de naleving van de bepalingen inzake arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden die gelden op de plaats waar de opdracht wordt uitgevoerd, of e. de eventuele ontvangst van staatssteun door de inschrijver.
5.27.3	Wanneer de aanbesteder constateert dat een inschrijving abnormaal laag is omdat de inschrijver staatssteun heeft gekregen, kan de inschrijving op die grond worden afgewezen, wanneer de inschrijver desgevraagd niet binnen een door de aanbesteder bepaalde voldoende lange termijn kan aantonen dat de betrokken steun niet in strijd met de artikelen 87 en 88 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap is toegekend.	Wanneer de aanbesteder constateert dat een inschrijving abnormaal laag is omdat de inschrijver staatssteun heeft gekregen, kan de inschrijving op die grond worden afgewezen, wanneer de inschrijver desgevraagd niet binnen een door de aanbesteder bepaalde voldoende lange termijn kan aantonen dat de betrokken steun niet in strijd met de artikelen 87 en 88 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap is toegekend.
5.27.4	Wanneer de aanbesteder in een situatie als bedoeld in artikel 5.27.3 een inschrijving afwijst, stelt hij de Commissie daarvan in kennis.	Toelichting

5.28	***Uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen***	***Uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen***
5.28.1	Tenzij de aanbesteder besluit geen van de inschrijvers een uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen te zenden, nodigt hij uit: - in de gevallen, bedoeld in artikel 5.2.1, onderdeel a: de inschrijvers die een aan de formele eisen beantwoordende inschrijving bij de voorafgaande procedure hebben gedaan, en - in de gevallen, bedoeld in artikel 5.2.1, onderdelen b en c: de voor de onderhandelingen in aanmerking komende inschrijvers die een inschrijving hebben gedaan overeenkomstig de voorgaande artikelen.	Tenzij de aanbesteder besluit geen van de inschrijvers een uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen te zenden, nodigt hij uit: - in de gevallen, bedoeld in artikel 5.2.1, onderdeel a: de inschrijvers die een aan de formele eisen beantwoordende inschrijving bij de voorafgaande procedure hebben gedaan, en - in de gevallen, bedoeld in artikel 5.2.1, onderdelen b en c: de voor de onderhandelingen in aanmerking komende inschrijvers die een inschrijving hebben gedaan overeenkomstig de voorgaande artikelen.
5.28.2	In de uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op: a. de datum en het adres van de eerste onderhandeling, b. de te gebruiken taal of talen, en c. in de gevallen, bedoeld in artikel 5.2.1, onderdeel a: het relatieve gewicht van de gunningscriteria of, in voorkomend geval, de afnemende volgorde van belangrijkheid van de criteria.	In de uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op: a. de datum en het adres van de eerste onderhandeling, b. de te gebruiken taal of talen, en c. in de gevallen, bedoeld in artikel 5.2.1, onderdeel a: het relatieve gewicht van de gunningscriteria of, in voorkomend geval, de afnemende volgorde van belangrijkheid van de criteria.
5.28.3	De aanbesteder nodigt de uitgekozen inschrijvers gelijktijdig schriftelijk uit tot deelneming aan de onderhandelingen.	De aanbesteder nodigt de uitgekozen inschrijvers gelijktijdig schriftelijk uit tot deelneming aan de onderhandelingen.
5.28.4	De aanbesteder deelt, gelijktijdig met de uitnodigingen, een niet gekozen inschrijver schriftelijk mee dat hij niet wordt uitgenodigd.	De aanbesteder deelt, gelijktijdig met de uitnodigingen, een niet gekozen inschrijver schriftelijk mee dat hij niet wordt uitgenodigd.
5.28.5	Een niet gekozen inschrijver kan de aanbesteder schriftelijk verzoeken in kennis te worden gesteld van de redenen die ertoe hebben geleid dat hij niet is uitgenodigd. De aanbesteder deelt zo spoedig mogelijk, maar in elk geval binnen 15 dagen na ontvangst van dit verzoek, aan de verzoeker schriftelijk deze redenen mee.	Een niet gekozen inschrijver kan de aanbesteder schriftelijk verzoeken in kennis te worden gesteld van de redenen die ertoe hebben geleid dat hij niet is uitgenodigd. De aanbesteder deelt zo spoedig mogelijk, maar in elk geval binnen 15 dagen na ontvangst van dit verzoek, aan de verzoeker schriftelijk deze redenen mee. Toelichting

5.29	*Onderhandelingen*	*Onderhandelingen*
5.29.1	De aanbesteder onderhandelt met de deelnemers aan de onderhandelingen over de door de deelnemers ingediende inschrijvingen, teneinde deze aan te passen aan de eisen die hij in de aankondiging, het bestek en de eventuele aanvullende documenten heeft gesteld en teneinde op basis van de gunningscriteria het beste bod te zoeken.	De aanbesteder onderhandelt met de deelnemers aan de onderhandelingen over de door de deelnemers ingediende inschrijvingen, teneinde deze aan te passen aan de eisen die hij in de aankondiging, het bestek en de eventuele aanvullende documenten heeft gesteld en teneinde op basis van de gunningscriteria het beste bod te zoeken.
5.29.2	Als basis voor de onderhandelingen dienen: - in de gevallen, bedoeld in artikel 5.2.1, onderdeel a: de bij de voorafgaande procedure ingediende inschrijvingen, en - in de gevallen, bedoeld in artikel 5.2.1, onderdelen b en c: de overeenkomstig de voorgaande artikelen gedane inschrijvingen.	Als basis voor de onderhandelingen dienen: - in de gevallen, bedoeld in artikel 5.2.1, onderdeel a: de bij de voorafgaande procedure ingediende inschrijvingen, en - in de gevallen, bedoeld in artikel 5.2.1, onderdelen b en c: de overeenkomstig de voorgaande artikelen gedane inschrijvingen.
5.29.3	Tijdens de onderhandelingen waarborgt de aanbesteder de gelijke behandeling van alle deelnemers aan de onderhandelingen, en verstrekt geen informatie, waardoor bepaalde deelnemers boven andere deelnemers bevoordeeld kunnen worden.	Tijdens de onderhandelingen waarborgt de aanbesteder de gelijke behandeling van alle deelnemers aan de onderhandelingen, en verstrekt geen informatie, waardoor bepaalde deelnemers boven andere deelnemers bevoordeeld kunnen worden.
5.29.4	De aanbesteder maakt van de onderhandelingen met iedere deelnemer een afzonderlijk proces-verbaal op dat door beide partijen wordt ondertekend. De aanbesteder verstrekt de desbetreffende deelnemer aan de onderhandelingen een afschrift van het proces-verbaal.	De aanbesteder maakt van de onderhandelingen met iedere deelnemer een afzonderlijk proces-verbaal op dat door beide partijen wordt ondertekend. De aanbesteder verstrekt de desbetreffende deelnemer aan de onderhandelingen een afschrift van het proces-verbaal.
5.29.5	Bij ondertekening van het proces-verbaal dient de deelnemer aan de onderhandelingen een verklaring over te leggen dat het resultaat van de onderhandelingen niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht. Deze verklaring, ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model K, dient ondertekend te zijn door een bestuurder die ter zake de deelnemer rechtsgeldig vertegenwoordigt. In het geval de deelnemer een samenwerkingsverband van ondernemers is, verstrekt de deelnemer een dergelijke verklaring van een bestuurder van iedere ondernemer. De aanbieding, zijnde het resultaat van de onderhandelingen, is ongeldig indien een vereiste verklaring ontbreekt of niet naar waarheid is ingevuld.	Bij ondertekening van het proces-verbaal dient de deelnemer aan de onderhandelingen een verklaring over te leggen dat het resultaat van de onderhandelingen niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht. Deze verklaring, ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model K, dient ondertekend te zijn door een bestuurder die ter zake de deelnemer rechtsgeldig vertegenwoordigt. In het geval de deelnemer een samenwerkingsverband van ondernemers is, verstrekt de deelnemer een dergelijke verklaring van een bestuurder van iedere ondernemer. De aanbieding, zijnde het resultaat van de onderhandelingen, is ongeldig indien een vereiste verklaring ontbreekt of niet naar waarheid is ingevuld. Toelichting

5.30	***Termijn van gestanddoening***	***Termijn van gestanddoening***
5.30.1	De deelnemer aan de onderhandelingen moet zijn aanbieding, zijnde het resultaat van de met hem gevoerde onderhandelingen, gestand doen gedurende 45 dagen na de dag waarop alle onderhandelingen zijn afgerond of, in voorkomend geval de dag waarop de veiling is afgerond, tenzij in de aankondiging, de uitnodiging tot inschrijving, het bestek of de nota van inlichtingen een andere termijn is gesteld. De aanbesteder stelt zo spoedig mogelijk na afronding van alle onderhandelingen de deelnemers aan de onderhandelingen gelijktijdig schriftelijk op de hoogte van de dag waarop de onderhandelingen zijn afgerond.	De deelnemer aan de onderhandelingen moet zijn aanbieding, zijnde het resultaat van de met hem gevoerde onderhandelingen, gestand doen gedurende 45 dagen na de dag waarop alle onderhandelingen zijn afgerond of, in voorkomend geval de dag waarop de veiling is afgerond, tenzij in de aankondiging, de uitnodiging tot inschrijving, het bestek of de nota van inlichtingen een andere termijn is gesteld. De aanbesteder stelt zo spoedig mogelijk na afronding van alle onderhandelingen de deelnemers aan de onderhandelingen gelijktijdig schriftelijk op de hoogte van de dag waarop de onderhandelingen zijn afgerond.
5.30.2	De aanbesteder kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Het verzoek tot verlenging van de termijn van gestanddoening wordt niet gedaan aan de deelnemer aan de onderhandelingen die naar het oordeel van de aanbesteder zeer waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor de opdracht. Aan een zodanig verzoek kan door de deelnemer aan de onderhandelingen geen aanspraak op de opdracht worden ontleend.	De aanbesteder kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Het verzoek tot verlenging van de termijn van gestanddoening wordt niet gedaan aan de deelnemer aan de onderhandelingen die naar het oordeel van de aanbesteder zeer waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor de opdracht. Aan een zodanig verzoek kan door de deelnemer aan de onderhandelingen geen aanspraak op de opdracht worden ontleend.
5.30.3	In het geval een kort geding als bedoeld in artikel 5.33.3 aanhangig is gemaakt, eindigt de termijn van gestanddoening 8 dagen na de dag waarop in eerste aanleg is beslist.	In het geval een kort geding als bedoeld in artikel 5.33.3 aanhangig is gemaakt, eindigt de termijn van gestanddoening 8 dagen na de dag waarop in eerste aanleg is beslist. Toelichting

5.31	***Elektronische veiling***	***Elektronische veiling***
5.31.1	Indien de aanbesteder de gunning van de opdracht vooraf laat gaan door een elektronische veiling, verricht de aanbesteder een eerste, volledige beoordeling van de aanbiedingen, zijnde de resultaten van de onderhandelingen, aan de hand van de gunningscriteria en de weging daarvan, zoals die zijn vastgesteld.	Indien de aanbesteder de gunning van de opdracht vooraf laat gaan door een elektronische veiling, verricht de aanbesteder een eerste, volledige beoordeling van de aanbiedingen, zijnde de resultaten van de onderhandelingen, aan de hand van de gunningscriteria en de weging daarvan, zoals die zijn vastgesteld.
5.31.2	De aanbesteder waarborgt dat alle deelnemers aan de onderhandelingen die een aan de eisen beantwoordende aanbieding hebben gedaan, tegelijkertijd langs elektronische weg worden uitgenodigd tot deelneming aan de elektronische veiling om nieuwe prijzen of nieuwe waarden in te dienen.	De aanbesteder waarborgt dat alle deelnemers aan de onderhandelingen die een aan de eisen beantwoordende aanbieding hebben gedaan, tegelijkertijd langs elektronische weg worden uitgenodigd tot deelneming aan de elektronische veiling om nieuwe prijzen of nieuwe waarden in te dienen.

5.31.3 De aanbesteder waarborgt dat de uitnodiging, bedoeld in artikel 5.31.2, alle relevante informatie bevat voor de individuele verbinding met het gebruikte elektronische systeem en het tijdstip en het aanvangsuur van de elektronische veiling preciseert.

De aanbesteder waarborgt dat de uitnodiging, bedoeld in artikel 5.31.2, alle relevante informatie bevat voor de individuele verbinding met het gebruikte elektronische systeem en het tijdstip en het aanvangsuur van de elektronische veiling preciseert.

5.31.4 De aanbestedingsstukken bevatten ten minste de volgende informatie:
a. de elementen waarvan de waarden vallen onder de elektronische veiling, voorzover deze elementen kwantificeerbaar zijn zodat ze kunnen worden uitgedrukt in cijfers of procenten,
b. de eventuele limieten van de waarden die kunnen worden ingediend, zoals zij voortvloeien uit de specificaties van het voorwerp van de opdracht,
c. de informatie die tijdens de elektronische veiling ter beschikking van de inschrijvers zal worden gesteld en het tijdstip waarop die informatie ter beschikking zal worden gesteld,
d. relevante informatie betreffende het verloop van de elektronische veiling,
e. de voorwaarden waaronder de deelnemers een bod kunnen doen en met name de vereiste minimumverschillen die voor de biedingen vereist zijn, en
f. relevante informatie betreffende het gebruikte elektronische systeem en de nadere technische bepalingen en specificaties voor de verbinding.

De aanbestedingsstukken bevatten ten minste de volgende informatie:
a. de elementen waarvan de waarden vallen onder de elektronische veiling, voorzover deze elementen kwantificeerbaar zijn zodat ze kunnen worden uitgedrukt in cijfers of procenten,
b. de eventuele limieten van de waarden die kunnen worden ingediend, zoals zij voortvloeien uit de specificaties van het voorwerp van de opdracht,
c. de informatie die tijdens de elektronische veiling ter beschikking van de inschrijvers zal worden gesteld en het tijdstip waarop die informatie ter beschikking zal worden gesteld,
d. relevante informatie betreffende het verloop van de elektronische veiling,
e. de voorwaarden waaronder de deelnemers een bod kunnen doen en met name de vereiste minimumverschillen die voor de biedingen vereist zijn, en
f. relevante informatie betreffende het gebruikte elektronische systeem en de nadere technische bepalingen en specificaties voor de verbinding.

5.31.5 De aanbesteder kan de elektronische veiling in verschillende fasen laten verlopen.

De aanbesteder kan de elektronische veiling in verschillende fasen laten verlopen.

5.31.6 De elektronische veiling kan op zijn vroegst 2 werkdagen na de datum van verzending van de uitnodigingen beginnen.

De elektronische veiling kan op zijn vroegst 2 werkdagen na de datum van verzending van de uitnodigingen beginnen.

5.31.7 Wanneer de aanbesteder voor de gunning het criterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, voegt hij bij de uitnodiging:
a. het resultaat van de volledige beoordeling van de aanbieding van de betrokken deelnemer aan de onderhandelingen, en
b. de wiskundige formule die tijdens de elektronische veiling de automatische herklasseringen naar gelang van de ingediende nieuwe prijzen of nieuwe waarden zal bepalen.

Wanneer de aanbesteder voor de gunning het criterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, voegt hij bij de uitnodiging:
a. het resultaat van de volledige beoordeling van de aanbieding van de betrokken deelnemer aan de onderhandelingen, en
b. de wiskundige formule die tijdens de elektronische veiling de automatische herklasseringen naar gelang van de ingediende nieuwe prijzen of nieuwe waarden zal bepalen.

5.31.8	In de formule, bedoeld in artikel 5.31.7, onderdeel b, verwerkt de aanbesteder het gewicht dat aan alle vastgestelde criteria wordt toegekend om de economisch meest voordelige inschrijving te bepalen. Eventuele marges worden daartoe door de aanbesteder vooraf in een bepaalde waarde uitgedrukt.	In de formule, bedoeld in artikel 5.31.7, onderdeel b, verwerkt de aanbesteder het gewicht dat aan alle vastgestelde criteria wordt toegekend om de economisch meest voordelige inschrijving te bepalen. Eventuele marges worden daartoe door de aanbesteder vooraf in een bepaalde waarde uitgedrukt.
5.31.9	Wanneer de aanbesteder varianten toestaat, verstrekt de aanbesteder een afzonderlijke formule voor elke variant.	Wanneer de aanbesteder varianten toestaat, verstrekt de aanbesteder een afzonderlijke formule voor elke variant.
5.31.10	Tijdens alle fasen van de elektronische veiling deelt de aanbesteder onverwijld aan alle deelnemers ten minste de informatie mee die de deelnemers de mogelijkheid biedt op elk moment hun respectieve klassering te kennen. Indien dat in de aanbestedingsstukken vermeld is, kan de aanbesteder ook andere informatie betreffende door de andere deelnemers ingediende prijzen of waarden meedelen.	Tijdens alle fasen van de elektronische veiling deelt de aanbesteder onverwijld aan alle deelnemers ten minste de informatie mee die de deelnemers de mogelijkheid biedt op elk moment hun respectieve klassering te kennen. Indien dat in de aanbestedingsstukken vermeld is, kan de aanbesteder ook andere informatie betreffende door de andere deelnemers ingediende prijzen of waarden meedelen.
5.31.11	De aanbesteder kan tevens op ieder ogenblik meedelen hoeveel deelnemers aan de fase van de veiling deelnemen.	De aanbesteder kan tevens op ieder ogenblik meedelen hoeveel deelnemers aan de fase van de veiling deelnemen.
5.31.12	De aanbesteder deelt tijdens het verloop van de fasen van de elektronische veiling in geen geval de identiteit van de deelnemers mee.	De aanbesteder deelt tijdens het verloop van de fasen van de elektronische veiling in geen geval de identiteit van de deelnemers mee.
5.31.13	De aanbesteder vermeldt in de uitnodiging om deel te nemen aan de elektronische veiling op welke manier hij de veiling sluit. De elektronische veiling kan slechts sluiten op een of meer van de volgende manieren: a. bij het verstrijken van de datum en het tijdstip van sluiting indien deze in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling zijn vermeld; b. bij het uitblijven van nieuwe prijzen of nieuwe waarden die beantwoorden aan de vereisten betreffende de minimumverschillen. In dit geval preciseert de aanbesteder in de uitnodiging de termijn die hij na ontvangst van het laatste bod in acht zal nemen alvorens de veiling te sluiten; c. bij de voltooiing van alle fasen van de veiling, indien deze in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling zijn vermeld.	De aanbesteder vermeldt in de uitnodiging om deel te nemen aan de elektronische veiling op welke manier hij de veiling sluit. De elektronische veiling kan slechts sluiten op een of meer van de volgende manieren: a. bij het verstrijken van de datum en het tijdstip van sluiting indien deze in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling zijn vermeld; b. bij het uitblijven van nieuwe prijzen of nieuwe waarden die beantwoorden aan de vereisten betreffende de minimumverschillen. In dit geval preciseert de aanbesteder in de uitnodiging de termijn die hij na ontvangst van het laatste bod in acht zal nemen alvorens de veiling te sluiten; c. bij de voltooiing van alle fasen van de veiling, indien deze in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling zijn vermeld.

5.31.14	Wanneer de aanbesteder besloten heeft om de elektronische veiling overeenkomstig artikel 5.31.13, onderdeel c, af te sluiten in combinatie met de manier, bedoeld in artikel 5.31.13, onderdeel b, vermeldt hij in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling het tijdschema voor elk van de fasen van de veiling.	Wanneer de aanbesteder besloten heeft om de elektronische veiling overeenkomstig artikel 5.31.13, onderdeel c, af te sluiten in combinatie met de manier, bedoeld in artikel 5.31.13, onderdeel b, vermeldt hij in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling het tijdschema voor elk van de fasen van de veiling.
5.31.15	Na de sluiting van de elektronische veiling gunt de aanbesteder de opdracht overeenkomstig artikel 5.32 op basis van de resultaten van de elektronische veiling.	Na de sluiting van de elektronische veiling gunt de aanbesteder de opdracht overeenkomstig artikel 5.32 op basis van de resultaten van de elektronische veiling. Toelichting
5.32	***Gunningsbeslissing***	***Gunningsbeslissing***
5.32.1	De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te gunnen.	De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te gunnen.
5.32.2	Onverminderd artikel 5.32.1 beoordeelt de aanbesteder de aanbiedingen, zijnde de resultaten van de onderhandelingen of, in voorkomend geval, de veiling op grond van: a. criteria die verband houden met het voorwerp van de opdracht, indien de gunning aan de deelnemer met de vanuit het oogpunt van de aanbesteder economisch meest voordelige inschrijving plaatsvindt, of b. het criterium de laagste prijs.	Onverminderd artikel 5.32.1 beoordeelt de aanbesteder de aanbiedingen, zijnde de resultaten van de onderhandelingen of, in voorkomend geval, de veiling op grond van: a. criteria die verband houden met het voorwerp van de opdracht, indien de gunning aan de deelnemer met de vanuit het oogpunt van de aanbesteder economisch meest voordelige inschrijving plaatsvindt, of b. het criterium de laagste prijs.
5.32.3	Indien twee of meer deelnemers gelijkelijk voor de opdracht in aanmerking komen, beslist het lot aan wie van hen het werk zal worden opgedragen. De desbetreffende deelnemers worden er tijdig van in kennis gesteld, dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer en door wie de loting zal worden gehouden. Zij zijn bevoegd daarbij in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn.	Indien twee of meer deelnemers gelijkelijk voor de opdracht in aanmerking komen, beslist het lot aan wie van hen het werk zal worden opgedragen. De desbetreffende deelnemers worden er tijdig van in kennis gesteld, dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer en door wie de loting zal worden gehouden. Zij zijn bevoegd daarbij in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn.
5.32.4	In het geval de prijs van de meest gerede aanbieding hoger is dan de zorgvuldige raming van de aanbesteder, kan de aanbesteder deze aanbieding als onaanvaardbaar aanmerken en de procedure vervolgen met de onderhandelingsprocedure met voorafgaande aankondiging.	In het geval de prijs van de meest gerede inschrijving hoger is dan de zorgvuldige raming van de aanbesteder, kan de aanbesteder deze inschrijving als onaanvaardbaar aanmerken en de procedure vervolgen met de onderhandelingsprocedure met voorafgaande aankondiging.

5.32.5 De aanbesteder stelt de gegadigden, inschrijvers en deelnemers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk in kennis van de beslissingen die op grond van de artikelen 5.32.1 tot en met 5.32.4 zijn genomen inzake de gunning van de opdracht. Deze mededeling bevat ten minste de gronden van de gunningsbeslissing, waaronder de kenmerken en voordelen van de uitgekozen aanbieding, en van de naam van de begunstigde.

De aanbesteder stelt de gegadigden, inschrijvers en deelnemers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk in kennis van de beslissingen die op grond van de artikelen 5.32.1 tot en met 5.32.4 zijn genomen inzake de gunning van de opdracht. Deze mededeling bevat ten minste de gronden van de gunningsbeslissing, waaronder de kenmerken en voordelen van de uitgekozen aanbieding, en van de naam van de begunstigde.

5.32.6 De mededeling van de aanbesteder van een gunningsbeslissing houdt geen aanvaarding in als bedoeld in artikel 6:217, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, van een aanbod van een aanbieder.

De mededeling van de aanbesteder van een gunningsbeslissing houdt geen aanvaarding in als bedoeld in artikel 6:217, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, van een aanbod van een aanbieder.

5.32.7 Op schriftelijk verzoek van de betrokken partij stelt de aanbesteder iedere afgewezen deelnemer zo spoedig mogelijk, uiterlijk binnen 15 dagen na ontvangst van zijn verzoek, in kennis van de redenen voor de afwijzing van zijn aanbieding, inclusief de redenen voor zijn beslissing dat er geen gelijkwaardigheid voorhanden is of dat de werken niet aan de functionele en prestatie-eisen voldoen.

Op schriftelijk verzoek van de betrokken partij stelt de aanbesteder iedere afgewezen deelnemer zo spoedig mogelijk, uiterlijk binnen 15 dagen na ontvangst van zijn verzoek, in kennis van de redenen voor de afwijzing van zijn aanbieding, inclusief de redenen voor zijn beslissing dat er geen gelijkwaardigheid voorhanden is of dat de werken niet aan de functionele en prestatie-eisen voldoen.

5.32.8 In het geval de aanbesteder beslist om de opdracht niet te gunnen en eventueel de procedure opnieuw te beginnen, stelt hij de gegadigden, inschrijvers en deelnemers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk in kennis van de redenen daartoe.

In het geval de aanbesteder beslist om de opdracht niet te gunnen en eventueel de procedure opnieuw te beginnen, stelt hij de gegadigden, inschrijvers en deelnemers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk in kennis van de redenen daartoe.

5.32.9 De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gunning niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
a. de toepassing van de wet in de weg zou staan,
b. met het openbaar belang in strijd zou zijn,
c. de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
d. afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen hen zou kunnen doen.

De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gunning niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
a. de toepassing van de wet in de weg zou staan,
b. met het openbaar belang in strijd zou zijn,
c. de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
d. afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen hen zou kunnen doen.

Toelichting

5.33 ***Opdracht***

Opdracht

5.33.1 De aanbesteder gunt niet eerder een opdracht op basis van een gunningsbeslissing dan nadat een termijn van 15 dagen na verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 5.32.5, is verstreken.

De aanbesteder gunt niet eerder een opdracht op basis van een gunningsbeslissing dan nadat een termijn van 15 dagen na verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 5.32.5, is verstreken.

5.33.2	Van de termijn, genoemd in artikel 5.33.1, kan de aanbesteder slechts afwijken indien dit strikt noodzakelijk is wegens dwingende spoed als gevolg van gebeurtenissen die door de aanbesteder niet konden worden voorzien en die niet aan de aanbesteder te wijten zijn.	Van de termijn, genoemd in artikel 5.33.1, kan de aanbesteder slechts afwijken indien dit strikt noodzakelijk is wegens dwingende spoed als gevolg van gebeurtenissen die door de aanbesteder niet konden worden voorzien en die niet aan de aanbesteder te wijten zijn.
5.33.3	Indien binnen 15 dagen na verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 5.32.5, een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder, mag de aanbesteder niet overgaan tot gunning van de opdracht, voordat in kort geding vonnis is gewezen, tenzij een zwaarwegend belang onverwijlde gunning gebiedt.	Indien binnen 15 dagen na verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 5.32.5, een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder, mag de aanbesteder niet overgaan tot gunning van de opdracht, voordat in kort geding vonnis is gewezen, tenzij een zwaarwegend belang onverwijlde gunning gebiedt.
5.33.4	Voor de opdracht komen alleen deelnemers in aanmerking die op de dag van opdrachtverlening voldoen aan de eisen die in de aankondiging, het selectiedocument, het bestek en de nota van inlichtingen zijn vermeld.	Voor de opdracht komen alleen deelnemers in aanmerking die op de dag van opdrachtverlening voldoen aan de eisen die in de aankondiging, het selectiedocument, het bestek en de nota van inlichtingen zijn vermeld.
5.33.5	Indien de aanbesteder de opdracht gunt, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.	Indien de aanbesteder de opdracht gunt, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.
5.33.6	De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 5.33.5.	De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 5.33.5.
5.33.7	Tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de schriftelijke mededeling wordt aan de opdrachtnemer toegezonden een door of namens de opdrachtgever gewaarmerkt: a. afschrift van zijn inschrijvingsbiljet met de eventuele staat van verrekenprijzen, b. exemplaar van het bestek, c. afschrift van de nota van inlichtingen, d. afschrift van het proces-verbaal van aanwijzing, en e. afschrift van het proces-verbaal van de met hem gevoerde onderhandelingen.	Tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de schriftelijke mededeling wordt aan de opdrachtnemer toegezonden een door of namens de opdrachtgever gewaarmerkt: a. afschrift van zijn inschrijvingsbiljet met de eventuele staat van verrekenprijzen, b. exemplaar van het bestek, c. afschrift van de nota van inlichtingen, d. afschrift van het proces-verbaal van aanwijzing, en e. afschrift van het proces-verbaal van de met hem gevoerde onderhandelingen. Toelichting

5.34 *Proces-verbaal van opdrachtverlening*

5.34.1 De aanbesteder stelt een proces-verbaal van de opdrachtverlening op dat ten minste het volgende bevat:

a. de naam en het adres van de aanbesteder, het voorwerp en de waarde van de opdracht,
b. de namen van de gekozen gegadigden, met motivering van die keuze,
c. de namen van de uitgesloten gegadigden, inschrijvers en deelnemers met motivering van die uitsluiting,
d. de redenen voor de afwijzing van abnormaal laag bevonden inschrijvingen,
e. de naam van de begunstigde en de motivering voor de keuze van zijn aanbieding, en, indien bekend, het gedeelte van de opdracht dat de begunstigde voornemens is aan derden in onderaanneming te geven,
f. de omstandigheden, bedoeld in artikel 5.2.1, die de toepassing van deze procedure rechtvaardigen, en
g. de redenen waarom de aanbesteder besloten heeft de opdracht niet te gunnen.

Toelichting

5.35 *Aankondiging van een gegunde opdracht*

5.35.1 De aanbesteder zendt die een opdracht heeft gegund, het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen uiterlijk 48 dagen na de gunning van de opdracht een aankondiging betreffende de resultaten van de procedure toe. De aanbesteder gebruikt voor de aankondiging het in Deel II opgenomen Model C.

5.35.2 De aanbesteder kan bepaalde gegevens betreffende de gunning van de opdracht niet meedelen indien openbaarmaking van die gegevens de toepassing van het recht in de weg zou staan, met het openbaar belang in strijd zou zijn, de rechtmatige commerciële belangen van de ondernemers zou kunnen schaden, of afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen hen zou kunnen doen.

5.35.3 De aanbesteder maakt de aankondiging en de inhoud ervan niet openbaar vóór de datum waarop zij aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen is toegezonden.

5.35.4	De aanbesteder moet de verzenddatum van de aankondiging kunnen aantonen.	
5.35.5	De aanbesteder kan de aankondiging tevens in Nederland bekendmaken op een voor iedereen toegankelijk elektronisch medium, in de Staatscourant of in een landelijk verspreid vakblad.	
5.35.6	De aanbesteder waarborgt dat een bekendmaking van de aankondiging in Nederland geen andere informatie bevat dan de informatie in de aankondiging die aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen wordt toegezonden en dat in de bekendmaking de datum van toezending aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen wordt vermeld.	Toelichting

5.36	***Geschillen***	***Geschillen***
5.36.1	Ieder geschil tussen de bij de aanbestedingsprocedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de aanbestedingsprocedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, bij uitsluiting worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.	Ieder geschil tussen de bij de aanbestedingsprocedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de aanbestedingsprocedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, bij uitsluiting worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.
5.36.2	Een betrokkene die een geschil aanhangig wenst te maken, dient dit niet later dan 90 dagen na het ontstaan van dat geschil, doch in ieder geval niet later dan 90 dagen na de datum van de opdracht aanhangig te maken, tenzij het geschil voortvloeit uit een omstandigheid die eerst na verloop van die periode is gebleken. In dit laatste geval gaat de termijn van 90 dagen in op de dag dat de desbetreffende omstandigheid is gebleken.	Een betrokkene die een geschil aanhangig wenst te maken, dient dit niet later dan 90 dagen na het ontstaan van dat geschil, doch in ieder geval niet later dan 90 dagen na de datum van de opdracht aanhangig te maken, tenzij het geschil voortvloeit uit een omstandigheid die eerst na verloop van die periode is gebleken. In dit laatste geval gaat de termijn van 90 dagen in op de dag dat de desbetreffende omstandigheid is gebleken. Toelichting

	6 ONDERHANDELINGSPROCEDURE ZONDER VOORAFGAANDE AANKONDIGING EUROPEES	ONDERHANDELINGSPROCEDURE ZONDER VOORAFGAANDE AANKONDIGING NATIONAAL
Artikel		
6.1	***Omschrijving***	***Omschrijving***
6.1.1	Een aanbesteding volgens de onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande aankondiging is een aanbesteding waarbij de aanbesteder met door hem gekozen ondernemers overleg pleegt en door onderhandelingen met een of meer van hen de voorwaarden van de opdracht vaststelt.	Een aanbesteding volgens de onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande aankondiging is een aanbesteding waarbij de aanbesteder met door hem gekozen ondernemers overleg pleegt en door onderhandelingen met een of meer van hen de voorwaarden van de opdracht vaststelt. Toelichting
6.2	***Toepassingsmogelijkheden***	***Toepassingsmogelijkheden***
6.2.1	De aanbesteder kan gebruik maken van een procedure van gunning door onderhandelingen zonder voorafgaande aankondiging a. wanneer, in het kader van een openbare procedure of een niet-openbare procedure, geen of geen geschikte inschrijvingen of geen verzoeken om een uitnodiging tot deelneming zijn ingediend, mits de oorspronkelijke voorwaarden van de opdracht niet wezenlijk worden gewijzigd en de Commissie op haar verzoek een verslag wordt overgelegd, b. wanneer de opdracht om technische of artistieke redenen of om redenen van bescherming van exclusieve rechten slechts aan een bepaalde ondernemer kan worden toevertrouwd, c. voorzover zulks strikt noodzakelijk is, ingeval de termijnen voor de openbare procedure of de niet-openbare procedure dan wel voor de onderhandelingsprocedure met voorafgaande aankondiging wegens dwingende spoed, als gevolg van gebeurtenissen die door de aanbesteder niet konden worden voorzien en niet aan de aanbesteder te wijten zijn, niet in acht kunnen worden genomen, d. voor aanvullende opdrachten die noch in het oorspronkelijk gegunde ontwerp, noch in de oorspronkelijk gegunde opdracht waren opgenomen, onder de volgende voorwaarden: 1. de aanvullende opdrachten zijn ten gevolge van een onvoorziene omstandigheid voor de uitvoering van deze opdracht noodzakelijk geworden, 2. de gunning geschiedt aan de ondernemer die de oorspronkelijke opdracht uitvoert,	De aanbesteder kan gebruik maken van een procedure van gunning door onderhandelingen zonder voorafgaande aankondiging a. wanneer, in het kader van een openbare procedure of een niet-openbare procedure, geen of geen geschikte inschrijvingen of geen verzoeken om een uitnodiging tot deelneming zijn ingediend, mits de oorspronkelijke voorwaarden van de opdracht niet wezenlijk worden gewijzigd en de Commissie op haar verzoek een verslag wordt overgelegd, b. wanneer de opdracht om technische of artistieke redenen of om redenen van bescherming van exclusieve rechten slechts aan een bepaalde ondernemer kan worden toevertrouwd, c. voorzover zulks strikt noodzakelijk is, ingeval de termijnen voor de openbare procedure of de niet-openbare procedure dan wel voor de onderhandelingsprocedure met voorafgaande aankondiging wegens dwingende spoed, als gevolg van gebeurtenissen die door de aanbesteder niet konden worden voorzien en niet aan de aanbesteder te wijten zijn, niet in acht kunnen worden genomen, d. voor aanvullende opdrachten die noch in het oorspronkelijk gegunde ontwerp, noch in de oorspronkelijk gegunde opdracht waren opgenomen, onder de volgende voorwaarden: 1. de aanvullende opdrachten zijn ten gevolge van een onvoorziene omstandigheid voor de uitvoering van deze opdracht noodzakelijk geworden, 2. de gunning geschiedt aan de ondernemer die de oorspronkelijke opdracht uitvoert,

3. het totale bedrag van de aanvullende opdrachten is niet hoger dan 50 procent van het bedrag van de oorspronkelijke opdracht, en
4. de aanvullende opdrachten kunnen technisch of economisch niet los van de oorspronkelijke opdracht worden uitgevoerd zonder overwegende bezwaren voor de aanbesteder, of kunnen wel worden gescheiden, maar zijn strikt noodzakelijk om de oorspronkelijke opdracht te vervolmaken;

e. in geval van nieuwe werken, bestaande uit de herhaling van soortgelijke werken die door dezelfde aanbesteder worden toevertrouwd aan de ondernemer waaraan een oorspronkelijke opdracht werd gegund, onder de volgende voorwaarden:
1. deze werken stemmen overeen met een basisproject dat het voorwerp vormde van de oorspronkelijke opdracht die overeenkomstig de openbare procedure of de niet-openbare procedure is gegund,
2. de aanbesteder vermeldt reeds in de aankondiging van de aanbesteding van het basisproject dat een procedure zonder voorafgaande aankondiging kan worden toegepast,
3. de aanbesteder neemt bij de aanbesteding van het basisproject voor de toepassing van de drempelwaarden eveneens het totale voor de volgende werken geraamde bedrag in aanmerking, en
4. van deze procedure wordt slechts gedurende een periode van 3 jaar volgend op de oorspronkelijke opdracht gebruik gemaakt.

3. het totale bedrag van de aanvullende opdrachten is niet hoger dan 50 procent van het bedrag van de oorspronkelijke opdracht, en
4. de aanvullende opdrachten kunnen technisch of economisch niet los van de oorspronkelijke opdracht worden uitgevoerd zonder overwegende bezwaren voor de aanbesteder, of kunnen wel worden gescheiden, maar zijn strikt noodzakelijk om de oorspronkelijke opdracht te vervolmaken;

e. in geval van nieuwe werken, bestaande uit de herhaling van soortgelijke werken die door dezelfde aanbesteder worden toevertrouwd aan de ondernemer waaraan een oorspronkelijke opdracht werd gegund, onder de volgende voorwaarden:
1. deze werken stemmen overeen met een basisproject dat het voorwerp vormde van de oorspronkelijke opdracht die overeenkomstig de openbare procedure of de niet-openbare procedure is gegund,
2. de aanbesteder vermeldt reeds in de aankondiging van de aanbesteding van het basisproject dat een procedure zonder voorafgaande aankondiging kan worden toegepast,
3. de aanbesteder neemt bij de aanbesteding van het basisproject voor de toepassing van de drempelwaarden eveneens het totale voor de volgende werken geraamde bedrag in aanmerking, en
4. van deze procedure wordt slechts gedurende een periode van 3 jaar volgend op de oorspronkelijke opdracht gebruik gemaakt.

Toelichting

6.3	***Technische specificaties***	***Technische specificaties***
6.3.1	De aanbesteder neemt de technische specificaties op in de aanbestedingsstukken. De technische specificaties bieden de inschrijvers gelijke toegang en leiden niet tot ongerechtvaardigde belemmeringen in de mededinging voor de openstelling van opdrachten.	De aanbesteder neemt de technische specificaties op in de aanbestedingsstukken. De technische specificaties bieden de inschrijvers gelijke toegang en leiden niet tot ongerechtvaardigde belemmeringen in de mededinging voor de openstelling van opdrachten.

6.3.2	De aanbesteder formuleert de technische specificaties: a. door verwijzing naar: - technische specificaties en naar nationale normen waarin Europese normen zijn omgezet, - de Europese technische goedkeuringen, - de gemeenschappelijke technische specificaties, - internationale normen, - andere door de Europese normalisatie-instellingen opgestelde technische referentiesystemen, of, bij ontstentenis daarvan, - de nationale normen, - de nationale technische goedkeuringen dan wel - de nationale technische specificaties inzake het ontwerpen, het berekenen en het uitvoeren van werken en het gebruik van producten, waarbij iedere verwijzing vergezeld gaat van de woorden 'of gelijkwaardig', b. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen, waaronder milieukenmerken, die zodanig nauwkeurig zijn bepaald dat de inschrijvers het voorwerp van de opdracht kunnen bepalen en de aanbesteder de opdracht kan gunnen, c. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b, waarbij onder vermoeden van overeenstemming met deze prestatie-eisen en functionele eisen wordt verwezen naar de specificaties, bedoeld onder a, of d. door verwijzing naar de specificaties, bedoeld onder a, voor bepaalde kenmerken, en verwijzing naar de prestatie-eisen en functionele eisen, bedoeld onder b, voor andere kenmerken.	De aanbesteder formuleert de technische specificaties: a. door verwijzing naar: - technische specificaties en naar nationale normen waarin Europese normen zijn omgezet, - de Europese technische goedkeuringen, - de gemeenschappelijke technische specificaties, - internationale normen, - andere door de Europese normalisatie-instellingen opgestelde technische referentiesystemen, of, bij ontstentenis daarvan, - de nationale normen, - de nationale technische goedkeuringen dan wel - de nationale technische specificaties inzake het ontwerpen, het berekenen en het uitvoeren van werken en het gebruik van producten, waarbij iedere verwijzing vergezeld gaat van de woorden 'of gelijkwaardig', b. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen, waaronder milieukenmerken, die zodanig nauwkeurig zijn bepaald dat de inschrijvers het voorwerp van de opdracht kunnen bepalen en de aanbesteder de opdracht kan gunnen, c. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b, waarbij onder vermoeden van overeenstemming met deze prestatie-eisen en functionele eisen wordt verwezen naar de specificaties, bedoeld onder a, of d. door verwijzing naar de specificaties, bedoeld onder a, voor bepaalde kenmerken, en verwijzing naar de prestatie-eisen en functionele eisen, bedoeld onder b, voor andere kenmerken.
6.3.3	Wanneer de aanbesteder verwijst naar de specificaties, bedoeld in artikel 6.3.2, onderdeel a, kan hij een inschrijving niet afwijzen met de reden dat de aangeboden producten en diensten niet beantwoorden aan de specificaties waarnaar hij heeft verwezen, indien de inschrijver in zijn inschrijving tot voldoening van de aanbesteder aantoont dat de door hem voorgestelde oplossingen op gelijkwaardige wijze voldoen aan de eisen die in de technische specificaties zijn bepaald.	Wanneer de aanbesteder verwijst naar de specificaties, bedoeld in artikel 6.3.2, onderdeel a, kan hij een inschrijving niet afwijzen met de reden dat de aangeboden producten en diensten niet beantwoorden aan de specificaties waarnaar hij heeft verwezen, indien de inschrijver in zijn inschrijving tot voldoening van de aanbesteder aantoont dat de door hem voorgestelde oplossingen op gelijkwaardige wijze voldoen aan de eisen die in de technische specificaties zijn bepaald.

6.3.4	De aanbesteder wijst, wanneer hij gebruik maakt van de in artikel 6.3.2 onderdelen b en c geboden mogelijkheid prestatie-eisen of functionele eisen te stellen, een inschrijving niet af indien deze beantwoordt aan een nationale norm waarin een Europese norm is omgezet, aan een Europese technische goedkeuring, aan een gemeenschappelijke technische specificatie, aan een internationale norm of aan een door een Europese normalisatie-instelling opgestelde technisch referentiesysteem, wanneer deze specificaties betrekking hebben op de prestaties of functionele eisen die hij heeft voorgeschreven.	De aanbesteder wijst, wanneer hij gebruik maakt van de in artikel 6.3.2 onderdelen b en c geboden mogelijkheid prestatie-eisen of functionele eisen te stellen, een inschrijving niet af indien deze beantwoordt aan een nationale norm waarin een Europese norm is omgezet, aan een Europese technische goedkeuring, aan een gemeenschappelijke technische specificatie, aan een internationale norm of aan een door een Europese normalisatie-instelling opgestelde technisch referentiesysteem, wanneer deze specificaties betrekking hebben op de prestaties of functionele eisen die hij heeft voorgeschreven.
6.3.5	Een inschrijver toont in zijn inschrijving aan dat het product, de dienst of het werk in overeenstemming is met de norm en voldoet aan de functionele en prestatie-eisen van de aanbesteder.	Een inschrijver toont in zijn inschrijving aan dat het product, de dienst of het werk in overeenstemming is met de norm en voldoet aan de functionele en prestatie-eisen van de aanbesteder.
6.3.6	De aanbesteder die milieukenmerken voorschrijft door verwijzing naar prestatie-eisen of functionele eisen als bedoeld in artikel 6.3.2, onderdeel b, kan gebruik maken van de gedetailleerde specificaties of van gedeelten daarvan, zoals vastgesteld in milieukeuren, voorzover: a. die geschikt zijn voor de omschrijving van de kenmerken van de leveringen of diensten waarop de opdracht betrekking heeft, b. de vereisten voor de keur zijn ontwikkeld op grond van wetenschappelijke gegevens, c. de milieukeuren zijn aangenomen via een proces waaraan alle betrokkenen, zoals regeringsinstanties, consumenten, fabrikanten, kleinhandel en milieuorganisaties kunnen deelnemen, en d. de keuren toegankelijk zijn voor alle betrokken partijen.	De aanbesteder die milieukenmerken voorschrijft door verwijzing naar prestatie-eisen of functionele eisen als bedoeld in artikel 6.3.2, onderdeel b, kan gebruik maken van de gedetailleerde specificaties of van gedeelten daarvan, zoals vastgesteld in milieukeuren, voorzover: a. die geschikt zijn voor de omschrijving van de kenmerken van de leveringen of diensten waarop de opdracht betrekking heeft, b. de vereisten voor de keur zijn ontwikkeld op grond van wetenschappelijke gegevens, c. de milieukeuren zijn aangenomen via een proces waaraan alle betrokkenen, zoals regeringsinstanties, consumenten, fabrikanten, kleinhandel en milieuorganisaties kunnen deelnemen, en d. de keuren toegankelijk zijn voor alle betrokken partijen.
6.3.7	De aanbesteder kan aangeven dat de van een milieukeur voorziene producten of diensten worden geacht te voldoen aan de technische specificaties van het bestek en de nota van inlichtingen. De aanbesteder aanvaardt hierbij elk ander passend bewijsmiddel, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie.	De aanbesteder kan aangeven dat de van een milieukeur voorziene producten of diensten worden geacht te voldoen aan de technische specificaties van het bestek en de nota van inlichtingen. De aanbesteder aanvaardt hierbij elk ander passend bewijsmiddel, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie.
6.3.8	De aanbesteder aanvaardt certificaten van in andere lidstaten gevestigde erkende organisaties.	De aanbesteder aanvaardt certificaten van in andere lidstaten gevestigde erkende organisaties.

6.3.9	De aanbesteder maakt in de technische specificaties geen melding van een bepaald fabrikaat, een bepaalde herkomst of een bijzondere werkwijze, noch van een verwijzing naar een merk, een octrooi of een type, een bepaalde oorsprong of een bepaalde productie, waardoor bepaalde ondernemingen of bepaalde producten worden bevoordeeld of geëlimineerd, tenzij dit door het voorwerp van de opdracht gerechtvaardigd wordt.	De aanbesteder maakt in de technische specificaties geen melding van een bepaald fabrikaat, een bepaalde herkomst of een bijzondere werkwijze, noch van een verwijzing naar een merk, een octrooi of een type, een bepaalde oorsprong of een bepaalde productie, waardoor bepaalde ondernemingen of bepaalde producten worden bevoordeeld of geëlimineerd, tenzij dit door het voorwerp van de opdracht gerechtvaardigd wordt.
6.3.10	De aanbesteder mag de melding of verwijzing, bedoeld in artikel 6.6.9, opnemen in de technische specificatie wanneer: a. een voldoende nauwkeurige en begrijpelijke beschrijving van het voorwerp van de opdracht niet mogelijk is door toepassing van artikel 6.3.2, en b. deze melding of verwijzing vergezeld gaat van de woorden "of gelijkwaardig".	De aanbesteder mag de melding of verwijzing, bedoeld in artikel 6.6.9, opnemen in de technische specificatie wanneer: a. een voldoende nauwkeurige en begrijpelijke beschrijving van het voorwerp van de opdracht niet mogelijk is door toepassing van artikel 6.3.2, en b. deze melding of verwijzing vergezeld gaat van de woorden "of gelijkwaardig". Toelichting
6.4	***Bestek***	***Bestek***
6.4.1	Indien de aanbesteder het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, vermeldt de aanbesteder de informatie, bedoeld in artikel 6.14.2, in het bestek tenzij deze informatie in de uitnodiging tot inschrijving is vermeld.	Indien de aanbesteder het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, vermeldt de aanbesteder de informatie, bedoeld in artikel 6.14.2, in het bestek tenzij deze informatie in de uitnodiging tot inschrijving is vermeld.
6.4.2	De aanbesteder geeft in de aankondiging of het bestek aan bij welk orgaan de inschrijvers en de ondernemers die voornemens zijn in te schrijven informatie kunnen verkrijgen over verplichtingen ten aanzien van de bepalingen inzake belastingen, milieubescherming, arbeidsbescherming en arbeidsvoorwaarden die gelden in Nederland of, indien de verrichtingen buiten Nederland worden uitgevoerd, die gelden in het gebied of de plaats waar de verrichtingen worden uitgevoerd en die gedurende de uitvoering van de opdracht op die verrichtingen van toepassing zullen zijn.	
6.4.3	De aanbesteder verzoekt in de uitnodiging of het bestek de inschrijvers aan te geven dat zij bij het opstellen van hun inschrijving rekening hebben gehouden met de verplichtingen uit hoofde van de bepalingen inzake de arbeidsbescherming en de arbeidsvoorwaarden die gelden op de plaats waar de verrichting wordt uitgevoerd.	Toelichting

6.5	*Uitsluitingsgronden*	*Uitsluitingsgronden*
6.5.1	Van deelneming aan een opdracht wordt uitgesloten iedere inschrijver jegens wie bij een onherroepelijk vonnis een veroordeling om een of meer van de hieronder opgegeven redenen is uitgesproken, waarvan de aanbesteder kennis heeft: a. deelneming aan een criminele organisatie in de zin van artikel 2, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/773/JBZ van de Raad; b. omkoping in de zin van artikel 3 van het besluit van de Raad van 26 mei 1997, respectievelijk artikel 3, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/742/JBZ van de Raad; c. fraude in de zin van artikel 1 van de overeenkomst aangaande de bescherming van de financiële belangen van de Gemeenschap; d. witwassen van geld in de zin van artikel 1 van richtlijn nr. 91/308/EEG van de Raad van 10 juni 1991 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld.	
6.5.2	De aanbesteder sluit iedere inschrijver jegens wie bij een onherroepelijk vonnis of arrest een veroordeling is uitgesproken op grond van artikel 140, 177, 177a, 178, 225, 226, 227, 227a, 227b of 323a, 328ter, tweede lid, 416, 417, 417bis, 420bis, 420ter of 420quater van het Wetboek van Strafrecht van deelneming aan een opdracht uit.	
6.5.3	De aanbesteder kan om dwingende redenen van algemeen belang afwijken van de verplichting, bedoeld in de artikelen 6.5.1 en 6.5.2.	

6.5.4 De aanbesteder kan van deelneming aan een opdracht uitsluiten iedere ondernemer:

a. die in staat van faillissement of van liquidatie verkeert, wiens werkzaamheden zijn gestaakt, jegens wie een surseance van betaling of een akkoord geldt of die in een andere vergelijkbare toestand verkeert ingevolge een soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving,
b. wiens faillissement of liquidatie is aangevraagd of tegen wie een procedure van surseance van betaling of akkoord dan wel een andere soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving, aanhangig is gemaakt,
c. jegens wie een rechterlijke uitspraak met kracht van gewijsde volgens de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving is gedaan, waarbij een delict is vastgesteld dat in strijd is met zijn beroepsgedragsregels,
d. die in de uitoefening van zijn beroep een ernstige fout heeft begaan, vastgesteld op een grond die de aanbesteder aannemelijk kan maken,
e. die niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van de sociale zekerheidsbijdragen overeenkomstig de wettelijke bepalingen van het land waar hij is gevestigd of van Nederland,
f. die niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van zijn belastingen overeenkomstig de wettelijke bepalingen van het land waar hij is gevestigd of van Nederland, of
g. die zich in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen bij het verstrekken van inlichtingen die ingevolge aanbestedingsprocedures kunnen worden verlangd, of die inlichtingen niet heeft verstrekt.

De aanbesteder kan van deelneming aan een opdracht uitsluiten iedere ondernemer:

a. die in staat van faillissement of van liquidatie verkeert, wiens werkzaamheden zijn gestaakt, jegens wie een surseance van betaling of een akkoord geldt of die in een andere vergelijkbare toestand verkeert ingevolge een soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving,
b. wiens faillissement of liquidatie is aangevraagd of tegen wie een procedure van surseance van betaling of akkoord dan wel een andere soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving, aanhangig is gemaakt,
c. jegens wie een rechterlijke uitspraak met kracht van gewijsde volgens de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving is gedaan, waarbij een delict is vastgesteld dat in strijd is met zijn beroepsgedragsregels,
d. die in de uitoefening van zijn beroep een ernstige fout heeft begaan, vastgesteld op een grond die de aanbesteder aannemelijk kan maken,
e. die niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van de sociale zekerheidsbijdragen overeenkomstig de wettelijke bepalingen van het land waar hij is gevestigd of van Nederland,
f. die niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van zijn belastingen overeenkomstig de wettelijke bepalingen van het land waar hij is gevestigd of van Nederland, of
g. die zich in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen bij het verstrekken van inlichtingen die ingevolge aanbestedingsprocedures kunnen worden verlangd, of die inlichtingen niet heeft verstrekt.

6.5.5 De aanbesteder kan een inschrijver verzoeken om bewijsstukken of verklaringen dat hij niet verkeert in een van de in artikel 6.5.4, onderdelen a, b, c, d, e en f, genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs:

- voor a en b, een verklaring van de griffier van de bevoegde rechtbank,
- voor c en d, een verklaring omtrent het gedrag, bedoeld in artikel 28 van de Wet Justitiële en Strafvorderlijke gegevens,
- voor e, zowel voor de bijdragen ten behoeve van werknemersverzekeringen als voor de bijdragen ten behoeve van de volksverzekeringen, een verklaring van de ontvanger onder wie de inschrijver ressorteert voor de inning van belastingen, en
- voor f, een verklaring van de ontvanger onder wie de inschrijver ressorteert voor de inning van belastingen.

De aanbesteder kan een inschrijver verzoeken om bewijsstukken of verklaringen dat hij niet verkeert in een van de in artikel 6.5.4, onderdelen a, b, c, d, e en f, genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs:

- voor a en b, een verklaring van de griffier van de bevoegde rechtbank,
- voor c en d, een verklaring omtrent het gedrag, bedoeld in artikel 28 van de Wet Justitiële en Strafvorderlijke gegevens,
- voor e, zowel voor de bijdragen ten behoeve van werknemersverzekeringen als voor de bijdragen ten behoeve van de volksverzekeringen, een verklaring van de ontvanger onder wie de inschrijver ressorteert voor de inning van belastingen, en
- voor f, een verklaring van de ontvanger onder wie de inschrijver ressorteert voor de inning van belastingen.

6.5.6 Wanneer in het land waarin de inschrijver gevestigd is niet een bewijsstuk of verklaring als bedoeld in artikel 6.5.5 wordt afgegeven, kan de inschrijver volstaan met een verklaring onder ede of een plechtige verklaring die door betrokkene ten overstaan van een bevoegde rechterlijke of administratieve instantie, een notaris of een bevoegde beroepsorganisatie van het land van oorsprong of herkomst wordt afgelegd.

Wanneer in het land waarin de inschrijver gevestigd is niet een bewijsstuk of verklaring als bedoeld in artikel 6.5.5 wordt afgegeven, kan de inschrijver volstaan met een verklaring onder ede of een plechtige verklaring die door betrokkene ten overstaan van een bevoegde rechterlijke of administratieve instantie, een notaris of een bevoegde beroepsorganisatie van het land van oorsprong of herkomst wordt afgelegd.

Toelichting

6.6 *Financiële en economische draagkracht*

Financiële en economische draagkracht

6.6.1 Een ondernemer kan zijn financiële en economische draagkracht aantonen door middel van:

a. passende bankverklaringen of het bewijs van een verzekering tegen beroepsrisico's,
b. overlegging van balansen of van balansuittreksels, indien de wetgeving van het land waar de ondernemer is gevestigd, de bekendmaking van balansen voorschrijft, of
c. een verklaring betreffende de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, over ten hoogste de laatste 3 beschikbare boekjaren, afhankelijk van de oprichtingsdatum of van de datum waarop de ondernemer met zijn bedrijvigheid is begonnen, voorzover de betrokken omzetcijfers beschikbaar zijn.

Een ondernemer kan zijn financiële en economische draagkracht aantonen door middel van:

a. passende bankverklaringen of het bewijs van een verzekering tegen beroepsrisico's,
b. overlegging van balansen of van balansuittreksels, indien de wetgeving van het land waar de ondernemer is gevestigd, de bekendmaking van balansen voorschrijft, of
c. een verklaring betreffende de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, over ten hoogste de laatste 3 beschikbare boekjaren, afhankelijk van de oprichtingsdatum of van de datum waarop de ondernemer met zijn bedrijvigheid is begonnen, voorzover de betrokken omzetcijfers beschikbaar zijn.

6.6.2	De aanbesteder geeft in de uitnodiging tot inschrijving aan welke referenties, genoemd in artikel 6.6.1, en andere bewijsstukken overgelegd dienen te worden.	De aanbesteder geeft in de uitnodiging tot inschrijving aan welke referenties, genoemd in artikel 6.6.1, en andere bewijsstukken overgelegd dienen te worden.
6.6.3	Wanneer een ondernemer om gegronde redenen niet in staat is de door de aanbesteder gevraagde referenties over te leggen, kan hij zijn economische en financiële draagkracht aantonen met andere bescheiden die de aanbesteder geschikt acht.	Wanneer een ondernemer om gegronde redenen niet in staat is de door de aanbesteder gevraagde referenties over te leggen, kan hij zijn economische en financiële draagkracht aantonen met andere bescheiden die de aanbesteder geschikt acht.
6.6.4	Een ondernemer kan zich beroepen op de draagkracht van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. Een ondernemer toont in dat geval bij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen van die natuurlijke personen of rechtspersonen.	Een ondernemer kan zich beroepen op de draagkracht van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. Een ondernemer toont in dat geval bij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen van die natuurlijke personen of rechtspersonen.
6.6.5	Onder dezelfde voorwaarden als bedoeld in artikel 6.6.4 kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de draagkracht van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.	Onder dezelfde voorwaarden als bedoeld in artikel 6.6.4 kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de draagkracht van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen. Toelichting

6.7	***Technische bekwaamheid***	***Technische bekwaamheid***
6.7.1	Ondernemers kunnen hun technische bekwaamheid op een of meer van de volgende manieren, afhankelijk van de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de werken aantonen: a. aan de hand van een lijst van de werken die de afgelopen 5 jaar zijn verricht, welke lijst vergezeld gaat van certificaten die bewijzen dat de belangrijkste werken naar behoren zijn uitgevoerd en waarin het bedrag van de werken, de plaats en het tijdstip waarop ze zijn uitgevoerd vermeld wordt, en waarin wordt aangegeven of de werken volgens de regels der kunst zijn uitgevoerd en tot een goed einde zijn gebracht en die door de bevoegde instantie rechtstreeks aan de aanbesteder worden toegezonden; b. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole en van die welke de ondernemer ter beschikking zullen staan om de werken uit te voeren; c. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de leiding van de werken zijn belast; d. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht; e. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar; f. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt.	Ondernemers kunnen hun technische bekwaamheid op een of meer van de volgende manieren, afhankelijk van de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de werken aantonen: a. aan de hand van een lijst van de werken die de afgelopen 5 jaar zijn verricht, welke lijst vergezeld gaat van certificaten die bewijzen dat de belangrijkste werken naar behoren zijn uitgevoerd en waarin het bedrag van de werken, de plaats en het tijdstip waarop ze zijn uitgevoerd vermeld wordt, en waarin wordt aangegeven of de werken volgens de regels der kunst zijn uitgevoerd en tot een goed einde zijn gebracht en die door de bevoegde instantie rechtstreeks aan de aanbesteder worden toegezonden; b. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole en van die welke de ondernemer ter beschikking zullen staan om de werken uit te voeren; c. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de leiding van de werken zijn belast; d. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht; e. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar; f. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt.
6.7.2	De aanbesteder geeft in de uitnodiging tot inschrijving aan welke van de referenties, genoemd in artikel 6.7.1, hij verlangt.	De aanbesteder geeft in de uitnodiging tot inschrijving aan welke van de referenties, genoemd in artikel 6.7.1, hij verlangt.

6.7.3	Een ondernemer kan zich beroepen op de bekwaamheid van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. In dat geval toont hij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen.	Een ondernemer kan zich beroepen op de bekwaamheid van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. In dat geval toont hij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen.
6.7.4	Onder de voorwaarden, genoemd in artikel 6.7.3, kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de bekwaamheid van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.	Onder de voorwaarden, genoemd in artikel 6.7.3, kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de bekwaamheid van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen. Toelichting
6.8	***Kwaliteitsbewaking***	***Kwaliteitsbewaking***
6.8.1	Indien de aanbesteder de overlegging verlangt van door onafhankelijke instanties opgestelde verklaringen dat de ondernemer aan bepaalde kwaliteitsnormen voldoet, verwijst hij naar kwaliteitsbewakingsregelingen die op de Europese normenreeksen op dit terrein zijn gebaseerd en die zijn gecertificeerd door instanties die voldoen aan de Europese normenreeks voor certificering.	Indien de aanbesteder de overlegging verlangt van door onafhankelijke instanties opgestelde verklaringen dat de ondernemer aan bepaalde kwaliteitsnormen voldoet, verwijst hij naar kwaliteitsbewakingsregelingen die op de Europese normenreeksen op dit terrein zijn gebaseerd en die zijn gecertificeerd door instanties die voldoen aan de Europese normenreeks voor certificering.
6.8.2	De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. De aanbesteder aanvaardt eveneens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van de kwaliteitsbewaking van ondernemers.	De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. De aanbesteder aanvaardt eveneens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van de kwaliteitsbewaking van ondernemers. Toelichting
6.9	***Normen inzake milieubeheer***	***Normen inzake milieubeheer***
6.9.1	Indien de aanbesteder in de gevallen, bedoeld in artikel 6.7.1, onderdeel d, de overlegging verlangt van een door onafhankelijke instanties opgestelde verklaring dat de ondernemer aan bepaalde normen inzake milieubeheer voldoet, verwijst hij naar het communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem of naar normen inzake milieubeheer die gebaseerd zijn op de desbetreffende Europese of internationale normen die gecertificeerd zijn door erkende organisaties of organisaties die beantwoorden of aan de relevante Europese of internationale normen voor certificatie.	Indien de aanbesteder in de gevallen, bedoeld in artikel 6.7.1, onderdeel d, de overlegging verlangt van een door onafhankelijke instanties opgestelde verklaring dat de ondernemer aan bepaalde normen inzake milieubeheer voldoet, verwijst hij naar het communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem of naar normen inzake milieubeheer die gebaseerd zijn op de desbetreffende Europese of internationale normen die gecertificeerd zijn door erkende organisaties of organisaties die beantwoorden of aan de relevante Europese of internationale normen voor certificatie.

6.9.2	De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. Hij aanvaardt tevens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van milieubeheer die de ondernemers overleggen.	De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. Hij aanvaardt tevens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van milieubeheer die de ondernemers overleggen. Toelichting
6.10	***Certificering en bewijs van inschrijving op een lijst van erkende aannemingsbedrijven***	***Certificering en bewijs van inschrijving op een lijst van erkende aannemingsbedrijven***
6.10.1	De ondernemers die op een officiële lijst zijn opgenomen of in het bezit zijn van een certificaat, kunnen bij een opdracht een door de bevoegde autoriteit afgegeven bewijs van inschrijving of het door de bevoegde certificeringsinstelling afgegeven certificaat aan de aanbesteder overleggen. Op dit bewijs of dit certificaat worden de referenties vermeld op grond waarvan de inschrijving op de lijst of de certificering mogelijk was, en de classificatie op deze lijst.	De ondernemers die op een officiële lijst zijn opgenomen of in het bezit zijn van een certificaat, kunnen bij een opdracht een door de bevoegde autoriteit afgegeven bewijs van inschrijving of het door de bevoegde certificeringsinstelling afgegeven certificaat aan de aanbesteder overleggen. Op dit bewijs of dit certificaat worden de referenties vermeld op grond waarvan de inschrijving op de lijst of de certificering mogelijk was, en de classificatie op deze lijst.
6.10.2	De door de bevoegde autoriteit in een andere lidstaat waarin de ondernemer is gevestigd, bevestigde opneming op een officiële lijst of het door de certificeringsinstelling afgegeven certificaat vormt voor de aanbesteder een vermoeden van geschiktheid met betrekking tot de eisen genoemd in - artikel 6.5.1, - artikel 6.5.4, onderdelen a tot en met d en g, - artikel 6.6.1, onderdelen b en c, - artikel 6.7.1, onderdelen a, b, c, e en f, en - artikel 6.17.3.	De door de bevoegde autoriteit in een andere lidstaat waarin de ondernemer is gevestigd, bevestigde opneming op een officiële lijst of het door de certificeringsinstelling afgegeven certificaat vormt voor de aanbesteder een vermoeden van geschiktheid met betrekking tot de eisen genoemd in - artikel 6.5.1, - artikel 6.5.4, onderdelen a tot en met d en g, - artikel 6.6.1, onderdelen b en c, - artikel 6.7.1, onderdelen a, b, c, e en f, en - artikel 6.17.3.
6.10.3	De aanbesteder kan de gegevens die uit de opneming op een officiële lijst of de certificering kunnen worden afgeleid, alleen gemotiveerd ter discussie stellen, met dien verstande dat met betrekking tot de betaling van socialezekerheidsbijdragen en belastingen en heffingen van een ingeschreven ondernemer bij een opdracht een aanvullende verklaring kan worden verlangd.	De aanbesteder kan de gegevens die uit de opneming op een officiële lijst of de certificering kunnen worden afgeleid, alleen gemotiveerd ter discussie stellen, met dien verstande dat met betrekking tot de betaling van socialezekerheidsbijdragen en belastingen en heffingen van een ingeschreven ondernemer bij een opdracht een aanvullende verklaring kan worden verlangd.
6.10.4	De aanbesteder mag de opneming op een lijst of certificering niet aan ondernemers uit andere lidstaten voorschrijven als voorwaarde voor deelneming aan een opdracht.	De aanbesteder mag de opneming op een lijst of certificering niet aan ondernemers uit andere lidstaten voorschrijven als voorwaarde voor deelneming aan een opdracht. Toelichting

6.11	***Aanvulling van getuigschriften en bescheiden***	***Aanvulling van getuigschriften en bescheiden***
6.11.1	De aanbesteder kan verlangen dat de ondernemers de uit hoofde van de artikelen 6.5 tot en met 6.10 overgelegde verklaringen en bescheiden aanvullen of nader toelichten.	De aanbesteder kan verlangen dat de ondernemers de uit hoofde van de artikelen 6.5 tot en met 6.10 overgelegde verklaringen en bescheiden aanvullen of nader toelichten. Toelichting
6.12	***Bewijsstukken en eigen verklaringen***	***Bewijsstukken en eigen verklaringen***
6.12.1	In plaats van de bewijsstukken, bedoeld in de artikelen 6.5 tot en met 6.11, kan de aanbesteder op onderdelen het indienen van een eigen verklaring toestaan. Indien de aanbesteder deze mogelijkheid biedt, geeft hij in de uitnodiging tot inschrijving aan: a. voor welke eisen de inschrijvers vooralsnog kunnen volstaan met een eigen verklaring, en b. de termijn waarbinnen de stukken, bedoeld in artikel 6.12.3, uiterlijk door de aanbesteder moeten zijn ontvangen, te rekenen vanaf de verzenddatum van het verzoek.	In plaats van de bewijsstukken, bedoeld in de artikelen 6.5 tot en met 6.11, kan de aanbesteder op onderdelen het indienen van een eigen verklaring toestaan. Indien de aanbesteder deze mogelijkheid biedt, geeft hij in de uitnodiging tot inschrijving aan: a. voor welke eisen de inschrijvers vooralsnog kunnen volstaan met een eigen verklaring, en b. de termijn waarbinnen de stukken, bedoeld in artikel 6.12.3, uiterlijk door de aanbesteder moeten zijn ontvangen, te rekenen vanaf de verzenddatum van het verzoek.
6.12.2	Met een eigen verklaring geeft de ondernemer aan dat hij voldoet aan de voorwaarden voor het verkrijgen van de desbetreffende bewijsstukken en dat hij in staat is deze binnen de door de aanbesteder aangegeven termijn over te leggen.	Met een eigen verklaring geeft de ondernemer aan dat hij voldoet aan de voorwaarden voor het verkrijgen van de desbetreffende bewijsstukken en dat hij in staat is deze binnen de door de aanbesteder aangegeven termijn over te leggen.
6.12.3	De aanbesteder kan de desbetreffende ondernemers verzoeken om onderbouwing van de inhoud van hun eigen verklaring en geeft daarbij aan welke bewijsstukken moeten worden overgelegd.	De aanbesteder kan de desbetreffende ondernemers verzoeken om onderbouwing van de inhoud van hun eigen verklaring en geeft daarbij aan welke bewijsstukken moeten worden overgelegd.
6.12.4	Indien de aanbesteder bewijsstukken als bedoeld in de artikelen 6.5 tot en met 6.11 niet binnen de daartoe gestelde termijn heeft ontvangen, komt de ondernemer niet in aanmerking voor gunning van de opdracht. In het geval van een gebrek dat eenvoudig te herstellen is, stelt de aanbesteder de betrokken ondernemer in de gelegenheid om binnen een termijn van twee werkdagen, te rekenen vanaf de dag van verzending van een verzoek daartoe, het gebrek te herstellen. De aanbesteder verzendt het verzoek per fax of elektronisch bericht.	Indien de aanbesteder bewijsstukken als bedoeld in de artikelen 6.5 tot en met 6.11 niet binnen de daartoe gestelde termijn heeft ontvangen, komt de ondernemer niet in aanmerking voor gunning van de opdracht. In het geval van een gebrek dat eenvoudig te herstellen is, stelt de aanbesteder de betrokken ondernemer in de gelegenheid om binnen een termijn van twee werkdagen, te rekenen vanaf de dag van verzending van een verzoek daartoe, het gebrek te herstellen. De aanbesteder verzendt het verzoek per fax of elektronisch bericht. Toelichting

6.13	***Uitnodiging tot inschrijving***	***Uitnodiging tot inschrijving***
6.13.1	In de uitnodiging tot inschrijving neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op: a. de uiterste datum en tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen en het adres waar deze kunnen worden ingediend, b. de taal of talen waarin de inschrijvingen dienen te worden gesteld, c. het relatieve gewicht van de gunningscriteria van de opdracht of, in voorkomend geval, de afnemende volgorde van belangrijkheid van de criteria, indien deze niet in het bestek is vermeld, d. op welke wijze inlichtingen zullen worden gegeven, en e. waar en wanneer een eventuele aanwijzing ter plaatse wordt gehouden.	In de uitnodiging tot inschrijving neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op: a. de uiterste datum en tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen en het adres waar deze kunnen worden ingediend, b. de taal of talen waarin de inschrijvingen dienen te worden gesteld, c. het relatieve gewicht van de gunningscriteria van de opdracht of, in voorkomend geval, de afnemende volgorde van belangrijkheid van de criteria, indien deze niet in het bestek is vermeld, d. op welke wijze inlichtingen zullen worden gegeven, en e. waar en wanneer een eventuele aanwijzing ter plaatse wordt gehouden.
6.13.2	De uitnodiging tot inschrijving bevat ten minste: a. een exemplaar van het bestek en van alle aanvullende stukken, b. de vermelding van de toegang tot het bestek en tot de andere hiervoor vermelde stukken, wanneer deze rechtstreeks langs elektronische weg toegankelijk zijn of, c. het adres van de instantie waar het bestek of de aanvullende stukken kunnen worden aangevraagd en de uiterste datum voor deze aanvraag, wanneer deze stukken niet bij de aanbesteder kunnen worden aangevraagd. Deze instantie zendt de documentatie onmiddellijk na ontvangst van de aanvraag aan de ondernemers toe.	De uitnodiging tot inschrijving bevat ten minste: a. een exemplaar van het bestek en van alle aanvullende stukken, b. de vermelding van de toegang tot het bestek en tot de andere hiervoor vermelde stukken, wanneer deze rechtstreeks langs elektronische weg toegankelijk zijn of, c. het adres van de instantie waar het bestek of de aanvullende stukken kunnen worden aangevraagd en de uiterste datum voor deze aanvraag, wanneer deze stukken niet bij de aanbesteder kunnen worden aangevraagd. Deze instantie zendt de documentatie onmiddellijk na ontvangst van de aanvraag aan de ondernemers toe.
6.13.3	De aanbesteder geeft in de uitnodiging aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen. Bij elektronische inschrijvingen kan de aanbesteder met inachtneming van artikel 15a van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek eisen dat gebruik wordt gemaakt van een geavanceerde elektronische handtekening.	De aanbesteder geeft in de uitnodiging aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen. Bij elektronische inschrijvingen kan de aanbesteder met inachtneming van artikel 15a van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek eisen dat gebruik wordt gemaakt van een geavanceerde elektronische handtekening.
6.13.4	De aanbesteder nodigt de ondernemers gelijktijdig schriftelijk uit tot inschrijving.	De aanbesteder nodigt de ondernemers gelijktijdig schriftelijk uit tot inschrijving. Toelichting

6.14	***Gunningscriteria***	***Gunningscriteria***
6.14.1	De aanbesteder vermeldt in de uitnodiging tot inschrijving of hij als gunningscriterium de economisch meest voordelige inschrijving of het criterium van de laagste prijs hanteert.	De aanbesteder vermeldt in de uitnodiging tot inschrijving of hij als gunningscriterium de economisch meest voordelige inschrijving of het criterium van de laagste prijs hanteert.
6.14.2	De aanbesteder die het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, specificeert in de uitnodiging tot inschrijving of in het bestek het relatieve gewicht van elk van de door hem gekozen criteria voor de bepaling van de economisch meest voordelige inschrijving. Dit gewicht kan worden uitgedrukt door middel van een marge met een passend verschil tussen minimum en maximum. Wanneer volgens de aanbesteder om aantoonbare redenen geen weging mogelijk is, vermeldt de aanbesteder de criteria in afnemende volgorde van belangrijkheid.	De aanbesteder die het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, specificeert in de uitnodiging tot inschrijving of in het bestek het relatieve gewicht van elk van de door hem gekozen criteria voor de bepaling van de economisch meest voordelige inschrijving. Dit gewicht kan worden uitgedrukt door middel van een marge met een passend verschil tussen minimum en maximum. Wanneer volgens de aanbesteder om aantoonbare redenen geen weging mogelijk is, vermeldt de aanbesteder de criteria in afnemende volgorde van belangrijkheid. Toelichting

6.15	***Nadere inlichtingen***	***Nadere inlichtingen***
6.15.1	Nadere inlichtingen over het bestek en de aanvullende stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de inschrijvingen door de aanbesteder verstrekt.	Nadere inlichtingen over het bestek en de aanvullende stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de inschrijvingen door de aanbesteder verstrekt.
6.15.2	De aanbesteder maakt een nota op van de nadere inlichtingen die dienen tot verduidelijking, aanvulling of wijziging van het bestek en de aanvullende stukken. In de nota van inlichtingen neemt de aanbesteder eveneens de vragen op die schriftelijk of tijdens een inlichtingenbijeenkomst mondeling zijn gesteld.	De aanbesteder maakt een nota op van de nadere inlichtingen die dienen tot verduidelijking, aanvulling of wijziging van het bestek en de aanvullende stukken. In de nota van inlichtingen neemt de aanbesteder eveneens de vragen op die schriftelijk of tijdens een inlichtingenbijeenkomst mondeling zijn gesteld.
6.15.3	Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbesteder een proces-verbaal van aanwijzing opgemaakt.	Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbesteder een proces-verbaal van aanwijzing opgemaakt.
6.15.4	Wanneer nadere inlichtingen tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 6.15.1 gestelde termijn zijn verstrekt, of wanneer de inschrijvingen slechts na een bezichtiging ter plaatse, of na inzage ter plaatse van de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de inschrijvingen kennis kunnen nemen.	Wanneer nadere inlichtingen tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 6.15.1 gestelde termijn zijn verstrekt, of wanneer de inschrijvingen slechts na een bezichtiging ter plaatse, of na inzage ter plaatse van de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de inschrijvingen kennis kunnen nemen.

6.15.5	Alle nadere inlichtingen zijn, voorzover die nadere inlichtingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen of in het proces-verbaal van aanwijzing, voor elke inschrijver bindend.	Alle nadere inlichtingen zijn, voorzover die nadere inlichtingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen of in het proces-verbaal van aanwijzing, voor elke inschrijver bindend. Toelichting
6.16	***Nadere inlichtingen in geval van een gerechtvaardigd commercieel belang***	***Nadere inlichtingen in geval van een gerechtvaardigd commercieel belang***
6.16.1	Een ondernemer die voornemens is in te schrijven kan de aanbesteder gemotiveerd verzoeken om nadere inlichtingen die niet worden opgenomen in de nota van inlichtingen. De aanbesteder kan dergelijke inlichtingen verstrekken voorzover het opnemen daarvan, naar het oordeel van de aanbesteder, in de nota van inlichtingen schade kan toebrengen aan de rechtmatige commerciële belangen van de ondernemer. De aanbesteder mag deze inlichtingen alleen geven indien deze dienen ter verduidelijking van de eisen die de aanbesteder in de aankondiging, het bestek en de nota van inlichtingen heeft gesteld. Het verstrekken van dergelijke inlichtingen mag niet leiden tot discriminatie van andere ondernemers die voornemens zijn in te schrijven.	Een ondernemer die voornemens is in te schrijven kan de aanbesteder gemotiveerd verzoeken om nadere inlichtingen die niet worden opgenomen in de nota van inlichtingen. De aanbesteder kan dergelijke inlichtingen verstrekken voorzover het opnemen daarvan, naar het oordeel van de aanbesteder, in de nota van inlichtingen schade kan toebrengen aan de rechtmatige commerciële belangen van de ondernemer. De aanbesteder mag deze inlichtingen alleen geven indien deze dienen ter verduidelijking van de eisen die de aanbesteder in de aankondiging, het bestek en de nota van inlichtingen heeft gesteld. Het verstrekken van dergelijke inlichtingen mag niet leiden tot discriminatie van andere ondernemers die voornemens zijn in te schrijven.
6.16.2	De desbetreffende nadere inlichtingen zijn ondergeschikt aan de uitnodiging tot inschrijving, het bestek en de nota van inlichtingen. Bij strijdigheid prevaleren de uitnodiging tot inschrijving, het bestek en de nota van inlichtingen.	De desbetreffende nadere inlichtingen zijn ondergeschikt aan de uitnodiging tot inschrijving, het bestek en de nota van inlichtingen. Bij strijdigheid prevaleren de uitnodiging tot inschrijving, het bestek en de nota van inlichtingen.
6.16.3	De aanbesteder verstrekt aan de ondernemer een proces-verbaal van de door hem gestelde vragen en de daarop gegeven antwoorden.	De aanbesteder verstrekt aan de ondernemer een proces-verbaal van de door hem gestelde vragen en de daarop gegeven antwoorden.
6.16.4	Indien de aanbesteding leidt tot een gerechtelijke procedure waarbij de desbetreffende nadere inlichtingen onderwerp van geschil zijn, is de aanbesteder gerechtigd de verstrekte inlichtingen in de procedure in te brengen.	Indien de aanbesteding leidt tot een gerechtelijke procedure waarbij de desbetreffende nadere inlichtingen onderwerp van geschil zijn, is de aanbesteder gerechtigd de verstrekte inlichtingen in de procedure in te brengen. Toelichting
6.17	***Inschrijving***	***Inschrijving***
6.17.1	De aanbesteding geschiedt bij inschrijving.	De aanbesteding geschiedt bij inschrijving.

6.17.2	Elke inschrijving dient te zijn voorzien van een inschrijvingsbiljet dat is ondertekend door de inschrijver en is ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model G.	Elke inschrijving dient te zijn voorzien van een inschrijvingsbiljet dat is ondertekend door de inschrijver en is ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model G.
6.17.3	Een ondernemer die aan een opdracht wenst deel te nemen, kan door de aanbesteder worden verzocht aan te tonen dat hij volgens de voorschriften van de lidstaat waar hij is gevestigd, in het beroepsregister of in het handelsregister is ingeschreven, of een verklaring onder ede of een attest te verstrekken.	Een ondernemer die aan een opdracht wenst deel te nemen, kan door de aanbesteder worden verzocht aan te tonen dat hij volgens de voorschriften van de lidstaat waar hij is gevestigd, in het beroepsregister of in het handelsregister is ingeschreven, of een verklaring onder ede of een attest te verstrekken.
6.17.4	De inschrijver vermeldt op het inschrijvingsbiljet op welke opdracht de inschrijving betrekking heeft, alsmede, in geval van verdeling van de opdracht in percelen, op welk perceel of op welke combinatie van percelen.	De inschrijver vermeldt op het inschrijvingsbiljet op welke opdracht de inschrijving betrekking heeft, alsmede, in geval van verdeling van de opdracht in percelen, op welk perceel of op welke combinatie van percelen.
6.17.5	Wanneer de opdracht in percelen is verdeeld en de aanbesteder in de uitnodiging tot inschrijving heeft vermeld dat een inschrijver op meerdere percelen in kan schrijven, moet voor elke inschrijving een afzonderlijk inschrijvingsbiljet met de daarbij behorende bescheiden worden ingeleverd.	Wanneer de opdracht in percelen is verdeeld en de aanbesteder in de uitnodiging tot inschrijving heeft vermeld dat een inschrijver op meerdere percelen in kan schrijven, moet voor elke inschrijving een afzonderlijk inschrijvingsbiljet met de daarbij behorende bescheiden worden ingeleverd.
6.17.6	De inschrijver dient zijn inschrijving in op het in de uitnodiging tot inschrijving vermelde inschrijvingsadres. De aanbesteder bewaart de inschrijvingen op een plaats die slechts voor bevoegden toegankelijk is.	De inschrijver dient zijn inschrijving in op het in de uitnodiging tot inschrijving vermelde inschrijvingsadres. De aanbesteder bewaart de inschrijvingen op een plaats die slechts voor bevoegden toegankelijk is.
6.17.7	Een inschrijving is slechts geldig indien het inschrijvingsbiljet en alle gegevens die nodig zijn voor de beoordeling van de inschrijving uiterlijk op het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen zijn ingediend.	Een inschrijving is slechts geldig indien het inschrijvingsbiljet en alle gegevens die nodig zijn voor de beoordeling van de inschrijving uiterlijk op het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen zijn ingediend.
6.17.8	Een inschrijver kan tot het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen door middel van een duidelijke, ondertekende verklaring, waarmee op dezelfde wijze dient te worden gehandeld als met de inschrijving, zijn inschrijving intrekken. De aanbesteder is niet verplicht de ingetrokken inschrijving te retourneren.	Een inschrijver kan tot het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen door middel van een duidelijke, ondertekende verklaring, waarmee op dezelfde wijze dient te worden gehandeld als met de inschrijving, zijn inschrijving intrekken. De aanbesteder is niet verplicht de ingetrokken inschrijving te retourneren. Toelichting

6.18	***Gezamenlijke inschrijving***	***Gezamenlijke inschrijving***
6.18.1	De aanbesteder verlangt voor de indiening van een inschrijving van een samenwerkingsverband van ondernemers niet dat het een bepaalde rechtsvorm heeft. De aanbesteder kan uitsluitend van het samenwerkingsverband waaraan de opdracht wordt gegund, eisen dat het een bepaalde rechtsvorm aanneemt, mits dit voor de goede uitvoering van de opdracht nodig is.	De aanbesteder verlangt voor de indiening van een inschrijving van een samenwerkingsverband van ondernemers niet dat het een bepaalde rechtsvorm heeft. De aanbesteder kan uitsluitend van het samenwerkingsverband waaraan de opdracht wordt gegund, eisen dat het een bepaalde rechtsvorm aanneemt, mits dit voor de goede uitvoering van de opdracht nodig is.
6.18.2	Indien een samenwerkingsverband van ondernemers inschrijft, vermelden de ondernemers op het inschrijvingsbiljet de ondernemer die hen in alle opzichten vertegenwoordigt in het kader van de inschrijving en de uitvoering van het werk.	Indien een samenwerkingsverband van ondernemers inschrijft, vermelden de ondernemers op het inschrijvingsbiljet de ondernemer die hen in alle opzichten vertegenwoordigt in het kader van de inschrijving en de uitvoering van het werk.
6.18.3	Tenzij de aanbesteder in de uitnodiging tot inschrijving anders bepaalt, zijn twee of meer ondernemers die gezamenlijk inschrijven hoofdelijk aansprakelijk voor de nakoming van alle uit de overeenkomst voortvloeiende verplichtingen.	Tenzij de aanbesteder in de uitnodiging tot inschrijving anders bepaalt, zijn twee of meer ondernemers die gezamenlijk inschrijven hoofdelijk aansprakelijk voor de nakoming van alle uit de overeenkomst voortvloeiende verplichtingen. Toelichting

6.19	***Inlichtingen over eventuele onderaanneming***	***Inlichtingen over eventuele onderaanneming***
6.19.1	In de uitnodiging tot inschrijving of het bestek kan de aanbesteder een inschrijver verzoeken om in zijn inschrijving aan te geven welk gedeelte van de opdracht hij voornemens is aan derden in onderaanneming te geven en welke onderaannemers hij voorstelt. Deze opgave laat de aansprakelijkheid van de hoofdaannemer onverlet.	In de uitnodiging tot inschrijving of het bestek kan de aanbesteder een inschrijver verzoeken om in zijn inschrijving aan te geven welk gedeelte van de opdracht hij voornemens is aan derden in onderaanneming te geven en welke onderaannemers hij voorstelt. Deze opgave laat de aansprakelijkheid van de hoofdaannemer onverlet. Toelichting

6.20	***Varianten van de inschrijver***	***Varianten van de inschrijver***
6.20.1	De aanbesteder kan de inschrijvers toestaan varianten voor te stellen, wanneer voor de gunning het criterium van de economisch meest voordelige inschrijving wordt gehanteerd.	De aanbesteder kan de inschrijvers toestaan varianten voor te stellen, wanneer voor de gunning het criterium van de economisch meest voordelige inschrijving wordt gehanteerd.
6.20.2	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij varianten toestaat.	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij varianten toestaat.

6.20.3	De aanbesteder die varianten toestaat, vermeldt in de aankondiging, het selectiedocument, de uitnodiging tot inschrijving of het bestek aan welke minimumeisen deze varianten ten minste dienen te voldoen, en hoe zij worden ingediend.	De aanbesteder die varianten toestaat, vermeldt in de aankondiging, het selectiedocument, de uitnodiging tot inschrijving of het bestek aan welke minimumeisen deze varianten ten minste dienen te voldoen, en hoe zij worden ingediend.
6.20.4	Een variant wordt ingediend op een afzonderlijk inschrijvingsbiljet waarop duidelijk is aangegeven dat het inschrijvingsbiljet betrekking heeft op een variant. Het inschrijvingsbiljet gaat vergezeld van een duidelijke omschrijving van hetgeen de variant inhoudt.	Een variant wordt ingediend op een afzonderlijk inschrijvingsbiljet waarop duidelijk is aangegeven dat het inschrijvingsbiljet betrekking heeft op een variant. Het inschrijvingsbiljet gaat vergezeld van een duidelijke omschrijving van hetgeen de variant inhoudt. Toelichting
6.21	***Varianten van de aanbesteder***	***Varianten van de aanbesteder***
6.21.1	Indien in de uitnodiging tot inschrijving, het bestek of de nota van inlichtingen varianten van de aanbesteder als zodanig worden omschreven, staat het een inschrijver vrij om op een of meer varianten in te schrijven, tenzij inschrijving op alle varianten verplicht is gesteld.	Indien in de uitnodiging tot inschrijving, het bestek of de nota van inlichtingen varianten van de aanbesteder als zodanig worden omschreven, staat het een inschrijver vrij om op een of meer varianten in te schrijven, tenzij inschrijving op alle varianten verplicht is gesteld.
6.21.2	Een inschrijver dient voor elke variant van de aanbesteder waarop hij inschrijft, een afzonderlijk inschrijvingsbiljet in te dienen. De inschrijver geeft op het inschrijvingsbiljet duidelijk aan op welke variant de inschrijving betrekking heeft.	Een inschrijver dient voor elke variant van de aanbesteder waarop hij inschrijft, een afzonderlijk inschrijvingsbiljet in te dienen. De inschrijver geeft op het inschrijvingsbiljet duidelijk aan op welke variant de inschrijving betrekking heeft. Toelichting
6.22	***Aanbesteding***	***Aanbesteding***
6.22.1	De aanbesteder opent de inschrijvingen op het tijdstip van de aanbesteding.	De aanbesteder opent de inschrijvingen op het tijdstip van de aanbesteding.
6.22.2	Van het verloop van de aanbesteding wordt proces-verbaal opgemaakt volgens het in Deel II opgenomen Model H. Het proces-verbaal wordt ondertekend door de aanbesteder.	Van het verloop van de aanbesteding wordt proces-verbaal opgemaakt volgens het in Deel II opgenomen Model H. Het proces-verbaal wordt ondertekend door de aanbesteder.
6.22.3	Van de in het oog vallende onregelmatigheden in de inschrijvingen wordt melding gemaakt in het proces-verbaal.	Van de in het oog vallende onregelmatigheden in de inschrijvingen wordt melding gemaakt in het proces-verbaal.
6.22.4	Indien een bedrag zowel in cijfers als in letters is vermeld, geldt het bedrag in letters.	Indien een bedrag zowel in cijfers als in letters is vermeld, geldt het bedrag in letters.

6.22.5	Inschrijvers kunnen het proces-verbaal van aanbesteding inzien op het adres, genoemd in de aankondiging, of een afschrift hiervan verkrijgen.	Inschrijvers kunnen het proces-verbaal van aanbesteding inzien op het adres, genoemd in de aankondiging, of een afschrift hiervan verkrijgen. Toelichting
6.23	***Ongeldigheid van de inschrijving***	***Ongeldigheid van de inschrijving***
6.23.1	Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen, gesteld in dit reglement, de uitnodiging tot inschrijving, het bestek of de nota van inlichtingen, is ongeldig.	Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen, gesteld in dit reglement, de uitnodiging tot inschrijving, het bestek of de nota van inlichtingen, is ongeldig.
6.23.2	Een inschrijving waaraan voorwaarden zijn verbonden, is ongeldig.	Een inschrijving waaraan voorwaarden zijn verbonden, is ongeldig. Toelichting
6.24	***Abnormaal lage inschrijving***	***Abnormaal lage inschrijving***
6.24.1	Indien een inschrijving is gedaan die in verhouding tot de te verrichten werken abnormaal laag lijkt, verzoekt de aanbesteder, voordat hij deze inschrijving kan afwijzen, schriftelijk om de door hem nodig geachte verduidelijkingen over de samenstelling van de inschrijving. De aanbesteder onderzoekt in overleg met de inschrijver de samenstelling aan de hand van de ontvangen toelichtingen.	Indien een inschrijving is gedaan die in verhouding tot de te verrichten werken abnormaal laag lijkt, verzoekt de aanbesteder, voordat hij deze inschrijving kan afwijzen, schriftelijk om de door hem nodig geachte verduidelijkingen over de samenstelling van de inschrijving. De aanbesteder onderzoekt in overleg met de inschrijver de samenstelling aan de hand van de ontvangen toelichtingen.
6.24.2	De verduidelijkingen kunnen in ieder geval verband houden met: a. de doelmatigheid van het bouwproces, b. de gekozen technische oplossingen of uitzonderlijk gunstige omstandigheden waarvan de inschrijver bij de uitvoering van de werken kan profiteren, c. de originaliteit van het ontwerp van de inschrijver, d. de naleving van de bepalingen inzake arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden die gelden op de plaats waar de opdracht wordt uitgevoerd, of e. de eventuele ontvangst van staatssteun door de inschrijver.	De verduidelijkingen kunnen in ieder geval verband houden met: a. de doelmatigheid van het bouwproces, b. de gekozen technische oplossingen of uitzonderlijk gunstige omstandigheden waarvan de inschrijver bij de uitvoering van de werken kan profiteren, c. de originaliteit van het ontwerp van de inschrijver, d. de naleving van de bepalingen inzake arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden die gelden op de plaats waar de opdracht wordt uitgevoerd, of e. de eventuele ontvangst van staatssteun door de inschrijver.
6.24.3	Wanneer de aanbesteder constateert dat een inschrijving abnormaal laag is omdat de inschrijver staatssteun heeft gekregen, kan de inschrijving op die grond worden afgewezen, wanneer de inschrijver desgevraagd niet binnen een door de aanbesteder bepaalde voldoende lange termijn kan aantonen dat de betrokken steun niet in strijd met de artikelen 87 en 88 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap is toegekend.	Wanneer de aanbesteder constateert dat een inschrijving abnormaal laag is omdat de inschrijver staatssteun heeft gekregen, kan de inschrijving op die grond worden afgewezen, wanneer de inschrijver desgevraagd niet binnen een door de aanbesteder bepaalde voldoende lange termijn kan aantonen dat de betrokken steun niet in strijd met de artikelen 87 en 88 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap is toegekend.

6.24.4 Wanneer de aanbesteder in een situatie als bedoeld in artikel 6.24.3 een inschrijving afwijst, stelt hij de Commissie daarvan in kennis.

Toelichting

6.25	*Uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen*	*Uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen*
6.25.1	Tenzij de aanbesteder besluit geen van de inschrijvers een uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen te zenden, nodigt hij de voor de onderhandelingen in aanmerking komende inschrijver of inschrijvers die een inschrijving hebben gedaan overeenkomstig de voorgaande artikelen uit.	Tenzij de aanbesteder besluit geen van de inschrijvers een uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen te zenden, nodigt hij de voor de onderhandelingen in aanmerking komende inschrijver of inschrijvers die een inschrijving hebben gedaan overeenkomstig de voorgaande artikelen uit.
6.25.2	In de uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op: a. de datum en het adres van de eerste onderhandeling, en b. de te gebruiken taal of talen.	In de uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op: a. de datum en het adres van de eerste onderhandeling, en b. de te gebruiken taal of talen.
6.25.3	De aanbesteder nodigt de uitgekozen inschrijvers gelijktijdig schriftelijk uit tot deelneming aan de onderhandelingen.	De aanbesteder nodigt de uitgekozen inschrijvers gelijktijdig schriftelijk uit tot deelneming aan de onderhandelingen.
6.25.4	De aanbesteder deelt, gelijktijdig met de uitnodigingen, een niet gekozen inschrijver schriftelijk mee dat hij niet wordt uitgenodigd.	De aanbesteder deelt, gelijktijdig met de uitnodigingen, een niet gekozen inschrijver schriftelijk mee dat hij niet wordt uitgenodigd.
6.25.5	Een niet gekozen inschrijver kan de aanbesteder schriftelijk verzoeken in kennis te worden gesteld van de redenen die ertoe hebben geleid dat hij niet is uitgenodigd. De aanbesteder deelt zo spoedig mogelijk, maar in elk geval binnen 15 dagen na ontvangst van dit verzoek, aan de verzoeker schriftelijk deze redenen mee.	Een niet gekozen inschrijver kan de aanbesteder schriftelijk verzoeken in kennis te worden gesteld van de redenen die ertoe hebben geleid dat hij niet is uitgenodigd. De aanbesteder deelt zo spoedig mogelijk, maar in elk geval binnen 15 dagen na ontvangst van dit verzoek, aan de verzoeker schriftelijk deze redenen mee. Toelichting

6.26	*Onderhandelingen*	*Onderhandelingen*
6.26.1	De aanbesteder onderhandelt met de deelnemers aan de onderhandelingen over de door de deelnemers ingediende inschrijvingen, teneinde deze aan te passen aan de eisen die hij in de uitnodiging tot inschrijving, het bestek en de eventuele aanvullende documenten heeft gesteld en teneinde op basis van de gunningscriteria het beste bod te zoeken.	De aanbesteder onderhandelt met de deelnemers aan de onderhandelingen over de door de deelnemers ingediende inschrijvingen, teneinde deze aan te passen aan de eisen die hij in de uitnodiging tot inschrijving, het bestek en de eventuele aanvullende documenten heeft gesteld en teneinde op basis van de gunningscriteria het beste bod te zoeken.

6.26.2	Tijdens de onderhandelingen waarborgt de aanbesteder de gelijke behandeling van alle deelnemers aan de onderhandelingen en verstrekt geen informatie waardoor bepaalde deelnemers boven andere deelnemers bevoordeeld kunnen worden.	Tijdens de onderhandelingen waarborgt de aanbesteder de gelijke behandeling van alle deelnemers aan de onderhandelingen en verstrekt geen informatie waardoor bepaalde deelnemers boven andere deelnemers bevoordeeld kunnen worden.
6.26.3	De aanbesteder maakt van de onderhandelingen met iedere deelnemer een afzonderlijk proces-verbaal op dat door beide partijen wordt ondertekend. De aanbesteder verstrekt de desbetreffende deelnemer aan de onderhandelingen een afschrift van het proces-verbaal.	De aanbesteder maakt van de onderhandelingen met iedere deelnemer een afzonderlijk proces-verbaal op dat door beide partijen wordt ondertekend. De aanbesteder verstrekt de desbetreffende deelnemer aan de onderhandelingen een afschrift van het proces-verbaal.
6.26.4	Bij ondertekening van het proces-verbaal dient de deelnemer aan de onderhandelingen een verklaring over te leggen dat het resultaat van de onderhandelingen niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht. Deze verklaring, ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model K, dient ondertekend te zijn door een bestuurder die ter zake de deelnemer rechtsgeldig vertegenwoordigt. In het geval de deelnemer een samenwerkingsverband van ondernemers is, verstrekt de deelnemer een dergelijke verklaring van een bestuurder van iedere ondernemer. De aanbieding, zijnde het resultaat van de onderhandelingen, is ongeldig indien een vereiste verklaring ontbreekt of niet naar waarheid is ingevuld.	Bij ondertekening van het proces-verbaal dient de deelnemer aan de onderhandelingen een verklaring over te leggen dat het resultaat van de onderhandelingen niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht. Deze verklaring, ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model K, dient ondertekend te zijn door een bestuurder die ter zake de deelnemer rechtsgeldig vertegenwoordigt. In het geval de deelnemer een samenwerkingsverband van ondernemers is, verstrekt de deelnemer een dergelijke verklaring van een bestuurder van iedere ondernemer. De aanbieding, zijnde het resultaat van de onderhandelingen, is ongeldig indien een vereiste verklaring ontbreekt of niet naar waarheid is ingevuld. Toelichting

6.27	***Termijn van gestanddoening***	***Termijn van gestanddoening***
6.27.1	De deelnemer aan de onderhandelingen moet zijn aanbieding, zijnde het resultaat van de met hem gevoerde onderhandelingen, gestand doen gedurende 45 dagen na de dag waarop de onderhandelingen zijn afgerond, tenzij in de uitnodiging tot inschrijving, het bestek of de nota van inlichtingen een andere termijn is gesteld. De aanbesteder stelt zo spoedig mogelijk na afronding van alle onderhandelingen de deelnemers aan de onderhandelingen gelijktijdig schriftelijk op de hoogte van de dag waarop de onderhandelingen zijn afgerond.	De deelnemer aan de onderhandelingen moet zijn aanbieding, zijnde het resultaat van de met hem gevoerde onderhandelingen, gestand doen gedurende 45 dagen na de dag waarop de onderhandelingen zijn afgerond, tenzij in de uitnodiging tot inschrijving, het bestek of de nota van inlichtingen een andere termijn is gesteld. De aanbesteder stelt zo spoedig mogelijk na afronding van alle onderhandelingen de deelnemers aan de onderhandelingen gelijktijdig schriftelijk op de hoogte van de dag waarop de onderhandelingen zijn afgerond.

6.27.2	De aanbesteder kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Het verzoek tot verlenging van de termijn van gestanddoening wordt niet gedaan aan de deelnemer aan de onderhandelingen die naar het oordeel van de aanbesteder zeer waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor de opdracht. Aan een zodanig verzoek kan door de deelnemer aan de onderhandelingen geen aanspraak op de opdracht worden ontleend.	De aanbesteder kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Het verzoek tot verlenging van de termijn van gestanddoening wordt niet gedaan aan de deelnemer aan de onderhandelingen die naar het oordeel van de aanbesteder zeer waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor de opdracht. Aan een zodanig verzoek kan door de deelnemer aan de onderhandelingen geen aanspraak op de opdracht worden ontleend.
6.27.3	In het geval een kort geding als bedoeld in artikel 6.29.3 aanhangig is gemaakt, eindigt de termijn van gestanddoening 8 dagen na de dag waarop in eerste aanleg is beslist.	In het geval een kort geding als bedoeld in artikel 6.29.3 aanhangig is gemaakt, eindigt de termijn van gestanddoening 8 dagen na de dag waarop in eerste aanleg is beslist. Toelichting
6.28	***Gunningsbeslissing***	***Gunningsbeslissing***
6.28.1	De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te gunnen.	De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te gunnen.
6.28.2	Onverminderd artikel 6.28.1 beoordeelt de aanbesteder de aanbiedingen, zijnde de resultaten van de onderhandelingen, op grond van: a. criteria die verband houden met het voorwerp van de opdracht, indien de gunning aan de deelnemer met de vanuit het oogpunt van de aanbesteder economisch meest voordelige inschrijving plaatsvindt, of b. het criterium de laagste prijs.	Onverminderd artikel 6.28.1 beoordeelt de aanbesteder de aanbiedingen, zijnde de resultaten van de onderhandelingen, op grond van: a. criteria die verband houden met het voorwerp van de opdracht, indien de gunning aan de deelnemer met de vanuit het oogpunt van de aanbesteder economisch meest voordelige inschrijving plaatsvindt, of b. het criterium de laagste prijs.
6.28.3	Indien twee of meer deelnemers gelijkelijk voor de opdracht in aanmerking komen, beslist het lot aan wie van hen het werk zal worden opgedragen. De desbetreffende deelnemers worden er tijdig van in kennis gesteld, dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer en door wie de loting zal worden gehouden. Zij zijn bevoegd daarbij in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn.	Indien twee of meer deelnemers gelijkelijk voor de opdracht in aanmerking komen, beslist het lot aan wie van hen het werk zal worden opgedragen. De desbetreffende deelnemers worden er tijdig van in kennis gesteld, dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer en door wie de loting zal worden gehouden. Zij zijn bevoegd daarbij in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn.
6.28.4	In het geval de prijs van de meest gerede aanbieding hoger is dan de zorgvuldige raming van de aanbesteder, kan de aanbesteder deze aanbieding als onaanvaardbaar aanmerken en de procedure vervolgen met de onderhandelingsprocedure met voorafgaande aankondiging.	In het geval de prijs van de meest gerede aanbieding hoger is dan de zorgvuldige raming van de aanbesteder, kan de aanbesteder deze aanbieding als onaanvaardbaar aanmerken en de procedure vervolgen met de onderhandelingsprocedure met voorafgaande aankondiging.

6.28.5	De aanbesteder stelt de inschrijvers en deelnemers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk in kennis van de beslissingen die op grond van de artikelen 6.28.1 tot en met 6.28.4 zijn genomen inzake de gunning van de opdracht. Deze mededeling bevat ten minste de gronden van de gunningsbeslissing, waaronder de kenmerken en voordelen van de uitgekozen aanbieding, en van de naam van de begunstigde.	De aanbesteder stelt de inschrijvers en deelnemers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk in kennis van de beslissingen die op grond van de artikelen 6.28.1 tot en met 6.28.4 zijn genomen inzake de gunning van de opdracht. Deze mededeling bevat ten minste de gronden van de gunningsbeslissing, waaronder de kenmerken en voordelen van de uitgekozen aanbieding, en van de naam van de begunstigde.
6.28.6	De mededeling van de aanbesteder van een gunningsbeslissing houdt geen aanvaarding in als bedoeld in artikel 6:217, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, van een aanbod van een aanbieder.	De mededeling van de aanbesteder van een gunningsbeslissing houdt geen aanvaarding in als bedoeld in artikel 6:217, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, van een aanbod van een aanbieder.
6.28.7	Op schriftelijk verzoek van de betrokken partij stelt de aanbesteder iedere afgewezen deelnemer zo spoedig mogelijk, uiterlijk binnen 15 dagen na ontvangst van zijn verzoek, in kennis van de redenen voor de afwijzing van zijn aanbieding, inclusief de redenen voor zijn beslissing dat er geen gelijkwaardigheid voorhanden is of dat de werken niet aan de functionele en prestatie-eisen voldoen.	Op schriftelijk verzoek van de betrokken partij stelt de aanbesteder iedere afgewezen deelnemer zo spoedig mogelijk, uiterlijk binnen 15 dagen na ontvangst van zijn verzoek, in kennis van de redenen voor de afwijzing van zijn aanbieding, inclusief de redenen voor zijn beslissing dat er geen gelijkwaardigheid voorhanden is of dat de werken niet aan de functionele en prestatie-eisen voldoen.
6.28.8	In het geval de aanbesteder beslist om de opdracht niet te gunnen en eventueel de procedure opnieuw te beginnen, stelt hij de inschrijvers en deelnemers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk in kennis van de redenen daartoe.	In het geval de aanbesteder beslist om de opdracht niet te gunnen en eventueel de procedure opnieuw te beginnen, stelt hij de inschrijvers en deelnemers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk in kennis van de redenen daartoe.
6.28.9	De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gunning niet mee indien openbaarmaking van die gegevens: a. de toepassing van de wet in de weg zou staan, b. met het openbaar belang in strijd zou zijn, c. de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of d. afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen hen zou kunnen doen.	De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gunning niet mee indien openbaarmaking van die gegevens: a. de toepassing van de wet in de weg zou staan, b. met het openbaar belang in strijd zou zijn, c. de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of d. afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen hen zou kunnen doen. Toelichting
6.29	***Opdracht***	***Opdracht***
6.29.1	De aanbesteder gunt niet eerder een opdracht op basis van een gunningsbeslissing dan nadat een termijn van 15 dagen na verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 6.28.5, is verstreken.	De aanbesteder gunt niet eerder een opdracht op basis van een gunningsbeslissing dan nadat een termijn van 15 dagen na verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 6.28.5, is verstreken.

6.29.2	Van de termijn, genoemd in artikel 6.29.1, kan de aanbesteder slechts afwijken indien dit strikt noodzakelijk is wegens dwingende spoed als gevolg van gebeurtenissen die door de aanbesteder niet konden worden voorzien en die niet aan de aanbesteder te wijten zijn.	Van de termijn, genoemd in artikel 6.29.1, kan de aanbesteder slechts afwijken indien dit strikt noodzakelijk is wegens dwingende spoed als gevolg van gebeurtenissen die door de aanbesteder niet konden worden voorzien en die niet aan de aanbesteder te wijten zijn.
6.29.3	Indien binnen 15 dagen na verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 6.28.5, een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder, mag de aanbesteder niet overgaan tot gunning van de opdracht, voordat in kort geding vonnis is gewezen, tenzij een zwaarwegend belang onverwijlde gunning gebiedt.	Indien binnen 15 dagen na verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 6.28.5, een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder, mag de aanbesteder niet overgaan tot gunning van de opdracht, voordat in kort geding vonnis is gewezen, tenzij een zwaarwegend belang onverwijlde gunning gebiedt.
6.29.4	Voor de opdracht komen alleen deelnemers in aanmerking die op de dag van opdrachtverlening voldoen aan de eisen die in de uitnodiging tot inschrijving, het bestek en de nota van inlichtingen zijn vermeld.	Voor de opdracht komen alleen deelnemers in aanmerking die op de dag van opdrachtverlening voldoen aan de eisen die in de uitnodiging tot inschrijving, het bestek en de nota van inlichtingen zijn vermeld.
6.29.5	Indien de aanbesteder de opdracht gunt, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.	Indien de aanbesteder de opdracht gunt, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.
6.29.6	De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 6.29.5.	De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 6.29.5.
6.29.7	Tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de schriftelijke mededeling wordt aan de opdrachtnemer toegezonden een door of namens de opdrachtgever gewaarmerkt: a. afschrift van zijn inschrijvingsbiljet met de eventuele staat van verrekenprijzen, b. exemplaar van het bestek, c. afschrift van de nota van inlichtingen, d. afschrift van het proces-verbaal van aanwijzing, en e. afschrift van het proces-verbaal van de met hem gevoerde onderhandeling.	Tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de schriftelijke mededeling wordt aan de opdrachtnemer toegezonden een door of namens de opdrachtgever gewaarmerkt: a. afschrift van zijn inschrijvingsbiljet met de eventuele staat van verrekenprijzen, b. exemplaar van het bestek, c. afschrift van de nota van inlichtingen, en d. afschrift van het proces-verbaal van aanwijzing. e. afschrift van het proces-verbaal van de met hem gevoerde onderhandeling. Toelichting

6.30 *Proces-verbaal van opdrachtverlening*

6.30.1 De aanbesteder stelt een proces-verbaal van de opdrachtverlening op dat ten minste het volgende bevat:

a. de naam en het adres van de aanbesteder, het voorwerp en de waarde van de opdracht,
b. de namen van de inschrijvers,
c. de namen van de uitgesloten inschrijvers en deelnemers met motivering van die uitsluiting,
d. de redenen voor de afwijzing van abnormaal laag bevonden inschrijvingen,
e. de naam van de begunstigde en de motivering voor de keuze van zijn aanbieding, en, indien bekend, het gedeelte van de opdracht dat de begunstigde voornemens is aan derden in onderaanneming te geven,
f. de omstandigheden, bedoeld in artikel 6.2.1, die de toepassing van deze procedure rechtvaardigen, en
g. de redenen waarom de aanbesteder besloten heeft de opdracht niet te gunnen.

Toelichting

6.31 *Aankondiging van een gegunde opdracht*

6.31.1 De aanbesteder die een opdracht heeft gegund, zendt het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen uiterlijk 48 dagen na de gunning van de opdracht een aankondiging betreffende de resultaten van de procedure toe. De aanbesteder gebruikt voor de aankondiging het in Deel II opgenomen Model C.

6.31.2 De aanbesteder kan bepaalde gegevens betreffende de gunning van de opdracht niet meedelen indien openbaarmaking van die gegevens de toepassing van het recht in de weg zou staan, met het openbaar belang in strijd zou zijn, de rechtmatige commerciële belangen van de ondernemers zou kunnen schaden, of afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen hen zou kunnen doen.

6.31.3 De aanbesteder maakt de aankondiging en de inhoud ervan niet openbaar vóór de datum waarop zij aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen is toegezonden.

6.31.4	De aanbesteder moet de verzenddatum van de aankondiging kunnen aantonen.	
6.31.5	De aanbesteder kan de aankondiging tevens in Nederland bekendmaken op een voor iedereen toegankelijk elektronisch medium, in de Staatscourant of in een landelijk verspreid vakblad.	
6.31.6	De aanbesteder waarborgt dat een bekendmaking van de aankondiging in Nederland geen andere informatie bevat dan de informatie in de aankondiging die aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen wordt toegezonden en dat in de bekendmaking de datum van toezending aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen wordt vermeld.	Toelichting

6.32	***Geschillen***	***Geschillen***
6.32.1	Ieder geschil tussen de bij de aanbestedingsprocedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de aanbestedingsprocedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, bij uitsluiting worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.	Ieder geschil tussen de bij de aanbestedingsprocedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de aanbestedingsprocedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, bij uitsluiting worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.
6.32.2	Een betrokkene die een geschil aanhangig wenst te maken, dient dit niet later dan 90 dagen na het ontstaan van dat geschil, doch in ieder geval niet later dan 90 dagen na de datum van de opdracht aanhangig te maken, tenzij het geschil voortvloeit uit een omstandigheid die eerst na verloop van die periode is gebleken. In dit laatste geval gaat de termijn van 90 dagen in op de dag dat de desbetreffende omstandigheid is gebleken.	Een betrokkene die een geschil aanhangig wenst te maken, dient dit niet later dan 90 dagen na het ontstaan van dat geschil, doch in ieder geval niet later dan 90 dagen na de datum van de opdracht aanhangig te maken, tenzij het geschil voortvloeit uit een omstandigheid die eerst na verloop van die periode is gebleken. In dit laatste geval gaat de termijn van 90 dagen in op de dag dat de desbetreffende omstandigheid is gebleken. Toelichting

7 ONDERHANDSE PROCEDURE

NATIONAAL

Artikel	
7.1	***Omschrijving***
7.1.1	Een aanbesteding volgens de onderhandse procedure is een aanbesteding waarvoor een beperkt aantal van ten minste twee ondernemers tot inschrijving wordt uitgenodigd, met dien verstande dat het uit te nodigen aantal in de regel niet meer bedraagt dan zes.
7.1.2	De aanbesteder kan de gunning van de opdracht vooraf laten gaan door een elektronische veiling, indien nauwkeurige specificaties voor de opdracht worden opgesteld. Onder een elektronische veiling wordt verstaan een zich herhalend elektronisch proces voor de presentatie van nieuwe, verlaagde prijzen of van nieuwe waarden voor bepaalde elementen van de inschrijvingen, dat plaatsvindt na de eerste volledige beoordeling van de inschrijvingen en dat klassering op basis van elektronische verwerking mogelijk maakt. Toelichting
7.2	***Bestek***
7.2.1	Indien de aanbesteder het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, beschrijft de aanbesteder dit gunningscriterium in het bestek tenzij deze beschrijving in de uitnodiging tot inschrijving is vermeld. Toelichting

7.3	*Uitsluitingsgronden*
7.3.1	De aanbesteder kan van deelneming aan een opdracht uitsluiten iedere ondernemer: a. die in staat van faillissement of van liquidatie verkeert, wiens werkzaamheden zijn gestaakt, jegens wie een surseance van betaling of een akkoord geldt of die in een andere vergelijkbare toestand verkeert ingevolge een soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving, b. wiens faillissement of liquidatie is aangevraagd of tegen wie een procedure van surseance van betaling of akkoord dan wel een andere soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving, aanhangig is gemaakt, c. jegens wie een rechterlijke uitspraak met kracht van gewijsde volgens de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving is gedaan, waarbij een delict is vastgesteld dat in strijd is met zijn beroepsgedragsregels, d. die in de uitoefening van zijn beroep een ernstige fout heeft begaan, vastgesteld op een grond die de aanbesteder aannemelijk kan maken, e. die niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van de sociale zekerheidsbijdragen overeenkomstig de wettelijke bepalingen van het land waar hij is gevestigd of van Nederland, f. die niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van zijn belastingen overeenkomstig de wettelijke bepalingen van het land waar hij is gevestigd of van Nederland, of g. die zich in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen bij het verstrekken van inlichtingen die ingevolge aanbestedingsprocedures kunnen worden verlangd, of die inlichtingen niet heeft verstrekt.

7.3.2

De aanbesteder kan een inschrijver verzoeken om bewijsstukken of verklaringen dat hij niet verkeert in een van de in artikel 7.3.1, onderdelen a, b, c, d, e en f, genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs:

- voor a en b, een verklaring van de griffier van de bevoegde rechtbank,
- voor c en d, een verklaring omtrent het gedrag, bedoeld in artikel 28 van de Wet Justitiële en Strafvorderlijke gegevens,
- voor e, zowel voor de bijdragen ten behoeve van werknemersverzekeringen als voor de bijdragen ten behoeve van de volksverzekeringen, een verklaring van de ontvanger onder wie de inschrijver ressorteert voor de inning van belastingen, en
- voor f, een verklaring van de ontvanger onder wie de inschrijver ressorteert voor de inning van belastingen.

7.3.3

Wanneer in het land waarin de inschrijver gevestigd is niet een bewijsstuk of verklaring als bedoeld in artikel 7.3.2 wordt afgegeven, kan de inschrijver volstaan met een verklaring onder ede of een plechtige verklaring die door betrokkene ten overstaan van een bevoegde rechterlijke of administratieve instantie, een notaris of een bevoegde beroepsorganisatie van het land van oorsprong of herkomst wordt afgelegd.

Toelichting

7.4 ***Bewijsstukken en eigen verklaringen***

7.4.1

In plaats van de bewijsstukken, bedoeld in artikel 7.3, kan de aanbesteder op onderdelen het indienen van een eigen verklaring toestaan. Indien de aanbesteder deze mogelijkheid biedt, geeft hij in de uitnodiging tot inschrijving aan:

a. voor welke eisen de inschrijvers vooralsnog kunnen volstaan met een eigen verklaring, en
b. de termijn waarbinnen de stukken, bedoeld in artikel 7.4.3, uiterlijk door de aanbesteder moeten zijn ontvangen, te rekenen vanaf de verzenddatum van het verzoek.

7.4.2

Met een eigen verklaring geeft de ondernemer aan dat hij voldoet aan de voorwaarden voor het verkrijgen van de desbetreffende bewijsstukken en dat hij in staat is deze binnen de door de aanbesteder aangegeven termijn over te leggen.

7.4.3

De aanbesteder kan de desbetreffende ondernemers verzoeken om onderbouwing van de inhoud van hun eigen verklaring en geeft daarbij aan welke bewijsstukken moeten worden overgelegd.

7.4.4

Indien de aanbesteder bewijsstukken als bedoeld in artikel 7.3 niet binnen de daartoe gestelde termijn heeft ontvangen, komt de ondernemer niet in aanmerking voor gunning van de opdracht. In het geval van een gebrek dat eenvoudig te herstellen is, stelt de aanbesteder de betrokken ondernemer in de gelegenheid om binnen een termijn van twee werkdagen, te rekenen vanaf de dag van verzending van een verzoek daartoe, het gebrek te herstellen. De aanbesteder verzendt het verzoek per fax of elektronisch bericht.

Toelichting

7.5 ***Uitnodiging tot inschrijving***

7.5.1

De uitnodiging tot inschrijving gaat, voorzover dat voor de opdracht noodzakelijk is, vergezeld van de gegevens, bedoeld in het in Deel II opgenomen Model B.

7.5.2

De uitnodiging tot inschrijving bevat ten minste:

a. een exemplaar van het bestek en van alle aanvullende stukken,
b. de vermelding van de toegang tot het bestek en tot de andere hiervoor vermelde stukken, wanneer deze rechtstreeks langs elektronische weg toegankelijk zijn of,
c. het adres van de instantie waar het bestek of de aanvullende stukken kunnen worden aangevraagd en de uiterste datum voor deze aanvraag, wanneer deze stukken niet bij de aanbesteder kunnen worden aangevraagd. Deze instantie zendt de documentatie onmiddellijk na ontvangst van de aanvraag aan de ondernemers toe.

7.5.3

De aanbesteder geeft in de uitnodiging aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen. Bij elektronische inschrijvingen kan de aanbesteder met inachtneming van artikel 15a van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek eisen dat gebruik wordt gemaakt van een geavanceerde elektronische handtekening.

7.5.4	De aanbesteder nodigt de ondernemers gelijktijdig schriftelijk uit tot inschrijving.
7.5.5	Indien de aanbesteder gebruik maakt van de elektronische veiling, meldt hij dit in de uitnodiging tot inschrijving. Toelichting
7.6	***Termijnen inschrijving***
7.6.1	De termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen bedraagt minimaal 21 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de uitnodiging tot inschrijving.
7.6.2	De aanbesteder kan de termijn voor de ontvangst van inschrijvingen met 2 dagen verkorten indien hij vanaf de verzenddatum van de uitnodiging met elektronische middelen vrije, rechtstreekse en volledige toegang biedt tot het bestek en alle aanvullende stukken en in de uitnodiging het internetadres dat toegang biedt tot deze documenten vermeldt.
7.6.3	Wanneer het om dringende redenen niet haalbaar is de minimumtermijnen in acht te nemen, kan de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen vaststellen op minimaal 10 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de uitnodiging. Toelichting
7.7	***Gunningscriteria***
7.7.1	De aanbesteder vermeldt in de uitnodiging tot inschrijving of hij als gunningscriterium de economisch meest voordelige inschrijving of het criterium van de laagste prijs hanteert. Toelichting
7.8	***Nadere inlichtingen***
7.8.1	Nadere inlichtingen over het bestek en de aanvullende stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de inschrijvingen door de aanbesteder verstrekt.

7.8.2	De aanbesteder maakt een nota op van de nadere inlichtingen die dienen tot verduidelijking, aanvulling of wijziging van het bestek en de aanvullende stukken. In de nota van inlichtingen neemt de aanbesteder eveneens de vragen op die schriftelijk of tijdens een inlichtingenbijeenkomst mondeling zijn gesteld.
7.8.3	Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbesteder een proces-verbaal van aanwijzing opgemaakt.
7.8.4	Wanneer nadere inlichtingen tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 7.8.1 gestelde termijn zijn verstrekt, of wanneer de inschrijvingen slechts na een bezichtiging ter plaatse, of na inzage ter plaatse van de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de inschrijvingen kennis kunnen nemen.
7.8.5	Alle nadere inlichtingen zijn, voorzover die nadere inlichtingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen of in het proces-verbaal van aanwijzing, voor elke inschrijver bindend. Toelichting
7.9	***Nadere inlichtingen in geval van een gerechtvaardigd commercieel belang***
7.9.1	Een ondernemer die voornemens is in te schrijven kan de aanbesteder gemotiveerd verzoeken om nadere inlichtingen die niet worden opgenomen in de nota van inlichtingen. De aanbesteder kan dergelijke inlichtingen verstrekken voorzover het opnemen daarvan, naar het oordeel van de aanbesteder, in de nota van inlichtingen schade kan toebrengen aan de rechtmatige commerciële belangen van de ondernemer. De aanbesteder mag deze inlichtingen alleen geven indien deze dienen ter verduidelijking van de eisen die de aanbesteder in de aankondiging, het bestek en de nota van inlichtingen heeft gesteld. Het verstrekken van dergelijke inlichtingen mag niet leiden tot discriminatie van andere ondernemers die voornemens zijn in te schrijven.

7.9.2	De desbetreffende nadere inlichtingen zijn ondergeschikt aan de uitnodiging tot inschrijving, het bestek en de nota van inlichtingen. Bij strijdigheid prevaleren de uitnodiging tot inschrijving, het bestek en de nota van inlichtingen.
7.9.3	De aanbesteder verstrekt aan de ondernemer een proces-verbaal van de door hem gestelde vragen en de daarop gegeven antwoorden.
7.9.4	Indien de aanbesteding leidt tot een gerechtelijke procedure waarbij de desbetreffende nadere inlichtingen onderwerp van geschil zijn, is de aanbesteder gerechtigd de verstrekte inlichtingen in de procedure in te brengen. Toelichting
7.10	***Inschrijving***
7.10.1	De aanbesteding geschiedt bij inschrijving.
7.10.2	Elke inschrijving dient te zijn voorzien van een inschrijvingsbiljet dat is ondertekend door de inschrijver en is ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model G.
7.10.3	Een ondernemer die aan een opdracht wenst deel te nemen, kan door de aanbesteder worden verzocht aan te tonen dat hij volgens de voorschriften van de lidstaat waar hij is gevestigd, in het beroepsregister of in het handelsregister is ingeschreven, of een verklaring onder ede of een attest te verstrekken.
7.10.4	De inschrijver vermeldt op het inschrijvingsbiljet op welke opdracht de inschrijving betrekking heeft, alsmede, in geval van verdeling van de opdracht in percelen, op welk perceel of op welke combinatie van percelen.
7.10.5	Wanneer de opdracht in percelen is verdeeld en de aanbesteder in de uitnodiging tot inschrijving heeft vermeld dat een inschrijver op meerdere percelen in kan schrijven, moet voor elke inschrijving een afzonderlijk inschrijvingsbiljet met de daarbij behorende bescheiden worden ingeleverd.

7.10.6	De inschrijver dient zijn inschrijving in op het in de uitnodiging tot inschrijving vermelde inschrijvingsadres. De aanbesteder bewaart de inschrijvingen op een plaats die slechts voor bevoegden toegankelijk is.
7.10.7	Een inschrijving is slechts geldig indien het inschrijvingsbiljet en alle gegevens die nodig zijn voor de beoordeling van de inschrijving uiterlijk op het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen zijn ingediend.
7.10.8	Een inschrijver kan tot het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen door middel van een duidelijke, ondertekende verklaring, waarmee op dezelfde wijze dient te worden gehandeld als met de inschrijving, zijn inschrijving intrekken. De aanbesteder is niet verplicht de ingetrokken inschrijving te retourneren. Toelichting
7.11	***Gezamenlijke inschrijving***
7.11.1	De aanbesteder verlangt voor de indiening van een inschrijving van een samenwerkingsverband van ondernemers niet dat het een bepaalde rechtsvorm heeft. De aanbesteder kan uitsluitend van het samenwerkingsverband waaraan de opdracht wordt gegund, eisen dat het een bepaalde rechtsvorm aanneemt, mits dit voor de goede uitvoering van de opdracht nodig is.
7.11.2	Indien een samenwerkingsverband van ondernemers inschrijft, vermelden de ondernemers op het inschrijvingsbiljet de ondernemer die hen in alle opzichten vertegenwoordigt in het kader van de inschrijving en de uitvoering van het werk.
7.11.3	Tenzij de aanbesteder in de uitnodiging tot inschrijving anders bepaalt, zijn twee of meer ondernemers die gezamenlijk inschrijven hoofdelijk aansprakelijk voor de nakoming van alle uit de overeenkomst voortvloeiende verplichtingen. Toelichting

7.12	***Inlichtingen over eventuele onderaanneming***
7.12.1	In de uitnodiging tot inschrijving of het bestek kan de aanbesteder een inschrijver verzoeken om in zijn inschrijving aan te geven welk gedeelte van de opdracht hij voornemens is aan derden in onderaanneming te geven en welke onderaannemers hij voorstelt. Deze opgave laat de aansprakelijkheid van de hoofdaannemer onverlet. Toelichting
7.13	***Varianten van de inschrijver***
7.13.1	De aanbesteder kan de inschrijvers toestaan varianten voor te stellen, wanneer voor de gunning het criterium van de economisch meest voordelige inschrijving wordt gehanteerd.
7.13.2	De aanbesteder vermeldt in de uitnodiging tot inschrijving of hij varianten toestaat.
7.13.3	De aanbesteder die varianten toestaat vermeldt in de uitnodiging tot inschrijving of het bestek aan welke minimumeisen deze varianten ten minste dienen te voldoen, en hoe zij worden ingediend.
7.13.4	Een variant wordt ingediend op een afzonderlijk inschrijvingsbiljet waarop duidelijk is aangegeven dat het inschrijvingsbiljet betrekking heeft op een variant. Het inschrijvingsbiljet gaat vergezeld van een duidelijke omschrijving van hetgeen de variant inhoudt. Toelichting
7.14	***Varianten van de aanbesteder***
7.14.1	Indien in de uitnodiging tot inschrijving, het bestek of de nota van inlichtingen varianten van de aanbesteder als zodanig worden omschreven, staat het een inschrijver vrij om op een of meer varianten in te schrijven, tenzij inschrijving op alle varianten verplicht is gesteld.
7.14.2	Een inschrijver dient voor elke variant van de aanbesteder waarop hij inschrijft, een afzonderlijk inschrijvingsbiljet in te dienen. De inschrijver geeft op het inschrijvingsbiljet duidelijk aan op welke variant de inschrijving betrekking heeft. Toelichting

7.15	***Termijn van gestanddoening***
7.15.1	De inschrijver moet zijn inschrijving gestand doen gedurende 30 dagen na de dag waarop de aanbesteding heeft plaatsgevonden of, in voorkomend geval, de dag waarop de elektronische veiling is afgerond, tenzij in de uitnodiging tot inschrijving, het bestek of de nota van inlichtingen een andere termijn is gesteld.
7.15.2	De aanbesteder kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Het verzoek tot verlenging van de termijn van gestanddoening wordt niet gedaan aan de inschrijver die naar het oordeel van de aanbesteder zeer waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor de opdracht. Aan een zodanig verzoek kan door de inschrijver geen aanspraak op de opdracht worden ontleend. Toelichting
7.16	***Aanbesteding***
7.16.1	De aanbesteder opent de inschrijvingen op het tijdstip van de aanbesteding.
7.16.2	Van het verloop van de aanbesteding wordt proces-verbaal opgemaakt volgens het in Deel II opgenomen Model H. Het proces-verbaal wordt ondertekend door de aanbesteder.
7.16.3	Van de in het oog vallende onregelmatigheden in de inschrijvingen wordt melding gemaakt in het proces-verbaal.
7.16.4	Indien een bedrag zowel in cijfers als in letters is vermeld, geldt het bedrag in letters.
7.16.5	Inschrijvers kunnen het proces-verbaal van aanbesteding inzien op het adres, genoemd in de aankondiging, of een afschrift hiervan verkrijgen. Toelichting
7.17	***Ongeldigheid van de inschrijving***
7.17.1	Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen, gesteld in dit reglement, de uitnodiging tot inschrijving, het bestek of de nota van inlichtingen, is ongeldig.

7.17.2	Een inschrijving waaraan voorwaarden zijn verbonden, is ongeldig.
7.17.3	De inschrijver dient bij de inschrijving een verklaring over te leggen dat de inschrijving niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht. Deze verklaring, ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model K, dient ondertekend te zijn door een bestuurder die ter zake de inschrijver rechtsgeldig vertegenwoordigt. In het geval de inschrijver een samenwerkingsverband van ondernemers is, verstrekt de inschrijver een dergelijke verklaring van een bestuurder van iedere ondernemer. De inschrijving is ongeldig indien een vereiste verklaring ontbreekt of niet naar waarheid is ingevuld. Toelichting
7.18	***Verduidelijking van de inschrijving***
7.18.1	Op verzoek van de aanbesteder kunnen besprekingen met inschrijvers plaatsvinden met het oog op een verduidelijking van de inhoud van hun inschrijving, alsmede van de eisen van de aanbesteder, voorzover dit geen discriminatie veroorzaakt. Onderhandelingen met inschrijvers over fundamentele punten van de opdracht, waarvan de wijziging de mededinging kan vervalsen, en met name over de prijzen, zijn uitgesloten. Toelichting
7.19	***Abnormaal lage inschrijving***
7.19.1	Indien een inschrijving is gedaan die in verhouding tot de te verrichten werken abnormaal laag lijkt, verzoekt de aanbesteder, voordat hij deze inschrijving kan afwijzen, schriftelijk om de door hem nodig geachte verduidelijkingen over de samenstelling van de inschrijving. De aanbesteder onderzoekt in overleg met de inschrijver de samenstelling aan de hand van de ontvangen toelichtingen.

7.19.2

De verduidelijkingen kunnen in ieder geval verband houden met:
a. de doelmatigheid van het bouwproces,
b. de gekozen technische oplossingen of uitzonderlijk gunstige omstandigheden waarvan de inschrijver bij de uitvoering van de werken kan profiteren,
c. de originaliteit van het ontwerp van de inschrijver,
d. de naleving van de bepalingen inzake arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden die gelden op de plaats waar de opdracht wordt uitgevoerd, of
e. de eventuele ontvangst van staatssteun door de inschrijver.

7.19.3

Wanneer de aanbesteder constateert dat een inschrijving abnormaal laag is omdat de inschrijver staatssteun heeft gekregen, kan de inschrijving op die grond worden afgewezen, wanneer de inschrijver desgevraagd niet binnen een door de aanbesteder bepaalde voldoende lange termijn kan aantonen dat de betrokken steun niet in strijd met de artikelen 87 en 88 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap is toegekend.

Toelichting

7.20 ***Elektronische veiling***

7.20.1

Indien de aanbesteder de gunning van de opdracht vooraf laat gaan door een elektronische veiling, verricht de aanbesteder een eerste, volledige beoordeling van de inschrijvingen aan de hand van de gunningscriteria en de weging daarvan, zoals die zijn vastgesteld.

7.20.2

De aanbesteder waarborgt dat alle inschrijvers die een aan de eisen beantwoordende inschrijving hebben gedaan, tegelijkertijd langs elektronische weg worden uitgenodigd tot deelneming aan de elektronische veiling om nieuwe prijzen of nieuwe waarden in te dienen.

7.20.3

De aanbesteder waarborgt dat de uitnodiging, bedoeld in artikel 7.20.2, alle relevante informatie bevat voor de individuele verbinding met het gebruikte elektronische systeem en het tijdstip en het aanvangsuur van de elektronische veiling preciseert.

7.20.4	De aanbestedingsstukken bevatten ten minste de volgende informatie: a. de elementen waarvan de waarden vallen onder de elektronische veiling, voorzover deze elementen kwantificeerbaar zijn zodat ze kunnen worden uitgedrukt in cijfers of procenten, b. de eventuele limieten van de waarden die kunnen worden ingediend, zoals zij voortvloeien uit de specificaties van het voorwerp van de opdracht, c. de informatie die tijdens de elektronische veiling ter beschikking van de inschrijvers zal worden gesteld en het tijdstip waarop die informatie ter beschikking zal worden gesteld, d. relevante informatie betreffende het verloop van de elektronische veiling, e. de voorwaarden waaronder de inschrijvers een bod kunnen doen en met name de vereiste minimumverschillen die voor de biedingen vereist zijn, en f. relevante informatie betreffende het gebruikte elektronische systeem en de nadere technische bepalingen en specificaties voor de verbinding.
7.20.5	De aanbesteder kan de elektronische veiling in verschillende fasen laten verlopen.
7.20.6	De elektronische veiling kan op zijn vroegst 2 werkdagen na de datum van verzending van de uitnodigingen beginnen.
7.20.7	Wanneer de aanbesteder voor de gunning het criterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, voegt hij bij de uitnodiging: a. het resultaat van de volledige beoordeling van de inschrijving van de betrokken inschrijver, en b. de wiskundige formule die tijdens de elektronische veiling de automatische herklasseringen naar gelang van de ingediende nieuwe prijzen of nieuwe waarden zal bepalen.
7.20.8	In de formule, bedoeld in artikel 7.20.7, onderdeel b, verwerkt de aanbesteder het gewicht dat aan alle vastgestelde criteria wordt toegekend om de economisch meest voordelige inschrijving te bepalen. Eventuele marges worden daartoe door de aanbesteder vooraf in een bepaalde waarde uitgedrukt.

7.20.9

Wanneer de aanbesteder varianten toestaat, verstrekt de aanbesteder een afzonderlijke formule voor elke variant.

7.20.10

Tijdens alle fasen van de elektronische veiling deelt de aanbesteder onverwijld aan alle inschrijvers ten minste de informatie mee die de inschrijvers de mogelijkheid biedt op elk moment hun respectieve klassering te kennen. Indien dat in de aanbestedingsstukken vermeld is, kan de aanbesteder ook andere informatie betreffende door de andere deelnemers ingediende prijzen of waarden meedelen.

7.20.11

De aanbesteder kan tevens op ieder ogenblik meedelen hoeveel inschrijvers aan de fase van de veiling deelnemen.

7.20.12

De aanbesteder deelt tijdens het verloop van de fasen van de elektronische veiling in geen geval de identiteit van de inschrijvers mee.

7.20.13

De aanbesteder vermeldt in de uitnodiging om deel te nemen aan de elektronische veiling op welke manier hij de veiling sluit. De elektronische veiling kan slechts sluiten op een of meer van de volgende manieren:

a. bij het verstrijken van de datum en het tijdstip van sluiting indien deze in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling zijn vermeld;
b. bij het uitblijven van nieuwe prijzen of nieuwe waarden die beantwoorden aan de vereisten betreffende de minimumverschillen. In dit geval preciseert de aanbesteder in de uitnodiging de termijn die hij na ontvangst van het laatste bod in acht zal nemen alvorens de veiling te sluiten;
c. bij de voltooiing van alle fasen van de veiling, indien deze in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling zijn vermeld.

7.20.14

Wanneer de aanbesteder besloten heeft om de elektronische veiling overeenkomstig artikel 7.20.13, onderdeel c, af te sluiten in combinatie met de manier, bedoeld in artikel 7.20.13, onderdeel b, vermeldt hij in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling het tijdschema voor elk van de fasen van de veiling.

7.20.15

Na de sluiting van de elektronische veiling gunt de aanbesteder de opdracht overeenkomstig artikel 7.21 op basis van de resultaten van de elektronische veiling.

Toelichting

7.21	*Gunningsbeslissing*
7.21.1	De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te gunnen.
7.21.2	Onverminderd artikel 7.21.1 beoordeelt de aanbesteder de inschrijvingen op grond van: a. criteria die verband houden met het voorwerp van de opdracht, indien de gunning aan de inschrijver met de vanuit het oogpunt van de aanbesteder economisch meest voordelige inschrijving plaatsvindt, of b. het criterium de laagste prijs.
7.21.3	Indien twee of meer inschrijvers gelijkelijk voor de opdracht in aanmerking komen, beslist het lot aan wie van hen het werk zal worden opgedragen. De desbetreffende inschrijvers worden er tijdig van in kennis gesteld, dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer en door wie de loting zal worden gehouden. Zij zijn bevoegd daarbij in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn.
7.21.4	In het geval de prijs van de meest gerede inschrijving hoger is dan de zorgvuldige raming van de aanbesteder, kan de aanbesteder deze inschrijving als onaanvaardbaar aanmerken en de procedure vervolgen met de onderhandelingsprocedure met voorafgaande aankondiging.
7.21.5	De aanbesteder stelt de inschrijvers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk in kennis van de beslissing inzake de opdrachtverlening.
7.21.6	In het geval de aanbesteder beslist om de opdracht niet te gunnen en eventueel de procedure opnieuw te beginnen, stelt hij de inschrijvers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk in kennis van de redenen daartoe.
7.21.7	De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gunning niet mee indien openbaarmaking van die gegevens: a. de toepassing van de wet in de weg zou staan, b. met het openbaar belang in strijd zou zijn, c. de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of d. afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen hen zou kunnen doen. Toelichting

7.22	***Opdracht***
7.22.1	Voor de opdracht komen alleen inschrijvers in aanmerking die zowel op de dag van inschrijving als op de dag van opdrachtverlening voldoen aan de eisen die in de uitnodiging tot inschrijving, het bestek en de nota van inlichtingen zijn vermeld.
7.22.2	Indien de aanbesteder de opdracht gunt, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.
7.22.3	De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 7.22.2.
7.22.4	Tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de schriftelijke mededeling wordt aan de opdrachtnemer toegezonden een door of namens de opdrachtgever gewaarmerkt: a. afschrift van zijn inschrijvingsbiljet met de eventuele staat van verrekenprijzen, b. exemplaar van het bestek, c. afschrift van de nota van inlichtingen, en d. afschrift van het proces-verbaal van aanwijzing. Toelichting

7.23	***Geschillen***
7.23.1	Ieder geschil tussen de bij de aanbestedingsprocedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de aanbestedingsprocedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, bij uitsluiting worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.
7.23.2	Een betrokkene die een geschil aanhangig wenst te maken, dient dit niet later dan 90 dagen na het ontstaan van dat geschil, doch in ieder geval niet later dan 90 dagen na de datum van de opdracht aanhangig te maken, tenzij het geschil voortvloeit uit een omstandigheid die eerst na verloop van die periode is gebleken. In dit laatste geval gaat de termijn van 90 dagen in op de dag dat de desbetreffende omstandigheid is gebleken. Toelichting

8	CONCESSIEOVEREENKOMST	CONCESSIEOVEREENKOMST
	EUROPEES	**NATIONAAL**
Artikel		
8.1	***Omschrijving***	***Omschrijving***
8.1.1	Een concessieovereenkomst voor openbare werken is een overeenkomst met dezelfde kenmerken als een opdracht voor werken, waarbij de tegenprestatie voor de uit te voeren werken in ieder geval bestaat uit het recht het werk te exploiteren, al dan niet gecombineerd met een prijs.	Een concessieovereenkomst voor openbare werken is een overeenkomst met dezelfde kenmerken als een opdracht voor werken, waarbij de tegenprestatie voor de uit te voeren werken in ieder geval bestaat uit het recht het werk te exploiteren, al dan niet gecombineerd met een prijs.
8.1.2	Dit hoofdstuk is niet van toepassing op aanvullende opdrachten die noch in het aanvankelijk overwogen ontwerp van de concessie, noch in het oorspronkelijke contract waren opgenomen en die als gevolg van onvoorziene omstandigheden voor de uitvoering van de opdracht zoals dat daarin is beschreven en dat door de aanbesteder aan de concessiehouder wordt opgedragen, noodzakelijk zijn geworden, mits zij worden gegund aan de ondernemer die dit werk uitvoert: - wanneer deze aanvullende opdrachten uit technisch of economisch oogpunt niet los van de oorspronkelijke opdracht kunnen worden uitgevoerd zonder de aanbesteder grote ongemakken te bezorgen, of - wanneer deze opdrachten, hoewel zij van de uitvoering van de oorspronkelijke opdracht kunnen worden gescheiden, voor de vervolmaking ervan strikt noodzakelijk zijn.	Dit hoofdstuk is niet van toepassing op aanvullende opdrachten die noch in het aanvankelijk overwogen ontwerp van de concessie, noch in het oorspronkelijke contract waren opgenomen en die als gevolg van onvoorziene omstandigheden voor de uitvoering van de opdracht zoals dat daarin is beschreven en dat door de aanbesteder aan de concessiehouder wordt opgedragen, noodzakelijk zijn geworden, mits zij worden gegund aan de ondernemer die dit werk uitvoert: - wanneer deze aanvullende opdrachten uit technisch of economisch oogpunt niet los van de oorspronkelijke opdracht kunnen worden uitgevoerd zonder de aanbesteder grote ongemakken te bezorgen, of - wanneer deze opdrachten, hoewel zij van de uitvoering van de oorspronkelijke opdracht kunnen worden gescheiden, voor de vervolmaking ervan strikt noodzakelijk zijn.
8.1.3	Het totale bedrag van de aanvullende opdrachten mag niet hoger zijn dan 50% van het bedrag van het hoofdwerk waarvoor de concessie is verleend.	Het totale bedrag van de aanvullende opdrachten mag niet hoger zijn dan 50% van het bedrag van het hoofdwerk waarvoor de concessie is verleend. Toelichting
8.2	***Aankondiging***	***Aankondiging***
8.2.1	Bij de Europese aanbesteding plaatst de aanbesteder een aankondiging. De aanbesteder gebruikt voor de aankondiging het in Deel II opgenomen Model E.	

8.2.2		Bij de nationale aanbesteding plaatst de aanbesteder een aankondiging op een voor iedereen toegankelijk elektronisch medium, in de Staatscourant of in een landelijk verspreid vakblad. De aankondiging bevat de gegevens, genoemd in het in Deel II opgenomen Model E.
8.2.3	Indien de aanbesteder de opdracht voorbehoudt aan sociale werkvoorzieningen, vermeldt hij dit in de aankondiging.	Indien de aanbesteder de opdracht voorbehoudt aan sociale werkvoorzieningen, vermeldt hij dit in de aankondiging.
8.2.4	Wanneer de aanbesteder inlichtingen vraagt of minimumeisen stelt inzake draagkracht en bekwaamheden houden deze verband met en staan ze in verhouding tot het voorwerp van de opdracht. De aanbesteder vermeldt deze minimumeisen in de aankondiging.	Wanneer de aanbesteder inlichtingen vraagt of minimumeisen stelt inzake draagkracht en bekwaamheden houden deze verband met en staan ze in verhouding tot het voorwerp van de opdracht. De aanbesteder vermeldt deze minimumeisen in de aankondiging.
8.2.5	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij de opdracht gunt op grond van de economisch meest voordelige inschrijving of op grond van de laagste prijs.	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij de opdracht gunt op grond van de economisch meest voordelige inschrijving of op grond van de laagste prijs.
8.2.6	De aanbesteder geeft in de aankondiging aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen. Bij elektronische inschrijvingen kan de aanbesteder met inachtneming van artikel 15a van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek eisen dat gebruik wordt gemaakt van een geavanceerde elektronische handtekening.	De aanbesteder geeft in de aankondiging aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen. Bij elektronische inschrijvingen kan de aanbesteder met inachtneming van artikel 15a van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek eisen dat gebruik wordt gemaakt van een geavanceerde elektronische handtekening.
8.2.7	De aanbesteder zendt de aankondiging langs elektronische of andere weg aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen.	
8.2.8	De aanbesteder maakt de aankondiging en de inhoud ervan niet openbaar vóór de datum waarop zij aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen is toegezonden.	
8.2.9	De aanbesteder moet de verzenddatum van de aankondiging kunnen aantonen.	

8.2.10	De aanbesteder kan de aankondiging tevens in Nederland bekendmaken op een voor iedereen toegankelijk elektronisch medium, in de Staatscourant of in een landelijk verspreid vakblad.	
8.2.11	De aanbesteder waarborgt dat een bekendmaking van de aankondiging in Nederland geen andere informatie bevat dan de informatie in de aankondiging die aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen wordt toegezonden en dat in de bekendmaking de datum van toezending aan het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen wordt vermeld.	

Toelichting

8.3	***Termijnen inschrijving***	***Termijnen inschrijving***
8.3.1	Bij de Europese aanbesteding bedraagt de termijn tussen de dag van verzending van de aankondiging en de dag van aanbesteding ten minste 52 dagen.	
8.3.2		Bij de Europese aanbesteding bedraagt de termijn tussen de dag van publicatie van de aankondiging en de dag van aanbesteding ten minste 36 dagen.
8.3.3	Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder, wanneer de aankondiging langs elektronische weg wordt opgesteld en verzonden, de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen met 7 dagen verkorten.	
8.3.4		Bij de nationale aanbesteding kan de aanbesteder, wanneer de aankondiging langs elektronische weg wordt opgesteld en verzonden, de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen met 4 dagen verkorten.
8.3.5	Wanneer nadere inlichtingen tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de gestelde termijn is verstrekt, of wanneer de inschrijvingen slechts na een bezichtiging ter plaatse, of na inzage ter plaatse van de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de inschrijvingen kennis kunnen nemen.	Wanneer nadere inlichtingen tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in gestelde termijn is verstrekt, of wanneer de inschrijvingen slechts na een bezichtiging ter plaatse, of na inzage ter plaatse van de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de inschrijvingen kennis kunnen nemen.

Toelichting

8.4	***Inschrijving***	***Inschrijving***
8.4.1	Een onderneming die inschrijft voor een concessie, voegt bij de inschrijving een limitatieve lijst van verbonden ondernemingen en deelt de aanbesteder de wijzigingen in deze lijst van verbonden ondernemingen steeds onverwijld mee.	Een onderneming die inschrijft voor een concessie, voegt bij de inschrijving een limitatieve lijst van verbonden ondernemingen en deelt de aanbesteder de wijzigingen in deze lijst van verbonden ondernemingen steeds onverwijld mee. Toelichting
8.5	***Voorwaarden bij de gunning***	***Voorwaarden bij de gunning***
8.5.1	De aanbesteder kan: a. hetzij de houder van een concessie verplichten ten minste 30 procent van de totale waarde van de werken waarvoor een concessie wordt verleend, aan derden uit te besteden. Dit minimumpercentage dient in de concessieovereenkomst te worden vermeld; b. hetzij de gegadigden of inschrijvers voor de concessie verzoeken zelf in hun inschrijvingen aan te geven welk percentage van de totale waarde van de werken waarvoor de concessie wordt verleend, zij aan derden denken uit te besteden.	De aanbesteder kan: a. hetzij de houder van een concessie verplichten ten minste 30 procent van de totale waarde van de werken waarvoor een concessie wordt verleend, aan derden uit te besteden. Dit minimumpercentage dient in de concessieovereenkomst te worden vermeld; b. hetzij de gegadigden of inschrijvers voor de concessie verzoeken zelf in hun inschrijvingen aan te geven welk percentage van de totale waarde van de werken waarvoor de concessie wordt verleend, zij aan derden denken uit te besteden.
8.5.2	Bij de Europese aanbesteding verleent de aanbesteder een concessie onder de volgende voorwaarden: a. dat een houder van een concessie voor openbare werken die zelf geen aanbestedende dienst is en die een opdracht aan een derde wenst te gunnen, zijn voornemen hiertoe in een aankondiging te kennen geeft; b. dat voor de aankondiging gebruik wordt gemaakt van het in Deel II opgenomen Model F; c. dat de aanbesteder de aankondiging overeenkomstig artikel 8.2 meedeelt. Een samenwerkingsverband van ondernemingen dat gevormd is om de concessie te verwerven, of met dit samenwerkingsverband verbonden ondernemingen, worden niet als derden als bedoeld onder a. beschouwd.	

8.5.3		Bij de nationale aanbesteding verleent de aanbesteder een concessie onder de volgende voorwaarden: a. dat een houder van een concessie voor openbare werken die zelf geen aanbestedende dienst is en die een opdracht aan een derde wenst te gunnen, zijn voornemen hiertoe in een aankondiging te kennen geeft; b. dat aankondiging de gegevens bevat, genoemd in het in Deel II opgenomen Model F; c. dat de aanbesteder de aankondiging overeenkomstig artikel 8.2 meedeelt. Een samenwerkingsverband van ondernemingen dat gevormd is om de concessie te verwerven, of met dit samenwerkingsverband verbonden ondernemingen, worden niet als derden als bedoeld onder a. beschouwd.
8.5.4	Bij opdrachten die worden gegund door een houder van een concessie die zelf geen aanbestedende dienst is, bedraagt de door de concessiehouder vast te stellen termijn voor de ontvangst van de aanvragen tot deelneming ten minste 37 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de aankondiging van de opdracht, en de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen ten minste 40 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de aankondiging van de opdracht of van de uitnodiging tot inschrijving.	
8.5.5		Bij opdrachten die worden gegund door een houder van een concessie die zelf geen aanbestedende dienst is, bedraagt de door de concessiehouder vast te stellen termijn voor de ontvangst van de aanvragen tot deelneming ten minste 21 dagen, te rekenen vanaf de publicatiedatum van de aankondiging van de opdracht, en de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen ten minste 21 dagen, te rekenen vanaf de publicatiedatum van de aankondiging van de opdracht of van de uitnodiging tot inschrijving.
8.5.6	Bij de Europese aanbesteding kan de concessiehouder, wanneer de aankondiging langs elektronische weg wordt opgesteld en verzonden, de termijn voor de ontvangst van de verzoeken tot deelname met 7 dagen verkorten.	
8.5.7		Bij de nationale aanbesteding kan de concessiehouder, wanneer de aankondiging langs elektronische weg wordt opgesteld en verzonden, de termijn voor de ontvangst van de verzoeken tot deelname met 4 dagen verkorten.

8.5.8	De concessiehouder kan de termijn voor de ontvangst van inschrijvingen met 5 dagen verkorten indien hij vanaf de datum van aankondiging met elektronische middelen vrije, rechtstreekse en volledige toegang biedt tot het bestek en alle aanvullende stukken en in de aankondiging het internetadres dat toegang biedt tot deze documenten vermeldt.	De concessiehouder kan de termijn voor de ontvangst van inschrijvingen met 5 dagen verkorten indien hij vanaf de datum van aankondiging met elektronische middelen vrije, rechtstreekse en volledige toegang biedt tot het bestek en alle aanvullende stukken en in de aankondiging het internetadres dat toegang biedt tot deze documenten vermeldt.
8.5.9	Nadere inlichtingen over het bestek en de aanvullende stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de inschrijvingen door de concessiehouder verstrekt.	Nadere inlichtingen over het bestek en de aanvullende stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de inschrijvingen door de concessiehouder verstrekt.
8.5.10	Wanneer nadere inlichtingen tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 8.5.9 gestelde termijn is verstrekt, of wanneer de inschrijvingen slechts na een bezichtiging ter plaatse, of na inzage ter plaatse van de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan, verlengt de concessiehouder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de inschrijvingen kennis kunnen nemen.	Wanneer nadere inlichtingen tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 8.5.9 gestelde termijn is verstrekt, of wanneer de inschrijvingen slechts na een bezichtiging ter plaatse, of na inzage ter plaatse van de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan, verlengt de concessiehouder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de inschrijvingen kennis kunnen nemen.
8.5.11	De concessiehouder is niet gehouden tot aankondiging van een uit te besteden opdracht wanneer deze opdracht aan één of meer van de volgende voorwaarden voldoet: a. wanneer, in het kader van een openbare procedure, een niet-openbare procedure of een onderhandse procedure, geen of geen geschikte inschrijvingen of geen verzoeken om een uitnodiging tot deelneming zijn ingediend, mits de oorspronkelijke voorwaarden van de opdracht niet wezenlijk worden gewijzigd; b. wanneer de opdracht om technische of artistieke redenen of om redenen van bescherming van uitsluitende rechten slechts aan een bepaalde ondernemer kan worden toevertrouwd; c. voor zover zulks strikt noodzakelijk is, ingeval de termijnen voor de openbare procedure of de niet-openbare procedure dan wel voor de onderhandelingsprocedure met voorafgaande aankondiging wegens dwingende spoed, als gevolg van gebeurtenissen die door de aanbesteder niet konden worden voorzien en niet aan de aanbesteder te wijten zijn, niet in acht kunnen worden genomen; d. voor aanvullende opdrachten die noch in het oorspronkelijk gegunde ontwerp, noch in de oorspronkelijk gegunde opdracht waren opgenomen, onder de volgende voorwaarden: 1. de aanvullende opdrachten zijn ten gevolge van een onvoorziene	De concessiehouder is niet gehouden tot aankondiging van een uit te besteden opdracht wanneer deze opdracht aan één of meer van de volgende voorwaarden voldoet: a. wanneer, in het kader van een openbare procedure, een niet-openbare procedure of een onderhandse procedure, geen of geen geschikte inschrijvingen of geen verzoeken om een uitnodiging tot deelneming zijn ingediend, mits de oorspronkelijke voorwaarden van de opdracht niet wezenlijk worden gewijzigd; b. wanneer de opdracht om technische of artistieke redenen of om redenen van bescherming van uitsluitende rechten slechts aan een bepaalde ondernemer kan worden toevertrouwd; c. voor zover zulks strikt noodzakelijk is, ingeval de termijnen voor de openbare procedure of de niet-openbare procedure dan wel voor de onderhandelingsprocedure met voorafgaande aankondiging wegens dwingende spoed, als gevolg van gebeurtenissen die door de aanbesteder niet konden worden voorzien en niet aan de aanbesteder te wijten zijn, niet in acht kunnen worden genomen; d. voor aanvullende opdrachten die noch in het oorspronkelijk gegunde ontwerp, noch in de oorspronkelijk gegunde opdracht waren opgenomen, onder de volgende voorwaarden: 1. de aanvullende opdrachten zijn ten gevolge van een onvoorziene

omstandigheid voor de uitvoering van deze opdracht noodzakelijk geworden,
2. de gunning geschiedt aan de ondernemer die de oorspronkelijke opdracht uitvoert,
3. het totale bedrag van de aanvullende opdrachten is niet hoger dan 50 procent van het bedrag van de oorspronkelijke opdracht, en
4. de aanvullende opdrachten kunnen technisch of economisch niet los van de oorspronkelijke opdracht worden uitgevoerd zonder overwegende bezwaren voor de aanbesteder, of kunnen wel worden gescheiden, maar zijn strikt noodzakelijk om de oorspronkelijke opdracht te vervolmaken;

e. in geval van nieuwe werken, bestaande uit de herhaling van soortgelijke werken die door dezelfde aanbesteder worden toevertrouwd aan de ondernemer waaraan een oorspronkelijke opdracht werd gegund, onder de volgende voorwaarden:
1. deze werken stemmen overeen met een basisproject dat het voorwerp vormde van de oorspronkelijke opdracht die overeenkomstig de openbare procedure of de niet-openbare procedure is gegund,
2. de aanbesteder vermeldt reeds in de aankondiging van de aanbesteding van het basisproject dat een procedure zonder voorafgaande aankondiging kan worden toegepast,
3. de aanbesteder neemt bij de aanbesteding van het basisproject voor de toepassing van de drempelwaarden eveneens het totale voor de volgende werken geraamde bedrag in aanmerking, en
4. van deze procedure wordt slechts gedurende een periode van 3 jaar volgend op de oorspronkelijke opdracht gebruik gemaakt.

omstandigheid voor de uitvoering van deze opdracht noodzakelijk geworden,
2. de gunning geschiedt aan de ondernemer die de oorspronkelijke opdracht uitvoert,
3. het totale bedrag van de aanvullende opdrachten is niet hoger dan 50 procent van het bedrag van de oorspronkelijke opdracht, en
4. de aanvullende opdrachten kunnen technisch of economisch niet los van de oorspronkelijke opdracht worden uitgevoerd zonder overwegende bezwaren voor de aanbesteder, of kunnen wel worden gescheiden, maar zijn strikt noodzakelijk om de oorspronkelijke opdracht te vervolmaken;

e. in geval van nieuwe werken, bestaande uit de herhaling van soortgelijke werken die door dezelfde aanbesteder worden toevertrouwd aan de ondernemer waaraan een oorspronkelijke opdracht werd gegund, onder de volgende voorwaarden:
1. deze werken stemmen overeen met een basisproject dat het voorwerp vormde van de oorspronkelijke opdracht die overeenkomstig de openbare procedure of de niet-openbare procedure is gegund,
2. de aanbesteder vermeldt reeds in de aankondiging van de aanbesteding van het basisproject dat een procedure zonder voorafgaande aankondiging kan worden toegepast,
3. de aanbesteder neemt bij de aanbesteding van het basisproject voor de toepassing van de drempelwaarden eveneens het totale voor de volgende werken geraamde bedrag in aanmerking, en
4. van deze procedure wordt slechts gedurende een periode van 3 jaar volgend op de oorspronkelijke opdracht gebruik gemaakt.

Toelichting

8.6 *Geschillen*

Geschillen

8.6.1 Ieder geschil tussen de bij de aanbestedingsprocedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de aanbestedingsprocedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, bij uitsluiting worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.

Ieder geschil tussen de bij de aanbestedingsprocedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de aanbestedingsprocedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, bij uitsluiting worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.

8.6.2	Een betrokkene die een geschil aanhangig wenst te maken, dient dit niet later dan 90 dagen na het ontstaan van dat geschil, doch in ieder geval niet later dan 90 dagen na de datum van het verlenen van de concessie aanhangig te maken, tenzij het geschil voortvloeit uit een omstandigheid die eerst na verloop van die periode is gebleken. In dit laatste geval gaat de termijn van 90 dagen in op de dag dat de desbetreffende omstandigheid is gebleken.	Een betrokkene die een geschil aanhangig wenst te maken, dient dit niet later dan 90 dagen na het ontstaan van dat geschil, doch in ieder geval niet later dan 90 dagen na de datum van het verlenen van de concessie aanhangig te maken, tenzij het geschil voortvloeit uit een omstandigheid die eerst na verloop van die periode is gebleken. In dit laatste geval gaat de termijn van 90 dagen in op de dag dat de desbetreffende omstandigheid is gebleken. Toelichting

9	RAAMOVEREENKOMST MET EEN ENKELE ONDERNEMER	RAAMOVEREENKOMST MET EEN ENKELE ONDERNEMER
	EUROPEES	**NATIONAAL**
Artikel		
9.1	***Omschrijving***	***Omschrijving***
9.1.1	Een raamovereenkomst met een enkele ondernemer is een overeenkomst tussen een of meer aanbesteders en een ondernemer met het doel gedurende een bepaalde periode de voorwaarden inzake te gunnen opdrachten vast te leggen.	Een raamovereenkomst met een enkele ondernemer is een overeenkomst tussen een of meer aanbesteders en een ondernemer met het doel gedurende een bepaalde periode de voorwaarden inzake te gunnen opdrachten vast te leggen.
9.1.2	Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder die, met gebruikmaking van een van de procedures beschreven in de hoofdstukken 2 tot en met 6 en 8 van dit reglement, een raamovereenkomst sluit met een enkele ondernemer, op basis van die raamovereenkomst opdrachten gunnen overeenkomstig de procedure voor de raamovereenkomst met een enkele ondernemer.	
9.1.3		Bij de nationale aanbesteding kan de aanbesteder die, met gebruikmaking van een van de procedures beschreven in de hoofdstukken 2 tot en met 8 van dit reglement, een raamovereenkomst sluit met een enkele ondernemer, op basis van die raamovereenkomst opdrachten gunnen overeenkomstig de procedure voor de raamovereenkomst met een enkele ondernemer. Toelichting
9.2	***Algemene bepalingen***	***Algemene bepalingen***
9.2.1	Deze procedure is slechts van toepassing tussen de aanbesteder en de ondernemer die oorspronkelijk bij de raamovereenkomst partij waren.	Deze procedure is slechts van toepassing tussen de aanbesteder en de ondernemer die oorspronkelijk bij de raamovereenkomst partij waren.
9.2.2	Bij de gunning van opdrachten die op de raamovereenkomst zijn gebaseerd mogen de partijen geen substantiële wijzigingen aanbrengen in de in de raamovereenkomst gestelde voorwaarden.	Bij de gunning van opdrachten die op de raamovereenkomst zijn gebaseerd mogen de partijen geen substantiële wijzigingen aanbrengen in de in de raamovereenkomst gestelde voorwaarden.

9.2.3	De looptijd van een raamovereenkomst is niet langer dan 4 jaar, behalve in uitzonderlijke gevallen die deugdelijk gemotiveerd zijn, met name op grond van het voorwerp van de raamovereenkomst.	De looptijd van een raamovereenkomst is niet langer dan 4 jaar, behalve in uitzonderlijke gevallen die deugdelijk gemotiveerd zijn, met name op grond van het voorwerp van de raamovereenkomst.
9.2.4	De aanbesteder gebruikt een raamovereenkomst niet om de mededinging te hinderen, te beperken of te vervalsen en maakt geen oneigenlijk gebruik van een raamovereenkomst.	De aanbesteder gebruikt een raamovereenkomst niet om de mededinging te hinderen, te beperken of te vervalsen en maakt geen oneigenlijk gebruik van een raamovereenkomst. Toelichting
9.3	***Gunning van een opdracht op basis van een raamovereenkomst***	***Gunning van een opdracht op basis van een raamovereenkomst***
9.3.1	De opdracht op basis van een raamovereenkomst met een enkele ondernemer wordt gegund volgens de in de raamovereenkomst gestelde voorwaarden.	De opdracht op basis van een raamovereenkomst met een enkele ondernemer wordt gegund volgens de in de raamovereenkomst gestelde voorwaarden.
9.3.2	De opdracht wordt gegund door de ondernemer schriftelijk te raadplegen en hem indien nodig te verzoeken zijn inschrijving aan te vullen.	De opdracht wordt gegund door de ondernemer schriftelijk te raadplegen en hem indien nodig te verzoeken zijn inschrijving aan te vullen. Toelichting
9.4	***Termijn van gestanddoening***	***Termijn van gestanddoening***
9.4.1	De inschrijver moet zijn inschrijving gestand doen gedurende 30 dagen na de uiterste dag voor de ontvangst van de inschrijving, tenzij in de uitnodiging tot inschrijving een andere termijn is gesteld.	De inschrijver moet zijn inschrijving gestand doen gedurende 30 dagen na de uiterste dag voor de ontvangst van de inschrijving, tenzij in de uitnodiging tot inschrijving een andere termijn is gesteld. Toelichting
9.5	***Ongeldigheid van de inschrijving***	***Ongeldigheid van de inschrijving***
9.5.1	Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen, gesteld in dit reglement of de raamovereenkomst is ongeldig.	Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen, gesteld in dit reglement of de raamovereenkomst is ongeldig.
9.5.2	Een inschrijving waaraan voorwaarden zijn verbonden, is ongeldig.	Een inschrijving waaraan voorwaarden zijn verbonden, is ongeldig. Toelichting
9.6	***Gunningsbeslissing***	***Gunningsbeslissing***
9.6.1	De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te gunnen.	De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te gunnen. Toelichting

9.7	***Opdracht***	***Opdracht***
9.7.1	De inschrijver komt alleen voor de opdracht in aanmerking indien hij zowel op de dag van inschrijving als op de dag van opdrachtverlening voldoet aan de eisen die in de raamovereenkomst zijn vermeld.	De inschrijver komt alleen voor de opdracht in aanmerking indien hij zowel op de dag van inschrijving als op de dag van opdrachtverlening voldoet aan de eisen die in de raamovereenkomst zijn vermeld.
9.7.2	Indien de aanbesteder de opdracht gunt, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.	Indien de aanbesteder de opdracht gunt, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.
9.7.3	De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 9.7.2.	De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 9.7.2. Toelichting

9.8	***Geschillen***	***Geschillen***
9.8.1	Ieder geschil tussen de bij de aanbestedingsprocedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de aanbestedingsprocedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, bij uitsluiting worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.	Ieder geschil tussen de bij de aanbestedingsprocedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de aanbestedingsprocedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, bij uitsluiting worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.
9.8.2	Een betrokkene die een geschil aanhangig wenst te maken, dient dit niet later dan 90 dagen na het ontstaan van dat geschil, doch in ieder geval niet later dan 90 dagen na de datum van de opdracht aanhangig te maken, tenzij het geschil voortvloeit uit een omstandigheid die eerst na verloop van die periode is gebleken. In dit laatste geval gaat de termijn van 90 dagen in op de dag dat de desbetreffende omstandigheid is gebleken.	Een betrokkene die een geschil aanhangig wenst te maken, dient dit niet later dan 90 dagen na het ontstaan van dat geschil, doch in ieder geval niet later dan 90 dagen na de datum van de opdracht aanhangig te maken, tenzij het geschil voortvloeit uit een omstandigheid die eerst na verloop van die periode is gebleken. In dit laatste geval gaat de termijn van 90 dagen in op de dag dat de desbetreffende omstandigheid is gebleken. Toelichting

10	RAAMOVEREENKOMST MET MEERDERE ONDERNEMERS	RAAMOVEREENKOMST MET MEERDERE ONDERNEMERS
	EUROPEES	**NATIONAAL**
Artikel		
10.1	***Omschrijving***	***Omschrijving***
10.1.1	Een raamovereenkomst met meerdere ondernemers is een overeenkomst tussen een of meer aanbesteders en meerdere ondernemers met het doel gedurende een bepaalde periode de voorwaarden inzake te gunnen opdrachten vast te leggen.	Een raamovereenkomst met meerdere ondernemers is een overeenkomst tussen een of meer aanbesteders en meerdere ondernemers met het doel gedurende een bepaalde periode de voorwaarden inzake te gunnen opdrachten vast te leggen.
10.1.2	Een raamovereenkomst met meerdere ondernemers wordt gesloten met ten minste drie ondernemers, voorzover het aantal ondernemers dat aan de selectiecriteria voldoet, of het aantal inschrijvingen dat aan de gunningscriteria voldoet, voldoende groot is.	Een raamovereenkomst met meerdere ondernemers wordt gesloten met ten minste drie ondernemers, voorzover het aantal ondernemers dat aan de selectiecriteria voldoet, of het aantal inschrijvingen dat aan de gunningscriteria voldoet, voldoende groot is.
10.1.3	Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder die, met gebruikmaking van een van de procedures beschreven in de hoofdstukken 2 tot en met 6 en 8 van dit reglement, een raamovereenkomst sluit met meerdere ondernemers, op basis van die raamovereenkomst opdrachten gunnen overeenkomstig de procedure voor de raamovereenkomst met meerdere ondernemers.	
10.1.4		Bij de nationale aanbesteding kan de aanbesteder die, met gebruikmaking van een van de procedures beschreven in de hoofdstukken 2 tot en met 8 van dit reglement, een raamovereenkomst sluit met meerdere ondernemers, op basis van die raamovereenkomst opdrachten gunnen overeenkomstig de procedure voor de raamovereenkomst met meerdere ondernemers.

10.1.5	De aanbesteder kan de gunning van een opdracht, als bedoeld in artikel 10.3.1, onderdeel b, vooraf laten gaan door een elektronische veiling, indien nauwkeurige specificaties voor de opdracht worden opgesteld. Onder een elektronische veiling wordt verstaan een zich herhalend elektronisch proces voor de presentatie van nieuwe, verlaagde prijzen of van nieuwe waarden voor bepaalde elementen van de inschrijvingen, dat plaatsvindt na de eerste volledige beoordeling van de inschrijvingen en dat klassering op basis van elektronische verwerking mogelijk maakt.	De aanbesteder kan de gunning van een opdracht, als bedoeld in artikel 10.3.1, onderdeel b, vooraf laten gaan door een elektronische veiling, indien nauwkeurige specificaties voor de opdracht worden opgesteld. Onder een elektronische veiling wordt verstaan een zich herhalend elektronisch proces voor de presentatie van nieuwe, verlaagde prijzen of van nieuwe waarden voor bepaalde elementen van de inschrijvingen, dat plaatsvindt na de eerste volledige beoordeling van de inschrijvingen en dat klassering op basis van elektronische verwerking mogelijk maakt. Toelichting
10.2	***Algemene bepalingen***	***Algemene bepalingen***
10.2.1	Deze procedure is slechts van toepassing tussen de aanbesteder en de ondernemers die oorspronkelijk bij de raamovereenkomst partij waren.	Deze procedure is slechts van toepassing tussen de aanbesteder en de ondernemers die oorspronkelijk bij de raamovereenkomst partij waren.
10.2.2	Bij de gunning van opdrachten die op een raamovereenkomst zijn gebaseerd, mogen de partijen geen substantiële wijzigingen aanbrengen in de in de raamovereenkomst gestelde voorwaarden.	Bij de gunning van opdrachten die op een raamovereenkomst zijn gebaseerd, mogen de partijen geen substantiële wijzigingen aanbrengen in de in de raamovereenkomst gestelde voorwaarden.
10.2.3	De looptijd van een raamovereenkomst is niet langer dan 4 jaar, behalve in uitzonderlijke gevallen die deugdelijk gemotiveerd zijn, met name op grond van het voorwerp van de raamovereenkomst.	De looptijd van een raamovereenkomst is niet langer dan 4 jaar, behalve in uitzonderlijke gevallen die deugdelijk gemotiveerd zijn, met name op grond van het voorwerp van de raamovereenkomst.
10.2.4	De aanbesteder gebruikt een raamovereenkomst niet om de mededinging te hinderen, te beperken of te vervalsen en maakt geen oneigenlijk gebruik van een raamovereenkomst.	De aanbesteder gebruikt een raamovereenkomst niet om de mededinging te hinderen, te beperken of te vervalsen en maakt geen oneigenlijk gebruik van een raamovereenkomst. Toelichting

10.3 *Gunning van een opdracht op basis van een raamovereenkomst*

10.3.1 De opdracht op basis van een raamovereenkomst met meerdere ondernemers wordt gegund:

a. door toepassing van de in de raamovereenkomst bepaalde voorwaarden, zonder de partijen opnieuw tot mededinging op te roepen, of
b. wanneer niet alle voorwaarden in de raamovereenkomst zijn bepaald, door de partijen opnieuw tot mededinging op te roepen
   – op basis van dezelfde voorwaarden die indien nodig worden gepreciseerd,
   – en, zonodig, op basis van andere voorwaarden waarvan in het bestek van de raamovereenkomst een indicatie is gegeven

   volgens de onderstaande procedure:
   1. de aanbesteder nodigt gelijktijdig schriftelijk de ondernemers uit die in staat zijn de opdracht uit te voeren;
   2. de aanbesteder stelt een voldoende lange termijn vast voor de indiening van inschrijvingen waarbij hij rekening houdt met elementen zoals de complexiteit van het voorwerp van de opdracht en de benodigde tijd voor de toezending van de inschrijvingen;
   3. de inschrijvingen worden schriftelijk ingediend en de inhoud ervan blijft vertrouwelijk totdat de vastgestelde indieningstermijn is verstreken;
   4. de aanbesteder gunt de opdracht aan de inschrijver die op grond van de in het bestek van de raamovereenkomst vastgestelde gunningscriteria de beste inschrijving heeft ingediend.

Gunning van een opdracht op basis van een raamovereenkomst

De opdracht op basis van een raamovereenkomst met meerdere ondernemers wordt gegund:

a. door toepassing van de in de raamovereenkomst bepaalde voorwaarden, zonder de partijen opnieuw tot mededinging op te roepen, of
b. wanneer niet alle voorwaarden in de raamovereenkomst zijn bepaald, door de partijen opnieuw tot mededinging op te roepen
   – op basis van dezelfde voorwaarden die indien nodig worden gepreciseerd,
   – en, zonodig, op basis van andere voorwaarden waarvan in het bestek van de raamovereenkomst een indicatie is gegeven

   volgens de onderstaande procedure:
   1. de aanbesteder nodigt gelijktijdig schriftelijk de ondernemers uit die in staat zijn de opdracht uit te voeren;
   2. de aanbesteder stelt een voldoende lange termijn vast voor de indiening van inschrijvingen waarbij hij rekening houdt met elementen zoals de complexiteit van het voorwerp van de opdracht en de benodigde tijd voor de toezending van de inschrijvingen;
   3. de inschrijvingen worden schriftelijk ingediend en de inhoud ervan blijft vertrouwelijk totdat de vastgestelde indieningstermijn is verstreken;
   4. de aanbesteder gunt de opdracht aan de inschrijver die op grond van de in het bestek van de raamovereenkomst vastgestelde gunningscriteria de beste inschrijving heeft ingediend.

Toelichting

10.4 *Termijn van gestanddoening*

10.4.1 De inschrijver moet zijn inschrijving gestand doen gedurende 45 dagen na de uiterste dag voor de ontvangst van de inschrijvingen of, in voorkomend geval, de dag waarop de elektronische veiling is afgerond, tenzij in de uitnodiging tot inschrijving een andere termijn is gesteld.

Termijn van gestanddoening

De inschrijver moet zijn inschrijving gestand doen gedurende 45 dagen na de uiterste dag voor de ontvangst van de inschrijvingen of, in voorkomend geval, de dag waarop de elektronische veiling is afgerond, tenzij in de uitnodiging tot inschrijving een andere termijn is gesteld.

10.4.2	De aanbesteder kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Het verzoek tot verlenging van de termijn van gestanddoening wordt niet gedaan aan de inschrijver die naar het oordeel van de aanbesteder zeer waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor de opdracht. Aan een zodanig verzoek kan door de inschrijver geen aanspraak op de opdracht worden ontleend.	De aanbesteder kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Het verzoek tot verlenging van de termijn van gestanddoening wordt niet gedaan aan de inschrijver die naar het oordeel van de aanbesteder zeer waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor de opdracht. Aan een zodanig verzoek kan door de inschrijver geen aanspraak op de opdracht worden ontleend.
10.4.3	In het geval een kort geding als bedoeld in artikel 10.10.3 aanhangig is gemaakt, eindigt de termijn van gestanddoening 8 dagen na de dag waarop in eerste aanleg is beslist.	In het geval een kort geding als bedoeld in artikel 10.10.3 aanhangig is gemaakt, eindigt de termijn van gestanddoening 8 dagen na de dag waarop in eerste aanleg is beslist. Toelichting
10.5	***Ongeldigheid van de inschrijving***	***Ongeldigheid van de inschrijving***
10.5.1	Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen, gesteld in dit reglement, de raamovereenkomst of de uitnodiging tot inschrijving is ongeldig.	Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen, gesteld in dit reglement, de raamovereenkomst of de uitnodiging tot inschrijving is ongeldig.
10.5.2	Een inschrijving waaraan voorwaarden zijn verbonden, is ongeldig.	Een inschrijving waaraan voorwaarden zijn verbonden, is ongeldig.
10.5.3	De inschrijver dient in het geval, bedoeld in artikel 10.3.1, onderdeel b, bij de inschrijving een verklaring over te leggen dat de inschrijving niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht. Deze verklaring, ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model K, dient ondertekend te zijn door een bestuurder die ter zake de inschrijver rechtsgeldig vertegenwoordigt. In het geval de inschrijver een samenwerkingsverband van ondernemers is, verstrekt de inschrijver een dergelijke verklaring van een bestuurder van iedere ondernemer. De inschrijving is ongeldig indien een vereiste verklaring ontbreekt of niet naar waarheid is ingevuld.	De inschrijver dient in het geval, bedoeld in artikel 10.3.1, onderdeel b, bij de inschrijving een verklaring over te leggen dat de inschrijving niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht. Deze verklaring, ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model K, dient ondertekend te zijn door een bestuurder die ter zake de inschrijver rechtsgeldig vertegenwoordigt. In het geval de inschrijver een samenwerkingsverband van ondernemers is, verstrekt de inschrijver een dergelijke verklaring van een bestuurder van iedere ondernemer. De inschrijving is ongeldig indien een vereiste verklaring ontbreekt of niet naar waarheid is ingevuld. Toelichting
10.6	***Verduidelijking van de inschrijving***	***Verduidelijking van de inschrijving***
10.6.1	Op verzoek van de aanbesteder kunnen besprekingen met inschrijvers plaatsvinden met het oog op een verduidelijking van de inhoud van hun inschrijving, alsmede van de eisen van de aanbesteder, voorzover dit geen discriminatie veroorzaakt. Onderhandelingen met inschrijvers over fundamentele punten van de opdracht, waarvan de wijziging de mededinging kan vervalsen, en met name over de prijzen, zijn uitgesloten.	Op verzoek van de aanbesteder kunnen besprekingen met inschrijvers plaatsvinden met het oog op een verduidelijking van de inhoud van hun inschrijving, alsmede van de eisen van de aanbesteder, voorzover dit geen discriminatie veroorzaakt. Onderhandelingen met inschrijvers over fundamentele punten van de opdracht, waarvan de wijziging de mededinging kan vervalsen, en met name over de prijzen, zijn uitgesloten. Toelichting

10.7	***Abnormaal lage inschrijving***	***Abnormaal lage inschrijving***
10.7.1	Indien een inschrijving is gedaan die in verhouding tot de te verrichten werken abnormaal laag lijkt, verzoekt de aanbesteder, voordat hij deze inschrijving kan afwijzen, schriftelijk om de door hem nodig geachte verduidelijkingen over de samenstelling van de inschrijving. De aanbesteder onderzoekt in overleg met de inschrijver de samenstelling aan de hand van de ontvangen toelichtingen.	Indien een inschrijving is gedaan die in verhouding tot de te verrichten werken abnormaal laag lijkt, verzoekt de aanbesteder, voordat hij deze inschrijving kan afwijzen, schriftelijk om de door hem nodig geachte verduidelijkingen over de samenstelling van de inschrijving. De aanbesteder onderzoekt in overleg met de inschrijver de samenstelling aan de hand van de ontvangen toelichtingen.
10.7.2	De verduidelijkingen kunnen in ieder geval verband houden met: a. de doelmatigheid van het bouwproces, b. de gekozen technische oplossingen of uitzonderlijk gunstige omstandigheden waarvan de inschrijver bij de uitvoering van de werken kan profiteren, c. de originaliteit van het ontwerp van de inschrijver, d. de naleving van de bepalingen inzake arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden die gelden op de plaats waar de opdracht wordt uitgevoerd, of e. de eventuele ontvangst van staatssteun door de inschrijver.	De verduidelijkingen kunnen in ieder geval verband houden met: a. de doelmatigheid van het bouwproces, b. de gekozen technische oplossingen of uitzonderlijk gunstige omstandigheden waarvan de inschrijver bij de uitvoering van de werken kan profiteren, c. de originaliteit van het ontwerp van de inschrijver, d. de naleving van de bepalingen inzake arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden die gelden op de plaats waar de opdracht wordt uitgevoerd, of e. de eventuele ontvangst van staatssteun door de inschrijver.
10.7.3	Wanneer de aanbesteder constateert dat een inschrijving abnormaal laag is omdat de inschrijver staatssteun heeft gekregen, kan de inschrijving op die grond worden afgewezen, wanneer de inschrijver desgevraagd niet binnen een door de aanbesteder bepaalde voldoende lange termijn kan aantonen dat de betrokken steun niet in strijd met de artikelen 87 en 88 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap is toegekend.	Wanneer de aanbesteder constateert dat een inschrijving abnormaal laag is omdat de inschrijver staatssteun heeft gekregen, kan de inschrijving op die grond worden afgewezen, wanneer de inschrijver desgevraagd niet binnen een door de aanbesteder bepaalde voldoende lange termijn kan aantonen dat de betrokken steun niet in strijd met de artikelen 87 en 88 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap is toegekend.
10.7.4	Wanneer de aanbesteder in een situatie als bedoeld in artikel 10.7.3 een inschrijving afwijst, stelt hij de Commissie daarvan in kennis.	Toelichting
10.8	***Elektronische veiling***	***Elektronische veiling***
10.8.1	Indien de aanbesteder de gunning van een opdracht in het geval, bedoeld in artikel 10.3.1, onderdeel b, vooraf laat gaan door een elektronische veiling, verricht de aanbesteder een eerste, volledige beoordeling van de inschrijvingen aan de hand van de gunningscriteria en de weging daarvan, zoals die zijn vastgesteld.	Indien de aanbesteder de gunning van een opdracht in het geval, bedoeld in artikel 10.3.1, onderdeel b, vooraf laat gaan door een elektronische veiling, verricht de aanbesteder een eerste, volledige beoordeling van de inschrijvingen aan de hand van de gunningscriteria en de weging daarvan, zoals die zijn vastgesteld.

10.8.2	De aanbesteder waarborgt dat alle inschrijvers die een aan de eisen beantwoordende inschrijving hebben gedaan, tegelijkertijd langs elektronische weg worden uitgenodigd tot deelneming aan de elektronische veiling om nieuwe prijzen of nieuwe waarden in te dienen.	De aanbesteder waarborgt dat alle inschrijvers die een aan de eisen beantwoordende inschrijving hebben gedaan, tegelijkertijd langs elektronische weg worden uitgenodigd tot deelneming aan de elektronische veiling om nieuwe prijzen of nieuwe waarden in te dienen.
10.8.3	De aanbesteder waarborgt dat de uitnodiging alle relevante informatie bevat voor de individuele verbinding met het gebruikte elektronische systeem en het tijdstip en het aanvangsuur van de elektronische veiling preciseert.	De aanbesteder waarborgt dat de uitnodiging alle relevante informatie bevat voor de individuele verbinding met het gebruikte elektronische systeem en het tijdstip en het aanvangsuur van de elektronische veiling preciseert.
10.8.4	De aanbestedingsstukken bevatten ten minste de volgende informatie: a. de elementen waarvan de waarden vallen onder de elektronische veiling, voor zover deze elementen kwantificeerbaar zijn zodat ze kunnen worden uitgedrukt in cijfers of procenten, b. de eventuele limieten van de waarden die kunnen worden ingediend, zoals zij voortvloeien uit de specificaties van het voorwerp van de opdracht, c. de informatie die tijdens de elektronische veiling ter beschikking van de inschrijvers zal worden gesteld en het tijdstip waarop die informatie ter beschikking zal worden gesteld, d. relevante informatie betreffende het verloop van de elektronische veiling, e. de voorwaarden waaronder de inschrijvers een bod kunnen doen en met name de vereiste minimumverschillen die voor de biedingen vereist zijn, en f. relevante informatie betreffende het gebruikte elektronische systeem en de nadere technische bepalingen en specificaties voor de verbinding.	De aanbestedingsstukken bevatten ten minste de volgende informatie: a. de elementen waarvan de waarden vallen onder de elektronische veiling, voor zover deze elementen kwantificeerbaar zijn zodat ze kunnen worden uitgedrukt in cijfers of procenten, b. de eventuele limieten van de waarden die kunnen worden ingediend, zoals zij voortvloeien uit de specificaties van het voorwerp van de opdracht, c. de informatie die tijdens de elektronische veiling ter beschikking van de inschrijvers zal worden gesteld en het tijdstip waarop die informatie ter beschikking zal worden gesteld, d. relevante informatie betreffende het verloop van de elektronische veiling, e. de voorwaarden waaronder de inschrijvers een bod kunnen doen en met name de vereiste minimumverschillen die voor de biedingen vereist zijn, en f. relevante informatie betreffende het gebruikte elektronische systeem en de nadere technische bepalingen en specificaties voor de verbinding.
10.8.5	De aanbesteder kan de elektronische veiling in verschillende fasen laten verlopen.	De aanbesteder kan de elektronische veiling in verschillende fasen laten verlopen.
10.8.6	De elektronische veiling kan op zijn vroegst 2 werkdagen na de datum van verzending van de uitnodigingen beginnen.	De elektronische veiling kan op zijn vroegst 2 werkdagen na de datum van verzending van de uitnodigingen beginnen.

10.8.7 Wanneer de aanbesteder voor de gunning het criterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, voegt hij bij de uitnodiging:
a. het resultaat van de volledige beoordeling van de inschrijving van de betrokken inschrijver, en
b. de wiskundige formule die tijdens de elektronische veiling de automatische herklasseringen naar gelang van de ingediende nieuwe prijzen of nieuwe waarden zal bepalen.

Wanneer de aanbesteder voor de gunning het criterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, voegt hij bij de uitnodiging:
a. het resultaat van de volledige beoordeling van de inschrijving van de betrokken inschrijver, en
b. de wiskundige formule die tijdens de elektronische veiling de automatische herklasseringen naar gelang van de ingediende nieuwe prijzen of nieuwe waarden zal bepalen.

10.8.8 In de formule, bedoeld in artikel 10.8.7, onderdeel b, verwerkt de aanbesteder het gewicht dat aan alle vastgestelde criteria wordt toegekend om de economisch meest voordelige inschrijving te bepalen. Eventuele marges worden daartoe door de aanbesteder vooraf in een bepaalde waarde uitgedrukt.

In de formule, bedoeld in artikel 10.8.7, onderdeel b, verwerkt de aanbesteder het gewicht dat aan alle vastgestelde criteria wordt toegekend om de economisch meest voordelige inschrijving te bepalen. Eventuele marges worden daartoe door de aanbesteder vooraf in een bepaalde waarde uitgedrukt.

10.8.9 Tijdens alle fasen van de elektronische veiling deelt de aanbesteder onverwijld aan alle inschrijvers ten minste de informatie mee die de inschrijvers de mogelijkheid biedt op elk moment hun respectieve klassering te kennen. Indien dat in de aanbestedingsstukken vermeld is, kan de aanbesteder ook andere informatie betreffende door de andere deelnemers ingediende prijzen of waarden meedelen.

Tijdens alle fasen van de elektronische veiling deelt de aanbesteder onverwijld aan alle inschrijvers ten minste de informatie mee die de inschrijvers de mogelijkheid biedt op elk moment hun respectieve klassering te kennen. Indien dat in de aanbestedingsstukken vermeld is, kan de aanbesteder ook andere informatie betreffende door de andere deelnemers ingediende prijzen of waarden meedelen.

10.8.10 De aanbesteder kan tevens op ieder ogenblik meedelen hoeveel inschrijvers aan de fase van de veiling deelnemen.

De aanbesteder kan tevens op ieder ogenblik meedelen hoeveel inschrijvers aan de fase van de veiling deelnemen.

10.8.11 De aanbesteder deelt tijdens het verloop van de fasen van de elektronische veiling in geen geval de identiteit van de inschrijvers mee.

De aanbesteder deelt tijdens het verloop van de fasen van de elektronische veiling in geen geval de identiteit van de inschrijvers mee.

10.8.12	De aanbesteder vermeldt in de uitnodiging om deel te nemen aan de elektronische veiling op welke manier hij de veiling sluit. De elektronische veiling kan slechts sluiten op een of meer van de volgende manieren: a. bij het verstrijken van de datum en het tijdstip van sluiting indien deze in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling zijn vermeld; b. bij het uitblijven van nieuwe prijzen of nieuwe waarden die beantwoorden aan de vereisten betreffende de minimumverschillen. In dit geval preciseert de aanbesteder in de uitnodiging de termijn die hij na ontvangst van het laatste bod in acht zal nemen alvorens de veiling te sluiten; c. bij de voltooiing van alle fasen van de veiling, indien deze in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling zijn vermeld.	De aanbesteder vermeldt in de uitnodiging om deel te nemen aan de elektronische veiling op welke manier hij de veiling sluit. De elektronische veiling kan slechts sluiten op een of meer van de volgende manieren: a. bij het verstrijken van de datum en het tijdstip van sluiting indien deze in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling zijn vermeld; b. bij het uitblijven van nieuwe prijzen of nieuwe waarden die beantwoorden aan de vereisten betreffende de minimumverschillen. In dit geval preciseert de aanbesteder in de uitnodiging de termijn die hij na ontvangst van het laatste bod in acht zal nemen alvorens de veiling te sluiten; c. bij de voltooiing van alle fasen van de veiling, indien deze in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling zijn vermeld.
10.8.13	Wanneer de aanbesteder besloten heeft om de elektronische veiling overeenkomstig artikel 10.8.12, onderdeel c, af te sluiten in combinatie met de manier, bedoeld in artikel 10.8.12, onderdeel b, vermeldt hij in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling het tijdschema voor elk van de fasen van de veiling.	Wanneer de aanbesteder besloten heeft om de elektronische veiling overeenkomstig artikel 10.8.12, onderdeel c, af te sluiten in combinatie met de manier, bedoeld in artikel 10.8.12, onderdeel b, vermeldt hij in de uitnodiging om deel te nemen aan de veiling het tijdschema voor elk van de fasen van de veiling.
10.8.14	Na de sluiting van de elektronische veiling gunt de aanbesteder de opdracht overeenkomstig artikel 10.9 op basis van de resultaten van de elektronische veiling.	Na de sluiting van de elektronische veiling gunt de aanbesteder de opdracht overeenkomstig artikel 10.9 op basis van de resultaten van de elektronische veiling. Toelichting
10.9	***Gunningsbeslissing***	***Gunningsbeslissing***
10.9.1	De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te gunnen.	De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te gunnen.
10.9.2	Indien twee of meer inschrijvers gelijkelijk voor de opdracht in aanmerking komen, beslist het lot aan wie van hen het werk zal worden opgedragen. De desbetreffende inschrijvers worden er tijdig van in kennis gesteld, dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer en door wie de loting zal worden gehouden. Zij zijn bevoegd daarbij in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn.	Indien twee of meer inschrijvers gelijkelijk voor de opdracht in aanmerking komen, beslist het lot aan wie van hen het werk zal worden opgedragen. De desbetreffende inschrijvers worden er tijdig van in kennis gesteld, dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer en door wie de loting zal worden gehouden. Zij zijn bevoegd daarbij in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn.

10.9.3 De aanbesteder stelt de deelnemers aan de raamovereenkomst zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk in kennis van de beslissingen inzake de gunning van de opdracht. Deze mededeling bevat ten minste de gronden van de gunningsbeslissing, waaronder de kenmerken en voordelen van de uitgekozen inschrijving, en van de naam van de begunstigde.

De aanbesteder stelt de deelnemers aan de raamovereenkomst zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk in kennis van de beslissingen inzake de gunning van de opdracht. Deze mededeling bevat ten minste de gronden van de gunningsbeslissing, waaronder de kenmerken en voordelen van de uitgekozen inschrijving, en van de naam van de begunstigde.

10.9.4 De mededeling van de aanbesteder van een gunningsbeslissing houdt geen aanvaarding in als bedoeld in artikel 6:217, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, van een aanbod van een inschrijver.

De mededeling van de aanbesteder van een gunningsbeslissing houdt geen aanvaarding in als bedoeld in artikel 6:217, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, van een aanbod van een inschrijver.

10.9.5 Op schriftelijk verzoek van de betrokken partij stelt de aanbesteder iedere afgewezen inschrijver zo spoedig mogelijk, uiterlijk binnen 15 dagen na ontvangst van zijn verzoek, in kennis van de redenen voor de afwijzing van zijn inschrijving, inclusief de redenen voor zijn beslissing dat er geen gelijkwaardigheid voorhanden is of dat de werken niet aan de functionele en prestatie-eisen voldoen.

Op schriftelijk verzoek van de betrokken partij stelt de aanbesteder iedere afgewezen inschrijver zo spoedig mogelijk, uiterlijk binnen 15 dagen na ontvangst van zijn verzoek, in kennis van de redenen voor de afwijzing van zijn inschrijving, inclusief de redenen voor zijn beslissing dat er geen gelijkwaardigheid voorhanden is of dat de werken niet aan de functionele en prestatie-eisen voldoen.

10.9.6 In het geval de aanbesteder beslist om de opdracht niet te gunnen en eventueel de procedure opnieuw te beginnen, stelt hij de inschrijvers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk in kennis van de redenen daartoe.

In het geval de aanbesteder beslist om de opdracht niet te gunnen en eventueel de procedure opnieuw te beginnen, stelt hij de inschrijvers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk in kennis van de redenen daartoe.

10.9.7 De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende elke gunning niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
a. de toepassing van de wet in de weg zou staan,
b. met het openbaar belang in strijd zou zijn,
c. de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
d. afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen hen zou kunnen doen.

De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende elke gunning niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
a. de toepassing van de wet in de weg zou staan,
b. met het openbaar belang in strijd zou zijn,
c. de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
d. afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen hen zou kunnen doen.

Toelichting

10.10 ***Opdracht***

Opdracht

10.10.1 De aanbesteder gunt niet eerder een opdracht op basis van een gunningsbeslissing dan nadat een termijn van 15 dagen na verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 10.9.3, is verstreken.

De aanbesteder gunt niet eerder een opdracht op basis van een gunningsbeslissing dan nadat een termijn van 15 dagen na verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 10.9.3, is verstreken.

10.10.2	Van de termijn, genoemd in artikel 10.10.1, kan de aanbesteder slechts afwijken indien dit strikt noodzakelijk is wegens dwingende spoed als gevolg van gebeurtenissen die door de aanbesteder niet konden worden voorzien en die niet aan de aanbesteder te wijten zijn.	Van de termijn, genoemd in artikel 10.10.1, kan de aanbesteder slechts afwijken indien dit strikt noodzakelijk is wegens dwingende spoed als gevolg van gebeurtenissen die door de aanbesteder niet konden worden voorzien en die niet aan de aanbesteder te wijten zijn.
10.10.3	Indien binnen 15 dagen na verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 10.9.3, een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder, mag de aanbesteder niet overgaan tot gunning van de opdracht, voordat in kort geding vonnis is gewezen, tenzij een zwaarwegend belang onverwijlde gunning gebiedt.	Indien binnen 15 dagen na verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 10.9.3, een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder, mag de aanbesteder niet overgaan tot gunning van de opdracht, voordat in kort geding vonnis is gewezen, tenzij een zwaarwegend belang onverwijlde gunning gebiedt.
10.10.4	Voor de opdracht komen alleen inschrijvers in aanmerking die zowel op de dag van inschrijving als op de dag van opdrachtverlening voldoen aan de eisen die in de aankondiging, het selectiedocument, het bestek en de nota van inlichtingen zijn vermeld.	Voor de opdracht komen alleen inschrijvers in aanmerking die zowel op de dag van inschrijving als op de dag van opdrachtverlening voldoen aan de eisen die in de aankondiging, het selectiedocument, het bestek en de nota van inlichtingen zijn vermeld.
10.10.5	Indien de aanbesteder de opdracht gunt, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.	Indien de aanbesteder de opdracht gunt, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.
10.10.6	De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 10.10.5.	De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 10.10.5. Toelichting

10.11	***Geschillen***	***Geschillen***
10.11.1	Ieder geschil tussen de bij de aanbestedingsprocedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de aanbestedingsprocedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, bij uitsluiting worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.	Ieder geschil tussen de bij de aanbestedingsprocedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de aanbestedingsprocedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, bij uitsluiting worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.
10.11.2	Een betrokkene die een geschil aanhangig wenst te maken, dient dit niet later dan 90 dagen na het ontstaan van dat geschil, doch in ieder geval niet later dan 90 dagen na de datum van de opdracht aanhangig te maken, tenzij het geschil voortvloeit uit een omstandigheid die eerst na verloop van die periode is gebleken. In dit laatste geval gaat de termijn van 90 dagen in op de dag dat de desbetreffende omstandigheid is gebleken.	Een betrokkene die een geschil aanhangig wenst te maken, dient dit niet later dan 90 dagen na het ontstaan van dat geschil, doch in ieder geval niet later dan 90 dagen na de datum van de opdracht aanhangig te maken, tenzij het geschil voortvloeit uit een omstandigheid die eerst na verloop van die periode is gebleken. In dit laatste geval gaat de termijn van 90 dagen in op de dag dat de desbetreffende omstandigheid is gebleken. Toelichting

11	EXPERIMENTEREN	EXPERIMENTEREN
	EUROPEES	**NATIONAAL**
Artikel		
11.1	***Omschrijving***	***Omschrijving***
11.1.1	De aanbesteder kan met het oogmerk om doelmatiger aan te besteden bij wijze van experiment afwijken van de in dit aanbestedingsreglement beschreven procedures. De wettelijke voorschriften en de algemene beginselen van het aanbestedingsrecht worden bij het experiment in acht genomen.	De aanbesteder kan met het oogmerk om doelmatiger aan te besteden bij wijze van experiment afwijken van de in dit aanbestedingsreglement beschreven procedures. De wettelijke voorschriften en de algemene beginselen van het aanbestedingsrecht worden bij het experiment in acht genomen.
11.1.2	De aanbesteder beschrijft de experimentele procedure in de aankondiging en motiveert het beoogde doel en de wijze waarop hij dit doel verwacht te bereiken.	De aanbesteder beschrijft de experimentele procedure in de aankondiging en motiveert het beoogde doel en de wijze waarop hij dit doel verwacht te bereiken.
11.1.3	Nadat het experiment voltooid is, publiceert de aanbesteder een evaluatie en stelt deze beschikbaar aan alle gegadigden en inschrijvers.	Nadat het experiment voltooid is, publiceert de aanbesteder een evaluatie en stelt deze beschikbaar aan alle gegadigden en inschrijvers.

Toelichting

12	SLOTBEPALING	SLOTBEPALING
	EUROPEES	NATIONAAL
Artikel		
12.1	***Slotbepaling***	***Slotbepaling***
12.1.1	Dit reglement wordt aangehaald als: Aanbestedingsreglement Werken 2005.	Dit reglement wordt aangehaald als: Aanbestedingsreglement Werken 2005. Toelichting

Deel II

Modellen

Model A	Vooraankondiging
Model B	Aankondiging van een opdracht
Model C	Aankondiging van een gegunde opdracht
Model D	Aankondiging via een kopersprofiel
Model E	Concessieovereenkomst voor openbare werken
Model F	Aankonding van een opdracht door een concessiehouder
Model G	Inschrijvingsbiljet
Model H	Proces-verbaal van aanbesteding
Model K	Verklaring bestuurder omtrent rechtmatigheid inschrijving

EUROPESE UNIE
Publicatie van het Supplement op het Publicatieblad van de Europese Unie
2, rue Mercier, L-2985 Luxemburg Fax: (352) 29 29 42 670
E-mail: mp-ojs@opoce.cec.eu.int Info & on-lineformulieren: http://simap.eu.int
Voor Nederland: www.aanbestedingskalender.nl

VOORAANKONDIGING

AFDELING I: AANBESTEDENDE DIENST

I.1) NAAM, ADRESSEN EN CONTACTPUNT(EN)

Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
Contactpunt(en): Ter attentie van:	Telefoon:	
E-mail:	Fax:	
Internetadres(sen) *(indien van toepassing)* [1] Adres van de aanbestedende dienst *(URL)*: Adres van het kopersprofiel *(URL)*:		
Nadere informatie is te verkrijgen op het volgende adres:	☐ Zelfde adres als voor het/de hierboven vermelde contactpunt(en) ☐ Andere: *bijlage A.I invullen*	

[1] Het formulier geeft aanwijzingen of velden optioneel zijn. Indien geen aanduiding in deze richting is opgenomen, moet er van worden uitgegaan dat informatie, indien relevant en voorhanden, gegeven wordt. Overigens heeft het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen, desgevraagd, aangegeven dat de volledigheid van de informatie een verantwoordelijkheid is van de aanbestedende dienst. Er is niet langer sprake van verplichte velden, behoudens een zeer beperkt aantal in het geval een aankondiging elektronisch aan het Bureau wordt toegezonden (E-sending).

I.2) TYPE AANBESTEDENDE DIENST EN HOOFDACTIVITEIT OF -ACTIVITEITEN

☐ Ministerie of elke andere nationale of federale instantie, met hun regionale of lokale onderverdelingen ☐ Nationaal of federaal agentschap/bureau ☐ Regionale of lokale instantie ☐ Regionaal of lokaal agentschap/bureau ☐ Publiekrechtelijke instelling ☐ Europese instelling/Europees agentschap of internationale organisatie ☐ Andere *(specificeren)*: _____	☐ Algemene diensten van de overheden ☐ Defensie ☐ Openbare orde en veiligheid ☐ Milieu ☐ Economische en financiële zaken ☐ Gezondheid ☐ Huisvesting en gemeenschappelijke voorzieningen ☐ Sociale bescherming ☐ Recreatie, cultuur en religie ☐ Onderwijs ☐ Andere *(specificeren)*: _____
De aanbestedende dienst koopt aan namens andere aanbestedende diensten	ja ☐ neen ☐

AFDELING II.A: VOORWERP VAN DE OPDRACHT *(WERKEN)*

II.1) DOOR DE AANBESTEDENDE DIENST AAN DE OPDRACHT GEGEVEN BENAMING

_____

II.2) TYPE OPDRACHT EN PLAATS VAN UITVOERING VAN DE WERKEN

Belangrijkste plaats van de uitvoering van de werken: _____ NUTS code: ☐☐☐☐☐

II.3) DEZE AANKONDIGING BETREFT EEN RAAMOVEREENKOMST ja ☐ neen ☐

II.4) KORTE BESCHRIJVING VAN DE AARD EN DE OMVANG VAN DE WERKEN

_____

_____

Indien bekend, geraamde waarde zonder BTW *(alleen cijfers)*: _____ Munt: _____

OF: tussen _____ en _____ Munt: _____

Verdeling in percelen *(voor informatie over percelen, zoveel keer Bijlage B gebruiken als er percelen zijn)* ja ☐ neen ☐

II.5) CPV-CLASSIFICATIE (COMMON PROCUREMENT VOCABULARY)

	Hoofdcategorieën	**Subcategorieën** *(indien van toepassing)*
Hoofdopdracht	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐
Bijkomende opdrachten	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐

II.6) GEPLANDE DATUM VOOR HET BEGIN VAN DE GUNNINGSPROCEDURES EN DE UITVOERINGSTERMIJN VAN DE OPDRACHT

Geplande datum voor *(indien bekend)*
begin van de gunningsprocedures ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*

Periode in maanden: ☐☐ *of* dagen: ☐☐☐☐ (vanaf de gunning van de opdracht)

OF geplande datum voor *(indien bekend)*
begin van de werken ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*
voltooiing van de werken ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*

II.7) OPDRACHT VALT ONDER DE OVEREENKOMST INZAKE OVERHEIDSOPDRACHTEN (GPA) ja ☐ neen ☐

II.8) NADERE INLICHTINGEN *(indien van toepassing)*

_____

_____

AFDELING II. B: VOORWERP VAN DE OPDRACHT *(LEVERINGEN OF DIENSTEN)*

II.1) DOOR DE AANBESTEDENDE DIENST AAN DE OPDRACHT GEGEVEN BENAMING

_____

II.2) TYPE OPDRACHT EN PLAATS VAN LEVERING VAN DE GOEDEREN OF VERLENING VAN DE DIENSTEN
(Kies slechts één categorie – leveringen of diensten – die het best overeenkomt met het voorwerp van uw opdracht of aankoop/aankopen)

Leveringen ☐ Diensten ☐ Categorie diensten nr. ☐☐
(voor de dienstencategorieën 1-27, zie Bijlage II van Richtlijn 2004/18/EG)

Belangrijkste plaats van dienstverlening of levering: _____ NUTS code: ☐☐☐☐☐

II.3) KORTE BESCHRIJVING VAN DE AARD EN DE OMVANG OF WAARDE VAN LEVERINGEN OF DIENSTEN *(voor elke categorie diensten)*

_____

_____

Indien bekend, geraamde waarde zonder BTW *(alleen cijfers)*: _____ Munt: _____

OF: tussen _____ en _____ Munt: _____

Verdeling in percelen *(voor informatie over percelen, zoveel keer Bijlage B gebruiken als er percelen zijn)* ja ☐ neen ☐

II.4) CPV-CLASSIFICATIE (COMMON PROCUREMENT VOCABULARY)

	Hoofdcategorieën	**Subcategorieën** *(indien van toepassing)*
Hoofdopdracht	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐
Bijkomende opdrachten	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐

II.5) GEPLANDE DATUM VOOR HET BEGIN VAN DE GUNNINGSPROCEDURES *(indien bekend)* ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*
II.6) OPDRACHT VALT ONDER DE OVEREENKOMST INZAKE OVERHEIDSOPDRACHTEN (GPA) ja ☐ neen ☐
II.7) NADERE INLICHTINGEN *(indien van toepassing)* _____ _____ _____

---------- *(Zoveel keer dit deel gebruiken als nodig is)* ----------

AFDELING III: JURIDISCHE, ECONOMISCHE, FINANCIËLE EN TECHNISCHE INFORMATIE

III.1) VOORWAARDEN MET BETREKKING TOT DE OPDRACHT	
III.1.1) Belangrijkste financierings- en betalingsvoorwaarden en/of verwijzing naar de voorschriften dienaangaande *(indien bekend; informatie alleen in het geval van opdrachten voor werken verstrekken)*: _____	
III.2) VOORWAARDEN VOOR DEELNEMING	
III.2.1) Voorbehouden opdrachten *(indien van toepassing)*	ja ☐ neen ☐
De opdracht is bestemd voor sociale werkplaatsen	☐
De uitvoering van de opdracht is beperkt tot het kader van de programma's voor beschermde arbeid	☐

AFDELING VI: AANVULLENDE INLICHTINGEN

VI.1) OPDRACHT HOUDT VERBAND MET EEN PROJECT EN/OF EEN PROGRAMMA DAT MET middelen van de EU wordt gefinancierd ja ☐ neen ☐

Zo ja, verwijzen naar project(en) en/of programma('s):

_____

_____

_____

VI.2) NADERE INLICHTINGEN (*indien van toepassing*) [2]

_____

_____

_____

VI.3) INFORMATIE OVER DE ALGEMENE VOORSCHRIFTEN

Internetsites van de overheid waar informatie verkrijgbaar is

Belastingwetgeving: _____

Milieuwetgeving: _____

Arbeidsbescherming en arbeidsvoorwaarden: _____

Voor meer informatie over de overheidsdiensten die inlichtingen verstrekken over belastingen, milieubescherming, arbeidsbescherming en arbeidsvoorwaarden kunt u A.II-IV invullen *(indien van toepassing)*

VI.4) DATUM VAN VERZENDING VAN DEZE AANKONDIGING: ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(DD/MM/JJJJ)*

[2] Hier vermelden dat het Aanbestedingsreglement Werken 2005 (ARW 2005) op de aanbesteding van toepassing is. Tevens vermelden hoe men kennis kan nemen van dit reglement (bijvoorbeeld een URL noemen).

BIJLAGE A

EXTRA ADRESSEN EN CONTACTPUNTEN

I) ADRESSEN EN CONTACTPUNTEN VOOR MEER INFORMATIE

Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
Contactpunt(en): Ter attentie van:	Telefoon:	
E-mail:	Fax:	
Internetadres (URL):		

II) ADRESSEN, CONTACTPUNTEN EN INTERNETSITES VAN DE OVERHEIDSDIENSTEN WAAR INFORMATIE OVER BELASTINGEN VERKRIJGBAAR IS

Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
Contactpunt(en): Ter attentie van:	Telefoon:	
E-mail:	Fax:	
Internetadres (URL):		

III) ADRESSEN, CONTACTPUNTEN EN INTERNETSITES VAN DE OVERHEIDSDIENSTEN WAAR INFORMATIE OVER MILIEUBESCHERMING VERKRIJGBAAR IS

Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
Contactpunt(en): Ter attentie van:	Telefoon:	
E-mail:	Fax:	
Internetadres (URL):		

IV) ADRESSEN, CONTACTPUNTEN EN INTERNETSITES VAN DE OVERHEIDSDIENSTEN WAAR INFORMATIE OVER ARBEIDSBESCHERMING EN ARBEIDSVOORWAARDEN VERKRIJGBAAR IS

Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
Contactpunt(en): Ter attentie van:	Telefoon:	
E-mail:	Fax:	
Internetadres (URL):		

BIJLAGE B

INFORMATIE OVER PERCELEN

PERCEEL NR. ☐☐☐ **TITEL** _____

1) KORTE BESCHRIJVING

_____

_____

_____

2) CPV-CLASSIFICATIE (COMMON PROCUREMENT VOCABULARY)

	Hoofdcategorieën	**Subcategorieën** *(indien van toepassing)*
Hoofdopdracht	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐
Bijkomende opdrachten	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐

3) HOEVEELHEID OF OMVANG

_____

_____

Indien bekend, geraamde waarde zonder BTW *(alleen cijfers)*: _____ Munt: _____

OF: tussen _____ en _____ Munt: _____

4) AFWIJKENDE DATUM VOOR HET BEGIN VAN DE GUNNINGSPROCEDURES EN/OF DE DUUR VAN DE OPDRACHT
(indien van toepassing)

Geplande datum voor *(indien bekend)*
begin van de gunningsprocedures ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*

Periode in maanden: ☐☐ *of* dagen: ☐☐☐☐ (vanaf de gunning van de opdracht)

OF geplande datum voor *(indien bekend)*
begin van de werken ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*
voltooiing van de werken ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*

4) AANVULLENDE INFORMATIE OVER PERCELEN

_____

_____

_____

---------- *(Zoveel keer deze bijlage gebruiken als er percelen zijn)* ----------

EUROPESE UNIE
Publicatie van het Supplement op het Publicatieblad van de Europese Unie
2, rue Mercier, L-2985 Luxemburg Fax: (352) 29 29 42 670
E-mail: mp-ojs@opoce.cec.eu.int Info & on-lineformulieren: http://simap.eu.int
Voor Nederland: www.aanbestedingskalender.nl

AANKONDIGING VAN EEN OPDRACHT

AFDELING I: AANBESTEDENDE DIENST

I.1) NAAM, ADRESSEN EN CONTACTPUNT(EN)

Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
Contactpunt(en): Ter attentie van:	Telefoon.:	
E-mail:	Fax:	
Internetadres(sen) *(indien van toepassing)* [3] Adres van de aanbestedende dienst *(URL)*: Adres van het kopersprofiel *(URL)*:		
Nadere informatie is te verkrijgen op het volgende adres: ☐ Zelfde adres als voor het/de hierboven vermelde contactpunt(en) ☐ Andere: *bijlage A.I invullen*		
Bestek en aanvullende documenten (zoals documenten voor een concurrentiegerichte dialoog en een dynamisch aankoopsysteem) zijn verkrijgbaar op: ☐ Zelfde adres als voor het/de hierboven vermelde contactpunt(en) ☐ Andere: *bijlage A.II invullen*		
Inschrijvingen of aanvragen tot deelneming moeten worden gericht aan: ☐ Zelfde adres als voor het/de hierboven vermelde contactpunt(en) ☐ Andere: *bijlage A.III invullen*		

[3] Het formulier geeft aanwijzingen of velden optioneel zijn. Indien geen aanduiding in deze richting is opgenomen, moet er van worden uitgegaan dat informatie, indien relevant en voorhanden, gegeven wordt. Overigens heeft het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen, desgevraagd, aangegeven dat de volledigheid van de informatie een verantwoordelijkheid is van de aanbestedende dienst. Er is niet langer sprake van verplichte velden, behoudens een zeer beperkt aantal in het geval een aankondiging elektronisch aan het Bureau wordt toegezonden (E-sending).

I.2) TYPE AANBESTEDENDE DIENST EN HOOFDACTIVITEIT OF -ACTIVITEITEN

☐ Ministerie of elke andere nationale of federale instantie, met hun regionale of lokale onderverdelingen ☐ Nationaal of federaal agentschap/bureau ☐ Regionale of lokale instantie ☐ Regionaal of lokaal agentschap/bureau ☐ Publiekrechtelijke instelling ☐ Europese instelling/Europees agentschap of internationale organisatie ☐ Andere *(specificeren)*: _____	☐ Algemene diensten van de overheden ☐ Defensie ☐ Openbare orde en veiligheid ☐ Milieu ☐ Economische en financiële zaken ☐ Gezondheid ☐ Huisvesting en gemeenschappelijke voorzieningen ☐ Sociale bescherming ☐ Recreatie, cultuur en religie ☐ Onderwijs ☐ Andere *(specificeren)*: _____
De aanbestedende dienst koopt aan namens andere aanbestedende diensten ja ☐ neen ☐	

AFDELING II: VOORWERP VAN DE OPDRACHT

II.1) BESCHRIJVING

II.1.1) Door de aanbestedende dienst aan de opdracht gegeven benaming

_____

II.1.2) Type opdracht en plaats van uitvoering van de werken, levering van de goederen of verlening van de diensten
(Kies slechts één categorie – werken, leveringen of diensten – die het best overeenkomt met het voorwerp van uw opdracht of aankoop/aankopen)

(a) Werken ☐	**(b) Leveringen** ☐	**(c) Diensten** ☐
Uitvoering ☐	Aankoop ☐	Categorie diensten: nr. ☐☐
Ontwerp en uitvoering ☐	Leasing ☐	*(Voor de dienstencategorieën 1-27, zie Bijlage II van Richtlijn 2004/18/EG)*
Realisatie met welke middelen dan ook in overeenstemming met de door de aanbestedende diensten opgegeven vereisten ☐	Huur ☐	
	Huurkoop ☐	
	Een combinatie daarvan ☐	

Belangrijkste plaats van de uitvoering van de werken	Belangrijkste plaats van levering	Belangrijkste plaats van dienstverlening
_____	_____	_____
_____	_____	_____
NUTS code: ☐☐☐☐☐	NUTS code: ☐☐☐☐☐	NUTS code: ☐☐☐☐☐

II.1.3) De aankondiging betreft

Een overheidsopdracht ☐ De instelling van een dynamisch aankoopsysteem (DAS) ☐

De opstelling van een raamovereenkomst ☐

II.1.4) Informatie over een raamovereenkomst *(indien van toepassing)*

Raamovereenkomst met verschillende ondernemingen ……☐	Raamovereenkomst met één onderneming ☐
Aantal ☐☐☐ *OF*, *indien van toepassing,* maximum aantal ☐☐☐ deelnemers aan de beoogde raamovereenkomst	

Duur van de raamovereenkomst: Jaar/jaren: ☐☐ of maand(en): ☐☐☐

Motivering voor een raamovereenkomst van meer dan vier jaar: _____

_____

_____

Geraamde totale waarde van de aankopen voor de gehele duur van de raamovereenkomst *(alleen cijfers geven)*:

Geraamde waarde zonder BTW: _____ Munt: _____

OF: tussen _____ en _____ Munt: _____

Frequentie en waarde van de te gunnen opdrachten *(indien mogelijk):* _____

II.1.5) Korte beschrijving van de opdracht of de aankoop/aankopen

_____

_____

_____

II.1.6) CPV-classificatie (Common Procurement Vocabulary)

	Hoofdcategorieën	**Subcategorieën** *(indien van toepassing)*
Hoofdopdracht	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐
Bijkomende opdrachten	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐

II.1.7) Opdracht valt onder de Overeenkomst inzake overheidsopdrachten (GPA) ja ☐ neen ☐

II.1.8) Verdeling in percelen *(voor informatie over percelen, zoveel keer Bijlage B gebruiken als er percelen zijn)* ja ☐ neen ☐

Zo ja moeten inschrijvingen worden ingediend voor *(één vakje aankruisen)*:

één perceel ☐	een of meer percelen ☐	alle percelen ☐

II.1.9) Varianten worden geaccepteerd ja ☐ neen ☐

II.2) HOEVEELHEDEN OF OMVANG VAN DE OPDRACHT

II.2.1) Totale hoeveelheid of omvang *(indien van toepassing inclusief alle percelen en opties)*

_____

_____

Indien bekend, geraamde waarde zonder BTW *(alleen cijfers)*: _____ Munt: _____

OF: tussen _____ en _____ Munt: _____

II.2.2) Opties *(indien van toepassing)* ja ☐ neen ☐

Zo ja, beschrijving van deze opties: _____

_____

_____

Indien bekend, voorlopig schema voor het gebruik van deze opties:
in maanden: ☐☐ *of* dagen: ☐☐☐☐ (vanaf de gunning van de opdracht)

Aantal mogelijke verlengingen (*indien van toepassing*): ☐☐☐ *of* : tussen ☐☐☐ en ☐☐☐

Indien bekend, in geval van verlengbare opdrachten voor leveringen of diensten, geraamd tijdsbestek voor verdere opdrachten:
in maanden: ☐☐ *of* dagen: ☐☐☐☐ (vanaf de gunning van de opdracht)

II.3) DUUR OF UITVOERINGSTERMIJN VAN DE OPDRACHT

Periode in maanden: ☐☐ *of* dagen: ☐☐☐☐ (vanaf de gunning van de opdracht)

OF Begin ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*
Voltooiing ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*

AFDELING III: JURIDISCHE, ECONOMISCHE, FINANCIËLE EN TECHNISCHE INFORMATIE

III.1) VOORWAARDEN MET BETREKKING TOT DE OPDRACHT

III.1.1) Verlangde borgsommen en waarborgen *(indien van toepassing)*

_____

_____

III.1.2) Belangrijkste financierings- en betalingsvoorwaarden en/of verwijzing naar de voorschriften dienaangaande

_____

_____

III.1.3) De vereiste rechtsvorm van de combinatie van ondernemers waaraan de opdracht wordt gegund
(indien van toepassing)

III.1.4) Ander bijzondere voorwaarden voor de uitvoering van de opdracht ja ☐ neen ☐
(indien van toepassing)

Zo ja, beschrijving van de bijzondere voorwaarden

III.2) VOORWAARDEN VOOR DEELNEMING

III.2.1) Persoonlijke situatie van ondernemers, waaronder de vereisten in verband met de inschrijving in het beroeps- of handelsregister

Informatie en formaliteiten om na te gaan of aan de vereisten is voldaan:

III.2.2) Economische en financiële draagkracht	
Informatie en formaliteiten om na te gaan of aan de vereisten is voldaan:	Eventueel vereiste minimumeisen *(indien van toepassing)*:

III.2.3) Vakbekwaamheid	
Informatie en formaliteiten om na te gaan of aan de vereisten is voldaan:	Eventueel vereiste minimumeisen *(indien van toepassing)*:

II.2.4) Voorbehouden opdrachten *(indien van toepassing)*	ja ☐	neen ☐
De opdracht is bestemd voor sociale werkplaatsen		☐
De uitvoering van de opdracht is beperkt tot het kader van de programma's voor beschermde arbeid		☐

III. 3) VOORWAARDEN BETREFFENDE EEN OPDRACHT VOOR DIENSTVERLENING

III.3.1) Het verrichten van de dienst is aan een bepaalde beroepsgroep is voorbehouden ja ☐ neen ☐ **Zo ja**, verwijzing naar de toepasselijke wettelijke of bestuursrechtelijke bepaling: _____ _____
III.3.2) Rechtspersonen moeten de namen en beroepskwalificaties opgeven van het personeel dat met de uitvoering van de dienstverleningsopdracht wordt belast ja ☐ neen ☐

AFDELING IV: PROCEDURE

IV.1) TYPE PROCEDURE

IV.1.1) Type procedure		
Openbaar	☐	
Niet-openbaar	☐	
Versneld niet-openbaar	☐	Motivering voor het gebruik van een versnelde procedure: _____
Onderhandeling	☐	De gegadigden zijn reeds geselecteerd ja ☐ neen ☐ **Zo ja**, *naam en adres opgeven van ondernemers die reeds zijn geselecteerd overeenkomstig afdeling VI.3) Nadere inlichtingen*
Versnelde onderhandelingsprocedure ☐		Motivering voor het gebruik van een versnelde procedure: _____
Concurrentiegerichte dialoog	☐	

IV.1.2) Beperkingen op het aantal ondernemingen dat verzocht wordt in te schrijven of deel te nemen
(niet-openbare procedures en onderhandelingsprocedures, concurrentiegerichte dialoog)

Beoogd aantal ondernemingen ☐☐☐
OF Beoogd minimum aantal ☐☐☐ en, *indien van toepassing,* maximum aantal ☐☐☐

Objectieve criteria voor de selectie van het beperkt aantal gegadigden:

_____

_____

_____

_____

_____

IV.1.3) Beperking van het aantal ondernemingen tijdens de onderhandeling of de dialoog
(onderhandelingsprocedure, concurrentiegerichte dialoog)

Gebruikmaking van een procedure in achtereenvolgende fasen waarbij geleidelijk het aantal te bespreken oplossingen of ter onderhandeling openstaande inschrijvingen wordt beperkt ja ☐ neen ☐

IV. 2) GUNNINGSCRITERIA

IV.2.1) Gunningscriteria *(het/de desbetreffende vakje(s) aankruisen)*

Laagste prijs ☐

OF

Economisch meest voordelige aanbieding, gelet op ☐

☐ de onderstaande criteria *(de gunningscriteria moeten worden vermeld met hun weging of in afnemende volgorde van belangrijkheid wanneer om aantoonbare redenen geen weging mogelijk is)*

☐ de in het bestek, in de uitnodiging tot inschrijving of tot onderhandeling of de in het beschrijvende document vermelde criteria

Criteria	Weging	Criteria	Weging
1. _____	_____	6. _____	_____
2. _____	_____	7. _____	_____
3. _____	_____	8. _____	_____
4. _____	_____	9. _____	_____
5. _____	_____	10. _____	_____

IV.2.2) Er wordt gebruik gemaakt van een elektronische veiling ja ☐ neen ☐

Zo ja, nadere informatie over de elektronische veiling *(indien van toepassing)*

_____

_____

_____

IV.3) ADMINISTRATIEVE INLICHTINGEN

IV.3.1) Referentienummer van het dossier bij de aanbestedende dienst *(indien van toepassing)*

_____

IV.3.2) Eerdere aankondigingen betreffende dezelfde opdracht ja ☐ neen ☐

Zo ja,

Vooraankondiging ☐ Aankondiging via een kopersprofiel ☐

Nummer van de aankondiging in het PB: ☐☐☐☐/S☐☐☐-☐☐☐☐☐☐☐ van ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*

Andere eerdere aankondigingen *(indien van toepassing)* ☐

Nummer van de aankondiging in het PB: ☐☐☐☐/S☐☐☐-☐☐☐☐☐☐☐ van ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*
Nummer van de aankondiging in het PB: ☐☐☐☐/S☐☐☐-☐☐☐☐☐☐☐ van ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*

IV.3.3) Voorwaarden voor de verkrijging van bestekken en aanvullende documenten *(behalve voor een DAS)* **of een beschrijvend document** *(in geval van een concurrentiegerichte dialoog)*

Termijn voor ontvangst van aanvragen voor documenten of voor toegang tot documenten
Datum: ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)* Tijdstip: _____

Tegen betaling verkrijgbare documenten ja ☐ neen ☐

Zo ja, prijs *(alleen cijfers)*: _____ Munt: _____

Betalingstermijnen en -methode: _____

_____

IV.3.4) Termijn voor ontvangst van inschrijvingen of deelnemingsaanvragen
Datum: ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)* Tijdstip: _____

IV.3.5) Datum van verzending van uitnodigingen tot inschrijving of deelneming aan geselecteerde gegadigden
(indien bekend)
(in het geval van niet-openbare procedures en onderhandelingsprocedures, en concurrentiegerichte dialoog)
Datum: ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*

IV.3.6) Taal of talen die mogen worden gebruikt bij inschrijvingen of verzoeken tot deelneming

ES	CS	DA	DE	ET	EL	EN	FR	IT	LV	LT	HU	MT	NL	PL	PT	SK	SL	FI	SV
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Andere: _____

IV.3.7) Minimum termijn gedurende welke de inschrijver zijn inschrijving gestand moet doen *(openbare procedure)* [4]

Tot: ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*
OF Periode in maanden: ☐☐ *of* dagen: ☐☐☐ (vanaf de datum van ontvangst van de inschrijvingen)

[4] Hier ook voor andere procedures dan de Openbare procedure, de gestanddoeningstermijn invullen (in het ARW 2005 standaard minimaal 45 dagen)

IV.3.8) Omstandigheden waarin de inschrijvingen worden geopend

Datum: ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)* Tijdstip: _____

Plaats *(indien van toepassing)*:

_____

Personen die de opening van de inschrijvingen mogen bijwonen *(indien van toepassing)* ja ☐ neen ☐

_____

_____

AFDELING VI: AANVULLENDE INLICHTINGEN

VI.1) PERIODIEKE OPDRACHT *(indien van toepassing)* ja ☐ neen ☐

Zo ja, tijdstip waarop naar verwachting nieuwe aankondigingen worden bekendgemaakt: _____

VI.2) OPDRACHT HOUDT VERBAND MET EEN PROJECT EN/OF EEN PROGRAMMA DAT MET MIDDELEN VAN DE EU WORDT GEFINANCIERD ja ☐ neen ☐

Zo ja, verwijzen naar project(en) en/of programma('s):

_____

_____

_____

VI.3) NADERE INLICHTINGEN *(indien van toepassing)* [5]

_____

_____

_____

[5] Hier vermelden dat het Aanbestedingsreglement Werken 2005 (ARW 2005) op de aan besteding van toepassing is. Tevens vermelden hoe men kennis kan nemen van dit reglement (bijvoorbeeld een URL noemen).

VI.4) BEROEPSPROCEDURES [6]		
VI.4.1) VOOR BEROEPSPROCEDURES BEVOEGDE INSTANTIE		
Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
E-mail:	Telefoon:	
Internetadres (URL):	Fax:	
Voor bemiddelingsprocedures bevoegde instantie *(indien van toepassing)*		
Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
E-mail:	Telefoon:	
Internetadres (URL):	Fax:	

[6] Het ARW 2005 kent standaard de burgerlijk rechter als beslechter van geschillen en regelt de termijnen. De adresgegevens van de voor de beroepsprocedure bevoegde instantie zijn in Nederland niet bij voorbaat in te vullen, omdat deze afhankelijk zijn van de woon- of vestigingsplaats van de gedaagde partij. Hier achter “Officiële benaming” alleen invullen: “de burgerlijk rechter”; de overige adresgegevens niet invullen.

VI.4.2) Instellen van beroep *(rubriek VI.4.2 invullen* OF *indien nodig, rubriek VI.4.3))* Precieze aanduiding van de termijn(en) voor het instellen van een beroep: [7] _____ _____		
VI.4.3) Dienst waar inlichtingen over de beroepsprocedures kunnen worden verkregen [8]		
Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
E-mail :	Telefoon:	
Internetadres (URL)	Fax:	
VI.5) DATUM VAN VERZENDING VAN DEZE AANKONDIGING: ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*		

BIJLAGE A

EXTRA ADRESSEN EN CONTACTPUNTEN

I) ADRESSEN EN CONTACTPUNTEN VOOR MEER INFORMATIE

Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
Contactpunt(en): Ter attentie van:		Telefoon:
E-mail:		Fax:
Internetadres (URL):		

[7] Hier volstaan met een algemene verwijzing naar het ARW 2005.
[8] Hier de naam en adres gegevens van de aanbestedende dienst opnemen.

II) ADRESSEN EN CONTACTPUNTEN WAAR BESTEKKEN EN AANVULLENDE DOCUMENTEN (ZOALS DOCUMENTEN VOOR EEN CONCURRENTIEGERICHTE DIALOOG EN VOOR EEN DYNAMISCH AANKOOPSYSTEEM) KUNNEN WORDEN AANGEVRAAGD

Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
Contactpunt(en): Ter attentie van:		Telefoon:
E-mail:		Fax:
Internetadres (URL):		

III) ADRESSEN EN CONTACTPUNTEN VOOR INDIENING VAN INSCHRIJVINGEN /AANVRAGEN TOT DEELNEMING

Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
Contactpunt(en): Ter attentie van:		Telefoon:
E-mail:		Fax:
Internetadres (URL):		

BIJLAGE B

INFORMATIE OVER PERCELEN

PERCEEL NR. ☐☐☐ **TITEL** _____

1) KORTE BESCHRIJVING

_____

_____

_____

2) CPV-CLASSIFICATIE (COMMON PROCUREMENT VOCABULARY)

	Hoofdcategorieën	**Subcategorieën** *(indien van toepassing)*
Hoofdopdracht	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐
Bijkomende opdrachten	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐

3) HOEVEELHEID OF OMVANG

_____

_____

Indien bekend, geraamde waarde zonder BTW *(alleen cijfers)*: _____ Munt: _____

OF: tussen _____ en _____ Munt: _____

4) AFWIJKENDE DATUM VOOR DE DUUR VAN DE OPDRACHT OF HET BEGIN/VOLTOOIING *(indien van toepassing)*

Periode in maanden: ☐☐ *of* dagen: ☐☐☐ (vanaf de gunning van de opdracht)
OF Begin ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*
Voltooiing ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*

5) AANVULLENDE INFORMATIE OVER PERCELEN

_____

_____

_____

_____

---------- *(Zoveel keer deze bijlage gebruiken als er percelen zijn)* ----------

EUROPESE UNIE
Publicatie van het Supplement op het Publicatieblad van de Europese Unie
2, rue Mercier, L-2985 Luxemburg Fax: (352) 29 29 42 670
E-mail: mp-ojs@opoce.cec.eu.int Info & on-lineformulieren: http://simap.eu.int
Voor Nederland: www.aanbestedingskalender.nl

AANKONDIGING VAN EEN GEGUNDE OPDRACHT

AFDELING I: AANBESTEDENDE DIENST

I.1) NAAM, ADRESSEN EN CONTACTPUNT(EN)

Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
Contactpunt(en): Ter attentie van:	Telefoon.:	
E-mail:	Fax:	
Internetadres(sen) *(indien van toepassing)* [9] Adres van de aanbestedende dienst *(URL)*: Adres van het kopersprofiel *(URL)*:		

[9] Het formulier geeft aanwijzingen of velden optioneel zijn. Indien geen aanduiding in deze richting is opgenomen, moet er van worden uitgegaan dat informatie, indien relevant en voorhanden, gegeven wordt. Overigens heeft het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen, desgevraagd, aangegeven dat de volledigheid van de informatie een verantwoordelijkheid is van de aanbestedende dienst. Er is niet langer sprake van verplichte velden, behoudens een zeer beperkt aantal in het geval een aankondiging elektronisch aan het Bureau wordt toegezonden (E-sending).

I.2) TYPE AANBESTEDENDE DIENST EN HOOFDACTIVITEIT OF -ACTIVITEITEN

☐ Ministerie of elke andere nationale of federale instantie, met hun regionale of lokale onderverdelingen ☐ Nationaal of federaal agentschap/bureau ☐ Regionale of lokale instantie ☐ Regionaal of lokaal agentschap/bureau ☐ Publiekrechtelijke instelling ☐ Europese instelling/Europees agentschap of internationale organisatie ☐ Andere *(specificeren)*: _____	☐ Algemene diensten van de overheden ☐ Defensie ☐ Openbare orde en veiligheid ☐ Milieu ☐ Economische en financiële zaken ☐ Gezondheid ☐ Huisvesting en gemeenschappelijke voorzieningen ☐ Sociale bescherming ☐ Recreatie, cultuur en religie ☐ Onderwijs ☐ Andere *(specificeren)*: _____
De aanbestedende dienst koopt aan namens andere aanbestedende diensten ja ☐ neen ☐	

AFDELING II: VOORWERP VAN DE OPDRACHT

II.1) BESCHRIJVING

II.1.1) Door de aanbestedende dienst aan de opdracht gegeven benaming

_____

II.1.2) Type opdracht en plaats van uitvoering van de werken, levering van de goederen of verlening van de diensten *(Kies slechts één categorie – werken, leveringen of diensten – die het best overeenkomt met het voorwerp van uw opdracht of aankoop/aankopen)*

(a) Werken ☐	**(b) Leveringen** ☐	**(c) Diensten** ☐
Uitvoering ☐	Aankoop ☐	Categorie diensten nr. ☐☐
Ontwerp en uitvoering ☐	Leasing ☐	Bent u, in het geval van een opdracht voor de categorieën diensten 17 tot 27 *(zie Bijlage C)* het eens met de publicatie van deze aankondiging? ja ☐ neen ☐
Realisatie met welke middelen dan ook in overeenstemming met de door de aanbestedende diensten opgegeven vereisten ☐	Huur ☐ Huurkoop ☐ Een combinatie daarvan ☐	

Belangrijkste plaats van de uitvoering van de werken	Belangrijkste plaats van levering	Belangrijkste plaats van dienstverlening
_____	_____	_____
_____	_____	_____
NUTS code: ☐☐☐☐☐	NUTS code: ☐☐☐☐☐	NUTS code: ☐☐☐☐☐

II.1.3) De aankondiging betreft *(indien van toepassing)*

De sluiting van een raamovereenkomst ☐ Opdrachten gebaseerd op een Dynamisch aankoopsysteem (DAS) ☐

II.1.4) Korte beschrijving van de opdracht of de aankoop/aankopen

_____

_____

II.1.5) CPV-classificatie (Common Procurement Vocabulary)

	Hoofdcategorieën	**Subcategorieën** *(indien van toepassing)*
Hoofdopdracht	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐
Bijkomende opdrachten	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐

II.1.6) Opdracht valt onder de Overeenkomst inzake overheidsopdrachten (GPA) ja ☐ neen ☐

II.2) TOTALE DEFINITIEVE WAARDE VAN DE OPDRACHT/OPDRACHTEN

II.2.1) Totale definitieve waarde van de opdracht/opdrachten *(Alleen de totale definitieve waarde opgeven van alle opdrachten, percelen en opties; voor informatie over afzonderlijke opdrachten afdeling V. Gunning van de opdracht invullen)*	Zonder BTW	Met BTW	BTW-tarief (%)
Waarde _____ Munt _____	☐	☐ tegen	☐☐,☐
OF Laagste offerte _____ / hoogste offerte _____ Munt _____ meegerekend	☐	☐ tegen	☐☐,☐

AFDELING IV: PROCEDURE

IV.1) TYPE PROCEDURE

IV.1.1) Type procedure			
Openbaar	☐	Onderhandelingsprocedure met een oproep tot mededinging	☐
Niet-openbaar	☐	Versnelde onderhandelingsprocedure	☐
Versneld niet-openbaar	☐	Onderhandelingsprocedure zonder een oproep tot mededinging	☐
Concurrentiegerichte dialoog	☐	Motivering van de keuze voor de onderhandelingsprocedure zonder een oproep tot mededinging: *bijlage D invullen*	

IV.2) GUNNINGSCRITERIA

IV.2.1) Gunningscriteria *(het/de desbetreffende vakje(s) aankruisen)*

Laagste prijs ☐

OF

Economisch meest voordelige aanbieding, gelet op ☐

Criteria	Weging	Criteria	Weging
1. _____	_____	6. _____	_____
2. _____	_____	7. _____	_____
3. _____	_____	8. _____	_____
4. _____	_____	9. _____	_____
5. _____	_____	10. _____	_____

IV.2.2) Er is gebruik gemaakt van een elektronische veiling ja ☐ neen ☐

IV.3) ADMINISTRATIEVE INLICHTINGEN

IV.3.1) Referentienummer van het dossier bij de aanbestedende dienst *(indien van toepassing)*

_____

IV.3.2) Eerdere aankondigingen betreffende dezelfde opdracht ja ☐ neen ☐

Zo ja *(de desbetreffende vakjes invullen):*

Vooraankondiging ☐ *OF* Aankondiging via een kopersprofiel ☐

Nummer van de aankondiging in het PB: ☐☐☐☐/S☐☐☐-☐☐☐☐☐☐☐ van ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*

Aankondiging van een opdracht ☐ *OF* Vereenvoudigde aankondiging van een opdracht (DAS) ☐
Nummer van de aankondiging in het PB: ☐☐☐☐/S☐☐☐-☐☐☐☐☐☐☐ van ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*

Andere eerdere aankondigingen ☐
Nummer van de aankondiging in het PB: ☐☐☐☐/S☐☐☐-☐☐☐☐☐☐☐ van ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*

AFDELING V: GUNNING VAN EEN OPDRACHT

OPDRACHT NR.: ☐☐☐ **TITEL** _____

V.1) DATUM VAN GUNNING VAN DE OPDRACHT : ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*		
V.2) AANTAL ONTVANGEN INSCHRIJVINGEN : ☐☐☐		
V.3) NAAM EN ADRES VAN DE ONDERNEMER AAN WIE DE OPDRACHT IS GEGUND		
Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
E-mail :	Telefoon.:	
Internetadres (URL)	Fax:	

V.4) INFORMATIE OVER DE WAARDE VAN DE OPDRACHT *(alleen cijfers)*

	Zonder BTW	Met BTW	BTW-tarief (%)
Aanvankelijke geraamde totale waarde van de opdracht *(indien van toepassing)* Waarde _____ Munt ____	☐	☐ tegen	☐☐,☐
Totale definitieve waarde van de opdracht Waarde _____ Munt ____	☐	☐ tegen	☐☐,☐
OF Laagste offerte _____ / hoogste offerte _____ Munt ____ meegerekend	☐	☐ tegen	☐☐,☐

In geval van jaarlijkse of maandelijkse waarde, aangeven: aantal jaren ☐☐ *OF* aantal maanden ☐☐☐

V.5) DE OPDRACHT WORDT WAARSCHIJNLIJK UITBESTEED ja ☐ neen ☐

Zo ja, waarde of deel van de opdracht dat waarschijnlijk aan derden wordt uitbesteed *(alleen cijfers)*:

Waarde zonder BTW: _____ Munt _____ Deel: ☐☐,☐ (%) Niet bekend ☐

Korte beschrijving van de waarde/het deel van de opdracht dat wordt uitbesteed *(indien bekend)*

_____

_____

_____

---------- *(Zoveel keer dit deel gebruiken als nodig is)* ----------

AFDELING VI: AANVULLENDE INLICHTINGEN

VI.1) OPDRACHT HOUDT VERBAND MET EEN PROJECT EN/OF EEN PROGRAMMA DAT MET MIDDELEN VAN DE EU WORDT GEFINANCIERD ja ☐ neen ☐

Zo ja, verwijzen naar project(en) en/of programma('s):

_____

_____

_____

VI.2) NADERE INLICHTINGEN *(indien van toepassing)* [10]

_____

_____

_____

[10] Hier vermelden dat het Aanbestedingsreglement Werken 2005 (ARW 2005) op de aanbesteding van toepassing is. Tevens vermelden hoe men kennis kan nemen van dit reglement (bijvoorbeeld een URL noemen).

VI.3) BEROEPSPROCEDURES		
VI.3.1) Voor beroepsprocedures bevoegde instantie [11]		
Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
E-mail:	Telefoon:	
Internetadres (URL):	Fax:	
Voor bemiddelingsprocedures bevoegde instantie *(indien van toepassing)*		
Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
E-mail:	Telefoon:	
Internetadres (URL):	Fax:	

VI.3.2) Instellen van beroep *(rubriek VI.3.2 invullen OF, indien nodig, rubriek VI.3.3))* [12]

Precieze aanduiding van de termijn(en) voor het instellen van een beroep:

_____

_____

[11] Het ARW 2005 kent standaard de burgerlijk rechter als beslechter van geschillen en regelt de termijnen. De adresgegevens van de voor de beroepsprocedure bevoegde instantie zijn in Nederland niet bij voorbaat in te vullen, omdat deze afhankelijk zijn van de woon- of vestigingsplaats van de gedaagde partij. Hier achter “Officiële benaming” alleen invullen: “de burgerlijk rechter”; de overige adresgegevens niet invullen.

[12] Hier volstaan met een algemene verwijzing naar het ARW 2005.

VI.3.3) Dienst waar inlichtingen over de beroepsprocedures kunnen worden verkregen [13]		
Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
E-mail:	Telefoon:	
Internetadres (URL):	Fax:	
VI.4) DATUM VAN VERZENDING VAN DEZE AANKONDIGING: ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*		

[13] Hier de naam en adres gegevens van de aanbestedende dienst opnemen.

BIJLAGE D

AANKONDIGING VAN EEN GEGUNDE OPDRACHT

MOTIVERING VOOR HET GEBRUIK VAN DE VERSNELDE PROCEDURE ZONDER VOORAFGAANDE OPROEP TOT MEDEDINGING

De motivering voor de keuze van de onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking van een aankondiging van de opdracht moet in overeenstemming zijn met de daarvoor geldende artikelen van de richtlijn..

(Het/de desbetreffende vakje(s) aankruisen)

a) Geen of geen geschikte inschrijvingen in het kader van een:
- Openbare procedure ☐
- Niet-openbare procedure ☐

b) De desbetreffende producten worden uitsluitend vervaardigd ten behoeve van onderzoek, proefneming, studie of ontwikkeling overeenkomstig de in de richtlijn vermelde voorwaarden.*(alleen voor leveringen)* ☐

c) De *werken/goederen/diensten* kunnen alleen worden *uitgevoerd/geleverd/verleend* door een specifieke inschrijver om :
- technische redenen ☐
- artistieke redenen ☐
- redenen die verband houden met de bescherming van exclusieve rechten ☐

d) In gevallen waarin dringende spoed vereist is ten gevolge van gebeurtenissen die door de aanbestedende dienst niet kon worden voorzien in overeenstemming met de daarvoor geldende bepalingen van de richtlijn. ☐

e) Extra *werken/leveringen/diensten* worden besteld volgens de daarvoor geldende bepalingen van de richtlijn ☐

f) Nieuwe *werken/diensten* die een herhaling van bestaande werken/diensten zijn en besteld volgens de daarvoor geldende bepalingen van de richtlijn. ☐

g) De opdracht voor dienstverlening wordt gegund aan de winnaar of aan een van de winnaars van een prijsvraag voor ontwerpen. ☐

h) Voor op een grondstoffenmarkt genoteerde en aangekochte goederen. ☐

i) Voor de aankoop van goederen tegen bijzonder gunstige voorwaarden:
- bij een leverancier die definitief zijn handelsactiviteit stopzet ☐
- *bij curatoren of vereffenaars van een faillissement, een gerechtelijk akkoord of een soortgelijke procedure in de nationale wet- of regelgeving.* ☐

j) Alle inschrijvingen gedaan in het kader van een openbare of niet-openbare procedure of een concurrentiegerichte dialoog waren onregelmatig of onaanvaardbaar. Alleen de inschrijvers die aan de kwalitatieve selectiecriteria beantwoordden, werden tot de onderhandelingen toegelaten. ☐

EUROPESE UNIE
Publicatie van het Supplement op het Publicatieblad van de Europese Unie
2, rue Mercier, L-2985 Luxemburg Fax: (352) 29 29 42 670
E-mail: mp-ojs@opoce.cec.eu.int Info & on-lineformulieren: http://simap.eu.int
Voor Nederland: www.aanbestedingskalender.nl

AANKONDIGING VIA EEN KOPERSPROFIEL

Deze aankondiging heeft betrekking op de bekendmaking van een:

Vooraankondiging *(valt onder **Richtlijn** 2004/18/EG)* ☐

Periodieke indicatieve aankondiging ☐
-niet gebruikt als middel voor een oproep tot mededinging
*(valt onder **Richtlijn** 2004/17/EG - 'Nutssectoren')*

AFDELING I: AANBESTEDENDE DIENST

I.1) NAAM, ADRESSEN EN CONTACTPUNT(EN)

Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
Contactpunt(en): Ter attentie van:	Telefoon.:	
E-mail:	Fax:	
Internetadres(sen) *(indien van toepassing)* [14] Adres van de aanbestedende dienst *(URL)*: Adres van het kopersprofiel *(URL)*:		

[14] Het formulier geeft aanwijzingen of velden optioneel zijn. Indien geen aanduiding in deze richting is opgenomen, moet er van worden uitgegaan dat informatie, indien relevant en voorhanden, gegeven wordt. Overigens heeft het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen, desgevraagd, aangegeven dat de volledigheid van de informatie een verantwoordelijkheid is van de aanbestedende dienst. Er is niet langer sprake van verplichte velden, behoudens een zeer beperkt aantal in het geval een aankondiging elektronisch aan het Bureau wordt toegezonden (E-sending).

I.2) TYPE AANBESTEDENDE DIENST EN HOOFDACTIVITEIT OF -ACTIVITEITEN
*(in het geval van een vooraankondiging die in overeenstemming met **Richtlijn** 2004/18/EG is gepubliceerd)*

☐ Ministerie of elke andere nationale of federale instantie, met hun regionale of lokale onderverdelingen ☐ Nationaal of federaal agentschap/bureau ☐ Regionale of lokale instantie ☐ Regionaal of lokaal agentschap/bureau ☐ Publiekrechtelijke instelling ☐ Europese instelling/Europees agentschap of internationale organisatie ☐ Andere *(specificeren)*: _____	☐ Algemene diensten van de overheden ☐ Defensie ☐ Openbare orde en veiligheid ☐ Milieu ☐ Economische en financiële zaken ☐ Gezondheid ☐ Huisvesting en gemeenschappelijke voorzieningen ☐ Sociale bescherming ☐ Recreatie, cultuur en religie ☐ Onderwijs ☐ Andere *(specificeren)*: _____
De aanbestedende dienst koopt aan namens andere aanbestedende diensten	ja ☐ neen ☐

I.3) HOOFDACTIVITEIT OF –ACTIVITEITEN VAN DE AANBESTEDENDE DIENST *(in het geval van een periodieke indicatieve aankondiging die in overeenstemming met **Richtlijn 2004/17/EG** 'Nutssectoren' is gepubliceerd)*

☐ Productie, vervoer en distributie van gas en warmte ☐ Elektriciteit ☐ Opsporing en winning van aardolie en aardgas ☐ Opsporing en winning van steenkool en andere vaste brandstoffen	☐ Water ☐ Postdiensten ☐ Vervoersdiensten per spoor ☐ Stadsspoorweg-, tram-, trolleybus- of busdiensten ☐ Havenactiviteiten ☐ Luchthavenactiviteiten

AFDELING II: VOORWERP VAN DE OPDRACHT

II.1) DOOR DE AANBESTEDENDE DIENST AAN DE OPDRACHT GEGEVEN BENAMING

_____

II.2) TYPE OPDRACHT Werken ☐ Leveringen ☐ Diensten ☐

II.3) KORTE BESCHRIJVING VAN DE OPDRACHT OF DE AANKOOP/AANKOPEN

_____

_____

_____

II.4) CPV-CLASSIFICATIE (COMMON PROCUREMENT VOCABULARY)

	Hoofdcategorieën	**Subcategorieën** *(indien van toepassing)*
Hoofdopdracht	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐
Bijkomende opdrachten	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐

---------- *(Zoveel keer dit deel gebruiken als nodig is)* ----------

AFDELING VI: AANVULLENDE INLICHTINGEN

VI.1) DATUM VAN VERZENDING VAN DEZE AANKONDIGING: ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*

EUROPESE UNIE
Publicatie van het Supplement op het Publicatieblad van de Europese Unie
2, rue Mercier, L-2985 Luxemburg Fax: (352) 29 29 42 670
E-mail: mp-ojs@opoce.cec.eu.int Info & on-lineformulieren: http://simap.eu.int
Voor Nederland: www.aanbestedingskalender.nl

CONCESSIEOVEREENKOMST VOOR OPENBARE WERKEN

AFDELING I: AANBESTEDENDE DIENST

I.1) NAAM, ADRESSEN EN CONTACTPUNT(EN)

Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
Contactpunt(en): Ter attentie van:	Telefoon.:	
E-mail:	Fax:	
Internetadres(sen) *(indien van toepassing)* [15] Adres van de aanbestedende dienst *(URL)*: Adres van het kopersprofiel *(URL)*:		
Nadere informatie is te verkrijgen op het volgende adres: ☐ Zelfde adres als voor het/de hierboven vermelde contactpunt(en) ☐ Andere: *bijlage A.I invullen*		
Specifieke documentatie is te verkrijgen op het volgende adres: ☐ Zelfde adres als voor het/de hierboven vermelde contactpunt(en) ☐ Andere: *bijlage A.II invullen*		
De aanmeldingen moeten naar het volgende adres worden gestuurd: ☐ Zelfde adres als voor het/de hierboven vermelde contactpunt(en) ☐ Andere: *bijlage A.III invullen*		

[15] Het formulier geeft aanwijzingen of velden optioneel zijn. Indien geen aanduiding in deze richting is opgenomen, moet er van worden uitgegaan dat informatie, indien relevant en voorhanden, gegeven wordt. Overigens heeft het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen, desgevraagd, aangegeven dat de volledigheid van de informatie een verantwoordelijkheid is van de aanbestedende dienst. Er is niet langer sprake van verplichte velden, behoudens een zeer beperkt aantal in het geval een aankondiging elektronisch aan het Bureau wordt toegezonden (E-sending).

I.2) TYPE AANBESTEDENDE DIENST EN HOOFDACTIVITEIT OF -ACTIVITEITEN

☐ Ministerie of elke andere nationale of federale instantie, met hun regionale of lokale onderverdelingen ☐ Nationaal of federaal agentschap/bureau ☐ Regionale of lokale instantie ☐ Regionaal of lokaal agentschap/bureau ☐ Publiekrechtelijke instelling ☐ Europese instelling/Europees agentschap of internationale organisatie ☐ Andere *(specificeren)*: _____	☐ Algemene diensten van de overheden ☐ Defensie ☐ Openbare orde en veiligheid ☐ Milieu ☐ Economische en financiële zaken ☐ Gezondheid ☐ Huisvesting en gemeenschappelijke voorzieningen ☐ Sociale bescherming ☐ Recreatie, cultuur en religie ☐ Onderwijs ☐ Andere *(specificeren)*: _____

AFDELING II: VOORWERP VAN DE OPDRACHT

II.1) BESCHRIJVING VAN DE CONCESSIE

II.1.1) Door de aanbestedende dienst aan de opdracht gegeven benaming

_____

II.1.2) Type opdracht en plaats van uitvoering van de werken

Uitvoering ☐ Ontwerp en uitvoering ☐ Realisatie met welke middelen dan ook in overeenstemming met de door de aanbestedende diensten opgegeven vereisten ☐	Belangrijkste plaats van de uitvoering van de werken NUTS code ☐☐☐☐☐ _____

II.1.3) Korte beschrijving van de opdracht

_____

_____

_____

II.1.4) CPV-classificatie (Common Procurement Vocabulary)		
	Hoofdcategorieën	**Subcategorieën** *(indien van toepassing)*
Hoofdopdracht	□□.□□.□□.□□-□	□□.□□.□□.□□-□
Bijkomende opdrachten	□□.□□.□□.□□-□ □□.□□.□□.□□-□ □□.□□.□□.□□-□ □□.□□.□□.□□-□	□□.□□.□□.□□-□ □□.□□.□□.□□-□ □□.□□.□□.□□-□ □□.□□.□□.□□-□

II.2) HOEVEELHEID OF OMVANG VAN DE OPDRACHT

II.2.1) Totale hoeveelheid of omvang **(indien van toepassing inclusief alle percelen en opties)**

_____

_____

Indien bekend, geraamde waarde zonder BTW *(alleen cijfers)*: _____ Munt: _____

OF: tussen _____ en _____ Munt : _____

II.2.2) Minimumpercentage van de werken dat aan derden wordt uitbesteed *(indien van toepassing)*

_____

_____

AFDELING III: JURIDISCHE, ECONOMISCHE, FINANCIËLE EN TECHNISCHE INFORMATIE

III.1) VOORWAARDEN VOOR DEELNEMING

III.1.1) Persoonlijke situatie van ondernemers, waaronder de vereisten in verband met de inschrijving in het beroeps- of handelsregister
Informatie en formaliteiten om na te gaan of aan de vereisten is voldaan: _____ _____ _____
III.1.2) Economische en financiële draagkracht
Informatie en formaliteiten om na te gaan of aan de vereisten is voldaan *(indien van toepassing)*: _____ _____ _____
III.1.3) Vakbekwaamheid
Informatie en formaliteiten om na te gaan of aan de vereisten is voldaan *(indien van toepassing)*: _____ _____ _____

AFDELING IV: PROCEDURE

IV. 1) GUNNINGSCRITERIA

_____

_____

_____

_____

IV.2) ADMINISTRATIEVE INLICHTINGEN

IV.2.1) Referentienummer van het dossier bij de aanbestedende dienst *(indien van toepassing)*

_____

IV.2.2) Uiterste datum voor de indiening van aanvragen
Datum: ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)* Tijdstip: _____

IV.2.3) Taal of talen waarin aanvragen mogen worden ingediend

ES	CS	DA	DE	ET	EL	EN	FR	IT	LV	LT	HU	MT	NL	PL	PT	SK	SL	FI	SV
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Andere: _____

AFDELING VI: AANVULLENDE INLICHTINGEN

VI.1) OPDRACHT HOUDT VERBAND MET EEN PROJECT EN/OF EEN PROGRAMMA DAT MET MIDDELEN VAN DE EU WORDT GEFINANCIERD ja ☐ neen ☐

Zo ja, verwijzen naar project(en) en/of programma('s):

_____

_____

_____

VI.2) NADERE INLICHTINGEN *(indien van toepassing)* [16] _____ _____ _____		
VI.3) BEROEPSPROCEDURES		
VI.3.1) Voor beroepsprocedures bevoegde instantie [17]		
Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
E-mail:	Telefoon:	
Internetadres (URL):	Fax:	
Voor bemiddelingsprocedures bevoegde instantie *(indien van toepassing)*		
Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
E-mail:	Telefoon:	
Internetadres (URL):	Fax:	

[16] Hier vermelden dat het Aanbestedingsreglement Werken 2005 (ARW 2005) op de aanbesteding van toepassing is. Tevens vermelden hoe men kennis kan nemen van dit reglement (bijvoorbeeld een URL noemen).

[17] Het ARW 2005 kent standaard de burgerlijk rechter als beslechter van geschillen en regelt de termijnen. De adresgegevens van de voor de beroepsprocedure bevoegde instantie zijn in Nederland niet bij voorbaat in te vullen, omdat deze afhankelijk zijn van de woon- of vestigingsplaats van de gedaagde partij. Hier achter “Officiële benaming” alleen invullen: “de burgerlijk rechter”; de overige adresgegevens niet invullen.

VI.3.2) Instellen van beroep *(rubriek VI.3.2 invullen OF indien nodig, rubriek VI.3.3)* [18] Precieze aanduiding van de termijn(en) voor het instellen van een beroep: _____ _____		
VI.3.3) Dienst waar inlichtingen over de beroepsprocedures kunnen worden verkregen [19]		
Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
E-mail:	Telefoon:	
Internetadres (URL):	Fax:	
VI.4) DATUM VAN VERZENDING VAN DEZE AANKONDIGING: ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*		

BIJLAGE A

EXTRA ADRESSEN EN CONTACTPUNTEN

I) ADRESSEN EN CONTACTPUNTEN VOOR MEER INFORMATIE

Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
Contactpunt(en): Ter attentie van:	Telefoon:	
E-mail:	Fax:	
Internetadres (URL):		

[18] Hier volstaan met een algemene verwijzing naar het ARW 2005.
[19] Hier de naam en adres gegevens van de aanbestedende dienst opnemen.

II) ADRESSEN EN CONTACTPUNTEN VOOR SPECIFIEKE DOCUMENTATIE

Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
Contactpunt(en): Ter attentie van:	Telefoon:	
E-mail:	Fax:	
Internetadres (URL):		

III) ADRESSEN EN CONTACTPUNTEN VOOR DE INDIENING VAN DE AANVRAGEN

Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
Contactpunt(en): Ter attentie van:	Telefoon:	
E-mail:	Fax:	
Internetadres (URL):		

EUROPESE UNIE
Publicatie van het Supplement op het Publicatieblad van de Europese Unie
2, rue Mercier, L-2985 Luxemburg Fax: (352) 29 29 42 670
E-mail: mp-ojs@opoce.cec.eu.int Info & on-lineformulieren: http://simap.eu.int
Voor Nederland: www.aanbestedingskalender.nl

AANKONDIGING VAN EEN OPDRACHT

Opdrachten gegund door een concessiehouder die zelf geen aanbestedende dienst is

AFDELING I: CONCESSIEHOUDER VOOR OPENBARE WERKEN

I.1) NAAM, ADRESSEN EN CONTACTPUNT(EN)

Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
Contactpunt(en): Ter attentie van:	Telefoon.:	
E-mail:	Fax:	
Internetadres *(indien van toepassing)* [20] Adres van de aanbestedende dienst *(URL)*:		
Nadere informatie is te verkrijgen op het volgende adres: ☐ Zelfde adres als voor het/de hierboven vermelde contactpunt(en) ☐ Andere: *bijlage A.I invullen*		
Bestek en aanvullende documenten zijn te verkrijgen op het volgende adres: ☐ Zelfde adres als voor het/de hierboven vermelde contactpunt(en) ☐ Andere: *bijlage A.II invullen*		
Inschrijvingen of aanvragen tot deelneming moeten worden gericht aan: ☐ Zelfde adres als voor het/de hierboven vermelde contactpunt(en) ☐ Andere: *bijlage A.III invullen*		

[20] Het formulier geeft aanwijzingen of velden optioneel zijn. Indien geen aanduiding in deze richting is opgenomen, moet er van worden uitgegaan dat informatie, indien relevant en voorhanden, gegeven wordt. Overigens heeft het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen, desgevraagd, aangegeven dat de volledigheid van de informatie een verantwoordelijkheid is van de aanbestedende dienst. Er is niet langer sprake van verplichte velden, behoudens een zeer beperkt aantal in het geval een aankondiging elektronisch aan het Bureau wordt toegezonden (E-sending).

AFDELING II: VOORWERP VAN DE OPDRACHT

II.1) BESCHRIJVING

II.1.1) Door de concessiehouder aan de opdracht gegeven benaming

_____

II.1.2) Type opdracht en plaats van uitvoering van de werken

Uitvoering ☐ Belangrijkste plaats van de uitvoering van de werken NUTS code ☐☐☐☐☐

Ontwerp en uitvoering ☐ _____

Realisatie met welke middelen dan ook in overeenstemming met de door de concessiehouder opgegeven vereisten ☐

II.1.3) Korte beschrijving van de opdracht

_____

_____

_____

II.1.4) CPV-classificatie (Common Procurement Vocabulary)

	Hoofdcategorieën	**Subcategorieën** *(indien van toepassing)*
Hoofdopdracht	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐
Bijkomende opdrachten	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐	☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐ ☐☐.☐☐.☐☐.☐☐-☐

II.2) HOEVEELHEDEN OF OMVANG VAN DE OPDRACHT

II.2.1) Totale hoeveelheid of omvang

_____

_____

Indien bekend, geraamde waarde zonder BTW *(alleen cijfers)*: _____ Munt: _____

OF: tussen _____ en _____ Munt: _____

II.3) DUUR VAN OF UITERSTE TERMIJN VOOR DE VOLTOOIING VAN DE OPDRACHT

Periode in maanden: ☐☐ *en/of* dagen: ☐☐☐ *(vanaf de gunning van de opdracht)*
OF Begin ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*
Voltooiing: ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*

AFDELING III: JURIDISCHE, ECONOMISCHE, FINANCIËLE EN TECHNISCHE INFORMATIE

III.1) VOORWAARDEN MET BETREKKING TOT DE OPDRACHT

III.1.1) Verlangde borgsommen en waarborgen *(indien van toepassing)*

_____

_____

III.2) VOORWAARDEN VOOR DEELNEMING

III.2.1)Voorwaarden van financiële en technische aard waaraan de ondernemer moet voldoen

_____

_____

_____

AFDELING IV: PROCEDURE

IV.1) GUNNINGSCRITERIA

_____

_____

_____

_____

IV.2) ADMINISTRATIEVE INLICHTINGEN

IV.2.1) Referentienummer van het dossier bij de concessiehouder *(indien van toepassing)*

_____

IV.2.2) Termijn voor ontvangst van inschrijvingen ☐ **of deelnemingsaanvragen** ☐

Datum: ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)* Tijdstip: _____

IV.2.3) Datum van verzending van de uitnodigingen tot inschrijving aan de geselecteerde gegadigden
Omstreeks: ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*

IV.2.4) Taal of talen die mogen worden gebruikt bij inschrijvingen of verzoeken tot deelneming

ES	CS	DA	DE	ET	EL	EN	FR	IT	LV	LT	HU	MT	NL	PL	PT	SK	SL	FI	SV
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Andere: _____

AFDELING VI: AANVULLENDE INLICHTINGEN

VI.1) OPDRACHT HOUDT VERBAND MET EEN PROJECT EN/OF EEN PROGRAMMA DAT MET MIDDELEN VAN DE EU WORDT GEFINANCIERD ja ☐ neen ☐

Zo ja, verwijzen naar project(en) en/of programma('s):

_____

_____

_____

VI.2) NADERE INLICHTINGEN *(indien van toepassing)* [21]

_____

_____

_____

VI.3) DATUM VAN VERZENDING VAN DEZE AANKONDIGING: ☐☐/☐☐/☐☐☐☐ *(dd/mm/jjjj)*

BIJLAGE A
EXTRA ADRESSEN EN CONTACTPUNTEN

I) ADRESSEN EN CONTACTPUNTEN VOOR MEER INFORMATIE

Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
Contactpunt(en): Ter attentie van:	Telefoon:	
E-mail:	Fax:	
Internetadres (URL):		

II) ADRESSEN EN CONTACTPUNTEN VOOR DE BESTEKKEN EN AANVULLENDE DOCUMENTEN

[21] Hier vermelden dat het Aanbestedingsreglement Werken 2005 (ARW 2005) op de aanbesteding van toepassing is. Tevens vermelden hoe men kennis kan nemen van dit reglement (bijvoorbeeld een URL noemen).

Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
Contactpunt(en): Ter attentie van:	Telefoon:	
E-mail:	Fax:	
Internetadres (URL):		

III) ADRESSEN EN CONTACTPUNTEN VOOR INDIENING VAN INSCHRIJVINGEN /AANVRAGEN TOT DEELNEMING

Officiële benaming:		
Postadres:		
Plaats:	Postcode:	Land:
Contactpunt(en): Ter attentie van:	Telefoon:	
E-mail:	Fax:	
Internetadres (URL):		

INSCHRIJVINGSBILJET

Korte omschrijving: _____

De hierna te noemen inschrijvers:

a. _____ *1*

gevestigd te: _____ *2*

b. _____ *1*

gevestigd te: _____ *2*

c. _____ *1*

gevestigd te: _____ *2*

verklaart (verklaren) zich door ondertekening dezes bereid de uitvoering van:
_____ *3*

aan te nemen voor een bedrag, de omzetbelasting daarin niet inbegrepen, van:
_____ euro *4*
_____ euro *5*

Het ter zake van de omzet belasting verschuldigde bedrag bedraagt:
_____ euro *4*
_____ euro *5*

De door de inschrijver(s) op te geven verrekenprijzen, waarin geen bedragen voor omzetbelasting zijn begrepen, zijn vermeld op de hier bijgaande ondertekende staat.	*6*
De inschrijvers wijzen als gemachtigde om hen in alle zaken in het kader van de inschrijving en de uitvoering van het werk te vertegenwoordigen aan de hierboven onder a. genoemde inschrijver.	*7*
De inschrijver(s) verklaart (verklaren) deze aanbieding te doen overeenkomstig de bepalingen van het Aanbestedingsreglement Werken 2005 en met inachtneming van de bepalingen en de gegevens zoals deze zijn omschreven in de aankondiging, het bestek of beschrijvend document, de nota van inlichtingen of het proces-verbaal van aanwijzing.	

Gedaan te _____ de _____ (datum)

De inschrijver(s)

a. _____ b. _____ c. _____ (handtekening)

Toelichting

1. Bij een natuurlijk persoon naam en voornamen voluit, bij een rechtspersoon de statutaire naam.
2. Bij een natuurlijk persoon de woonplaats, bij een rechtspersoon de vestigingsplaats, met volledig adres en zonodig vermelding van de provincie en het land.
3. Omschrijving overeenkomstig het hoofd van het bestek of het beschrijvend document, met vermelding van nummer en dienstjaar of andere bijzondere aanduiding van het bestek of beschrijvend document en mededeling van het perceel, de samengevoegde percelen of het geheel van de percelen.
4. Bedrag in cijfers.
5. Bedrag in letters.
6. Deze zin niet op te nemen, althans niet in te vullen, indien in het bestek of het beschrijvend document of de nota van inlichtingen niet is bepaald, dat bij de inschrijving verrekenprijzen moeten worden opgegeven.
7. Deze aanwijzing is alleen van toepassing, indien de inschrijving door twee of meer inschrijvers gezamenlijk geschiedt.

PROCES-VERBAAL VAN AANBESTEDING

Op _____dag, de _____ (datum), om uur, te _____	*1*
is door mij, _____	*2*
overgegaan tot het openen van de inschrijvingen voor de aanneming van: _____	*3*
Bij de gehouden _____	*4*
zijn ingekomen ___ inschrijvingen, waarvan onderstaande staat (___ staten) is (zijn) opgemaakt.	*5*

Inschrijvers (met hun adressen)	Perceel, percelen of totaal	Inschrijvingssommen (excl. OB) *6*	Bijzonderheden

Opgemaakt te _____, de _____ (datum)
Handtekening (van degene die de aanbesteding heeft gehouden)

Toelichting

1. Dag, datum, uur, plaats en adres, waar de aanbesteding is gehouden.
2. Naam van degene, die de aanbesteding houdt en de hoedanigheid waarin hij zulks doet, zoals: aanbesteder, gemachtigde van de aanbesteder, ambtelijke functie, procuratiehouder, enz.
3. Omschrijving overeenkomstig het hoofd van het bestek, met vermelding van nummer en dienstjaar of andere bijzondere aanduiding van het bestek.
4. Wijze van aanbesteding invullen, te weten de naam van de gevolgde procedure van het ARW 2005.
5. Indien daaraan behoefte bestaat, kan meer dan één staat worden opgemaakt, in welk geval het aantal staten in het proces-verbaal moet worden vermeld.
6. Indien de inschrijvingssommen zijn bekendgemaakt tijdens de aanbesteding.

VERKLARING BESTUURDER OMTRENT RECHTMATIGHEID INSCHRIJVING

Korte omschrijving: _____

Ondergetekende verklaart dat de onderhavige inschrijving of, in geval van een onderhandelinsgsprocedure, de aanbieding, niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht.

Aldus naar waarheid opgemaakt

op _____ (datum) te _____ (plaats)

door _____ (naam en voorletters)

als bestuurder van _____ (naam bedrijf),

die _____ (naam bedrijf)

ter zake van deze inschrijving of aanbieding rechtsgeldig vertegenwoordigt.

_____ (handtekening)

Deel III

Algemene toelichting

Algemene toelichting

Het Aanbestedingsreglement Werken 2005 (ARW 2005) vervangt het Aanbestedingsreglement Werken 2004 (ARW 2004). Vervanging is noodzakelijk door de vaststelling van de nieuwe Europese aanbestedingsrichtlijn die voorziet in de samenvoeging van de drie afzonderlijke aanbestedingsrichtlijnen werken, leveringen en diensten en de wijziging van deze richtlijnen. Deze vervanging van het aanbestedingsreglement volgt kort op de eerdere vervanging van het UAR-EG 1991 en het UAR 2001 door het ARW 2004. Aanleiding hiervoor was gelegen in de Parlementaire enquête bouwnijverheid.

Het ARW 2005 is evenals het ARW 2004 een praktisch inkoopinstrument waarin zowel de wijzigingen als gevolg van de veranderde Europese aanbestedingsregelgeving als de wijzigingen naar aanleiding van de enquête zijn verwerkt.

De voornaamste veranderingen als gevolg van de nieuwe Europese aanbestedingsrichtlijn zijn gelegen in de concurrentiegerichte dialoog, het elektronisch veilen en het gebruik maken van elektronische communicatiemiddelen. Daarnaast zijn de gevolgen van het zogenaamde Alcatel-arrest op een andere wijze dan in het ARW 2004 verwerkt.

Bij het opstellen van dit reglement is zo dicht mogelijk gebleven bij de tekst van de Europese aanbestedingsrichtlijn respectievelijk van het Besluit aanbestedingregels voor overheidsopdrachten dat voorziet in de implementatie van deze richtlijn. Verder is dit reglement zo opgezet dat het in het bijzonder geschikt is voor elektronisch gebruik.

1 Aanleiding

1.1 Nieuwe Europese aanbestedingsrichtlijn

Op 31 maart 2004 stelden het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie richtlijn nr. 2004/18/EG betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor werken, leveringen en diensten – verder aan te duiden met RL WLD – vast[1]. Deze richtlijn werd gepubliceerd op 30 april 2004 en bevat voor de lidstaten de verplichting om deze richtlijn uiterlijk op 31 januari 2006 in het recht van de lidstaat te implementeren.

De RL WLD komt in de plaats van de Richtlijn werken[2], de Richtlijn leveringen[3] en de Richtlijn diensten[4], die allen dateren van 1992-1993. In de RL WLD zijn deze drie richtlijnen en daarmee de procedures voor de aanbesteding van werken, van leveringen en van diensten samengevoegd. Dit biedt het voordeel van meer uniformiteit. Nadeel is echter dat procedures veel meer door elkaar staan. Door de verschillen in de wijze van aanbesteding van werken, leveringen en diensten is een complex geheel van meer dan twintig procedures ontstaan.

In Nederland is de RL WLD geïmplementeerd door middel van het Besluit aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten[5]. Dit besluit volgt de opzet

[1] Richtlijn nr. 2004/18/EG van het Europees Parlement en de Raad van 31 maart 2004 betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor werken, leveringen en diensten (PbEU 2004, L134/114).
[2] Richtlijn nr. 93/37/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 14 juni 1993 betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor de uitvoering van werken (PbEG 1993, L 199/54), laatstelijk gewijzigd bij richtlijn nr. 2001/78/EG (PbEG 2001, L 285/1).
[3] Richtlijn nr. 93/36/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 14 juni 1993 betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor leveringen (PbEG 1993, L199/1), laatstelijk gewijzigd bij richtlijn nr. 2001/78/EG (PbEG 2001, L 285/1).
[4] Richtlijn 92/50/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 18 juni 1992 betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor dienstverlening (PbEG 1992, L 209/1), laatstelijk gewijzigd bij richtlijn nr. 2001/78/EG (PbEG 2001, L 285/1).
[5] Stb. 2005, 408.

van de richtlijn op de voet en kent daarmee dezelfde voor- en nadelen als de nieuwe richtlijn.

Het nadeel van het samenvoegen van alle procedures doet zich vooral voelen in de aanbestedingspraktijk, die voor een aanbesteding eerst een keuze maakt met betrekking tot de te volgen procedure en vervolgens een uittreksel van die procedure nodig heeft. Voor wat betreft het aanbesteden van werken voorziet het ARW 2005 in deze uittreksels.

De nieuwe richtlijn moderniseert de oude Europese aanbestedingsrichtlijnen. Er is sprake van een groot aantal aanpassingen. Zo is er een nieuwe procedure, de concurrentiegerichte dialoog, bijgekomen en stimuleert de richtlijn het gebruik van elektronische middelen bij het aanbesteden. In een aantal gevallen schept de richtlijn de mogelijkheid om een elektronische veiling aan de gunning vooraf te laten gaan. Nieuw in de richtlijn is eveneens de expliciete regeling van het gunnen van opdrachten op basis van raamovereenkomsten.

Al deze vernieuwingen maakten het noodzakelijk om de voorganger van het ARW 2005, het ARW 2004, dat nog gebaseerd is op de oude Richtlijn werken, ingrijpend aan te passen.

1.2 Parlementaire enquête bouwnijverheid en kabinetsreactie

Op 12 december 2002 presenteerde de Parlementaire Enquêtecommissie Bouwnijverheid het eindrapport 'De bouw uit de schaduw'[6] over aard en omvang van de onregelmatigheden in de bouwnijverheid. De Parlementaire Enquêtecommissie drong aan op een wat zij noemde 'Nieuwe Zakelijkheid' in de relatie tussen overheid en bedrijfsleven en deed in haar rapport een groot aantal aanbevelingen om te komen tot een beter werkende bouwmarkt.

Het kabinet nam een groot aantal aanbevelingen van de commissie over[7], waaronder die om te komen tot een duidelijk en dwingend uniform aanbestedingskader voor alle overheidsopdrachten voor leveringen, diensten en werken van Rijk, provincies, gemeenten en publiekrechtelijke instellingen. Dit kader moet gelden voor opdrachten boven en onder de Europese aanbestedingsgrens (drempelbedrag).

[6] Kamerstukken II 2002/03, 28 244 nr. 6.
[7] Kamerstukken II 2002/03, 28 244 nr. 24.

Het kabinet was ook van mening dat de uniforme aanbestedingsreglementen UAR-EG 1991 en UAR 2001, onderdeel van de aanbestedingsregels, de belangen van de overheid als opdrachtgever te veel hadden ingeperkt en dat ze niet hebben bijgedragen aan marktwerking. Gelet op de ernst van de geconstateerde misstanden besloot het kabinet om, vooruitlopend op de implementatie van de nieuwe Europese aanbestedingsrichtlijn, de beide reglementen te vervangen. Het ARW 2004, dat op 15 augustus 2004 voor de bouwdepartementen in werking trad, was het resultaat. Het ARW 2004 heeft slechts ten doel om de aanbestedingen van de overheid te reglementeren en niet om de markt te ordenen.

De voornaamste wijzigingen in het ARW 2004, voortkomend uit de enquête bouwnijverheid, waren gelegen in het openen van de enveloppen, het omkeren van de bewijslast ten aanzien van een niet passende aanbieding conform het UAR 2001, het verplicht laten ondertekenen door een bestuurder van een verklaring bij de inschrijving, het laten vervallen van de rekenvergoeding en het inschakelen van de rechter ingeval van geschillen.

Praktische wijzigingen betroffen – naast het ineenschuiven van UAR-EG 1991 en UAR 2001 – het mogelijk maken van elektronische bekendmaking, het conformeren van enkele definities en termen aan de Europese betekenis, het toestaan van inlichtingen over een alternatieve aanbieding in specifieke gevallen, het toestaan van eigen verklaringen en het verwerken van het zgn. Alcatel-arrest. Daarnaast is geregeld dat experimenten onder voorwaarden toegestaan worden.

De essentiële wijzigingen in het ARW 2004 zijn meegenomen in het ARW 2005.

1.3 Betrokken ministers

Met het oog op het verzakelijken van de verhoudingen heeft het kabinet de verschillende rollen van de overheid gescheiden. Het gaat daarbij om de rol van beleidsmaker, de rol van kadersteller en regelgever, de rol van toezichthouder en de rol van opdrachtgever van bouwprojecten. Ook de private rol van opdrachtgever is gescheiden van de publieke rol van met name regelgever en toezichthouder.

In deze rolverdeling is de Minister van Economische Zaken het aanspreekpunt voor de bouwsector. De Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer heeft de coördinerende rol met betrekking tot het opdrachtgeverschap van de rijksoverheid op het gebied van werken en heeft als zodanig het voortouw bij het aanpassen van het aanbestedingsreglement. De Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer coördineert de inbreng van de andere voor de opdracht van overheidsbouwwerken verantwoordelijke bewindslieden, te weten van Verkeer en Waterstaat, van Defensie en van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Bij het tot stand komen van het UAR-EG 1991 en het UAR 2001 is het bouwbedrijfsleven nauw betrokken geweest. Dat is niet het geval bij het ARW 2004 en het ARW 2005. Redenen zijn de beperkte doelstelling van het ARW – geen instrument voor marktordening – en het scheiden van het opdrachtgeversbelang en het sectorbelang. Wel is voor het ARW 2004 de bouwsector gehoord en zijn voor het ARW 2005 twee bouwbrede consultaties gehouden.

1.4 Andere overheden en aanbestedende diensten

In tegenstelling tot de vier bouwdepartementen zijn andere overheden, zoals gemeenten, provincies en waterschappen, niet verplicht het ARW 2005 toe te passen. Dat gold ook voor het ARW 2004, het UAR-EG 1991 en het UAR 2001. Praktijk was niettemin dat andere overheden deze reglementen veelvuldig op hun aanbestedingen van toepassing verklaarden. Het ARW 2004 en het UAR-EG 1991 kunnen deze overheden voor de Europese aanbesteding echter niet meer toepassen, omdat deze gebaseerd zijn op de oude Richtlijn werken in plaats van de RL WLD. Om het gebruik van het ARW 2005 te bevorderen heeft de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer de koepelorganisaties van gemeenten (Vereniging van Nederlandse Gemeenten – VNG), provincies (Interprovinciaal Overleg – IPO) en waterschappen (Unie van Waterschappen) nauw betrokken bij het opstellen van het ARW 2005.

Verder heeft ook iedere andere aanbesteder de mogelijkheid om het ARW 2005 te gebruiken. Dat zal met name aantrekkelijk zijn voor aanbestedende diensten in de zin van de Europese aanbestedingsrichtlijnen, zoals instellingen die voor meer dan 50% door het Rijk of mede-overheden gesubsidieerd worden, concessiehouders en publiekrechtelijke instellingen.

2 Juridische context

Het ARW 2005 kent evenals het ARW 2004 twee sporen: De ‘Europese aanbesteding’ en de ‘nationale aanbesteding’.

Het eerste spoor betreft de aanbesteding van werken die vallen onder de werking van het Besluit aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten, het tweede spoor betreft de aanbesteding van werken die daar niet onder vallen. Het eerste spoor betreft primair de aanbesteding van werken waarvan het geraamde bedrag, exclusief BTW, gelijk of hoger is dan de drempel genoemd in de Europese Richtlijn werken, leveringen en diensten. Voor deze werken geldt een ander regime dan voor werken onder de drempel.

2.1 De Europese aanbesteding

Juridisch ziet het pad er voor de Europese aanbesteding als volgt uit.

1 Europese Richtlijn werken, leveringen en diensten (RL WLD)[8]

Richtlijnen geven de lidstaten opdracht om de richtlijn in hun nationale regelgeving te implementeren. De richtlijnen hebben in beginsel geen directe werking voor burgers. Wanneer een lidstaat echter niet tijdig implementeert, kan dit in bepaalde gevallen directe werking tot gevolg hebben.

De RL WLD bevat voorschriften betreffende het plaatsen van overheidsopdrachten voor werken, leveringen en diensten. Deze richtlijn is in Nederland geïmplementeerd via de Raamwet EEG-voorschriften aanbestedingen.

[8] Richtlijn nr. 2004/18/EG van het Europees Parlement en de Raad van 31 maart 2004 betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor werken, leveringen en diensten (PbEU 2004, L134).

2 Raamwet EEG-voorschriften aanbestedingen[9]

Deze wet implementeert de onder 1 genoemde richtlijn in de Nederlandse wet- en regelgeving door middel van het Besluit aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten, een algemene maatregel van bestuur op grond van artikel 2 van de wet.

Het kabinet heeft overigens het voornemen om de Raamwet EEG-voorschriften aanbestedingen rond 2007 te vervangen door een nieuwe wet, die niet alleen de basis biedt voor implementatie van communautaire maatregelen inzake aanbestedingen, maar ook voor andere internationale regelgeving of voor nationale regelgeving in aanvulling op de aanbestedingsrichtlijnen. Een voorstel van wet zal medio 2006 aan de Tweede Kamer worden gezonden[10].

3 Besluit aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten (BAO)[11]

Het BAO gebruikt 'omzetting' ofwel 'overschrijving' als implementatiemethode voor de RL WLD[12]. De teksten van de RL WLD en het BAO komen daardoor sterk met elkaar overeen. Maar er zijn ook verschillen. Zo biedt de RL WLD de lidstaten op een aantal plaatsen de keuze om een bepaling wel of niet in te voeren. In het BAO is vastgelegd welke keuze Nederland maakt[13]. Andere verschillen hangen samen met de wijze waarop in Nederland de regelgeving wordt opgebouwd, ingericht en vormgegeven. In Nederland wordt bijvoorbeeld de tekst van een artikel veel meer in leden verdeeld.

In de artikelen 7 tot en met 19 van het BAO is nauwkeurig bepaald wanneer een overheidsopdracht onder de werking valt van het besluit en aanbesteding met inachtneming van de voorschriften van het besluit – en dus met die van de RL WLD – verplicht is. In feite is hier vastgelegd door wie en in welke gevallen een 'Europese procedure' gevolgd moet worden c.q. er sprake is van een 'Europese aanbesteding'.

Bij het bepalen of de aanbesteding van een werk valt onder de werking van het besluit spelen de drempelwaarden op grond van de artikelen 7 tot en met 9 van het BAO[14] een belangrijke rol. De Europese Commissie herziet op grond van artikel 78 van de RL WLD om de twee jaar de drempelwaarden. Van 1 januari 2004 tot en met 31 december 2005 is het drempelbedrag voor werken € 5.923.624[15].

Naar verwachting zal het BAO bij de invoering van de nieuwe wet ter vervanging van de Raamwet EEG-voorschriften overheidsopdrachten ongewijzigd worden aangehangen bij de nieuwe wet.

4 Beleidsregels aanbesteding van werken 2005[16]

Hier is sprake van een zekere discontinuïteit in het juridische pad, omdat de Beleidsregels aanbesteding van werken 2005 hun grondslag niet vinden in het BAO c.q. de Raamwet EEG-voorschriften aanbestedingen maar zijn vastgesteld op grond van artikel 4:81 van de Algemene Wet Bestuursrecht.

De Beleidsregels aanbesteding van werken 2005 zijn niet gericht tot alle overheden c.q. aanbestedende diensten, maar slechts tot de vier bouwdepartementen, te weten van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, van Verkeer en Waterstaat, van Defensie en van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, die op grond van deze Beleidsregels verplicht zijn het ARW 2005 toe te passen. Overigens is het toepassingsbereik van de nieuwe Beleidsregels daarmee gelijk aan het toepassingsbereik van de Beleidsregels aanbesteding van werken 2004[17].

Om voor de Europese aanbesteding de verhouding met het BAO helder te maken kennen de Beleidsregels in artikel 6, tweede lid, een 'ondergeschiktheidsbepaling' in relatie tot het BAO. Voor werken waarop het BAO van toepassing is, dient het bouwdepartement het ARW 2005

---

[9] Stb. 1993, 212.
[10] Nota van toelichting Besluit aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten, pag. 46 (Stb. 2005, 408).
[11] Besluit van 16 juli 2005, Stb. 2005, 408.
[12] Nota van toelichting Besluit aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten, pag. 2.
[13] Zo geeft artikel 54 RL WLD aan lidstaten de keuze om elektronische veilingen mogelijk te maken. Artikel 57 BAO kiest door te bepalen dat aanbestedende diensten een elektronische veiling vooraf kunnen laten gaan aan de gunning.
[14] cf. art. 7 t/m 9 RL WLD.
[15] PbEU 2003, C 309. De Europese Commissie maakt telkens begin november, voorafgaande aan de datum van herziening, de nieuwe drempelbedragen bekend. Begin november 2005 zijn de drempelbedragen voor 2006 en 2007 bekendgemaakt. Zie voor de vigerende drempelbedragen de site van het Ministerie van Economische Zaken www.europeseaanbestedingsrichtlijnen.nl.
[16] Stcrt. 2005, ...
[17] Beleidsregels aanbesteding van werken 2004; Stcrt. 2004, 126; pag. 17.

slechts toe te passen voor zover het ARW 2005 *aanvullende* bepalingen bevat ten opzichte van het besluit. De Beleidsregels c.q. de regels inzake de Europese aanbesteding uit het ARW 2005 kunnen het BAO dus wel aanvullen, maar daaraan niet af doen. Bij een onverhoopte strijdigheid tussen enerzijds de Beleidsregels of het ARW 2005 en anderzijds het BAO prevaleert het BAO.

Andere overheden, zoals gemeenten, provincies en waterschappen, zijn niet onderworpen aan de Beleidsregels aanbesteding van werken 2005. In beginsel hebben deze overheden hun eigen beleidsregels waarin zij zelf het ARW 2005 van toepassing kunnen verklaren.

5 Het Aanbestedingsreglement Werken 2005 (ARW 2005)

Het ARW 2005 bevat voor Europese aanbestedingen een volledig uittreksel van iedere procedure uit het BAO c.q. de RL WLD. Deze uittreksels maken het voor de aanbestedingspraktijk tot een zeer nuttig instrument. Met het toepassen van een procedure uit het ARW 2005 voldoet de aanbesteder aan de voorschriften van het BAO c.q. de RL WLD.

De vier bouwdepartementen passen het ARW 2005 toe op grond van de Beleidsregels. Het ARW 2005 vervangt het ARW 2004, dat niet meer kan worden toegepast omdat het gebaseerd is op de ingetrokken Richtlijn werken. Uiteraard kan ook de voorganger van het ARW 2004, het UAR-EG 1991, dat op zijn beurt nauwkeurig was getoetst aan de Richtlijn werken, niet meer worden toegepast .

2.2 De nationale aanbesteding

Van een nationale aanbesteding is sprake indien het een aanbesteding voor een werk betreft die buiten het bereik van het BAO valt. Het gaat om aanbestedingen waarvoor een Europese aanbesteding niet verplicht is. De nationale aanbesteding kent geen wettelijke basis vergelijkbaar met het BAO. Wel zijn er in de jurisprudentie ontwikkelingen die erop duiden dat de algemene beginselen van het aanbestedingsrecht, zoals non-discriminatie, objectiviteit en transparantie ook voor niet-Europese aanbestedingen een toenemend gewicht krijgen.

Voor de vier bouwdepartementen gelden de Beleidsregels aanbesteding van werken 2005, die in bepaalde gevallen de nationale aanbesteding uit het ARW 2005 van toepassing verklaren. Voor andere overheden is toepassing niet verplicht. In veel gevallen zullen deze overheden in hun eigen aanbestedingsbeleid echter wel gekozen hebben voor het toepassen van het ARW 2005.

Overigens mag een aanbesteder altijd kiezen voor het toepassen van een Europese aanbesteding in plaats van voor een nationale aanbesteding, dus ook in gevallen waarvoor een Europese aanbesteding niet verplicht is. De aanbesteder moet zijn keuze natuurlijk wel vermelden in de aankondiging.

De procedures voor de nationale aanbesteding in het ARW 2005 vervangen de desbetreffende procedures in het ARW 2004, die op hun beurt de procedures in het UAR 2001 opvolgden. Ter wille van de uniformiteit in aanbestedingsprocedures zijn evenals in het ARW 2004 de procedures voor de nationale aanbesteding in het ARW 2005 zoveel mogelijk identiek aan die voor de Europese aanbesteding.

3 Opzet ARW 2005

3.1 Instrument en beleid

Het ARW 2005 is een praktisch hanteerbaar inkoopinstrument voor de aanbestedende diensten i.c. de overheden en publiekrechtelijke instellingen en de verenigingen die zij vormen[18]. Als instrument bevat het ARW 2005 een aantal procedures die aanbestedende diensten kunnen toepassen bij hun aanbestedingen. De keuze voor een bepaalde procedure is een kwestie van beleid. Dat beleid dient uiteraard wel te passen in de bovenliggende regelgeving, zoals aangegeven in hoofdstuk 2.

De bovenliggende regelgeving bepaalt het toepassingsgebied van elke in het ARW 2005 beschreven procedure. Voor een *aanbesteding van een werk die valt onder de werking van het BAO* is het toepassingsgebied in dit besluit beschreven. Dit geldt voor alle aanbestedende diensten.

De vier bouwdepartementen zijn voor het aanbesteden van werken *die niet vallen onder de werking van het BAO* gebonden aan de Beleidsregels aanbesteding van werken 2005. Deze beleidsregels bepalen welke procedures de bouwdepartementen in verschillende gevallen mogen gebruiken.

De andere aanbestedende diensten zullen veelal hun eigen beleidsregels hebben waarin zij aangeven welke procedures zij zullen gebruiken voor de aanbestedingen van werken die *niet vallen onder de werking van het BAO*. Indien zij geen beleidsregels hebben, zijn zij vrij in het kiezen van de procedures voor deze aanbestedingen. Een duidelijk beleid voeren en dat vastleggen in eigen beleidsregels heeft de voorkeur.

De vier bouwdepartementen gebruiken op grond van de Beleidsregels aanbesteding van werken 2005 bij hun aanbestedingen de procedures uit het ARW 2005.

[18] Artikel 1, onderdeel r, BAO verstaat onder 'aanbestedende dienst': de staat, een provincie, een gemeente, een waterschap, een publiekrechtelijke instelling of een samenwerkingsverband van deze overheden of publiekrechtelijke instellingen. Zie verder artikel 1, lid 9, RL WLD.

3.2 Uitgangspunten

Bij het opstellen van het ARW 2005 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd.

1 Inkoopinstrument

Voor de Europese aanbestedingen zijn in het BAO – c.q. de RL WLD – de procedures die betrekking hebben op werken, leveringen of diensten, en dat zijn er meer dan twintig, niet apart omschreven, maar geïntegreerd. Dat betekent voor de gebruiker dat hij de door hem gekozen aanbestedingsprocedure moet destilleren uit het BAO. Dat is arbeidsintensief en geeft veel kans op onduidelijkheden en misverstanden. Het ARW 2005 schrijft daarom iedere procedure voor de aanbesteding van werken afzonderlijk geheel uit, zodat de aanbesteder eenvoudig een procedure kan kiezen en toepassen.

Het ARW 2005 bevat tevens procedures voor de nationale aanbesteding. Voor de aanbestedingspraktijk zijn ook voor nationale aanbestedingen procedures onmisbaar.

2 Het ARW 2005 volgt nauwkeurig het BAO c.q. de RL WLD

Voor een Europese aanbesteding zijn aanbestedende diensten gehouden om het BAO c.q. de RL WLD te volgen. Wanneer een aanbestedende dienst een voor zijn aanbesteding toegestane procedure uit het ARW 2005 kiest voldoet hij daarmee aan de verplichtingen die het BAO c.q. de RL WLD hem opleggen.

Het BAO implementeert de RL WLD door middel van 'overschrijving' of 'omzetting'. Daarbij moet het BAO voldoen aan de 'Aanwijzingen voor de regelgeving', die in Nederland gelden voor het tot stand brengen van regelgeving. Omdat de RL WLD een andere opzet kent zijn in een enkel geval kleine verschillen opgetreden. Soms wijkt ook de Nederlandse vertaling van de RL WLD, die de Europese Commissie ter beschikking stelt, af van de Engelse en de Franse versie[19]. Voor het ARW 2005 is steeds zowel het BAO

[19] Zie voor een treffend verschil artikel 44, lid 5, RL WLD, waarin de eis is weggevallen dat aan een concurrentiegerichte dialoog het minimumaantal gegadigden tenminste drie dient te bedragen. De Engelse en de Franse versie vermelden deze eis wel. Mede gezien de analogie tussen de concurrentiegerichte dialoog en de onderhandelingsprocedure met bekendmaking van een aankondiging

als de Nederlandse vertaling van de RL WLD geraadpleegd. Waar daartoe aanleiding was, zijn ook de Engelse en de Franse versie geraadpleegd om tot een juiste opstelling van de procedure in het ARW 2005 te komen.

Naast het omzetten van de RL WLD verwerkt het BAO de gevolgen van het op 28 oktober 1998 door het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen gewezen arrest inzake Alcatel Austria AG e.a. (HvJ EG, zaak C-81/98). Het ARW 2005 neemt deze bepalingen over.

3 Kabinetsreactie op de Parlementaire Enquête Bouwnijverheid

In 2004 zijn in opdracht van het kabinet de beide uniforme aanbestedingsreglementen, het UAR-EG 1991 en het UAR 2001, vervangen door het ARW 2004[20]. De belangrijkste wijzigingen die daarbij in opdracht van het kabinet zijn aangebracht zijn het openen van de enveloppen, het omkeren van de bewijslast ten aanzien van een niet passende aanbieding, het verplicht laten ondertekenen door een bestuurder van een verklaring bij de inschrijving, het laten vervallen van de rekenvergoeding en het inschakelen van de rechter ingeval van geschillen. Deze wijzigingen pasten binnen de toen vigerende Richtlijn werken. Het ARW 2005 neemt deze wijzigingen over, behoudens het openen van de enveloppen met de inschrijvingsbegrotingen daar deze enveloppen in het ARW 2005 niet meer voorkomen vanwege de invoering van het gebruik van elektronische middelen bij het inschrijven.

4 Structuur ARW 2005 dezelfde als van het ARW 2004

De structuur van het ARW 2004 is overgenomen in het ARW 2005. Dat wil zeggen dat de procedures voor aanbestedingen die vallen onder de werking van het BAO ('Europese aanbestedingen') en de procedures voor aanbestedingen die *niet* vallen onder de werking van het BAO ('nationale aanbestedingen') samen in één reglement zijn ondergebracht. Bovendien is iedere procedure volledig uitgeschreven en zijn verwijzingen zoveel mogelijk vermeden. De opzet van het reglement maakt overeenkomsten en verschillen direct zichtbaar.

5 De nationale aanbesteding volgt waar mogelijk de Europese aanbesteding

Ter wille van de uniformiteit zijn de procedures voor de nationale aanbesteding zoveel mogelijk identiek aan die voor de Europese. Daarbij is ervoor gezorgd om de beleidsvrijheid voor aanbestedingen onder de drempel niet te beperken. Belangrijke verschillen tussen beide typen aanbestedingen zitten vooral in de wijze van aankondigen. Daarnaast kent de nationale aanbesteding met de onderhandse procedure een extra aanbestedingsprocedure. Bij de nationale aanbesteding zijn geen restricties gesteld aan het gebruik van de concurrentiegerichte dialoog.

3.3 Gebruik van het ARW 2005

Het ARW 2005 kent dezelfde opzet als het ARW 2004, waarbij de artikelen voor de Europese aanbesteding en die voor de nationale aanbesteding naast elkaar in één reglement ondergebracht zijn. De gebruiker heeft daardoor een optimaal overzicht over verschillen en overeenkomsten tussen de Europese aanbesteding en de nationale aanbesteding.

Het eerste hoofdstuk, dat een algemeen karakter heeft, bevat de begripsbepalingen en geeft aan welke artikelen in het reglement betrekking hebben op de Europese aanbesteding en welke betrekking hebben op de nationale aanbesteding. De aanbesteder geeft in de aankondiging aan of de Europese aanbesteding of de nationale aanbesteding van toepassing is.

In de lay-out van het ARW 2005 hebben de Europese aanbesteding en de nationale aanbesteding elk hun eigen kolom. Ter wille van de leesbaarheid zijn artikelen die identiek zijn voor zowel de Europese aanbesteding als de nationale aanbesteding in beide kolommen opgenomen, zodat elke kolom op zichzelf de volledige tekst voor de gekozen procedure bevat.

Voorts geeft het eerste hoofdstuk aan welke procedures in het kader van de Europese aanbesteding beschikbaar zijn en welke procedures in het kader van de nationale aanbesteding.

Ten aanzien van de benaming van de procedures kende de Nederlandse regelgeving door zijn ontstaansgeschiedenis een probleem. De Nederlandse benaming van de procedures week af van Europese benaming. In navolging

is het duidelijk dat de Nederlandse vertaling hier een omissie bevat. Overigens kiest het BAO op dit punt voor het volgen van de Engelse en Franse versie van de RL WLD.

[20] Kamerstukken II 2002/03, 28 244 nr. 24; zie met name pag. 12.

van het ARW 2004 zet het ARW 2005 de Europese benaming, zoals het BAO c.q. de RL WLD die gebruikt, voorop. Ter wille van de herkenbaarheid is daaraan voor de Nederlandse aanbestedingspraktijk tussen haakjes de oude benaming uit de aanbestedingspraktijk toegevoegd. Zo luidt de titel boven hoofdstuk 2 “Openbare procedure” met daaronder toegevoegd “(Openbare aanbesteding)” en de titel boven hoofdstuk 3 “Niet-openbare procedure” met daaronder toegevoegd “(Aanbesteding met voorafgaande selectie)”.

Ieder artikel heeft uiteraard een eigen uniek nummer. Daarbij is evenals in het ARW 2004 doorgenummerd ongeacht of artikelen bij zowel de Europese aanbesteding als de nationale aanbesteding aan de orde zijn of slechts bij een van de twee. Indien men de regeling voor de Europese aanbesteding of die voor de nationale aanbesteding afzonderlijk zou afdrukken, kan de nummering van de artikelen daardoor af en toe een sprong vertonen. Het ontbrekende nummer betreft dan een artikel dat alleen in de andere aanbestedingsmodaliteit voorkomt. Zie ter illustratie de artikelen aan het begin van de Openbare procedure.

Er is geen onderscheid gemaakt tussen artikelen en leden. Dit speelt met name in het kader van verwijzingen. Om verwarring te voorkomen is nergens in het ARW 2005 verwezen naar ‘het vorige lid’, maar is steeds het volledige nummer van de bepaling genoemd met daarbij de aanduiding ‘artikel’. Het is ook mogelijk dat verwezen wordt naar – bijvoorbeeld – artikel 3.8. In dat geval wordt daarmee de gehele groep van artikel 3.8 bedoeld, dus de artikelen 3.8.1 tot en met 3.8.5.

Wat de artikelswijze toelichting bij het ARW 2005 betreft, deze is per onderwerp gegroepeerd, zodat hetzelfde onderwerp voor alle procedures bijeen is geplaatst. Daardoor ontstaat meer inzicht in de overeenkomsten en verschillen per procedure. Ieder onderwerp is voorzien van een verwijzing, of in de elektronische uitgave van het ARW 2005 van een koppeling, naar de artikelen die onder het onderwerp toegelicht worden.

Omdat het ARW 2005 iedere procedure ter wille van de gebruiker geheel uitschrijft, komt dezelfde tekst vaak in een reeks artikelen voor. Wanneer in het volgende hoofdstuk gerefereerd wordt aan een tekst uit het ARW 2005 zijn niet steeds alle artikelen uit de reeks opgesomd, maar is zoveel mogelijk het artikel vermeld uit de Niet-openbare procedure, omdat deze procedure vrij toepasbaar is en veelvuldig zal worden gebruikt. Er is alleen verwezen naar artikelen uit andere procedures wanneer dit relevant is.

4 Onderwerpen ARW 2005

4.1 Procedures

Het ARW 2005 beschrijft na de algemene bepalingen in hoofdstuk 1 de volgende negen procedures:

- in hoofdstuk 2 de Openbare procedure (Openbare aanbesteding)[21];
- in hoofdstuk 3 de Niet-openbare procedure (Aanbesteding met voorafgaande selectie);
- in hoofdstuk 4 de Concurrentiegerichte dialoog;
- in hoofdstuk 5 de Onderhandelingsprocedure met voorafgaande aankondiging;
- in hoofdstuk 6 de Onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande aankondiging;
- in hoofdstuk 7 de Onderhandse procedure (Onderhandse aanbesteding);
- in hoofdstuk 8 de procedure voor een Concessieovereenkomst;
- in hoofdstuk 9 de procedure voor een Raamovereenkomst met een enkele ondernemer;
- in hoofdstuk 10 de procedure voor een Raamovereenkomst met meerdere ondernemers.

Alle procedures zijn zowel voor de Europese aanbesteding als voor de nationale aanbesteding beschikbaar met uitzondering van de Onderhandse procedure. Deze is alleen beschikbaar voor de nationale aanbesteding.

Naast al deze procedures bevat hoofdstuk 11 een experimenteerbepaling met enkele procedurevoorschriften.

Artikel 33 van het BAO bevat voorschriften voor een dynamisch aankoopsysteem. Deze zijn niet opgenomen in het ARW 2005 omdat voor werken de praktische waarde geheel of nagenoeg geheel afwezig is.

[21] De aanduiding tussen haakjes geeft de aanduiding weer zoals die tot de komst van het ARW 2004 in het Nederlandse aanbestedingsrecht gebruikelijk was.

Hoofdstuk 2: Openbare procedure

Voor Europese aanbestedingen is de Openbare procedure de meest eenvoudige procedure. Hier kan de aanbesteder volstaan met het aankondigen van de opdracht die hij wil gunnen waarna iedere geïnteresseerde ondernemer zich in kan schrijven. Na de beoordeling van inschrijvers aan de hand van de uitsluitingsgronden en de geschiktheidseisen en van hun inschrijvingen aan de hand van de gunningscriteria beslist de aanbesteder aan wie hij de opdracht wil gunnen en deelt hij deze beslissing[22] aan alle inschrijvers mee. Tenzij een of meer inschrijvers in beroep gaan tegen de gunningsbeslissing, gunt de aanbesteder vervolgens het werk.

Deze procedure is geschikt wanneer inschrijven weinig inspanning kost zodat de transactiekosten beperkt zijn.

Hoofdstuk 3: Niet-openbare procedure

In tegenstelling tot wat de naam zou doen vermoeden is de Niet-openbare procedure net zo openbaar als de Openbare procedure. Deze procedure wordt algemeen bekendgemaakt, waarna iedere ondernemer zich kan aanmelden als gegadigde. Verschil met de openbare procedure is dat de procedure in twee delen is geknipt, waarbij de aanbesteder eerst de gegadigden selecteert aan de hand van de uitsluitingsgronden en de selectiecriteria. Daarna nodigt hij de geselecteerde gegadigden uit om in te schrijven en verloopt de procedure verder net zo als de Openbare procedure.

Voordeel van de Niet-openbare procedure is dat de transactiekosten lager kunnen zijn dan bij de Openbare procedure. De aanbesteder kan het aantal inschrijvers beperken tot het aantal dat nodig is voor voldoende concurrentie. Alleen de uitgenodigde gegadigden maken offertekosten. De aanbesteder loopt bovendien niet het risico dat hij een overmaat aan inschrijvingen moet beoordelen.

Hoofdstuk 4: Concurrentiegerichte dialoog

De Concurrentiegerichte dialoog is bedoeld voor het aanbesteden van bijzonder complexe opdrachten waarbij de aanbesteder slechts in dialoog met ondernemers de specificaties van het werk kan bepalen waaraan hij behoefte heeft. De aanbesteder last de dialoogfase in na de selectie van ondernemers die zich hebben aangemeld. De dialoog wordt gevoerd op basis van een 'beschrijvend document' dat wel het te bereiken resultaat beschrijft maar niet de mogelijke oplossingen[23]. Na de beëindiging van de dialoog volgt de uitnodiging tot inschrijving en verloopt de procedure verder op dezelfde wijze als de inschrijvingsfase van de Niet-openbare procedure.

De aanbesteder kan de dialoog in fasen doen verlopen, waarbij het aantal te bespreken oplossingen aan de hand van de gunningscriteria stapsgewijs wordt gereduceerd.

De dialoog is vertrouwelijk. Na beëindiging van de dialoog schrijft iedere deelnemer aan de dialoog in met de eigen oplossing of oplossingen die hij in samenspraak met de aanbesteder heeft geformuleerd.

Het BAO, c.q. de RL WLD[24], laat de mogelijkheid open dat de aanbesteder alle deelnemers aan de dialoog uitnodigt om op *hetzelfde* bestek in te schrijven. Indien dat bestek echter geheel of gedeeltelijk een oplossing bevat die de aanbesteder ter kennis gekomen is uit zijn dialoog met een of meer deelnemers, dient de aanbesteder de instemming te hebben van de desbetreffende deelnemers. Denkbaar is dat de aanbesteder deze instemming tegen een vergoeding verwerft.

Hoofdstuk 5: Onderhandelingsprocedure met voorafgaande aankondiging

De Onderhandelingsprocedure met voorafgaande aankondiging verloopt tot en met de inschrijving net zoals de Niet-openbare procedure. Na de ontvangst van de inschrijvingen onderhandelt de aanbesteder met de inschrijvers. De onderhandelingen resulteren in *aanbiedingen* van de uitgenodigden. De aanbesteder kiest daaruit het aanbod dat hij wenst te aanvaarden.

De definitie van de onderhandelingsprocedure in artikel 1, onderdeel x, van het BAO spreekt van overleg van de aanbesteder met door hem gekozen ondernemers en van onderhandelingen met een of meer van hen om de

[22] Deze tussenstap bij gunning is nodig om tegemoet te komen aan de jurisprudentie (Alcatel Austria - HvJ EG, zaak C-81/98, 1999, blz. I-7671) en heeft tot doel om afgewezen inschrijvers die in beroep gaan kans te geven alsnog de opdracht zelf te verwerven in plaats van slechts uitzicht te hebben op schadevergoeding.

[23] Dit in tegenstelling tot een bestek dat in artikel 1.1.1, onderdeel d, ARW omschreven wordt als 'een beschrijving van de opdracht voor werken, de daarbij behorende tekeningen en de voor dat werk geldende voorwaarden'.

[24] Zie artikel 29, lid 6, BAO c.q. de laatste alinea van artikel 29, lid 3, RL WLD. In het ARW 2005 staat dit in artikel 4.18.5.

voorwaarden van de opdracht vast te stellen. Dit overleg komt echter niet terug in de artikelen 30 en 31 van het BAO, die de onderhandelingsprocedures uitwerken. Ook de RL WLD rept in de uitwerking van de onderhandelingsprocedures niet over overleg maar over onderhandelen. In navolging spreekt ook het ARW 2005 niet over 'overleg'.

Dit laat onverlet dat de aanbesteder de onderhandelingen zou kunnen faseren door bijvoorbeeld een tussentijdse bieding[25] in te lassen. Na deze bieding zou de aanbesteder de onderhandelingen voort kunnen zetten. Zie artikel 30, lid 5, van het BAO c.q. artikel 30, lid 4, van de RL WLD. Voorwaarde is dat aan artikel 44, lid 8, van het BAO c.q. artikel 44, lid 4, van de RL WLD wordt voldaan, dat eist dat 'het aantal inschrijvingen in de slotfase zodanig is dat daadwerkelijke mededinging kan worden gegarandeerd' 'voor zover er een voldoende aantal geschikte oplossingen of gegadigden is'. De Commissie is van mening dat voor daadwerkelijke mededinging normaliter ten minste drie inschrijvingen nodig zijn. De Commissie draagt dit standpunt al sinds 1989 uit[26].

Eveneens is denkbaar dat de aanbesteder de fasering inricht op de wijze zoals beschreven in de artikelen 45 tot en met 51 van het UAR-EG 1991. Deze bepalingen maakten een splitsing tussen 'overleg' en 'onderhandelingen', waarbij in de overlegfase werd gesproken over de inhoud en niet over de prijs.

Opmerkelijk is dat de aanbieding, sluitstuk van de onderhandelingen, de feitelijke inschrijving is op basis waarvan de opdracht gegund wordt. Dat betekent dat de eerste inschrijving meer het karakter heeft van een voorstel. Niettemin zou de aanbesteder, indien het voorstel hem bevalt, direct op basis van dit voorstel moeten kunnen gunnen zodat inschrijvers er goed aan doen een reële inschrijving in te dienen zonder ruime onderhandelingsmarge.

Deze regeling van de onderhandelingsprocedure wijkt af van die in het ARW 2004. In het ARW 2004 was de inschrijving het sluitstuk van de onderhandelingen, te vergelijken met de aanbieding in de onderhandelingsprocedure in het ARW 2005.

[25] Deze zou het karakter kunnen hebben van een zogenoemd 'Best and final offer' (BAFO). Overigens verzet de Commissie zich tegen het gebruik van de onderhandelingsprocedure voor de aanbesteding van DBFM-contracten (Design-Build-Finance-Maintain). Zie het Groenboek PPS, aantekening 24 (PbEU COM(2004) 327).
[26] Zie onder meer http://europa.eu.int/comm/internal_market/publicprocurement/docs/guidelines/works_en.pdf; Guide to the Community rules on public works contracts; par. 6.3.1.

In de onderhandelingsfase onderhandelt de aanbesteder parallel met meerdere inschrijvers. De aanbesteder dient daarbij vertrouwelijk om te gaan met de informatie die hij van elk van de inschrijvers verkrijgt. Met name behoort deze informatie niet gebruikt te worden om de inschrijvers tegen elkaar uit te spelen.

Hoofdstuk 6: Onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande aankondiging

De Onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande aankondiging verloopt als de Onderhandelingsprocedure met voorafgaande aankondiging, maar dan zonder de mogelijkheid voor iedere ondernemer om zich aan te melden als gegadigde.

Hoofdstuk 7: Onderhandse procedure

De Onderhandse procedure komt alleen voor als procedure voor nationale aanbestedingen. Het is een aanbesteding waarvoor ten minste twee en ten hoogste zes ondernemers worden uitgenodigd om in te schrijven.

De aanbesteder hoeft bij nationale aanbestedingen weliswaar niet te voldoen aan de aanbestedingsrichtlijnen, maar wel aan de beginselen van het EG-Verdrag. Dat is het uitgangspunt van de Europese Commissie, die zich daarbij baseert op een beschikking en verschillende arresten[27] van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen. De Commissie stelt dat ook onder de drempel gelijke behandeling gegarandeerd moet zijn en dat het daarvoor nodig is dat aan alle potentiële inschrijvers 'een passende mate van openbaarheid' wordt geboden. Wat een passende mate van openbaarheid is staat nog niet vast. Dit kan betekenen dat in de toekomst ook nationale aanbestedingen een zekere vorm van bekendmaking vereisen, bij voorbeeld via het internet. In dat geval zal de Onderhandse procedure uitgebreid moeten worden met bepalingen omtrent een dergelijke bekendmaking.

Hoofdstuk 8: Procedure voor een Concessieovereenkomst

Een Concessieovereenkomst voor werken is, blijkens artikel 1, onderdeel I, van het BAO een overeenkomst met dezelfde kenmerken als een overheidsopdracht voor werken, waarbij de tegenprestatie voor de uit te

[27] Beschikking HvJ van 3 december 2001, PbEG, C 84/51; Vestergaard, HvJ zaak C-59/00; Unitron Scandinavia, HvJ zaak C-275/98;, Telaustria, HvJ zaak C-324/98.

voeren werken in ieder geval bestaat uit het recht het werk te exploiteren, al dan niet gecombineerd met een prijs. De Europese Commissie werkte in een interpretatieve mededeling[28] nader uit aan welke eisen een overheidsopdracht moet voldoen om aangemerkt te kunnen worden als een concessieovereenkomst. Onderscheidend element van een concessieovereenkomst is dat de concessiehouder daadwerkelijk een exploitatierisico loopt[29].

Bij het aanbesteden van een Concessieovereenkomst voor werken is de aanbesteder – de concessieverlener – veel vrijer in de te volgen aanbestedingsprocedure. Het BAO, c.q. de RL WLD, kent voor deze aanbestedingen slechts een beperkt aantal procedureregels. Bijzonder is dat de procedureregels niet alleen tot de aanbesteder gericht zijn, maar via de aanbesteder ook tot de opdrachtnemer – de concessiehouder – met betrekking tot de werken die hij aan derden uitbesteedt.

Met betrekking tot de vrijheid van procedure merkt de Europese Commissie in haar interpretatieve mededeling op dat de concessieverlener – de aanbesteder – vrij is in zijn keuze van de meest geschikte procedure voor de verlening van concessies voor openbare werken, en met name om een onderhandelingsprocedure te beginnen[30]. Niettemin is het een vrijheid binnen grenzen. De aanbesteder moet wel voldoen aan de beginselen van het EG-Verdrag, zoals de beginselen van non-discriminatie, gelijke behandeling, transparantie, wederzijdse erkenning en proportionaliteit.

Ten aanzien van de concessiehouder maakt het BAO, c.q. de RL WLD, onderscheid tussen twee situaties.

De eerste situatie is dat de inschrijver die de concessie verwerft zelf een aanbestedende dienst is. Bij het uitbesteden van werken aan derden dient een dergelijke concessiehouder zich uit dien hoofde te houden aan de voorschriften voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor werken.

[28] Interpretatieve mededeling van de Commissie over concessieovereenkomsten in het communautaire recht van 12 april 2000; PbEG 2000, C 121, pag. 2.
[29] Zie PbEG 2000, C 121, pag. 3.
[30] Zie PbEG 2000, C 121, pag. 9. In hoofdstuk 3 van deze mededeling wekt de Commissie de indruk dat ook de inrichting van de aanbestedingsprocedure aangepast kan worden aan de aard van de concessie, mits voldaan wordt aan de Verdragsregels en daarnaast aan de voorschriften voor de aanbesteding van concessieovereenkomsten in de RL WLD.

De tweede situatie is dat de concessiehouder zelf geen aanbestedende dienst is. In dat geval bevat de procedure voor de Concessieovereenkomst een aantal voorwaarden die de aanbesteder – dus de concessieverlener – dient op te leggen aan deze concessiehouder. Die voorwaarden betreffen het voorschrijven van een zekere vorm van transparante aanbesteding van opdrachten voor werken die de concessiehouder door derden uit wil laten voeren.

Hoofdstukken 9 en 10: Procedure voor een Raamovereenkomst met een enkele ondernemer of met meerdere ondernemers

Een raamovereenkomst is een overeenkomst tussen een of meer aanbestedende diensten en een of meer ondernemers met het doel gedurende een bepaalde periode de voorwaarden inzake te gunnen overheidsopdrachten vast te leggen[31].

Voorop staat dat een raamovereenkomst eerst door de aanbestedende dienst moet worden aanbesteed als een normale overheidsopdracht. Vervolgens zal de aanbesteder op basis van de raamovereenkomst nadere opdrachten plaatsen. Voor het plaatsen van deze nadere opdrachten geldt een regime dat afhankelijk is van het type raamovereenkomst.

Het BAO, c.q. de RL WLD, onderscheidt de volgende typen raamovereenkomsten:
1. Een raamovereenkomst met een enkele ondernemer.
2. Een raamovereenkomst met meerdere ondernemers waarbij:
   a. alle voorwaarden in de raamovereenkomst zijn vastgelegd;
   b. niet alle voorwaarden in de raamovereenkomst zijn vastgelegd.

In het eerste geval kan de nadere opdracht direct worden verstrekt op basis van de in de raamovereenkomst vastgelegde voorwaarden. Enige aanvulling of aanpassing is mogelijk mits dit geen substantiële wijziging inhoudt.

In het tweede geval kan de aanbesteder, wanneer alle voorwaarden voldoende in de raamovereenkomst bepaald zijn, direct nadere opdrachten plaatsen. Indien de voorwaarden verder ingevuld moeten worden kan de aanbesteder nadere opdrachten plaatsen door alle contractanten uit te

[31] Ook de naam 'mantelovereenkomst' wordt in de praktijk wel gebruikt in plaats van 'raamovereenkomst'. De richtlijn en het BAO kiezen echter voor de aanduiding 'raamovereenkomst'.

nodigen die in staat zijn om de opdracht uit te voeren. Deze krijgen de gelegenheid om in concurrentie een aanbieding doen.

Overigens heeft een raamovereenkomst normaliter maximaal een looptijd van vier jaar.

4.2 Toepassingsrestricties voor procedures

De aanbesteder heeft niet voor elke aanbesteding de vrije keuze uit de procedures. Zo zal de aanbesteder voor aanbestedingen die vallen onder de werking van het BAO de procedures uit de Europese aanbesteding moeten gebruiken. In de meeste gevallen zal de aanbesteder daarbij aangewezen zijn op de Openbare procedure of de Niet-openbare procedure, omdat deze vrij gebruikt mogen worden terwijl toepassing van de beide onderhandelingsprocedures en de nieuwe Concurrentiegerichte dialoog slechts in specifieke gevallen is toegestaan[32].

Wanneer de toepassing van een procedure aan restricties onderhevig is, beschrijft het ARW 2005 deze restricties aan het begin van de procedure in het artikel 'toepassingsmogelijkheden', dat direct volgt op het artikel dat de procedure omschrijft. Deze toepassingsmogelijkheden zijn voor de Europese aanbesteding integraal afkomstig uit het BAO, c.q. de RL WLD, en gelden dus voor alle aanbestedende diensten.

Voor nationale aanbestedingen zijn voor de bouwdepartementen de restricties uit de Beleidsregels aanbesteding van werken 2005[33] van toepassing, terwijl voor de andere overheden formeel geen restricties gelden anders dan de algemene beginselen op grond van het EG-Verdrag.

Concurrentiegerichte dialoog

De concurrentiegerichte dialoog is zowel voor de Europese aanbesteding als voor de nationale aanbestedingen een nieuwe procedure.

Voor de Europese aanbesteding is toepassing van de Concurrentiegerichte dialoog beperkt tot *bijzonder complexe contracten*, waarbij de aanbesteder *objectief gezien niet in staat is de technische middelen of de juridische en financiële voorwaarden voor het project* te bepalen. De richtlijn voegt daaraan toe dat de aanbesteder in dit verband niets te verwijten mag zijn. Jurisprudentie moet uitwijzen hoe dit criterium verder ingevuld zal worden.

Bij interpretatie van het aanbestedingsrecht past het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen vaak de methode van *restrictieve functionele interpretatie* toe. Jurisprudentie leidt daardoor tot verdere aanscherping van het aanbestedingsrecht en minder beleidsruimte. 'Slimme constructies' bieden door de functionele interpretatie zelden soelaas. Restrictieve functionele interpretatie zou ertoe kunnen leiden dat de Concurrentiegerichte dialoog voor Europese aanbestedingen slechts zeer beperkt gebruikt kan worden.

Voor de nationale aanbesteding is het gebruik van de Concurrentiegerichte dialoog vrij gelaten om tegemoet te komen aan de behoefte van aanbesteders en ondernemers om tijdens de aanbesteding van met name geïntegreerde contracten, zoals 'Design and Construct', een dialoog te kunnen voeren.

Onderhandelingsprocedure met voorafgaande aankondiging

Voor de Europese aanbesteding mag de Onderhandelingprocedure met voorafgaande aankondiging alleen toegepast worden in de gevallen beschreven in artikel 30, lid 1, van het BAO. Deze bepaling is integraal overgenomen in artikel 5.2 ARW 2005.

Een van de gronden waarop de Onderhandelingsprocedure met voorafgaande aankondiging mag worden toegepast is wanneer voor een aanbesteding slechts 'onaanvaardbare' inschrijvingen zijn binnengekomen. Het ARW 2005 bepaalt met betrekking tot alle procedures dat een aanbesteder de meeste gerede aanbieding als 'onaanvaardbaar' kan bestempelen indien de prijs van deze aanbieding hoger is dan de zorgvuldige raming van de aanbesteder[34]. Overigens zal de aanbesteder op verzoek van de meest gerede inschrijver gegevens moeten kunnen overleggen die deze inschrijver in staat stellen de zorgvuldigheid van de raming van de aanbesteder te toetsen.
De Onderhandelingsprocedure met voorafgaande aankondiging kan ook gebruikt worden in buitengewone gevallen, wanneer het werken betreft waarvan de aard en de onzekere omstandigheden een vaststelling vooraf

[32] Zie hiervoor de artikelen 29 tot en met 31 van het BAO.
[33] Stcrt. 2005, ...
[34] Zie hiervoor de betreffende artikelen in het ARW 2005 inzake 'gunningsbeslissing'.

van de totale prijs niet mogelijk maken. Ondanks die onzekerheid dient ook in deze gevallen de gegadigde eerst een inschrijving in te dienen voordat hij deel kan nemen aan de onderhandelingen. Zie artikel 30, lid 3, van het BAO. In het ARW 2005 volgt de uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen (artikel 5.28) op de uitnodiging tot inschrijving aan de geselecteerde gegadigden (artikel 5.16) en de inschrijving (artikel 5.20).

Voor de nationale aanbesteding neemt artikel 5.2 van het ARW 2005 het regime over dat voor de Europese aanbesteding geldt. Dit regime is voor de bouwdepartementen verplicht op basis van artikel 6, lid 2, van de Beleidsregels aanbesteding van werken 2005. De andere overheden zijn vrij in het toepassen van de onderhandelingsprocedure. Uiteraard dient de aanbesteder bij gebruik van de onderhandelingsprocedure en met name in de onderhandelingsfase vertrouwelijk om te gaan met de informatie van de verschillende inschrijvers.

Onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande aankondiging

Voor de Europese aanbesteding bepaalt artikel 31, lid 1 en lid 4, van het BAO in welke gevallen de aanbesteder overheidsopdrachten voor werken mag aanbesteden door middel van de Onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande aankondiging. In artikel 6.2 van het ARW 2005 is deze bepaling integraal overgenomen.

Voor de nationale aanbesteding neemt het ARW 2005 het regime over van de Europese aanbesteding.

Procedures voor de aanbesteding van concessieovereenkomsten en raamovereenkomsten

De procedure voor de aanbesteding van concessieovereenkomsten mag slechts voor deze overeenkomsten gebruikt worden. In paragraaf 4.1 is aangegeven wanneer sprake is van een concessieovereenkomst.

Voor de Europese aanbesteding moeten raamovereenkomsten worden aanbesteed met de Openbare procedure of de Niet-openbare procedure, of, onder de vermelde restricties, met de concurrentiegerichte dialoog of een van de onderhandelingsprocedures. Zie voor de Europese aanbesteding artikel 32, lid 2, van het BAO c.q. artikel 9.1.2 van het ARW 2005. Voor de nationale aanbesteding gaat artikel 9.1.3 van het ARW 2005 tevens uit van de mogelijkheid om de raamovereenkomst aan te besteden met de onderhandse procedure.

Onderhandse procedure

Deze is alleen beschikbaar in het geval van een nationale aanbesteding, dus een aanbesteding die niet onder de werking valt van het BAO.

4.3 Enkele specifieke onderwerpen

Veel bepalingen in het ARW 2005 zijn nieuw ten opzichte van die in het ARW 2004. Sommige vernieuwingen zijn reeds aan bod gekomen in de vorige paragrafen, zoals de invoering van de Concurrentiegerichte dialoog en de procedures met betrekking tot de raamovereenkomsten. In deze paragraaf zal een aantal specifieke onderwerpen de revue passeren.

1 Elektronische middelen bij het aanbesteden

De RL WLD stelt in overweging 35 dat elektronische middelen gelijk gesteld moeten worden met klassieke middelen voor communicatie en informatie-uitwisseling. Het Europees Parlement en de Raad zien hierin mogelijkheden om doeltreffender en transparanter te kunnen aanbesteden. Bovendien wordt tijd bespaard. Dit alles leidt ertoe dat in de RL WLD maatregelen zijn getroffen om het gebruik van elektronische middelen te bevorderen. Uiteraard volgt het BAO de RL WLD daarin en hebben de desbetreffende bepalingen ook in het ARW 2005 een plaats gekregen.

In de regelgeving met betrekking tot Europese aanbestedingen is op vier manieren ruimte gemaakt voor het gebruik van elektronische middelen bij het aanbesteden:

a. de aanbesteder gebruikt elektronische middelen voor het aankondigen;
b. de aanbesteder stelt de aanbestedingsdocumenten langs elektronische weg beschikbaar;
c. indiening van de aanmelding en de inschrijving met elektronische middelen;
d. de aanbesteder kan een elektronische veiling houden als onderdeel van de aanbesteding.

Het BAO definieert in artikel 1, onderdeel bb, een elektronisch middel als een middel waarbij gebruik wordt gemaakt van elektronische apparatuur voor gegevensverwerking, met inbegrip van digitale compressie en gegevensopslag, en van verspreiding, overbrenging en ontvangst door

middel van draden, straalverbindingen, optische middelen of andere elektromagnetische middelen. Kortom: het gebruik van computerapparatuur, digitale documenten en de mogelijkheden van het internet bij het aanbesteden. In dit verband moet opgemerkt worden dat het BAO in artikel 1, onderdeel hhh, onder 'schriftelijk' ook informatie verstaat die met elektronische middelen is overgebracht of opgeslagen.

Ad. a. De aanbesteder gebruikt elektronische middelen bij het aankondigen
Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder ervoor kiezen om de aankondiging van de aanbesteding langs elektronische weg te verzenden naar de Europese Commissie (het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen)[35]. De aanbesteder moet daarbij vastgestelde modellen gebruiken. In Nederland kan deze aankondiging het eenvoudigste gebeuren via een applicatie op de internetsite http://www.aanbestedingskalender.nl/[36]. Deze door de Commissie gecertificeerde site zendt de aankondiging rechtstreeks door naar de Commissie en zorgt daarna tevens voor een Nederlandse publicatie op het internet.

Ook de vooraankondiging kan langs elektronische weg gepubliceerd worden[37]. Publicatie van een vooraankondiging is alleen verplicht indien de aanbesteder gebruik wil maken van de bijbehorende mogelijkheid om de termijnen voor de ontvangst van inschrijvingen in te korten[38]. De aanbesteder kan de vooraankondiging zelf via zijn kopersprofiel publiceren. Het ARW 2005 definieert kopersprofiel als een op het internet gepubliceerde beschrijving van de aanbesteder en zijn inkoopbeleid[39]. De aanbesteder dient publicatie van de vooraankondiging via zijn kopersprofiel vooraf *langs elektronische weg* te melden aan de Europese Commissie[40].

Voor Europese aanbestedingen beloont het BAO aankondigen langs elektronische weg met een verkorting van termijnen. De aanbesteder mag de termijn voor de ontvangst voor de inschrijvingen voor de Openbare procedure, de Niet-openbare procedure, de onderhandelingsprocedures en de Concurrentiegerichte dialoog met 7 dagen verkorten[41].

Bij de nationale aanbesteding zijn de normale termijnen voor de ontvangst van inschrijvingen korter dan die bij de Europese aanbesteding. Een dergelijke forse verkorting zou daar leiden tot een situatie dat er te weinig tijd is voor het indienen van de inschrijving. Daarom kiest het ARW 2005 ervoor om de verkorting bij de nationale aanbesteding te beperken tot 4 dagen voor aankondigen langs elektronische weg

Ad. b. De aanbesteder stelt de aanbestedingsdocumenten langs elektronische weg beschikbaar
Voor Europese aanbestedingen kan de aanbesteder tevens vanaf de aankondiging vrije, rechtstreekse en volledige toegang bieden tot het bestek en alle aanvullende stukken, waarbij hij in de aankondiging het internetadres vermeldt, dat toegang biedt tot deze documenten. In dat geval mag hij de termijnen nog eens met 5 dagen verkorten. Deze verkorting mag opgeteld worden bij de verkorting als gevolg van elektronisch aankondigen, zodat de totale verkorting komt op 12 dagen.

Voor de nationale aanbesteding is de toegestane verkorting voor het langs elektronische weg beschikbaar maken van documenten eveneens 5 dagen, zodat de verkorting cumulatief uit komt op 9 dagen.

Ad. c. Indiening van de aanmelding en de inschrijving met elektronische middelen
Artikel 42, lid 1, van het BAO geeft aan dat de aanbesteder kan bepalen of de aanmelding of de inschrijving ingediend kunnen worden via de post, de fax of langs elektronische weg of een combinatie van deze middelen[42]. Indien

[35] Zie artikel 36, lid 2 en lid3, BAO. Zie in het ARW onder meer artikel 3.3.8 (Niet-openbare procedure).
[36] Op termijn gaat deze site op in de site http://www.TenderNeD.nl/.
[37] Zie artikel 35, lid 8, BAO. Zie in het ARW onder meer artikel 3.2.3 (Niet-openbare procedure).
[38] Ingevolge uitspraak HvJ EG inzake Nord-Pas-de-Calais, (zaak C-255/98, 2000, blz. I-7445.
[39] Opmerking: De definitie in artikel 1.1.1, onderdeel n, ARW 2005 wijkt af van de definitie in artikel 1, sub ddd, BAO, dat publicatie op het internet niet tot deel van de definitie maakt en dit daarmee niet verplicht stelt. Artikel 35, lid 7, BAO, noemt slechts de mogelijkheid van publicatie op het internet. Artikel 35, lid 2, BAO verwijst evenwel voor de gegevens die *moeten* worden opgenomen in de vooraankondiging naar Bijlage 4 van het BAO, onderdeel A. Dit onderdeel vraagt voor een vooraankondiging via een kopersprofiel om opgave van het 'internetadres van het kopersprofiel' (URL)'. Het ARW 2005 maakt deze indirecte eis direct door publicatie op het internet (URL) tot onderdeel te maken van de definitie van kopersprofiel. Vergelijk ook artikel 35, lid 1, RL WLD, bijlage VIII en bijlage VII, onderdeel A, dat opgave van de URL van het internetadres van het kopersprofiel vereist.
[40] Zie in de Niet-openbare procedure artikel 3.2.3 t/m 3.2.4. ARW 2005. Vergelijk artikel 35, lid 8, BAO.
[41] Zie artikel 38, lid 7, BAO. Zie in het ARW onder meer artikel 3.4.4 (Niet-openbare procedure).
[42] Artikel 42, lid 1, BAO beperkt het onderhavige voorschrift ten onrechte tot 'mededelingen en uitwisselingen van informatie als bedoeld in de artikelen 38 tot en met 41. Dat moet zijn de artikelen 4 tot

de aanbesteder elektronische indiening toestaat, moet hij duidelijk maken hoe de aanmelding of de inschrijving moet worden ingediend en hoe deze moet worden ondertekend.

Bovendien moet de aanbesteder de bijzondere waarborgen scheppen die vermeldt zijn in artikel 42, lid 10, van het BAO, dat onder meer vereist dat tot de uiterste datum voor indiening niemand toegang moet kunnen hebben tot de ingediende informatie. Na het uiterste tijdstip mag toegang alleen mogelijk zijn door twee gelijktijdig optredende gemachtigden.

Elektronische ondertekening gebeurt met een elektronische handtekening. Een elektronische handtekening moet voldoen aan artikel 15a, Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek en heeft dezelfde rechtsgevolgen als een handgeschreven handtekening, indien de methode die daarbij is gebruikt voor authentificatie voldoende betrouwbaar is in relatie tot het belang van het ondertekende document. De aanbesteder kan vereisen dat de elektronische handtekening 'geavanceerd' is[43].

Een geavanceerde elektronische handtekening maakt het mogelijk de ondertekenaar te identificeren en zorgt ervoor dat het ondertekende bestand niet kan worden gewijzigd zonder dat dit kan worden opgespoord. Een elektronische handtekening is gebaseerd op een 'gekwalificeerd certificaat'. Certificerende instellingen in Nederland die gerechtigd zijn om een dergelijk certificaat uit te geven staan onder toezicht van de OPTA[44].

De toevoeging in artikel 42, lid 7, van het BAO, dat de aanbesteder dient te waarborgen dat encryptie beschikbaar is, is kennelijk fout. Dit ligt buiten de macht van de aanbesteder. Het is de verantwoordelijkheid van de inschrijver om zich te voorzien van een elektronische handtekening[45] met een voldoende betrouwbaarheidsniveau[46]. De aanbesteder geeft slechts aan welk betrouwbaarheidsniveau hij vereist.

Ad. d. De aanbesteder kan een elektronische veiling houden als onderdeel van de aanbesteding
Op deze mogelijkheid wordt verderop in deze paragraaf afzonderlijk ingegaan.

2 Aanbesteding

Het ARW 2005 bepaalt dat de aanbesteding geschiedt bij inschrijving[47]. Voorgaande aanbestedingsreglementen werkten de procedure hiervoor verder uit en bevatten bepalingen over de 'bus' waarin de inschrijvingen tot het tijdstip van aanbesteding konden worden gedeponeerd[48], de al dan niet gesloten binnenenveloppen met de begrotingsgegevens en dergelijke[49] en de aanbestedingsbijeenkomst waar de aanbesteder in bijzijn van de inschrijvers de bus opende[50].

In de kabinetsreactie op het rapport van de Parlementaire Enquêtecommissie Bouwnijverheid vermeldt het kabinet dat de bouwnijverheid meer zal worden behandeld als een normale bedrijfstak.
De verdere uitwerking van de wijze van aanbesteding in de oude reglementen versterkte echter het gevoel dat de bouw een bijzondere bedrijfstak was die bijzondere regels en gebruiken nodig had.

In het ARW 2005 zijn de bepalingen rond de aanbesteding sterk afgeslankt. Het ARW 2005 voedt niet langer speciale op de bouwsector gerichte aanbestedingsgebruiken. Een bijkomende reden is dat een aanbesteding waarbij voor de indiening van de inschrijving (en eventueel de aanmelding) een combinatie van post, fax en elektronische middelen gebruikt mag worden

---

en met 57 BAO. Vergelijk artikel 42, lid 1, RL WLD dat het voorschrift koppelt aan de gehele titel, d.w.z. aan de artikelen 4 tot en met 55. De bepaling van 42, lid 1, BAO betreft dus ook de elektronische inschrijving. Vergelijk verder ook artikel 42, lid 6, BAO dat daardoor een logische basis krijgt in artikel 42, lid 1, BAO.

[43] Zie artikel 42, lid 8, BAO. Een geavanceerde elektronische handtekening voldoet aan artikel 15a, lid 2, onderdelen a tot en met f, Boek 3 Burgerlijk Wetboek.

[44] Zie voor een lijst van gecertificeerde instellingen (Ttp – Trusted third party) http://www.opta.nl/asp/nummerloket/registraties.

[45] Met de 'private key' wordt de elektronische handtekening geplaatst. De ondertekenaar versleutelt met de private key het document dat hij ondertekent. Door middel van de 'public key' kan de ontvanger het document openen en dus lezen. Hij kan het echter niet wijzigen zonder dat dit kenbaar is. Via de certificerende instelling ligt de identiteit van de ondertekenaar vast en wordt deze door gebruik van de public key bekend aan de ontvanger. Aan de basis van de geavanceerde of gekwalificeerde elektronische handtekening ligt een overeenkomst (handgeschreven ondertekend) die de bezitter van de private key is aangegaan met de certificerende instelling. Op grond van artikel 196b, Boek 6, Burgerlijk Wetboek, is de certificeerder in principe aansprakelijk voor de juistheid van de handtekening.

[46] Artikel 42, lid 5, onderdeel a, RL WLD is kennelijk geadresseerd aan de lidstaat en niet aan de aanbesteder.

[47] Zie onder meer artikel 3.20.1 ARW 2005 (Niet-openbare procedure).

[48] Zie onder meer artikel 3.21.6 ARW 2004, artikel 18, lid 4, UAR-EG 1991 en artikel 11, lid 4, UAR 2001.

[49] Zie onder meer artikel 3.22.4 ARW 2004, artikel 19, lid 4, UAR-EG 1991 en artikel 12, lid 4, UAR 2001.

[50] Zie onder meer artikel 3.31 ARW 2004, artikel 28 UAR-EG 1991 en artikel 21 UAR 2001.

niet goed vorm gegeven kan worden rond begrippen als ‘bus’, ‘enveloppen’ en ‘aanbestedingsbijeenkomst’.

Het ARW 2005 duidt de plaats waar inschrijvingen moeten worden ingediend aan met ‘inschrijvingsadres’[51]. Dit inschrijvingsadres kan het adres van een vestiging zijn, een kamer of balie of desgewenst een bus in die vestiging. Voor elektronische inschrijvingen is het inschrijvingsadres een elektronisch ontvangstadres. Dit ontvangstadres kan eventueel zijn ondergebracht bij een TTP (Trusted Third Party) die de ingediende bescheiden bewaart tot het moment waarop de aanbesteding plaatsvindt. Bij een combinatie van middelen vermeldt de aanbesteder zowel een inschrijvingsadres voor inschrijvingen op papier als een inschrijvingsadres voor elektronische inschrijvingen.

3 Aanbesteder versus aanbestedende dienst

Het BAO c.q. de RL WLD bevat verplichtingen voor zogenoemde aanbestedende diensten. Aanbestedende diensten zijn de staat, een provincie, een gemeente, een waterschap, een publiekrechtelijke instelling of een samenwerkingsverband van deze overheden of publiekrechtelijke instellingen[52]. Het ARW 2005 gebruikt niet de term ‘aanbestedende dienst’ maar de term ‘aanbesteder’. Een aanbesteder is degene die voornemens is een opdracht voor werken te plaatsen[53]. In het ARW 2005 is gekozen voor de term ‘aanbesteder’ om daarmee aan te geven dat het ARW 2005 ook toegepast kan worden, in aangepaste vorm, door aanbesteders die geen aanbestedende dienst zijn in de zin van het BAO c.q. de RL WLD.

4 Aankondiging in Nederland

Voor de Europese aanbesteding zet het ARW 2005 de aankondiging in Europees verband voorop. Publicatie van de aankondiging door de Europese Commissie volstaat en bekendmaking in Nederland is niet verplicht[54]. Het ARW 2004 luidde op dit punt anders: bekendmaking Nederland was verplicht en kon geschieden in de Staatscourant, in een landelijk verspreid vakblad of op het internet (‘een voor iedereen toegankelijk elektronisch medium’). Bij bekendmaking op het internet moest de vindplaats gepubliceerd worden in de Staatscourant of in een landelijk verspreid vakblad[55].

Nu de RL WLD elektronisch aankondigen uitdrukkelijk beloont met termijnverkorting, verwacht de Europese Commissie dat aankondigen met elektronische middelen, dus via het internet, spoedig gemeen goed zal worden. Omdat het internet niet ophoudt bij de landsgrenzen is ‘publicatie in Nederland’ een relatief begrip geworden. Daarom stelt het ARW 2005, in navolging van het BAO, publicatie in Nederland niet verplicht.

De Europese Commissie verlangt dat de aankondigingen aan haar worden toegezonden door tussenkomst van een zogenoemde ‘eSender’. Deze verzekert toezending aan de Europese Commissie op basis van de door de Commissie voorgeschreven elektronische standaardformulieren[56]. In Nederland kan hiervoor het beste de site http://www.aanbestedingskalender.nl benut worden[57]. Aankondiging langs deze weg zorgt niet alleen voor het verzenden van de aankondiging naar de Europese Commissie, maar neemt de aankondiging tevens over op deze Nederlandse site. Daardoor kan publicatie in Nederland (d.w.z. een Nederlandse publicatie) gebruikelijk blijven.

Voor de nationale aanbesteding volstaat uiteraard publicatie in Nederland[58]. Ook voor de nationale aanbesteding is bij bekendmaking via het internet publicatie van de vindplaats in de Staatscourant of in een landelijk verspreid dagblad niet langer verplicht. De in de vorige alinea vermelde site is tevens nuttig voor nationale aanbestedingen.

5 Uitsluiting

Artikel 45 van het BAO kent twee typen uitsluitingsgronden. Het eerste lid van dit artikel legt de aanbesteder de plicht op om iedere gegadigde of inschrijver, die onherroepelijk veroordeeld is op grond van een van de genoemde artikelen uit het Wetboek van Strafrecht, uit te sluiten. Alleen om dwingende redenen van algemeen belang kan de aanbesteder hier van afwijken. Het derde lid geeft aan de aanbesteder de mogelijkheid om de gegadigden op wie een van de zeven genoemde gronden van toepassing is, uit te sluiten. Het gaat onder meer om faillissement of dreigend faillissement, het begaan van een ernstige beroepsfout, het niet voldoen van sociale zekerheidsbijdragen en het in ernstige mate afgeven van valse verklaringen.

---

[51] Zie onder meer artikel 3.20.6 ARW 2005.
[52] Zie artikel 1, onderdeel r, BAO.
[53] Zie artikel 1.1.1, onderdeel a, ARW 2005. Deze definitie kwam reeds voor in het ARW 2004, het UAR-EG 1991en het UAR 2001.
[54] Zie onder meer artikel 3.3.11 ARW 2005.
[55] Zie onder meer artikel 3.4.3 ARW 2004.
[56] Zie voor een lijst van eSenders http://simap.eu.int . Een eSender in Nederland is het CROW in Ede.
[57] Deze gaat op termijn op in http://www.TenderNeD.nl/ .
[58] Zie onder meer artikel 3.3.2 ARW 2005.

Ten aanzien van de dwingende uitsluitingsgrond uit artikel 45, lid 1, van het BAO kan het volgende opgemerkt worden.

De tekst van artikel 45, lid 1, van het BAO verplicht tot uitsluiting indien jegens een gegadigde of inschrijver 'bij een onherroepelijk vonnis of arrest een veroordeling is uitgesproken *op grond van* artikel (...)', waarna een opsomming volgt van bepalingen uit het Wetboek van Strafrecht. De uitsluitingsverplichting in artikel 45, lid 1, van de RL WLD ziet echter op de veroordeling wegens de daar genoemde vergrijpen en ziet niet uitsluitend op veroordeling op grond van het (Nederlandse) Wetboek van Strafrecht. Beperking tot een veroordeling op grond van het Nederlandse Wetboek van Strafrecht zou leiden tot discriminatie wanneer ondernemers, die in niet in Nederland maar in een andere lidstaat voor bedoelde vergrijpen veroordeeld zijn, niet uitgesloten moeten worden. In afwijking van de tekst van artikel 45 van het BAO spreekt de toelichting over veroordeling *overeenkomstig* het nationale recht. Dit laat ruimte om daaronder ook veroordelingen in andere lidstaten te begrijpen. Het ARW 2005 sluit aan bij deze toelichting en voorkomt de discriminatie door niet alleen de uitsluitingsgronden van artikel 45, lid 1, van het BAO over te nemen maar ook die uit artikel 45, lid 1, van de RL WLD[59].

BIBOB en COVOG
Artikel 45 van het BAO bevat niet de verplichting voor de aanbestedende dienst om onderzoek te doen naar het al dan niet bestaan van uitsluitingsgronden. Voor de aanbestedende diensten van het Rijk geldt echter op grond van de Beleidsregels integriteit en uitsluiten bij aanbestedingen in BIBOB-sectoren[60] wel een plicht om onderzoek te doen naar de integriteit van gegadigden en inschrijvers in het geval van het verstrekken van overheidsopdrachten boven de drempelwaarde in de sectoren bouw, milieu en informatie- en communicatietechnologie en deze diensten moeten daarbij Bureau BIBOB inschakelen indien er een vermoeden van fraude aanwezig is.

Ook onderaannemers met opdrachten waarvan de geraamde waarde gelijk of hoger is dan de Europese drempelwaarde moeten onderzocht worden op integriteit. Voordat de aanbestedende dienst het Bureau BIBOB inschakelt, moet de dienst eerst zelf de integriteit van de ondernemingen die meedingen naar een opdracht onderzoeken. Hiertoe ontwikkelden de aanbestedende rijksdiensten in overleg met Bureau BIBOB een vragenlijst die is opgenomen in Bijlage 1 van de Beleidsregels integriteit en uitsluiting bij aanbestedingen in BIBOB-sectoren. Deze vragenlijst moet door iedere naar de opdracht meedingende onderneming ingevuld worden. Ook voor aanbestedingen onder de Europese drempel kan de aanbestedende dienst onderzoek verrichten naar de integriteit van de onderneming.

De juistheid van de gegevens op het ingevulde vragenformulier worden door middel van officiële bewijzen gecontroleerd bij de winnaar van de openbare procedure en in het geval van de niet-openbare procedure of de onderhandelingsprocedure bij alle gegadigden die door de aanbesteder uitgenodigd zullen worden voor het uitbrengen van een offerte respectievelijk voor het voeren van onderhandelingen.

Als bewijs dat de uitsluitingsgronden in het eerste lid en het derde lid, onderdeel c, van artikel 45 van het BAO, niet op hem van toepassing zijn, kan de gegadigde of inschrijver een 'verklaring omtrent gedrag' indienen. Hij kan deze verklaring via de gemeente of de minister van Justitie aanvragen bij het Centraal Orgaan Verklaring Omtrent het Gedrag (hierna: COVOG). Het COVOG onderzoekt zijn gedrag en geeft als er geen onregelmatigheden zijn een verklaring af. Indien het COVOG de verklaring omtrent gedrag afgeeft betekent dit dat genoemde uitsluitingsgronden niet aan de orde zijn. Indien het COVOG de verklaring niet afgeeft, hoeft dat echter niet te betekenen dat er grond is tot uitsluiting. De verklaring omtrent gedrag bestrijkt namelijk een ruimer terrein dan dat van de uitsluitingsgronden. Uit de afwijzende beschikking blijkt of de afwijzing samenhangt met een van de uitsluitingsgronden.

Proportionaliteit
De beoordeling of daadwerkelijk tot uitsluiting wordt overgegaan en voor hoe lang die uitsluiting geldt, dient, gelet op de algemene uitgangspunten van de aanbestedingsrichtlijnen, steeds proportioneel en niet-discriminatoir te zijn. Proportioneel houdt in dat de uitsluiting en de duur van die uitsluiting in verhouding moeten staan tot de ernst van de onregelmatige gedraging en de omvang van de overheidsopdracht. Uitsluiten vraagt om maatwerk per aanbestedingsprocedure.

[59] Zie onder meer artikel 3.7.1 van het ARW 2005. Het volgende artikel 3.7.2 van het ARW 2005 bevat vervolgens de gronden genoemd in artikel 45, lid 1, van het BAO.
[60] Stcrt. 2004, nr. 40, p. 15.

6 Selectie

Selectie is aan de orde bij alle procedures die aanvangen met een voorafgaande selectie van gegadigden die uitgenodigd worden om hetzij in te schrijven, hetzij deel te nemen aan de dialoog of aan de onderhandelingen. Selectie is nodig wanneer er meer gegadigden zijn dan de aanbesteder heeft aangekondigd te zullen uitnodigen. Aan selectie gaan drie stappen vooraf. In de eerste stap bepaalt de aanbesteder wie van de gegadigden hij *moet* uitsluiten, in de tweede stap wie van de gegadigden hij op grond van eigen beleid *wil* uitsluiten en in de derde stap wie van de gegadigden niet voldoen aan de geschiktheidseisen die hij voor de realisatie van de uitvoering van de onderhavige opdracht stelt.

Selectie dient volgens een objectieve methode te geschieden. Een mogelijkheid daartoe is loting. Indien de aanbesteder op een andere wijze wenst te selecteren moet hij vooraf objectieve en transparante selectiecriteria bekend maken. Bij de gunningscriteria is bepaald dat bij de economisch meest voordelige inschrijving het relatieve gewicht van elk van de criteria moet worden aangegeven. Alleen wanneer dat om aantoonbare redenen niet mogelijk is, kan de aanbesteder kiezen voor criteria in afnemende volgorde van belangrijkheid[61]. Het verdient aanbeveling hetzelfde principe toe te passen op de selectiecriteria.

Bij het bepalen van de draagkracht en de bekwaamheid van een gegadigde mag deze zich onder bepaalde omstandigheden beroepen op de draagkracht en de bekwaamheid van andere personen, bijvoorbeeld door overlegging van de verbintenis van deze personen om de gegadigde de nodige middelen ter beschikking te stellen[62]. Indien de gegadigde een samenwerkingsverband is kan de aanbesteder niet eisen dat het samenwerkingsverband voor de indiening van de inschrijving of voor het verzoek tot deelneming een bepaalde rechtsvorm heeft. Wel kan de aanbesteder het aannemen van een bepaalde rechtsvorm eisen van de winnende inschrijver mits dit voor de goede uitvoering van de opdracht nodig is[63].

Eigen verklaring

Het ARW 2005 geeft aan de aanbesteder, met het oog op het beperken van de transactiekosten, de mogelijkheid om aan gegadigden of inschrijvers toe te staan dat zij in plaats van de bewijsstukken eigen verklaringen verstrekken ten behoeve van de beoordeling of zij al dan niet uitgesloten moeten worden en of zij voldoen aan bepaalde geschiktheidscriteria. De aanbesteder moet zich verzekeren van de geschiktheid van gegadigden voordat hij deze uitnodigt om in te schrijven of deel te nemen aan de dialoog of aan onderhandelingen.

Overigens dienen de aanbestedende diensten die behoren tot de rijksoverheid in dit verband rekening te houden met de Beleidsregels integriteit en uitsluiting bij aanbestedingen in BIBOB-sectoren[64], die op dit punt ook voorschriften geven.

In het geval van een klein gebrek in de ingediende stukken geeft de aanbesteder de gegadigde twee werkdagen om het gebrek te herstellen[65].

7 Verklaring van het hoogste management

Het ARW 2004 introduceerde conform het kabinetsbesluit een verplichte schriftelijke verklaring door het hoogste management van een aanbieder, waaruit blijkt dat op geen enkele wijze de Mededingingswet is overtreden. Daartoe dient een inschrijver bij de inschrijving een schriftelijke verklaring over te leggen, ondertekend door een bestuurder die de inschrijver ter zake van de inschrijving rechtsgeldig vertegenwoordigt. Bij combinaties geldt de eis voor iedere combinant. Bij het ontbreken van een dergelijke verklaring of het onjuist zijn is de inschrijving ongeldig.

Met ‘bestuurder’ wordt normaliter een bestuurder bedoeld in de zin van het Burgerlijk Wetboek[66]. In veel gevallen zal die bestuurder een directeur zijn.

Het ARW 2005 neemt deze bepaling van het ARW 2004 over.

8 Technische specificaties

De RL WLD verruimt de mogelijkheden voor technische specificaties. Het is nu mogelijk daarin specificaties op te nemen met een hoger milieubeschermingsniveau[67] en om specificaties op te nemen met een sociale strekking, ten minste zolang deze niet leiden tot discriminatie en zolang deze verband houden met het werk zelf. Zie verder de artikelsgewijze toelichting.

---

[61] Zie artikel 54, lid 2 en 3, BAO; zie in het ARW 2005 onder meer artikel 3.17.2.
[62] Zie de artikelen 48 en 49 BAO; zie in het ARW 2005 onder meer artikel 3.8.4 en 3.9.3.
[63] Zie artikel 4, lid 5, BAO; zie in het ARW 2005 onder meer artikel 3.21.1.
[64] Zie onder noot 60.
[65] Zie onder meer artikel 3.14.4 van het ARW 2005.
[66] Zie onder meer de artikelen 2:130 (NV) en 2:240 (BV) Burgerlijk Wetboek.
[67] Zie de interpretatieve mededeling van de Europese Commissie (PbEGB 2001, C 333).

Het ARW 2005 neemt voor nationale aanbestedingen de voorschriften voor technische specificaties voor Europese aanbestedingen over[68].

9 Gunningscriteria

Evenals de RL WLD kent het ARW 2005 twee gunningscriteria: de laagste prijs en de economisch meest voordelige inschrijving (EMVI). Dit laatste gunningscriterium werd in het verleden steevast aangeduid met 'EMVA', 'economisch meest voordelige aanbieding'. Inhoudelijk is het begrip ongewijzigd gebleven. Gunningscriteria moeten objectief en op uniforme wijze toegepast kunnen worden. Het gunningscriterium EMVI zal over het algemeen verschillende subcriteria bevatten. De aanbesteder voorziet deze subcriteria indien mogelijk van een relatief gewicht. Indien dit niet kan, mag de aanbesteder een dalende volgorde van belangrijkheid aangeven. Nieuw in de lijst van mogelijke subcriteria zijn milieukenmerken[69].

Bij de onderhandse procedure was het gunningscriterium in de oude aanbestedingsreglementen dat van de 'meest aannemelijke aanbieding'. Aangezien er in de praktijk onduidelijkheid bleek over het verschil tussen dit criterium en dat van de 'economisch meest voordelige aanbieding', is het gunningscriterium in deze procedure gelijk geschakeld met de overige procedures. In het ARW 2005 moet daarom bij de onderhandse aanbesteding de keuze gemaakt worden voor het criterium van de laagste prijs of het criterium van de economisch meest voordelige inschrijving.

Gunningscriteria dienen steeds vroeg in de procedure bekend gemaakt te worden. Bij de openbare procedure dient dit te geschieden bij de aankondiging, bij de andere procedures uiterlijk bij de uitnodiging tot inschrijving of bij de uitnodiging tot deelneming aan de dialoog of aan de onderhandelingen. Bij een al dan niet gefaseerde dialoog of onderhandelingen moet het afvallen van oplossingen steeds gemotiveerd kunnen worden op basis van de gunningscriteria.

10 Nadere inlichtingen in geval van een gerechtvaardigd commercieel belang

Het ARW 2005 voorziet in de Openbare procedure, de Niet-openbare procedure, de beide onderhandelingsprocedures en de onderhandse procedure in de mogelijkheid van nadere inlichtingen[70] die niet worden opgenomen in de nota van inlichtingen. De aanbesteder kan dergelijke inlichtingen op verzoek van een gegadigde aan hem verstrekken als deze, naar het oordeel van de aanbesteder terecht, aangeeft dat hij een rechtmatig commercieel belang[71] heeft bij vertrouwelijkheid.

Een dergelijk rechtmatig commercieel belang zou zich vooral voor kunnen doen bij het aanbesteden van geïntegreerde contracten, zoals Design and Construct, en in het geval de gegadigde van plan is om een variant in te dienen. In zulke gevallen zullen vragen om verduidelijking vaak gerelateerd zijn aan de oplossing of het ontwerp dat de gegadigde voor ogen staat en diens vragen kunnen zijn oplossing of ontwerp voortijdig onthullen. Het bekend worden van zijn vraag tijdens de aanbesteding bij zijn concurrenten zou daardoor kunnen leiden tot schade voor de gegadigde en vervalsing van de mededinging.

De mogelijkheid om vertrouwelijk nadere inlichtingen te vragen bevordert innovatie, omdat de gegadigde nadere inlichtingen kan vragen over zijn innovatieve oplossing zonder het risico te lopen dat zijn concurrenten daar ten onrechte van profiteren.

Met betrekking tot het verstrekken van inlichtingen gaf de Raad op 14 juni 1993 de volgende verklaring uit[72].

"VERKLARING AD ARTIKEL 7, LID 4
De Raad en de Commissie verklaren dat, bij openbare en niet-openbare procedures, onderhandelingen met gegadigden of inschrijvers over fundamentele punten van de opdrachten waarvan de wijziging de mededinging kan vervalsen, en met name over de prijzen, uitgesloten zijn; wel mogen er besprekingen met gegadigden of inschrijvers plaatsvinden, maar alleen met het oog op een verduidelijking of aanvulling van de inhoud

[68] Zie onder meer artikel 3.5 ARW 2005.
[69] Zie de toelichting bij artikel 54 BAO en de overwegingen 5, 29 en 46 van de RL WLD. Zie tevens de artikelsgewijze toelichting bij onder meer artikel 3.17 ARW 2005 onder gunningscriteria.
[70] Zie onder meer artikel 3.19 ARW 2005
[71] Vergelijk 41, lid 5, BAO c.q. artikel 41, lid 3, RL WLD. Waar bescherming van gegevens met betrekking tot de plaatsing of de gunning gehouden is, ligt ook bescherming tijdens de aanbesteding, dus tijdens de gevoelige concurrentiefase, in de rede. Voor bescherming van gegevens betreffende de gunning zie onder meer artikel 3.34.2 ARW 2005.
[72] Verklaring ad artikel 7, lid 4, van Richtlijn 93/37/EEG van de Raad van 14 juni 1993 betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor de uitvoering van werken (PbEG nr. L 199, blz. 54).

van hun offerte, alsmede van de eisen van de aanbestedende diensten, en voor zover zulks geen discriminatie veroorzaakt."

Met betrekking tot nadere inlichtingen in geval van een gerechtvaardigd commercieel belang volgt het ARW 2005 deze verklaring van de Raad. De nadere inlichtingen hebben betrekking op de eisen van de aanbesteder en mogen alleen worden verstrekt om deze eisen te verduidelijken. Het verstrekken van de inlichtingen mag ten slotte niet leiden tot discriminatie.

Voor meer eenvoudige aanbestedingen zullen deze nadere inlichtingen niet snel aan de orde zijn. Bovendien is het voor de aanbesteder gemakkelijker om verduidelijkingen aan alle gegadigden of inschrijvers gelijkelijk te geven en deze neer te leggen in een nota van inlichtingen. Een algemene verduidelijking is minder arbeidsintensief dan een individuele.

Het ARW 2005 bepaalt voorts dat bij onverhoopte strijdigheid de nota van inlichtingen, het bestek en de uitnodiging tot inschrijving als algemeen stukken voorrang hebben boven de nadere inlichtingen.

11 Varianten van de inschrijver (alternatieven)

De termen 'alternatief' en 'variant' hebben een verschillende betekenis in het Nederlandse aanbestedingsrecht en in het Europese aanbestedingsrecht. In de Nederlandse terminologie was een *alternatief* van oudsher een voorstel dat afkomstig was van de aanbieder en was een *variant* een andere besteksoplossing, opgesteld door de aanbesteder, waarop aanbieders konden inschrijven. In het Europese aanbestedingsrecht wordt een *alternatief* in de zin van het Nederlandse aanbestedingsrecht echter aangeduid met *variant van de inschrijver*. De term 'alternatief' kwam niet voor in de vervallen Richtlijn werken en komt ook niet voor in diens opvolger, de RL WLD.

Het BAO volgt in artikel 24 de terminologie van de RL WLD en ook het ARW 2005 neemt de aanduiding 'variant van de inschrijver'[73] over.

De inschrijver kan slechts een variant indienen indien de aanbesteder in de aankondiging bekend maakt dat daarvoor gelegenheid is. De aanbesteder is verplicht om op voorhand de minimumeisen aan te geven waaraan varianten van de inschrijver moeten voldoen[74] en de wijze waarop varianten kunnen worden ingediend. Het spreekt voor zich dat varianten alleen mogelijk zijn indien het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving wordt gehanteerd.

Varianten en innovatie

Aanbesteders kunnen met hun marktbenadering innovatie stimuleren door inschrijvers gelegenheid te geven om hun varianten in te dienen. Vraag is altijd of de inschrijver die een variant indient daarnaast verplicht moet worden om bestekconform in te schrijven. Uit oogpunt van innovatie is het beter om een dergelijke eis niet te stellen. Industrialisatie en specialisatie in de bouw worden gestimuleerd als een ondernemer kan inschrijven met een oplossing waarin hij gespecialiseerd is zonder dat hij tevens moet inschrijven met een bestekconforme oplossing die hij niet concurrerend kan aanbieden. Bovendien verhoogt een inschrijvingsplicht op een bestekconforme inschrijving de transactiekosten, zowel aan de zijde van de inschrijver als aan de zijde van de aanbesteder, terwijl een geforceerde en daardoor te dure bestekconforme inschrijving niet bijdraagt aan het doel van aanbesteden, het oproepen van concurrentie.

In vergelijkbare zin kunnen ook varianten van de aanbesteder[75] beschouwd worden. Voor het bevorderen van innovatie is het vaak beter om inschrijvers niet te verplichten om op alle varianten van de aanbesteder in te schrijven.

12 Elektronisch veilen

Een elektronische veiling is volgens de definitie[76] een zich herhalend elektronisch proces voor de presentatie van nieuwe, verlaagde prijzen of van nieuwe waarden voor bepaalde elementen van de inschrijvingen.

Elektronisch veilen is geen aparte aanbestedingsprocedure, maar slechts een stap die de aanbesteder kan invoegen in een Openbare, een Niet-openbare, een Onderhandelingsprocedure met voorafgaande bekendmaking of een Onderhandse procedure[77]. Tot aan het moment van de elektronische veiling die plaats vindt direct voordat de aanbesteder de opdracht kan gunnen, worden deze procedures op de normale wijze doorlopen. Dat houdt

[73] Zie onder meer artikel 3.23 ARW 2005.

[74] Zie artikel 24, lid 3, BAO c.q. artikel 24, lid 3, RL WLD. Zie in het ARW 2005 onder meer artikel 3.23.3.

[75] Zie onder meer artikel 3.24.1 ARW 2005.

[76] Zie onder meer artikel 3.1.6 ARW 2005.

[77] Zie onder meer artikel 3.30 ARW 2005.

in dat een volledige beoordeling aan de hand van de gunningscriteria op het moment van de elektronische veiling reeds afgerond is[78]. De veiling vindt vervolgens plaats aan de hand van nauwkeurige en kwantificeerbare specificaties voor de overheidsopdracht.

De elektronische veiling kan zowel toegepast worden bij aanbestedingen waarbij de laagste prijs het gunningscriterium is als bij aanbestedingen waarbij de economisch meest voordelige aanbieding gegund wordt. Voorwaarde is steeds dat de aanbesteder de veilingwaarden in een wiskundige formule onderbrengt, waarmee hij tijdens de veiling automatisch herklasseert bij nieuw ingediende prijzen of waarden. Inschrijvers moeten op elk moment tijdens de veiling hun klassering kennen. De identiteit van de andere inschrijvers mag echter niet bekend gemaakt worden.

De aanbesteder besluit de veiling op de voorgeschreven wijze[79].

13 Gunningsbeslissing en gunning

In verband met uitspraken van het Hof van Justitie inzake Alcatel en Commissie/Oostenrijk[80] schrijft het BAO voor dat gunning in twee stappen verloopt. Eerst neemt de aanbesteder de gunningbeslissing en deelt deze mee aan de inschrijvers en vervolgens wacht hij ten minste 15 dagen. Hij kan na deze wachtperiode de overeenkomst sluiten wanneer geen van de verliezende inschrijvers in deze wachtperiode beroep heeft aangetekend tegen de gunningsbeslissing.

De verplichte wachtperiode van 15 dagen wordt niet voorgeschreven door de RL WLD, maar is noodzakelijk ten behoeve van implementatie van de rechtsbeschermingsrichtlijnen[81]. In de vermelde uitspraken heeft het Hof geoordeeld dat de bepalingen van de rechtsmiddelenrichtlijnen “aldus moeten worden uitgelegd, dat de lidstaten ervoor moeten zorgen dat tegen het aan het sluiten van de overeenkomst voorafgaande besluit waarbij de aanbestedende dienst kiest met welke inschrijver hij de overeenkomst wil sluiten, in elk geval beroep kan worden ingesteld waarin de verzoeker de nietigverklaring van dit besluit kan vorderen (...), los van de mogelijkheid om na het sluiten van de overeenkomst schadevergoeding te verkrijgen”.

In het verleden gebeurde het vaak dat een verliezende inschrijver die in beroep in het gelijk werd gesteld, wel een schadevergoeding kreeg, maar dat de opdracht zelf door de inschrijver werd uitgevoerd aan wie de opdracht eerder – ten onrechte dus – gegund was. Aan deze situatie heeft het Hof nu een eind gemaakt. De verliezende inschrijver wordt niet langer geconfronteerd met een fait accompli, maar krijgt de gelegenheid om tijdens deze standstill-termijn van 15 dagen in beroep te gaan.

Het ARW 2005 bepaalt in iedere procedure, met uitzondering van de Onderhandse procedure, dat:

1. de aanbesteder de gegadigden en inschrijvers zo spoedig mogelijk en gelijktijdig in kennis stelt van zijn gunningsbeslissing[82];
2. deze mededeling ten minste de gronden voor de gunningsbeslissing bevat;
3. de aanbesteder niet eerder mag gunnen dan nadat een termijn van 15 dagen is verstreken na verzending van de mededeling van de gunningsbeslissing[83];

---

[78] Zie artikel 57, lid 6 en lid 7, BAO.

[79] Hier doen zich twee problemen voor met de Nederlandse vertaling van de RL WLD.
De Nederlandse vertaling van artikel 54, lid 7, RL WLD wijkt qua betekenis af van de Engelse en de Franse RL WLD. De Nederlandse vertaling gebruikt het woord ‘kunnen’ in de eerste regel terwijl de Engelse tekst het woord ‘shall’ gebruikt en de Franse het woord ‘clôturent’. Deze vertalingen verplichten de aanbesteder om een van de opgesomde mogelijkheden te kiezen of een combinatie daarvan. Ten onrechte ontkent de Nederlandse vertaling dat de opgesomde mogelijkheden limitatief zijn. Het BAO neemt de vertaalfout van de Nederlandse tekst van de richtlijn over. De bepaling die is opgenomen in het ARW 2005 luidt: ‘De elektronische veiling *kan slechts* sluiten op een of meer van de volgende manieren:’ waarna de opsomming volgt. Zie onder meer artikel 3.30.13 ARW 2005. Het ARW 2005 brengt op deze wijze het limitatieve karakter tot uitdrukking.
Bovendien is in de Nederlandse vertaling van artikel 57, lid 7, onderdeel b, RL WLD na het woord ‘prijzen’ de woorden ‘of nieuwe waarden’ weggevallen (zie de Engelse en de Franse tekst van de RL WLD). In afwijking van het BAO corrigeert het ARW 2005 deze omissie.

[80] Alcatel: HvJ EG, Zaak C-81/98, 1999, blz. I-7671. Commissie/Oostenrijk: HvJ EG, 24 juni 2004, zaak C-212/02.

[81] Richtlijn nr. 89/665/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 december 1989 houdende de coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende de toepassing van de beroepsprocedures inzake het plaatsen van overheidsopdrachten voor leveringen en voor de uitvoering van werken (PbEG L 395) en
Richtlijn nr. 92/13/EEG van de Raad van de Europese Unie van 25 februari 1992 tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende de toepassing van de communautaire voorschriften inzake de procedures voor het plaatsen van opdrachten door diensten die werkzaam zijn in de sectoren water- en energievoorziening, vervoer en telecommunicatie (PbEG L 76).

[82] Zie onder meer artikel 3.31.5 ARW 2005.

[83] Zie onder meer artikel 3.32.1 ARW 2005.

4 de aanbesteder niet over mag gaan tot gunning indien binnen 15 dagen na verzending van de mededeling van de gunningsbeslissing (zie onder 1) een kort geding aanhangig is gemaakt[84];
5 de aanbesteder in dat geval moet wachten met gunning totdat in kort geding vonnis is gewezen, tenzij een zwaarwegend belang onverwijlde gunning gebiedt.

Deze invoering van de 'Alcateltermijn', zoals de wachtperiode wel wordt aangeduid, werkt ook door in de termijn van gestanddoening. Deze bedraagt nu voor alle procedures 45 dagen met uitzondering van de termijnen in de Onderhandse procedure en in de procedure van een Raamovereenkomst met een enkele ondernemer, die 30 dagen bedragen[85] en met uitzondering van de procedure voor een Concessieovereenkomst die geen gestanddoeningstermijn kent. In het geval van een kort geding gericht tegen de gunningsbeslissing eindigt de gestanddoeningstermijn 8 dagen na de dag waarop in eerste aanleg is beslist[86].

Overigens moet de aanbesteder ook iedere afgewezen inschrijver zo spoedig mogelijk, uiterlijk binnen 15 dagen na ontvangst van zijn verzoek, in kennis stellen van de redenen voor de afwijzing van zijn inschrijving[87].

14 Onaanvaardbare aanbieding

Het ARW 2005 volgt ten aanzien van onaanvaardbare aanbiedingen het spoor dat in opdracht van het kabinet was ingezet in het ARW 2004. Het ARW 2004 versterkte de positie van de aanbesteder in gevallen waarin de meest gerede aanbieding bij een aanbesteding hoger was dan zijn zorgvuldige raming. In een dergelijk geval kon de aanbesteder de aanbiedingen aanmerken als 'onaanvaardbaar'.

Het ARW 2004 conformeerde zich met de aanduiding 'onaanvaardbaar' aan de terminologie van de Richtlijn werken en verliet de aanduiding 'niet-passend' uit het Nederlandse aanbestedingsrecht. Dit verschil in benaming, terwijl het om hetzelfde begrip ging, zorgde voor verwarring en daarom gebruikte het ARW 2004 de Europese terminologie.

De aanduiding 'onaanvaardbaar' opent in artikel 30 van het BAO de deur naar de mogelijkheid om een Onderhandelingsprocedure met voorafgaande bekendmaking te volgen.

Referentiekader voor het beoordelen van de meest gerede aanbieding is in het ARW 2005 uitdrukkelijk 'de zorgvuldige raming van de aanbesteder'. In het Nederlandse aanbestedingsrecht was vóór de Parlementaire Enquête Bouwnijverheid de opvatting ontstaan dat de prijs van de meest gerede aanbieding per definitie 'aanvaardbaar' (of in termen van het Nederlandse aanbestedingsrecht 'passend') was wanneer de aanbieding in concurrentie tot stand was gekomen. Dit maakte de aanbesteder bij te hoge prijzen echter te machteloos. De aanbesteder moest ingevolge de jurisprudentie van de Raad van Arbitrage voor de Bouw aannemelijk maken dat de grondslag van de begroting van de laagste inschrijver kennelijke tekortkomingen bevatte.

Het ARW 2004 nam op dit punt afstand van met name het UAR-EG 1991 en in mindere mate van het UAR 2001 (dat in artikel 24, negende lid, reeds refereerde aan de 'zorgvuldige begroting' van de aanbesteder). Indien de meest gerede aanbieder onder het ARW 2004 wilde betwisten dat zijn inschrijving 'onaanvaardbaar' was, moest hij aantonen dat de raming van de aanbesteder onzorgvuldig was. Alleen zo kon hij voorkomen dat de aanbesteder hem passeerde en een Onderhandelingsprocedure met voorafgaande bekendmaking startte. Uiteraard hield dit wel in dat de aanbesteder een passend inzicht in zijn raming moest geven.

De bepaling in het ARW 2005 is op enige redactionele aanpassing na gelijkluidend aan die van het ARW 2004. Ook de bovenliggende regels, het BAO en de RL WLD, zijn op dit punt niet gewijzigd ten opzichte van hun voorgangers.

15 Procesmanagement en prestatiemeting

Al enige tijd bestaat bij opdrachtgevers en bij ondernemers de wens om te komen tot een betere samenwerking en een beter procesmanagement door rekening te kunnen houden met ervaringen uit het verleden ('past performance'). Men verwacht dat dit innovatie kan bevorderen en het bouwproces efficiënter kan maken. Het doel van aanbesteden is om een

[84] Zie onder meer artikel 3.32.3 ARW 2005.
[85] Overigens had dit al onder het ARW 2004 zijn beslag gekregen. Zie onder meer artikel 3.30 ARW 2004.
[86] Zie onder meer artikel 3.25 ARW 2005.
[87] Zie onder meer artikel 3.31.7 ARW 2005. De Nederlandse vertaling van de RL WLD vertaalt in artikel 41, lid 2, eerste en tweede aandachtsstreepje 'rejection of his application' c.q. 'rejection of his tender' met 'de afwijzing'. Uit de Engelse en de Franse tekst van de RL WLD wordt duidelijk dat de informatieplicht van de aanbesteder specifiek is gericht op de inschrijver die verzoekt om informatie over de redenen voor de afwijzing *van zijn inschrijving*. Het ARW 2005 brengt dit in de tekst tot uitdrukking (vergelijk artikel 41, lid 2 en lid 3, BAO).

behoorlijke concurrentie op te roepen bij het gunnen van overheidsopdrachten. De keerzijde is echter dat, wanneer de concurrentie te scherp is geweest, het na gunning moeilijk blijkt om over te schakelen naar samenwerking.

Meer aandacht voor procesmanagement is daarom op zijn plaats. Dat kan op verschillende manieren.

In de eerste plaats is het mogelijk om bij inschrijving een plan te vragen met betrekking tot procesmanagement. Met welke maatregelen denkt de inschrijver zijn proceskwaliteit te beheersen. De kwaliteit van een dergelijk plan kan meegewogen worden als (sub)gunningscriterium. In de tweede plaats stellen opdrachtgevers nu pogingen in het werk om proceskwaliteit objectief meetbaar te maken. Op basis van een objectieve meting kan een bonus/malus systeem gestalte krijgen als onderdeel van de eindafrekening van het werk. In de derde plaats zou een dergelijke objectieve meting gebruikt kunnen worden om een beoordeling te geven met betrekking tot de kwaliteit van het procesmanagement van het uitgevoerde werk. De RL WLD biedt de mogelijkheid om bij selectie van gegadigden rekening te houden met referentiewerken[88]. Een positieve beoordeling qua procesmanagement zou gegadigden bij volgende aanbestedingen op basis van referenties een voorsprong kunnen geven wanneer deze mee zou tellen bij selectie. Het omgekeerde zou kunnen gelden bij een negatieve beoordeling. Op deze wijze zou ‘past performance’, d.w.z. de kwaliteit van het procesmanagement bij eerder uitgevoerde werken, mee kunnen wegen.

Dit alles is nog volop in ontwikkeling. Duidelijk is dat zowel de bouwsector en als de aanbesteders baat hebben bij prikkels om het procesmanagement te verbeteren.

16 Ontwerpkostenvergoeding

Ten aanzien het verstrekken van rekenvergoedingen aan inschrijvers volgde het kabinet de aanbeveling van de Parlementaire Enquêtecommissie die het verstrekken van rekenvergoedingen afwees, maar meende dat er wel ruimte moest zijn voor ontwerpkostenvergoedingen. Het ARW 2004 bevatte derhalve geen regeling voor een rekenvergoeding.

Een regeling van een ontwerpkostenvergoeding was niet opgenomen in het ARW 2004 omdat dit maatwerk per project is zodat een dergelijke regeling thuis hoort in de bekendmaking of het selectiedocument. Een ontwerpkostenvergoeding kan aan de orde zijn bij geïntegreerde contracten zoals Design and Build (DB) eventueel aangevuld met Maintain (DBM), Finance (DBFM) en Operate en Transfer (DBFMOT).

Het ARW 2005 volgt ten aanzien van dit onderwerp de lijn van het ARW 2004.

17 Leuren

Het toepassen van het ARW 2005 bij een aanbesteding betekent dat de aanbesteder en de gegadigden en inschrijvers een van de daarin beschreven procedures volgen. De procedures in het ARW 2005 laten geen ruimte voor leuren. Daarom zijn geen specifieke anti-leur-artikelen opgenomen.

18 Experimenteren

In hoofdstuk 11 van het ARW 2005 is een experimenteerbepaling opgenomen die de aanbesteder de mogelijkheid geeft om onder voorwaarden af te wijken van de regeling. Deze bepaling is met name van belang voor de aanbestedende diensten die op grond van de bovenliggende regelgeving verplicht zijn om het ARW 2005 toe te passen, zoals de vier bouwdepartementen op grond van de Beleidsregels aanbesteding van werken 2005. Aanbestedende diensten die het ARW 2005 op vrijwillige basis toepassen, hebben de vrijheid om af te wijken van het ARW 2005, mits zij voor wat betreft de Europese aanbestedingen binnen het kader van het BAO blijven.

Een waarschuwing is op zijn plaats. Ondeskundige mutatie kan gemakkelijk leiden tot inconsistentie omdat het ARW 2005 integrale procedures bevat en bovendien sterk verweven is met de bovenliggende regelgeving.

[88] Zie artikel 49, lid 2, onderdeel a, BAO c.q. artikel 48, lid 2, onderdeel a, onder i, RL WLD.

Deel IV

Toelichting, artikelsgewijze

Hoofdstuk 1 Algemeen

1.1 Aanduidingen, begripsbepalingen

In het kader van de in artikel 1.1.1, onderdeel z, opgenomen definitie van verbonden onderneming moet worden bedacht dat van een vermoeden van overheersende invloed onder verschillende omstandigheden sprake kan zijn. Gelet op het gestelde in Richtlijn 2004/18/EG hieromtrent bestaat er in ieder geval een vermoeden van overheersende invloed wanneer een onderneming, direct of indirect, ten opzichte van een andere onderneming:

a. de meerderheid van het geplaatste kapitaal van de onderneming bezit, of
b. beschikt over de meerderheid van de stemmen die verbonden zijn aan de door de onderneming uitgegeven aandelen, of
c. meer dan de helft van de leden van het bestuur, het leidinggevend of het toezichthoudend orgaan van de onderneming kan benoemen.

art. 1.1

1.2 Termijnen

-

art. 1.2

1.3 Toepasselijkheid

-

art. 1.3

1.4 Wijze van aanbesteding

-

art. 1.4

1.5 Gunning van het ontwerp en de bouw van een complex sociale woningen

-

art. 1.5

Hoofdstuk 2 t/m 10

OPENBARE PROCEDURE	NIET-OPENBARE PROCEDURE	CONCURREN-TIEGERICHTE DIALOOG	ONDERHAND. ZONDER V. AANKON-DIGING	ONDERHAND. MET V. AANKON-DIGING	ONDER-HANDSE PROCEDURE	CONCESSIE-OVEREEN-KOMST	RAAMOVER-EENKOMST MET EEN OND.NEMER	RAAMOVER-EENKOMST MET MEER OND.NEMERS	
Omschrijving									
2.1	3.1	4.1	5.1	6.1	7.1		9.1	10.1	

Bij procedures waar sprake is van een selectie van gegadigden kan het voorkomen dat het aantal geschikte gegadigden kleiner blijkt dan het minimumaantal. In dat geval kan de procedure worden vervolgd met de overgebleven gegadigden, zelfs als er slechts één gegadigde is overgebleven.

Omschrijving concessieovereenkomst									
						8.1			

Het verschil met de gewone overheidsopdracht voor werken is dat de tegenprestatie voor de uitvoering van het werk niet bestaat uit een betaling van de aanbestedende dienst aan de aannemer maar uit het verlenen van een exclusief recht aan de aannemer om het resultaat van de bouwwerkzaamheden te exploiteren of door het betalen van een bepaald bedrag gekoppeld aan een exploitatierecht. Indien de aanbestedende dienst de concessiehouder regelmatig vergoedingen geeft voor de uitvoering van het werk of de exploitatie ervan, die voor een belangrijk deel het exploitatierisico wegnemen, dan is er geen sprake meer van een concessieovereenkomst omdat het exploitatierisico bij de concessiehouder moet liggen.

Toepassingsmogelijkheden concurrentiegerichte dialoog									
		4.2							

Met betrekking tot de Europese aanbesteding:
Van een bijzonder complexe overheidsopdracht is sprake als het objectief gezien onmogelijk is te bepalen welke middelen en oplossingen noodzakelijk zijn voor deze overheidsopdracht, bijvoorbeeld bij omvangrijke, geïntegreerde infrastructuurprojecten, grote computernetwerken of projecten met een complexe en gestructureerde financiering waarvan vooraf niet alle financiële en juridische eisen kunnen worden voorgeschreven.
Voor toegang tot de nationale aanbesteding zijn in dit reglement geen beperkingen opgenomen.

Toepassingsmogelijkheden onderhandelingsprocedures

			5.2	6.2					

De onderhandelingsprocedure (met of zonder aankondiging) kan enkel toegepast worden wanneer sprake is van de in artikel 5.2 of 6.2 omschreven omstandigheden. Feitelijk gaat het bij de onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande aankondiging om een onderhandse gunning.

Uit de jurisprudentie van het Hof over de in deze artikelen genoemde uitzonderingen blijkt dat alle uitzonderingen restrictief geïnterpreteerd moeten worden (HvJ EG inzake Commissie/Italië, zaak C-199/85, 1987, blz. I-01039) en in deze artikelen limitatief zijn opgesomd (HvJ EG inzake Commissie/Spanje, zaak C-71/92, 1993, blz. I-05923). Voorts blijkt uit de jurisprudentie dat de aanbestedende dienst die een beroep doet op één van de uitzonderingssituaties, het bestaan van die uitzonderingssituatie moet aantonen. Ook moet de aanbestedende dienst die zich beroept op de uitzondering genoemd in artikel 6.2.1 onderdeel b, bewijzen dat er technische redenen zijn in de zin van die bepaling, maar ook dat die technische redenen het volstrekt noodzakelijk maken het in geding zijnde werk aan de onderneming in kwestie te gunnen (HvJ EG inzake Commissie/Italië, zaak C-57/94, 1995, blz. I-01249). Tevens moeten alle voorwaarden worden vervuld die aan de uitzondering (als omschreven in de artikelen 5.2 en 6.2) worden gesteld waarop de aanbestedende dienst zich beroept. Dat betekent voor de uitzondering van dwingende spoed (artikel 6.2.1 onderdeel c) bijvoorbeeld dat de aanbestedende dienst moet aantonen dat gezien de omstandigheden zelfs het voeren van de versnelde procedure als bedoeld in artikel 3.4.6 en 3.16.6, niet aan de orde kan zijn. Bovendien moet in dat geval worden aangetoond dat die omstandigheden niet door de aanbestedende dienst konden worden voorzien en voorts niet te wijten zijn aan de aanbestedende dienst zelf (zie HvJ EG inzake Commissie/Spanje, zaak C-24/91, 1992, blz. I-01989 en HvJ EG inzake Commissie/Italië, zaak C-107/92, 1993, blz. I-04655). De vertraging die in het kader van een vergunningprocedure optreedt doordat in deze procedure bezwaren zijn ingediend werd door het Hof dan ook als voorzienbaar aangemerkt. Indien de aanbestedende dienst zelf enige tijd heeft laten passeren voordat hij actie onderneemt, leidt dit er volgens het Hof eveneens toe dat deze dienst zich niet op de uitzondering van dwingende spoed kan beroepen.

In het Groenboek PPS wordt door de Commissie ten aanzien van de uitzondering opgenomen in artikel 5.2.1 onderdeel b, van dit reglement opgemerkt dat die afwijkingsmogelijkheid uitsluitend geldt voor uitzonderlijke situaties waarin vooraf onzekerheid bestaat over de aard of de omvang van de uit te voeren werkzaamheden, maar niet voor situaties waarin de onzekerheden andere oorzaken hebben, zoals wanneer de prijs lastig vooraf kan worden vastgesteld als gevolg van de complexiteit van de financieel-juridische constructie. Als voorbeeld van zo’n uitzonderlijke situatie noemt de Commissie de omstandigheid dat werken in een geologisch onstabiel of archeologisch waardevol gebied worden uitgevoerd, waardoor de omvang van de uit te voeren werken aan het begin van de procedure niet valt te voorspellen.

Ten aanzien van de uitzondering voor exclusieve rechten in artikel 6.2.1 onderdeel b, van dit reglement is naar aanleiding van de uitspraak van het Hof inzake Commissie/Spanje (HvJ EG, zaak C-328/92, 1994, blz. I-01569) duidelijk geworden dat het hiervoor niet voldoende is dat de betrokken levering of de betrokken dienst door een exclusief recht, zoals een octrooi, wordt beschermd, maar dat de aanbestedende dienst ook moet bewijzen dat de betrokken levering of dienst slechts door een bepaalde leverancier kan worden vervaardigd of geleverd, respectievelijk slechts door een bepaalde dienstverlener kan worden verleend. Aan deze laatste voorwaarde kan volgens het Hof alleen worden voldaan met betrekking tot die producten en specialiteiten waarvoor op de markt geen concurrentie heerst.

De uitzondering in artikel 5.2.1 onderdeel c, van dit reglement heeft met name betrekking op diensten in de zin van bijlage 2, onderdeel A, categorie 6 van Richtlijn 2004/18/EG, en op intellectuele diensten, zoals het ontwerpen van bouwwerken.

Algemene bepalingen (Opdrachten o.b.v. raamovereenkomst)

							9.2	10.2	

Wanneer er geen leverings- of afnameverplichting voortvloeit uit een raamovereenkomst, betekent dat niet dat een aanbestedende dienst geheel vrij is om overheidsopdrachten waarvoor hij zo'n raamovereenkomst is aangegaan zonder meer te gunnen bij anderen dan de ondernemers met wie hij de raamovereenkomst heeft gesloten. Met name waar de aanbestedende dienst de raamovereenkomst heeft aanbesteed overeenkomstig de bepalingen van dit besluit is een dergelijke praktijk in beginsel in strijd met de (pre)contractuele beginselen van goede trouw en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder de beginselen van redelijkheid en billijkheid. Voorts is het, gelet op de kosten die een aanbestedingsprocedure zowel voor bedrijven als aanbestedende diensten met zich meebrengt, om economische redenen een onwenselijke gang van zaken. Daarentegen is het echter een ander geval wanneer na het sluiten van de raamovereenkomst de marktomstandigheden zodanig wijzigen dat de aanbestedende dienst in redelijkheid niet gehouden kan worden op basis van die raamovereenkomst nadere overeenkomsten te sluiten.

Vooraankondiging

2.2	3.2	4.3	5.3						

De vooraankondiging moet worden opgesteld met inachtneming van het in Deel II opgenomen Model A. Uit het model blijkt welke gegevens in vooraankondiging *moeten*, en welke gegevens in de vooraankondiging *mogen* worden opgenomen. Voor (de verplichte opmaak van) het model wordt verwezen naar de officiële internetsite van de Europese Unie http://simap.eu.int/.

Voor het opstellen en elektronisch verzenden van een vooraankondiging aan de Commissie wordt in Nederland geadviseerd gebruik te maken van de applicatie op de internetsite http://www.aanbestedingskalender.nl/ (op termijn ook benaderbaar via: http://www.tenderned.nl/). Deze applicatie maakt gebruik van de door Commissie voorgeschreven modellen voor de Europese aanbesteding. Een vooraankondiging die is opgesteld met behulp van deze applicatie wordt zonder verdere bewerking tevens gepubliceerd in Nederland op het internet.

Aankondiging

2.3	3.3	4.4	5.4			8.2			

De aankondiging moet worden opgesteld met inachtneming van het in Deel II opgenomen Model B. Uit het model blijkt welke gegevens in aankondiging *moeten*, en welke gegevens in de aankondiging *mogen* worden opgenomen. Voor (de verplichte opmaak van) het model wordt verwezen naar de officiële internetsite van de Europese Unie http://simap.eu.int/.

Voor het opstellen en elektronisch verzenden van een aankondiging aan de Commissie, wordt in Nederland geadviseerd gebruik te maken van de applicatie op de internetsite http://www.aanbestedingskalender.nl/ (op termijn ook benaderbaar via: http://www.tenderned.nl/). Deze applicatie maakt gebruik van de door Commissie voorgeschreven modellen voor de Europese aanbesteding. Een aankondiging opgesteld met behulp van deze applicatie wordt zonder verdere bewerking tevens gepubliceerd in Nederland op het internet.

Termijnen inschrijving (openbare procedure en concessieovereenkomst)

2.4						8.3			

De aanbesteder houdt bij de vaststelling van de termijn voor de ontvangst van inschrijvingen rekening met de complexiteit van de opdracht, de voor de voorbereiding van de inschrijvingen benodigde tijd en de in dit artikel vastgestelde minimumtermijnen.
De richtlijn introduceert termijnverkorting ter stimulering van het toepassen van ICT. In de nationale aanbestedingsprocedures is dit principe ook ingevoerd, zij het naar rato, dit om de resterende termijn niet te kort te maken.

Termijnen bij aanmelding als gegadigde

	3.4	4.5	5.5						

De aanbesteder houdt bij de vaststelling van de termijn voor de verzoeken tot deelneming rekening met de complexiteit van de opdracht en de in dit artikel vastgestelde minimumtermijnen.
De richtlijn introduceert termijnverkorting ter stimulering van het toepassen van ICT. In de nationale aanbestedingsprocedures is dit principe ook ingevoerd, zij het naar rato, dit om de resterende termijn niet te kort te maken.

Technische specificaties

2.5	3.5	4.6	5.6	6.3					

Voor de interpretatie van dit artikel zijn de interpretatieve mededelingen van de Commissie van belang. Blijkens de “Interpretatieve mededeling van de Commissie van de Europese Gemeenschappen betreffende het Gemeenschapsrecht van toepassing op overheidsopdrachten en de mogelijkheden om milieuoverwegingen hierin te integreren” (PbEG 2001, C 333) mag de aanbestedende dienst een hoger milieubeschermingsniveau vragen dan wettelijk verplicht is of in de normen is vastgelegd, voor zover dit niet leidt tot discriminatie van inschrijvers. Ook acht de Commissie het toegestaan dat een aanbestedende dienst een bepaald basismateriaal of grondstof of productieproces voorschrijft, eveneens voor zover deze eisen niet discriminerend werken.

Ten aanzien van het meenemen van sociale aspecten bij technische specificaties is duidelijk uit de “Interpretatieve mededeling van de Commissie betreffende het Gemeenschapsrecht van toepassing op overheidsopdrachten en de mogelijkheden om sociale aspecten hierin te integreren” (PbEG 2001, C 333) alsook uit bijlage VI van richtlijn nr. 2004/18/EG dat technische specificaties een sociale strekking mogen inhouden. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan om maatregelen om arbeidsongevallen te voorkomen, het eisen van een bepaalde productiemethode of de toegankelijkheid voor gehandicapten.

Als ondergrens voor het stellen van technische specificaties vanuit milieu- of sociale overwegingen geldt volgens de Commissie dat eisen die geen enkel verband houden met het product of de prestatie zelf, zoals een eis die betrekking heeft op de bedrijfsvoering, geen technische specificaties in de zin van de aanbestedingsrichtlijnen zijn, en dus niet verplicht gesteld kunnen worden. Voorbeelden hiervan zijn de eis aan een aanbieder om gerecycleerd papier in kantoren te gebruiken, om bepaalde afvalverwijderingsmethoden bij de inschrijver toe te passen of om bepaalde groepen werknemers (etnische minderheden, gehandicapten, vrouwen) aan te trekken.

Bestek

2.6	3.6		5.7	6.4	7.2				

De gegadigde dient een bestek tijdig aan te vragen. Bij een aanvraag 6 dagen of minder voor de inschrijving, heeft de gegadigde geen garantie dat hij het bestek tijdig ontvangt.

Een aanbesteder die een vergoeding van kosten vraagt voor het verkrijgen van een bestek, brengt niet meer in rekening dan hetgeen gemoeid is met het reproduceren van het bestek en kaartbijlagen, kosten voor het verzendklaar maken, en eventuele andere kosten direct gerelateerd aan het beschikbaar stellen van het bestek.

Beschrijvend document

		4.7							

De dialoog wordt gevoerd aan de hand van het beschrijvend document dat, anders dan een bestek, geen oplossingen beschrijft maar slechts een omschrijving geeft van de behoefte van de aanbesteder.

Uitsluitingsgronden

2.7.2	3.7.2	4.8.2	5.8.2	6.5.2					

Op grond van dit artikel rust op de aanbesteder een onderzoeksplicht.

2.7.3	3.7.3	4.8.3	5.8.3	6.5.3					

Op grond van dit artikel kan de aanbesteder, om dwingende redenen van algemeen belang, besluiten een onderneming niet uit te sluiten. Denk daarbij bijvoorbeeld aan een onderneming die ooit veroordeeld is wegens omkoping, maar in de jaren volgend op die veroordeling aantoonbaar maatregelen heeft genomen om herhaling van strafbare of anderszins onregelmatige gedragingen door werknemers of door de onderneming te voorkomen en er voorts op die ene veroordeling geen andere veroordelingen zijn gevolgd.

2.7.4	3.7.4	4.8.4	5.8.4	6.5.4					

De beoordeling of daadwerkelijk tot uitsluiting wordt overgegaan en voor hoe lang die uitsluiting geldt, dient gelet op de algemene uitgangspunten van de aanbestedingsrichtlijnen steeds proportioneel en niet-discriminatoir te zijn. Proportioneel houdt in dat de uitsluiting en de duur van die uitsluiting in verhouding moeten staan tot de ernst van de onregelmatige gedraging. Ook moeten de uitsluiting en de duur daarvan in verhouding staan tot de omvang van de opdracht. Het vaststellen van een absolute termijn waarbinnen een bedrijf dat onregelmatig heeft gehandeld op voorhand moet worden uitgesloten van iedere aanbestedingsprocedure van de overheid, verhoudt zich aldus niet met het proportionaliteitsvereiste. Dit betekent ook dat er steeds sprake is van maatwerk, omdat elke aanbesteder per opdracht moet nagaan of hij in het concrete geval (afhankelijk van de aard en omvang van de opdracht, de aard en omvang van de fraude en wat voor maatregelen het bedrijf inmiddels genomen heeft) een bedrijf moet uitsluiten.

Onder de in dit artikel, onderdeel d, genoemde uitsluitingsgrond valt ook een door de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) opgelegde boete of last onder dwangsom in de zin van artikel 56, eerste lid, van de Mededingingswet.

Voor de toepassing van dit artikel geldt dat de Rijksoverheid de “Beleidsregels integriteit en uitsluiting bij aanbestedingen” in acht neemt (Stb 2004, 40). Voor nadere informatie hieromtrent zie http://www.justitie.nl/bibob/.

Financiële en economische draagkracht

2.8	3.8	4.9	5.9	6.6					

Bij het stellen van eisen ter onderbouwing van de financiële en economische draagkracht, moet de aanbesteder eisen stellen die in redelijke verhouding staan tot de aard en de omvang van de opdracht. Met name bij kleinere opdrachten moet terughoudend worden omgegaan met het stellen van eisen.

2.8.2	3.8.2	4.9.2	5.9.2	6.6.2					

In dit artikel wordt “de uitnodiging tot inschrijving” niet genoemd, omdat de aanbesteder anders niet kan voldoen aan de voorwaarde dat hij slechts gegadigden die voldoen aan de eisen uitnodigt tot inschrijving.

2.8.4	3.8.4	4.9.4	5.9.4	6.6.4					

Een belangrijke wijziging ten opzichte van het ARW 2004 is dat een ondernemer zich voor een bepaalde opdracht kan beroepen op de draagkracht van anderen. Een voorwaarde hierbij is dat de ondernemer kan aantonen dat hij daadwerkelijk kan beschikken over de voor de uitvoering van die opdracht noodzakelijke middelen van die ander, bijvoorbeeld door overlegging van een overeenkomst.

Technische bekwaamheid

2.9	3.9	4.10	5.10	6.7					

Bij het stellen van eisen ter onderbouwing van de technische bekwaamheid, moet de aanbesteder eisen stellen die in redelijke verhouding staan tot de aard en de omvang van de opdracht. Met name bij kleinere opdrachten moet terughoudend worden omgegaan met het stellen van eisen.

2.9.2	3.9.2	4.10.2	5.10.2	6.7.2					

In dit artikel wordt “de uitnodiging tot inschrijving” niet genoemd, omdat de aanbesteder anders niet kan voldoen aan de voorwaarde, dat hij slechts gegadigden die voldoen aan de eisen uitnodigt tot inschrijving.

2.9.3	3.9.3	4.10.3	5.10.3	6.7.3					

Een belangrijke wijziging ten opzichte van het ARW 2004 is dat een ondernemer zich onder bepaalde omstandigheden kan beroepen op de bekwaamheid van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, bijvoorbeeld door overlegging van de verbintenis van deze natuurlijke personen of rechtspersonen om de ondernemer de nodige middelen ter beschikking te stellen.

Kwaliteitsbewaking

2.10	3.10	4.11	5.11	6.8					

-

Normen inzake milieubeheer

2.11	3.11	4.12	5.12	6.9					

-

Certificering en bewijs van inschrijving op een lijst van erkende aannemingsbedrijven

2.12	3.12	4.13	5.13	6.10					

-

Aanvulling van getuigschriften en bescheiden

2.13	3.13	4.14	5.14	6.11					

-

Bewijsstukken en eigen verklaringen

2.14	3.14	4.15	5.15	6.12	7.4				

Hetgeen bepaald is in dit artikel, is opgenomen ter beperking van transactiekosten. De aanbesteder krijgt door de eigen verklaring een redelijke mate van zekerheid dat de gegadigde voldoet aan de geschiktheidseisen zonder dat daarvoor direct van alle gegadigden alle bewijsstukken aangeleverd moeten worden.

Onder een redelijke termijn wordt in dit verband een periode van zeven dagen verstaan; afhankelijk van de aard en omvang van de te leveren bewijsstukken kan deze periode door de aanbesteder worden verkort of verlengd.

Uitnodiging tot inschrijving

	3.15				7.5				

-

Uitnodiging tot deelneming aan de dialoog

		4.16							

-

Uitnodiging tot inschrijving (onderhandelingsprocedures)

			5.16	6.13					

De aanbesteder houdt bij de vaststelling van de termijn voor de ontvangst van inschrijvingen rekening met de complexiteit van de opdrachten en de voor de voorbereiding van de inschrijvingen benodigde tijd.

Termijnen inschrijving (niet-openbare procedure en onderhandse procedure)

	3.16				7.6				

De aanbesteder houdt bij de vaststelling van de termijn voor de ontvangst van inschrijvingen rekening met de complexiteit van de opdracht, de voor de voorbereiding van de inschrijvingen benodigde tijd en de in dit artikel vastgestelde minimumtermijnen.

De richtlijn introduceert termijnverkorting ter stimulering van het toepassen van ICT. In de nationale aanbestedingsprocedures is dit principe ook ingevoerd. De nationale termijnverkorting is gelijk aan de Europese, omdat de termijn direct gerelateerd is aan de tijd die verstrijkt met aanvragen en verzenden.

De korting op de termijnen is korter bij de onderhandse procedure, daar in dat geval het bestek met de uitnodiging tot inschrijving wordt meegezonden.

Gunningscriteria									
2.15	3.17	4.17	5.17	6.14	7.7				

De aanbesteder kan kiezen tussen twee gunningscriteria, namelijk de laagste prijs of de economisch meest voordelige inschrijving, tenzij de aanbesteder gebruik maakt van de concurrentiegerichte dialoog. In dat geval mag gunning alleen plaatsvinden op basis van het criterium van de economisch meest voordelige inschrijving. Dit criterium kan verschillende subcriteria bevatten, waarvan een aantal voorbeelden worden genoemd in artikel 53, eerste lid, onderdeel a, van richtlijn nr. 2004/18/EG, namelijk de kwaliteit, de prijs, de technische waarde, de esthetische en functionele kenmerken, de milieukenmerken, de gebruikskosten, de rentabiliteit, de klantenservice en de technische bijstand, de datum en de termijn voor levering of uitvoering. Nieuw in deze rij voorbeelden is de vermelding van milieukenmerken. Over de mogelijkheid om milieucriteria als gunningscriterium te gebruiken is enige tijd discussie geweest tussen de Commissie en een aantal lidstaten. Naar aanleiding van de uitspraak van het Hof inzake Concordia Bus Finland (HvJ EG, zaak C-513/99, 2002,blz. I-07213) is duidelijk geworden dat onder het gunningscriterium economisch meest voordelige inschrijving ook milieucriteria opgenomen kunnen worden. Het Hof heeft bepaald dat dit mogelijk is, voor zover deze criteria verband houden met het voorwerp van de overheidsopdracht, de aanbestedende dienst geen onvoorwaardelijke keuzevrijheid geven, uitdrukkelijk vermeld zijn in het beschrijvend document of in de aankondiging van de overheidsopdracht en alle fundamentele beginselen van het gemeenschapsrecht, met name het discriminatieverbod, eerbiedigen.

Uit de “Interpretatieve mededeling van de Commissie van de Europese Gemeenschappen betreffende het Gemeenschapsrecht van toepassing op overheidsopdrachten en de mogelijkheden om milieuoverwegingen hierin te integreren” (PbEG 2001, C 333) blijkt dat gunningscriteria ook sociale criteria kunnen omvatten. De Commissie stelt in haar mededeling de eis dat de sociale criteria een economisch voordeel moeten opleveren dat direct gerelateerd is aan het product of de geleverde dienst. In voornoemde uitspraak, die van latere datum is dan voornoemde interpretatieve mededeling, stelt het Hof deze eis echter niet. Het Hof stelt zelfs expliciet dat de door de aanbestedende dienst gehanteerde criteria ter bepaling van de economisch meest voordelige inschrijving niet noodzakelijk van zuiver economische aard hoeft te zijn, “daar immers niet kan worden uitgesloten dat niet zuiver economische factoren van invloed kunnen zijn op de waarde van een aanbieding voor die aanbestedende dienst”.

In vervolg op deze uitspraak heeft het Gerecht inzake Renco Spa (HvJ EG, zaak T4-/01, 2003, blz. II-00171) geoordeeld dat niet elk criterium ter bepaling van de economisch meest voordelige inschrijving noodzakelijkerwijs kwantitatief moet zijn, dan wel uitsluitend gericht moet zijn op de prijzen of de tarieven van het beschrijvend document. Wel stelt het Gerecht daarbij als voorwaarde dat de criteria op objectieve en uniforme wijze kunnen worden toegepast om aanbiedingen te vergelijken en voorts duidelijk relevant moeten zijn om de economisch meest voordelige inschrijving te selecteren. Van dit laatste is volgens het Gerecht in ieder geval sprake indien de criteria de ervaring en de technische bekwaamheid van een inschrijver en zijn team betreffen.

Uit de uitspraken van het Hof in de zaken SIAC (HvJ EG, zaak C-19/00, 2001, blz. I07725) en Succhi di Frutta (HvJ EG, zaak C-496/99 P, n.n.g.) vloeit nog voort dat de gunningscriteria zodanig geformuleerd moeten zijn dat normaal zorgvuldige inschrijvers in staat zijn deze criteria op dezelfde wijze te interpreteren, en voorts dat de aanbestedende dienst de gunningscriteria gedurende de gehele aanbestedingsprocedure op dezelfde wijze moet toepassen.

Voor de onderhandse procedure was het enige gunningscriterium in het ARW 2004 dat van de meest aannemelijke aanbieding. In het ARW 2005 is deze procedure gelijkgeschakeld met de andere procedures, zodat de aanbesteder nu de keuze heeft uit het criterium van de laagste prijs en het criterium van de economisch meest voordelige inschrijving.

Nadere inlichtingen

2.16	3.18		5.18	6.15	7.8	(8.3.5)			

De nadere inlichtingen betreffen uiteraard de beantwoording van de vragen. Daarnaast is aangegeven dat de vragen eveneens worden opgenomen.

Nadere inlichtingen in geval van een gerechtvaardigd commercieel belang

2.17	3.19		5.19	6.16	7.9				

-

Dialoog

		4.18							

De dialoog wordt gevoerd aan de hand van het beschrijvend document dat, anders dan een bestek, geen oplossingen beschrijft maar slecht een omschrijving geeft van de behoefte van de aanbesteder.

Uitnodiging tot inschrijving (na dialoog)

		4.19							

De aanbesteder houdt bij de vaststelling van de termijn voor de ontvangst van inschrijvingen rekening met de complexiteit van de opdrachten en de voor de voorbereiding van de inschrijvingen benodigde tijd.

Gunning van een opdracht op basis van een raamovereenkomst

							9.3	10.3	

-

Inschrijving

2.18	3.20	4.20	5.20	6.17	7.10	(8.4)			

In dit reglement kan een inschrijvingsbiljet naast de fysieke, ook een elektronische vorm hebben. De aanbesteder kan nu kiezen of hij fysieke, elektronische of beide toestaat.

Gezamenlijke inschrijving

2.19	3.21	4.21	5.21	6.18	7.11				

Voor zover vooraf bekend, verdient het de voorkeur in de aankondiging op te nemen welke rechtsvorm een samenwerkingsverband bij opdrachtverlening moet aannemen.

Inlichtingen over eventuele onderaanneming

2.20	3.22	4.22	5.22	6.19	7.12				

-

Varianten van de inschrijver

2.21	3.23	(4.23)	5.23	6.20	7.13				

In dit reglement wordt het begrip “alternatieven” niet meer gebruikt. Het is vervangen door het begrip “varianten van de inschrijver”.

In tegenstelling tot het bepaalde in het ARW 2004 dient de aanbesteder de mogelijk tot het indienen van varianten van de inschrijver toe te staan.

Varianten van de aanbesteder

2.22	3.24		5.24	6.21	7.14				

-

Termijn van gestanddoening

2.23	3.25	4.24			7.15		9.4	10.4	

In de gestanddoeningstermijn van 45 dagen is gerekend met 30 dagen voor de beoordeling van de inschrijvingen en 15 dagen voor de Alcateltermijn. Omdat in de onderhandse procedure en bij de Raamovereenkomst met een enkele ondernemer Alcatel niet is verwerkt, wordt in deze procedures een termijn van 30 dagen gesteld.

Aanbesteding

2.24	3.26	4.25	5.25	6.22	7.16				

-

Ongeldigheid van de inschrijving

2.25	3.27	4.26	5.26	6.23	7.17		9.5	10.5	

Het vereisen van een verklaring van een bestuurder van de inschrijver strekt er toe te voorkomen dat zijn inschrijving tot stand komt onder invloed van handelingen in strijd met het Nederlands of Europese mededingingsrecht. Inschrijvingen die tot stand zijn gekomen onder een dergelijke invloed zijn in strijd met de wet. De verklaring heeft tot doel dat de betreffende bestuurder zich uitdrukkelijk op de hoogte stelt omtrent het proces van de aanbesteding.

Verduidelijking van de inschrijving

2.26	3.28	(4.27)			7.18			10.6	

-

Abnormaal lage inschrijving

2.27	3.29	4.28	5.27	6.24	7.19			10.7	

-

Uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen

			5.28	6.25					

-

Onderhandelingen

			5.29	6.26					

De onderhandeling met een deelnemer wordt gevoerd aan de hand van het bestek dat oplossingen beschrijft die voorzien in de behoefte van de aanbesteder en de door de deelnemer gedane inschrijving.

Termijn van gestanddoening (na onderhandeling)

			5.30	6.27					

In de gestanddoeningstermijn van 45 dagen is gerekend met 30 dagen voor de beoordeling van de inschrijvingen en 15 dagen voor de Alcateltermijn.

Voorwaarden bij de gunning (concessieovereenkomst)

						8.5			

-

Elektronische veiling

2.28	3.30		5.31		7.20			10.8	

Om ervoor te zorgen dat het transparantiebeginsel wordt nageleefd, mogen elektronische veilingen alleen gebruikt worden voor die elementen die elektronisch en zonder tussenkomst en/of beoordeling van de aanbestedende dienst geëvalueerd kunnen worden, d.w.z. alleen kwantificeerbare en in cijfers of percentages uitdrukbare elementen. Daar staat tegenover dat elektronische veilingen niet gebruikt mogen worden voor die elementen van de inschrijvingen waarvoor een beoordeling van niet-kwantificeerbare elementen nodig is. Bijgevolg mogen elektronische veilingen niet gebruikt worden voor bepaalde opdrachten voor werken en bepaalde opdrachten voor diensten die betrekking hebben op intellectuele verrichtingen, zoals het ontwerpen van werken.

Een aanbesteder maakt geen misbruik van de methode van de elektronische veiling, noch gebruikt hij de methode om concurrentie te beletten, te beperken of te vervalsen of om wijzigingen aan te brengen in het voorwerp van de opdracht zoals omschreven in de aankondiging van de opdracht en vastgelegd in het bestek.

Voor de concrete wijze waarop de veiling verloopt, zal per geval een veilingprotocol opgesteld moeten worden. Er is informatie over veilingprotocollen beschikbaar via PIAN0o (http://www.pianoo.nl).

Gunningsbeslissing

2.29	3.31	4.29	5.32	6.28	7.21		9.6	10.9	

-

Opdracht

2.30	3.32	4.30	5.33	6.29	7.22		9.7	10.10	

Indien een inschrijver een kort geding aanhangig maakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder ligt het in de rede dat hij de aanbesteder hiervan terstond op de hoogte stelt, om te voorkomen dat de aanbesteder zonder het oordeel van de rechter tot opdrachtverlening overgaat.

Teneinde te voorkomen dat ook in geval van onvoorziene situaties waarin direct handelen noodzakelijk is, zoals natuurrampen, epidemieën of aanslagen, de periode van 15 dagen in acht genomen moet worden is in dit artikel een uitzonderingsmogelijkheid opgenomen. Uit de jurisprudentie van het Hof ter zake van deze uitzondering blijkt dat aan drie voorwaarden moet worden voldaan, wil het Hof een beroep op deze uitzonderingsmogelijkheid honoreren. Ten eerste moet sprake zijn van onvoorziene omstandigheden. Ten tweede moet de spoed zodanig dwingend zijn dat de termijnen van de openbare procedure, de niet-openbare procedure of de onderhandelingsprocedure met voorafgaande bekendmaking niet gevolgd kan worden. Ten slotte moet er causaal verband bestaan tussen de onvoorziene omstandigheden en de dwingende spoed.

Proces-verbaal van opdrachtverlening

2.31	3.33	4.31	5.34	6.30					

-

Aankondiging van een gegunde opdracht

2.32	3.34	4.32	5.35	6.31					

De aankondiging moet worden opgesteld met inachtneming van het in Deel II opgenomen Model C. Uit het model blijkt welke gegevens in aankondiging *moeten*, en welke gegevens in de aankondiging *mogen* worden opgenomen. Voor (de verplichte opmaak van) het model wordt verwezen naar de officiële internetsite van de Europese Unie http://simap.eu.int/.

Voor het opstellen en elektronisch verzenden van een aankondiging aan de Commissie, wordt in Nederland geadviseerd gebruik te maken van de applicatie op de internetsite http://www.aanbestedingskalender.nl/ (op termijn ook benaderbaar via: http://www.tenderned.nl/). Deze applicatie maakt gebruik van de door Commissie voorgeschreven modellen voor de Europese aanbesteding. Een aankondiging opgesteld met behulp van deze applicatie wordt zonder verdere bewerking tevens gepubliceerd in Nederland op het internet.

Geschillen

2.33	3.35	4.33	5.36	6.32	7.23	8.6	9.8	10.11	

-

Hoofdstuk 11 Experimenteren

11.1 Omschrijving

- art. 11.1

Hoofdstuk 12 Slotbepaling

12.1 Slotbepaling

- art. 12.1

Deel V

Transponeringstabel

Hoofdstuk 1 Algemeen

1.1 Aanduidingen, begripsbepalingen	*BAO*
1.1.1	1
1.1.2	—

1.2 Termijnen	*BAO*
1.2.1	—
1.2.2	—
1.2.3	—
1.2.4	

1.3 Toepasselijkheid	*BAO*
1.3.1	—
1.3.2	—
1.3.3	nationale bepaling
1.3.4	—
1.3.5	—
1.3.6	—
1.3.7	—

1.4 Wijze van aanbesteding	*BAO*
1.4.1	—
1.4.2	nationale bepaling

1.5 Gunning van het ontwerp en de bouw van een complex sociale woningen	*BAO*
1.5.1	34.1
1.5.2	34.2
1.5.3	34.3
1.5.4	34.4
1.5.5	nationale bepaling

Hoofdstuk 2 t/m 10

OPENBARE PROCEDURE	NIET-OPENBARE PROCEDURE	CONCURRENTIE GERICHTE DIALOOG	ONDERHAND. ZONDER V. AANKON-DIGING	ONDERHAND. MET V. AANKON-DIGING	ONDER-HANDSE PROCEDURE	CONCESSIE-OVEREEN-KOMST	RAAMOVER-EENKOMST MET EEN ONDERNEMER	RAAMOVER-EENKOMST MET MEER OND.NEMERS	
Omschrijving									***BAO***
2.1.1	3.1.1	4.1.1	5.1.1	6.1.1	7.1.1	8.1.1	9.1.1	10.1.1	1
	3.1.2	4.1.2	5.1.2						44.4, 44.5
	3.1.3								nationale bepaling
	3.1.4	4.1.3	5.1.3						44.4
	3.1.5	4.1.4	5.1.4						44.4
		4.1.5							29.7
		4.1.6							29.15
			5.1.5						30.5
						8.1.2			63.1
						8.1.3			63.2
								10.1.2	32.9
							9.1.2	10.1.3	32.2
							9.1.3	10.1.4	nationale bepaling
2.1.2	3.1.6		5.1.6		7.1.2			10.1.5	57.1, 1p
Toepassingsmogelijkheden									***BAO***
		4.2.1							29.1
		4.2.2							1w
			5.2.1						30.1
			5.2.2						30.2
				6.2.1					31.1, 31.4
Algemene bepalingen (Opdrachten o.b.v. raamovereenkomst)									***BAO***
							9.2.1	10.2.1	32.3
							9.2.2	10.2.2	32.4
							9.2.3	10.2.3	32.5
							9.2.4	10.2.4	32.6

Vooraankondiging					*BAO*
2.2.1	3.2.1	4.3.1	5.3.1		35.1, 35.2, 35.3
2.2.2	3.2.2	4.3.2	5.3.2		35.6
2.2.3	3.2.3	4.3.3	5.3.3		35.8
2.2.4	3.2.4	4.3.4	5.3.4		36.4
2.2.5	3.2.5	4.3.5	5.3.5		36.8
2.2.6	3.2.6	4.3.6	5.3.6		(36.5)
2.2.7	3.2.7	4.3.7	5.3.7		36.5

Aankondiging					*BAO*
2.3.1	3.3.1	4.4.1	5.4.1	8.2.1	35.9, 36.1
2.3.2	3.3.2	4.4.2	5.4.2	8.2.2	nationale bepaling
			5.4.3		30.2
2.3.3	3.3.3	4.4.3	5.4.4	8.2.3	19.2
	3.3.4	4.4.4	5.4.5	8.2.4	44.3
2.3.4	3.3.5	4.4.5	5.4.6		44.4
2.3.5	3.3.6	4.4.6	5.4.7	8.2.5	(54.1)
2.3.6	3.3.7	4.4.7	5.4.8		40.7e, 54.2
2.3.7	3.3.8	4.4.8	5.4.9	8.2.6	42.1, 42.8, 42.10a
		4.4.9			29.7
			5.4.10		30.5
2.3.8	3.3.9	4.4.10	5.4.11	8.2.7	36.2, 36.3
2.3.9	3.3.10	4.4.11	5.4.12	8.2.8	36.4
2.3.10	3.3.11	4.4.12	5.4.13	8.2.9	36.8
2.3.11	3.3.12	4.4.13	5.4.14	8.2.10	(36.5)
2.3.12	3.3.13	4.4.14	5.4.15	8.2.11	36.5
2.3.13	3.3.14		5.4.16		56.4
2.3.14					40.2
2.3.15					40.3, 40.4

Termijnen (inschrijving)		*BAO*
2.4.1	8.3.1	38.2
2.4.2	8.3.2	nationale bepaling
2.4.3	8.3.3	38.7
2.4.4	8.3.4	nationale bepaling
2.4.5		38.8
2.4.6		38.9
2.4.7		38.5
2.4.8		38.6

Termijnen bij aanmelding als gegadigde						*BAO*
	3.4.1	4.5.1	5.5.1			38.3
	3.4.2	4.5.2	5.5.2			nationale bepaling
	3.4.3	4.5.3	5.5.3			(42.1), 42.14
	3.4.4	4.5.4	5.5.4			38.7
	3.4.5	4.5.5	5.5.5			nationale bepaling
	3.4.6		5.5.6			38.11a
	3.4.7		5.5.7			nationale bepaling

Technische specificaties						*BAO*
2.5.1	3.5.1	4.6.1	5.6.1	6.3.1		23.1, 23.2
2.5.2	3.5.2	4.6.2	5.6.2	6.3.2		23.3, 23.4
2.5.3	3.5.3	4.6.3	5.6.3	6.3.3		23.5
2.5.4	3.5.4	4.6.4	5.6.4	6.3.4		23.6
2.5.5	3.5.5	4.6.5	5.6.5	6.3.5		23.7
2.5.6	3.5.6	4.6.6	5.6.6	6.3.6		23.8
2.5.7	3.5.7	4.6.7	5.6.7	6.3.7		23.9
2.5.8	3.5.8	4.6.8	5.6.8	6.3.8		23.10
2.5.9	3.5.9	4.6.9	5.6.9	6.3.9		23.11
2.5.10	3.5.10	4.6.10	5.6.10	6.3.10		23.12

Bestek						*BAO*
2.6.1	3.6.1		5.7.1	6.4.1	7.2.1	40.7e, 54.2
			5.7.2			30.5
2.6.2	3.6.2		5.7.3	6.4.2		27.1
2.6.3	3.6.3		5.7.4	6.4.3		27.2
2.6.4						

Beschrijvend document						*BAO*
		4.7.1				40.7e, 54.2
		4.7.2				29.7
		4.7.3				27.1
		4.7.4				27.2

Uitsluitingsgronden						*BAO*
2.7.1	3.7.1	4.8.1	5.8.1	6.5.1		RL 45.1
2.7.2	3.7.2	4.8.2	5.8.2	6.5.2		45.1
2.7.3	3.7.3	4.8.3	5.8.3	6.5.3		45.2
2.7.4	3.7.4	4.8.4	5.8.4	6.5.4	7.3.1	45.3
2.7.5	3.7.5	4.8.5	5.8.5	6.5.5	7.3.2	45.4, 46.1-46.4
2.7.6	3.7.6	4.8.6	5.8.6	6.5.6	7.3.3	46.5

Financiële en economische draagkracht					*BAO*
2.8.1	3.8.1	4.9.1	5.9.1	6.6.1	48.1
2.8.2	3.8.2	4.9.2	5.9.2	6.6.2	48.4
2.8.3	3.8.3	4.9.3	5.9.3	6.6.3	48.5
2.8.4	3.8.4	4.9.4	5.9.4	6.6.4	48.2
2.8.5	3.8.5	4.9.5	5.9.5	6.6.5	48.3

Technische bekwaamheid					*BAO*
2.9.1	3.9.1	4.10.1	5.10.1	6.7.1	49.2 (4.2)
2.9.2	3.9.2	4.10.2	5.10.2	6.7.2	49.6
2.9.3	3.9.3	4.10.3	5.10.3	6.7.3	49.3
2.9.4	3.9.4	4.10.4	5.10.4	6.7.4	49.4

Kwaliteitsbewaking					*BAO*
2.10.1	3.10.1	4.11.1	5.11.1	6.8.1	50.1
2.10.2	3.10.2	4.11.2	5.11.2	6.8.2	50.2

Normen inzake milieubeheer					*BAO*
2.11.1	3.11.1	4.12.1	5.12.1	6.9.1	51.1
2.11.2	3.11.2	4.12.2	5.12.2	6.9.2	51.2

Certificering en bewijs van inschrijving op een lijst van erkende aannemingsbedrijven					*BAO*
2.12.1	3.12.1	4.13.1	5.13.1	6.10.1	53.1
2.12.2	3.12.2	4.13.2	5.13.2	6.10.2	53.3
2.12.3	3.12.3	4.13.3	5.13.3	6.10.3	53.4
2.12.4	3.12.4	4.13.4	5.13.4	6.10.4	—

Aanvulling van getuigschriften en bescheiden					*BAO*
2.13.1	3.13.1	4.14.1	5.14.1	6.11.1	52

Bewijsstukken en eigen verklaringen							*BAO*
2.14.1	3.14.1	4.15.1	5.15.1	6.12.1	7.4.1		—
2.14.2	3.14.2	4.15.2	5.15.2	6.12.2	7.4.2		—
2.14.3	3.14.3	4.15.3	5.15.3	6.12.3	7.4.3		—
2.14.4	3.14.4	4.15.4	5.15.4	6.12.4	7.4.4		—

Uitnodiging tot inschrijving (4.16: Uitnodiging tot deelneming aan de dialoog)							*BAO*
	3.15.1	4.16.1	5.16.1				(44.4)
	3.15.2	4.16.2	5.16.2				44.7
	3.15.3	4.16.3	5.16.3	6.13.1	7.5.1		40.7
	3.15.4	4.16.4	5.16.4	6.13.2	7.5.2		40.2, 40.3, 40.4
				6.13.3	7.5.3		42.1, 42.8, 42.10a
	3.15.5	4.16.5	5.16.5	6.13.4	7.5.4		40.1
	3.15.6	4.16.6	5.16.6				(41.1)
	3.15.7	4.16.7	5.16.7				41.2
					7.5.5		(56.4)

Termijnen inschrijving							*BAO*
	3.16.1						38.4
	3.16.2				7.6.1		nationale bepaling
	3.16.3				7.6.2		38.8
	3.16.4						38.5
	3.16.5						38.6
	3.16.6				7.6.3		38.11b

Gunningscriteria							*BAO*
2.15.1	3.17.1	4.17.1	5.17.1	6.14.1	7.7.1		(54.1)
2.15.2	3.17.2	4.17.2	5.17.2	6.14.2			40.7e, 54.2, 54.3

Nadere inlichtingen							*BAO*
2.16.1	3.18.1		5.18.1	6.15.1	7.8.1		40.5, 40.6
2.16.2	3.18.2		5.18.2	6.15.2	7.8.2		—
2.16.3	3.18.3		5.18.3	6.15.3	7.8.3		—
2.16.4	3.18.4		5.18.4	6.15.4	7.8.4	8.3.5	38.10
2.16.5	3.18.5		5.18.5	6.15.5	7.8.5		—

Nadere inlichtingen in geval van een gerechtvaardigd commercieel belang										*BAO*
2.17.1	3.19.1		5.19.1	6.16.1	7.9.1					6, 41.5
2.17.2	3.19.2		5.19.2	6.16.2	7.9.2					—
2.17.3	3.19.3		5.19.3	6.16.3	7.9.3					—
2.17.4	3.19.4		5.19.4	6.16.4	7.9.4					—

Dialoog										*BAO*
		4.18.1								29.4
		4.18.2								29.4
		4.18.3								29.5
		4.18.4								—
		4.18.5								29.6
		4.18.6								29.8

Uitnodiging tot inschrijving (na dialoog)										*BAO*
		4.19.1								29.9
		4.19.2								44.7
		4.19.3								40.1
		4.19.4								40.7
		4.19.5								(40.2)

Gunning van een opdracht op basis van een raamovereenkomst										*BAO*
							9.3.1			32.7
							9.3.2			32.8
								10.3.1		32.10

Inschrijving										*BAO*
2.18.1	3.20.1	4.20.1	5.20.1	6.17.1	7.10.1					—
2.18.2	3.20.2	4.20.2	5.20.2	6.17.2	7.10.2					—
2.18.3	3.20.3	4.20.3	5.20.3	6.17.3	7.10.3					47.1
2.18.4	3.20.4	4.20.4	5.20.4	6.17.4	7.10.4					—
2.18.5	3.20.5	4.20.5	5.20.5	6.17.5	7.10.5					—
2.18.6	3.20.6	4.20.6	5.20.6	6.17.6	7.10.6					—
2.18.7	3.20.7	4.20.7	5.20.7	6.17.7	7.10.7					—
2.18.8	3.20.8	4.20.8	5.20.8	6.17.8	7.10.8					—
						8.4.1				64.4

Gezamenlijke inschrijving								*BAO*
2.19.1	3.21.1	4.21.1	5.21.1	6.18.1	7.11.1			4.4, 4.5
2.19.2	3.21.2	4.21.2	5.21.2	6.18.2	7.11.2			—
2.19.3	3.21.3	4.21.3	5.21.3	6.18.3	7.11.3			—

Inlichtingen over eventuele onderaanneming								*BAO*
2.20.1	3.22.1	4.22.1	5.22.1	6.19.1	7.12.1			25

Varianten van de inschrijver								*BAO*
		4.23.1						—
2.21.1	3.23.1		5.23.1	6.20.1	7.13.1			24.1
2.21.2	3.23.2		5.23.2	6.20.2	7.13.2			24.2
2.21.3	3.23.3		5.23.3	6.20.3	7.13.3			24.3
2.21.4	3.23.4		5.23.4	6.20.4	7.13.4			(24.3)

Varianten van de aanbesteder								*BAO*
2.22.1	3.24.1		5.24.1	6.21.1	7.14.1			—
2.22.2	3.24.2		5.24.2	6.21.2	7.14.2			—

Termijn van gestanddoening								*BAO*
2.23.1	3.25.1	4.24.1			7.15.1	9.4.1	10.4.1	—
2.23.2	3.25.2	4.24.2			7.15.2		10.4.2	—
2.23.3	3.25.3	4.24.3					10.4.3	—

Aanbesteding								*BAO*
2.24.1	3.26.1	4.25.1	5.25.1	6.22.1	7.16.1			—
2.24.2	3.26.2	4.25.2	5.25.2	6.22.2	7.16.2			—
2.24.3	3.26.3	4.25.3	5.25.3	6.22.3	7.16.3			—
2.24.4	3.26.4	4.25.4	5.25.4	6.22.4	7.16.4			—
2.24.5	3.26.5	4.25.5	5.25.5	6.22.5	7.16.5			—

Ongeldigheid van de inschrijving								*BAO*
2.25.1	3.27.1	4.26.1	5.26.1	6.23.1	7.17.1	9.5.1	10.5.1	—
2.25.2	3.27.2	4.26.2	5.26.2	6.23.2	7.17.2	9.5.2	10.5.2	—
2.25.3	3.27.3	4.26.3			7.17.3		10.5.3	—

Verduidelijking van de inschrijving								*BAO*
2.26.1	3.28.1				7.18.1		10.6.1	—
		4.27.1						29.11
		4.27.2						29.12

Abnormaal lage inschrijving								*BAO*
2.27.1	3.29.1	4.28.1	5.27.1	6.24.1	7.19.1		10.7.1	56.1, 56.3
2.27.2	3.29.2	4.28.2	5.27.2	6.24.2	7.19.2		10.7.2	56.2
2.27.3	3.29.3	4.28.3	5.27.3	6.24.3	7.19.3		10.7.3	56.4
2.27.4	3.29.4	4.28.4	5.27.4	6.24.4			10.7.4	56.5

Uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen								*BAO*
			5.28.1					30.2
				6.25.1				—
			5.28.2	6.25.2				40.7
			5.28.3	6.25.3				40.1
			5.28.4	6.25.4				(41.1)
			5.28.5	6.25.5				41.2

Onderhandelingen								*BAO*
			5.29.1	6.26.1				30.3
			5.29.2					—
			5.29.3	6.26.2				30.4
			5.29.4	6.26.3				—
			5.29.5	6.26.4				—

Termijn van gestanddoening (na onderhandeling)								*BAO*
			5.30.1	6.27.1				—
			5.30.2	6.27.2				—
			5.30.3	6.27.3				—

Voorwaarden bij de gunning (concessieovereenkomst)								*BAO*
						8.5.1		62.1
						8.5.2		64.1, 64.3
						8.5.3		nationale bepaling
						8.5.4		66
						8.5.5		nationale bepaling
						8.5.6		38.7 jo 66
						8.5.7		nationale bepaling
						8.5.8		38.8 jo 66
						8.5.9		39.2 jo 38.10 jo 66
						8.5.10		38.10 jo 66
						8.5.11		31 jo 64.1

Elektronische veiling								*BAO*
2.28.1	3.30.1		5.31.1		7.20.1		10.8.1	57.6
2.28.2	3.30.2		5.31.2		7.20.2		10.8.2	57.7
2.28.3	3.30.3		5.31.3		7.20.3		10.8.3	57.8
2.28.4	3.30.4		5.31.4		7.20.4		10.8.4	57.5
2.28.5	3.30.5		5.31.5		7.20.5		10.8.5	57.9
2.28.6	3.30.6		5.31.6		7.20.6		10.8.6	57.10
2.28.7	3.30.7		5.31.7		7.20.7		10.8.7	57.11
2.28.8	3.30.8		5.31.8		7.20.8		10.8.8	57.12
2.28.9	3.30.9		5.31.9		7.20.9			57.13
2.28.10	3.30.10		5.31.10		7.20.10		10.8.9	57.14
2.28.11	3.30.11		5.31.11		7.20.11		10.8.10	57.15
2.28.12	3.30.12		5.31.12		7.20.12		10.8.11	57.16
2.28.13	3.30.13		5.31.13		7.20.13		10.8.12	57.17
2.28.14	3.30.14		5.31.14		7.20.14		10.8.13	57.18
2.28.15	3.30.15		5.31.15		7.20.15		10.8.14	57.19

Gunningsbeslissing								*BAO*
2.29.1	3.31.1	4.29.1	5.32.1	6.28.1	7.21.1	9.6.1	10.9.1	—
2.29.2	3.31.2	4.29.2	5.32.2	6.28.2	7.21.2			54.1
		4.29.3						29.14
2.29.3	3.31.3	4.29.4	5.32.3	6.28.3	7.21.3		10.9.2	—
2.29.4	3.31.4	4.29.5	5.32.4	6.28.4	7.21.4			—
2.29.5	3.31.5	4.29.6	5.32.5	6.28.5	7.21.5		10.9.3	41.1, 41.4, 55.3
2.29.6	3.31.6	4.29.7	5.32.6	6.28.6			10.9.4	55.1
2.29.7	3.31.7	4.29.8	5.32.7	6.28.7			10.9.5	41.3
2.29.8	3.31.8	4.29.9	5.32.8	6.28.8	7.21.6		10.9.6	41.1
2.29.9	3.31.9	4.29.10	5.32.9	6.28.9	7.21.7		10.9.7	41.5

Opdracht								*BAO*
2.30.1	3.32.1	4.30.1	5.33.1	6.29.1			10.10.1	55.2
2.30.2	3.32.2	4.30.2	5.33.2	6.29.2			10.10.2	55.4
2.30.3	3.32.3	4.30.3	5.33.3	6.29.3			10.10.3	—
2.30.4	3.32.4	4.30.4	5.33.4	6.29.4	7.22.1	9.7.1	10.10.4	44.1
2.30.5	3.32.5	4.30.5	5.33.5	6.29.5	7.22.2	9.7.2	10.10.5	(42.1)
2.30.6	3.32.6	4.30.6	5.33.6	6.29.6	7.22.3	9.7.3	10.10.6	—
2.30.7	3.32.7	4.30.7	5.33.7	6.29.7	7.22.4			—

Proces-verbaal van opdrachtverlening								*BAO*
2.31.1	3.33.1	4.31.1	5.34.1	6.30.1				43.1

Aankondiging van een gegunde opdracht									*BAO*
2.32.1	3.34.1	4.32.1	5.35.1	6.31.1					35.12, 16.1
2.32.2	3.34.2	4.32.2	5.35.2	6.31.2					35.17
2.32.3	3.34.3	4.32.3	5.35.3	6.31.3					36.4
2.32.4	3.34.4	4.32.4	5.35.4	6.31.4					36.8
2.32.5	3.34.5	4.32.5	5.35.5	6.31.5					—
2.32.6	3.34.6	4.32.6	5.35.6	6.31.6					36.5

Geschillen									*BAO*
2.33.1	3.35.1	4.33.1	5.36.1	6.32.1	7.23.1	8.6.1	9.8.1	10.11.1	—
2.33.2	3.35.2	4.33.2	5.36.2	6.32.2	7.23.2	8.6.2	9.8.2	10.11.2	—

Hoofdstuk 11 Experimenteren

11.1 Omschrijving	*BAO*
11.1.1	—
11.1.2	—
11.1.3	—

Hoofdstuk 12 Slotbepaling

12.1 Slotbepaling	*BAO*
12.1.1	—